

Kształcenie literacko-kulturowe z elementami tekstologii

I. Początki nowoczesności					
Treści nauczania Liczba godzin: 7	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>* J. Konowalska, I. Mokrzan <i>Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego dla klasy trzeciej gimnazjum;</i> * J. Konowalska, I. Mokrzan <i>Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia językowego dla klasy trzeciej gimnazjum;</i> * lista lektur dla klasy III.</p>	<p>1. Wszystko, co muszę wiedzieć o książkach i uczeniu się z nich – wymagania edukacyjne oraz kryteria oceniania obowiązujące w klasie III.</p>	<p>* omówienie kryteriów oceniania oraz szczegółowych wymagań edukacyjnych. * zawarcie kontraktu – umowy o współpracy nauczyciela z uczniami oraz rodzicami. * wyznaczenie dni, w których odbywają się zajęcia z kształcenia literacko-kulturowego i kształcenia językowego. * podanie listy tekstów kultury – lektur obowiązkowych dla klasy III oraz wybranych przez nauczyciela, a także wyznaczenie terminów ich omawiania. * przedstawienie treści i struktury podręczników. Zwrócenie uwagi na strony ułatwiające korzystanie z podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego: <i>Spis treści</i>, karty tytułowane <i>Od wydawcy</i>, <i>Słowniczek terminów związanych ze sztuką</i>, słowniczki pt. <i>Zapamiętaj znaczenie terminów</i>, wykaz pt. <i>Przydatne linki</i>, <i>Indeks terminów</i>, <i>Indeks autorów</i>, informacje zawarte we wstępach do rozdziałów i tekstów, przypisach oraz ciekawostkach <i>To warto wiedzieć</i>. Przypomnienie znaczenia informacji zamieszczonych w <i>Definicjach</i> i <i>Teoriach</i> w podręczniku do kształcenia językowego; * miniwykład na temat epok omawianych w klasie III: pozytywizmu, Młodej Polski, dwudziestolecia międzywojennego, współczesności, w tym II wojny</p>	<p>* zna zadania uczniów, nauczyciela oraz rodziców wynikające z kontraktu; * wymienia epoki literackie, które będą omawiane w klasie III; * omawia zawartość treściową podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego, dostrzega układ chronologiczno-zagadnieniowy; * wymienia działy kształcenia językowego omawiane w klasie III; * potrafi wskazać stałe elementy konstrukcyjne obu podręczników; * posługując się <i>Indeksem autorów</i>, wyszukuje w podręczniku biogram pisarza oraz korzystając z <i>Indeksu terminów</i> – znajduje wybrane pojęcie; * zna terminy: antykwarjat, biały kruk, faksymile oraz falsyfikat; * uczeń z orzeczeniem z PPP wie, jakie epoki literackie będą omawiane w klasie III i potrafi wymienić działy językoznawstwa zawarte w podręczniku do kształcenia językowego.</p>	<p>* potrafi sprawnie wyszukiwać potrzebne informacje, posługując się indeksami i słownikami zawartymi w podręczniku; * umie korzystać z przypisów; * określa ramy czasowe i kolejność epok omawianych w klasie III; * posługując się <i>Spisem treści</i>, wskazuje tematy i motywy przewodnie poszczególnych rozdziałów oraz poprawnie je komentuje; * wyjaśnia celowość zastosowania chronologicznego układu treści w podręczniku oraz doboru tekstów na zasadzie kontekstów w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego; * dostrzega, że działy kształcenia językowego w klasie III są tymi samymi działami językoznawstwa, które były omawiane w klasie II; * rozumie, czym się różnią pod względem ważności informacje zawarte w <i>Definicjach</i> i <i>Teoriach</i> (podstawowe, obowiązkowe) od treści zamieszczonych w <i>To warto wiedzieć</i> (dodatkowe, nieobowiązkowe); * potrafi wyjaśnić różnicę</p>	<p>* odbiera komunikaty; * wyszukuje w tekście, a następnie porządkuje potrzebne informacje; * samodzielnie dociera do informacji; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * tworzy spójne wypowiedzi ustne.</p>

		światowej – określenie ram czasowych, najważniejszych wydarzeń w historii Polski, głównych haseł epok.		między antykwarem i księgarnią , wie, w jaki sposób można stać się posiadaczem białego kruka; ma świadomość, że faksymile nie jest falsyfikatem .	
* D. Kałwa <i>Rewolucje techniczne i przemiany kulturowe</i> , s. 12; * film <i>Titanic</i> w reż. J. Camerona.	2–3. Początki nowoczesności – rewolucje techniczne i przemiany kulturowe – doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem.	* praca w grupach : uczniowie odczytują poszczególne podrozdziały tekstu D. Kałwy, a następnie przygotowują krótkie wypowiedzi na temat zmian w stylu życia i mentalności ludzi drugiej połowy XIX w. oraz pierwszej połowy XX w., zwracając szczególną uwagę na te wynalazki, które podniosły standard ówczesnego życia oraz te, które funkcjonują do dziś; * referenci opisują także w kilku zdaniach ryciny ilustrujące treść tekstu; * w trakcie prezentacji przedstawiciele poszczególnych grup uczniowie uzupełniają tabelę z informacjami na temat omawianych zmian: najważniejszych wynalazków i udogodnień, nowych obyczajów, nowych grup społecznych i ich roli, ówczesnych źródeł wiedzy o świecie; * wprowadzenie pojęć: rewolucja naukowo-techniczna, kultura masowa (popularna), środki masowego komunikowania . Zadanie domowe grupowe (do wyboru): 1. Wybierzcie jeden wynalazek lub odkrycie z końca XX lub z początku XXI w. i przygotujcie się do krótkiej, najlepiej multimedialnej jego prezentacji na forum klasy. Jak sądzicie, które nowinki będą nadal powszechne w XXII w.? 2. Wyobraź sobie, że jesteś genialnym naukowcem amatorem i dokonujesz bardzo przydatnego odkrycia ułatwiającego życie wielu ludzi.	* potrafi pracować w grupie, analizować czytany fragment tekstu i wyselekcjonować najważniejsze informacje, opisać obrazy zamieszczone w podręczniku, a następnie zaprezentować przygotowany materiał na forum klasy; * zna XIX-wieczne wynalazki funkcjonujące do dziś , podaje przykłady przedmiotów, które wyszły już z użycia; * ma świadomość znaczenia wynalazków przekazujących informacje o charakterze masowym dla rozwoju kultury masowej i jej ujednoczenia; * wykorzystując informacje przekazywane przez rówieśników, samodzielnie uzupełnia tabelę dotyczącą zmian w stylu życia oraz mentalności ludzi, potrafi ocenić wpływ wynalazków na zmiany cywilizacyjne; * korzystając ze wskazówek nauczyciela, sporządza notatkę w formie tabeli; * zna i rozumie pojęcia: rewolucja naukowo-techniczna, kultura masowa, środki masowego komunikowania ; * przygotowuje w grupie krótką prezentację multimedialną na temat wybranego wynalazku omawianych epok, jego projekt	* aktywnie pracuje w grupie, potrafi poprawnie, rzeczowo i zrozumiale dla rówieśników zaprezentować przygotowany materiał; * swobodnie omawia nowinki techniczne i zmiany kulturowe XIX i XX w., zna przyczyny oraz okoliczności ich pojawienia się ; * argumentuje swoje tezy i podaje przykłady na ich poparcie, korzysta z cytatów z tekstu oraz reprodukcji obrazów zamieszczonych w podręczniku; * dostrzega związek ryciny z odpowiednim fragmentem tekstu , opisuje ją i komentuje; * samodzielnie i sprawnie uzupełnia tabelę, poprawnie formułuje wpisy w formie równoważników zdań; * rozumie znaczenie pojęć: rewolucja naukowo-techniczna, kultura masowa, środki masowego komunikowania i posługuje się nimi w swoich wypowiedziach; * przygotowuje poprawną i ciekawą pod względem formalnym i językowym prezentację multimedialną na zadany temat, wykorzystuje do jej przygotowania informacje z innych źródeł wiedzy niż podręcznik.	* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; * świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu;

	<p>Zaprezentuj projekt lub prototyp swojego wynalazku. 3. Obejrzyj film <i>Titanic</i> w reż. J. Camerona (obowiązkowo).</p> <p>* analiza i interpretacja filmu <i>Titanic</i>: – swobodne wypowiedzi na temat wrażeń po obejrzeniu filmu; – zapisanie nazwisk najważniejszych współtwórców filmu: James Cameron – reżyser i twórca scenariusza, Russel Carpenter – zdjęcia, James Horner – muzyka, Kate Winslet – Rose DeWitt Bukater, Gloria Stuart – Rose Calvert, Leonardo DiCaprio – Jack Dawson, Billy Zane – Caledon Hockley; – przedstawienie dodatkowych informacji na temat J. Camerona oraz materiałów źródłowych wykorzystanych do przygotowania filmu (relacje świadków, np. marynarzy <i>Carpathii</i>, wspomnienia ocalałych pasażerów, zeznania ocalałej załogi, artykuły prasowe opublikowane po katastrofie, m.in. w <i>New York Timesie</i>, prace badawcze historyków); – podanie informacji o uhonorowaniu filmu 11 nagrodami Amerykańskiej Akademii Filmowej; * miniwykład dotyczący faktów związanych z zatonięciem <i>Titanica</i>; * wymienienie przyczyn katastrofy; * przesłanie filmu: – apel o ograniczone zaufanie do dzieł i postaw ludzkich, – idea godnego życia i godnej śmierci, – życie każdego człowieka jest cenne, – każdy ma prawo do decydowania o własnym losie; * przypomnienie pojęcia <i>mezalians</i>; * wprowadzenie pojęcia retrospekcja. Zadanie domowe</p>	<p>lub prototyp.</p> <p>* opisuje ogólne odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * wymienia główne przyczyny katastrofy statku; * wczuwa się emocjonalnie w sytuację bohaterów oraz wydarzenia przedstawione w filmie; * dzieli się z kolegami refleksjami po obejrzeniu filmu; * rozumie termin <i>retrospekcja</i>; * zauważa zastosowanie retrospekcji w filmie; * zna najważniejszych twórców filmu; * dostrzega podziały społeczne zachowane na statku; * wie, że <i>Titanic</i> nie jest filmem dokumentalnym i łączy w sobie rzeczywiste wydarzenia i postaci z fikcją filmową; * odróżnia fikcję filmową od kłamstwa; * dostrzega dobrą grę aktorską odtwórców głównych ról; * zauważa główne zagadnienia filmu dotyczące fascynacji rozwojem techniki, miłości, empatii, ograniczeń społecznych (zwłaszcza kobiet), postaw i wyborów w obliczu zagrożenia życia; * korzystając z pomocy nauczyciela, formuluje przesłanie filmu i interpretację ostatniej sceny.</p>	<p>* zna najważniejszych twórców filmu i kojarzy ich nazwiska z innymi dziełami filmowymi; * wyjaśnia pojęcie <i>retrospekcja</i> i używa go w swojej wypowiedzi; * omawia walory artystyczne filmu, które mogły zaważyć na decyzji Akademii Filmowej o przyznaniu 11 nagród; * ma wiele głębokich przemyśleń na temat filmu i chętnie dzieli się nimi z klasą; * zauważa różne postawy ludzkie, także w obliczu tragedii, ujawnia swoje sympatie i antypatie, identyfikując się z bohaterami pozytywnymi; * przedstawia główne przyczyny katastrofy statku: – fascynacja postępem technicznym – przekonanie o przewadze człowieka nad siłami natury, – brak wystarczającej ilości sprzętu ratowniczego, – niedostosowane procedury i przepisy bezpieczeństwa, – nieprzygotowanie planu ewakuacji na wypadek zagrożenia, – uwarunkowania społeczne i kulturowe (najcenniejsze jest życie najbogatszych), – panika; * odczytuje podział statku na trzy pokłady jako symbol</p>	<p>* wyszukuje w bibliotece źródła potrzebnych mu informacji; * korzysta ze słownika: języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych, synonimów i antonimów oraz szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej.</p>
--	--	---	--	---

		Korzystając z informacji zawartych w podręczniku do kształcenia językowego, s. 160, napisz recenzję filmu <i>Titanic</i> .		funkcjonowania społeczeństwa; * wymienia przyczyny katastrofy; * rozumie znaczenie oraz cel fikcji filmowej i ma świadomość, że jej wprowadzenie nie jest próbą zafalszowania prawdy, lecz elementem wizji artystycznej.	
* C. van Doren <i>Tajemnice Homo sapiens</i> , s. 25.	4. Opinie, które poruszyły świat – o teoriach K. Darwina i Z. Freuda.	* miniwykład nauczyciela na temat Karola Darwina i Zygmunta Freuda; * odczytanie i analiza tekstu oraz ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i> ; * wyjaśnienie przez uczniów pojęć: podświadomość, darwinowska teoria ewolucji ; * dyskusja na temat najbardziej kontrowersyjnych tez obu naukowców; * robienie notatki pod kierunkiem nauczyciela – tzw. zadanie z luką (najsłabsi uczniowie korzystają z pomocy prowadzącego). Zadanie domowe Czyje odkrycia – K. Darwina czy Z. Freuda – zrobiły na tobie największe wrażenie? Przygotuj notatkę na temat życia i najważniejszych tez wybranego naukowca.	* potrafi wyszukać w tekście zdania wyjaśniające, czym jest podświadomość i jakie są główne założenia darwinowskiej teorii ewolucji ; * samodzielnie streszcza informacje zawarte w rubryce <i>To warto wiedzieć</i> ; * znajduje w tekście przykłady opinii i potrafi je odróżnić od faktów; * zna pojęcia: podświadomość, darwinowska teoria ewolucji ; * uzupełnia luki w notatce przygotowanej przez nauczyciela ; * redaguje notatkę biograficzną, korzystając z podręcznika i encyklopedii.	* potrafi wymienić argumenty, którymi posługiwali się i posługują przeciwnicy Z. Freuda i K. Darwina – wyjaśnia, na czym polega błąd w rozumowaniu najbardziej zagorzałych adwersarzy obu naukowców; * ma świadomość, że ich odkrycia przyczyniły się do rozwoju psychologii, biologii oraz innych dziedzin wiedzy ; * sprawnie uzupełnia luki w tekście przygotowanym przez nauczyciela; * samodzielnie redaguje poprawną notatkę biograficzną, korzystając z różnych źródeł wiedzy, w tym źródeł elektronicznych; * potrafi oddzielić w wypowiedzi fakty od opinii.	* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
* A. Banach <i>Historia pięknej kobiety</i> , s. 31.	5–6. Szaty, które zdobią i są wizytówką kobiet. Historia mody i wyglądu.	* burza mózgów na temat mody i jej znaczenia we współczesnym świecie, rola mediów w lansowaniu różnych trendów; * zapisanie na tablicy różnych określeń kojarzących się uczniom z modą (modnie się ubierać, wybieg, kreator, pokaz mody, modelka...); * praca w sześciu grupach : każdy zespół opracowuje jeden	* wymienia różne pojęcia kojarzące się ze światem mody; * zna i rozumie pojęcia: moda, styl, warstwa społeczna (stan), krag kulturowy ; * pracuje w grupie , selekcjonuje informacje zawarte w tekście, następnie na forum klasy, na podstawie tekstu i rycin przedstawia wygląd	* wie, że historia damskiej mody to nie tylko historia strojów, lecz także świadectwo przemian zachodzących w życiu i mentalności kobiet – potrafi wyjaśnić tę zależność; * potrafi poprawnie użyć terminów: moda, styl, warstwa społeczna (stan), krag kulturowy ;	* wie, że historia damskiej mody to nie tylko historia strojów, lecz także świadectwo przemian zachodzących w życiu i mentalności kobiet – potrafi wyjaśnić tę zależność; * potrafi poprawnie użyć terminów: moda, styl, warstwa społeczna (stan), krag kulturowy ;

		<p>z podrozdziałów tekstu pt. <i>Historia pięknej kobiety</i> (zad. 2, s. 38 podręcznika), jeden – modę współczesną;</p> <p>* wprowadzenie pojęć: moda, styl, warstwa społeczna (stan), krąg kulturowy;</p> <p>* rozpoznawanie na zdjęciach i reprodukcjach obrazów przygotowanych przez nauczyciela pochodzenia i zawodów kobiet, np. lekarki, policjantki, zakonnicy, artystki, mużmanki, kobiety z czasów antyku, średniowiecza, czasów nowożytnych;</p> <p>* zebranie słownictwa określającego funkcję strojów: strój balowy, kąpielowy, królewski, więzienny, kapłański, liturgiczny, odświętny, urzędowy, wizytowy, wieczorowy, wojskowy, kowbojski, narodowy (polski, francuski itp.), regionalny (krakowski, góralski, łowicki itp.);</p> <p>* zapisanie epitetów do słowa <i>strój</i>: modny, pretensjonalny, tradycyjny, wygodny, bawełniany, staromodny itp.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>Stwórz słowniczek mody. W tym celu wypisz z tekstu <i>Historia pięknej kobiety</i> wyrazy z nią związane: żakiet, gorset itd. Uzupełnij ten słowniczek współczesnymi terminami, np. polar.</p>	<p>kobiet w danym okresie;</p> <p>* wskazuje na rycinach zamieszczonych w tekście elementy stroju i wyglądu w nim opisane;</p> <p>* czytając tekst, korzysta z informacji zawartych w przypisach;</p> <p>* rozpoznaje najbardziej charakterystyczne stroje określające tożsamość narodową, stan lub pozycję społeczną kobiet;</p> <p>* korzystając ze słownika frazeologicznego języka polskiego, wymienia epitety mogące tworzyć związki wyrazowe z rzeczownikiem <i>strój</i>;</p> <p>* na podstawie przypisów w tekście oraz posługując się słownikiem języka polskiego, tworzy uproszczone artykuły hasłowe w przygotowanym samodzielnie słowniczku mody.</p>	<p>* efektywnie pracuje w grupie, inspiruje kolegów i koleżanki do działań twórczych, potrafi zaplanować pracę i ciekawie zaprezentować przygotowany materiał, posługując się przy tym poprawną polszczyzną;</p> <p>* stosuje zasady komunikacji niewerbalnej w celu zainteresowania odbiorców swoją wypowiedzią;</p> <p>* analizuje ryciny i dostrzega na nich również te elementy stroju i wyglądu, które nie zostały opisane w tekście;</p> <p>* rozdziela wizerunki kobiet z różnych kręgów kulturowych i różnych warstw społecznych na podstawie ich stroju; wie, jaką pełnią one funkcję (np. strój służbowy, narodowy, regionalny);</p> <p>* korzystając ze słownika frazeologicznego, języka polskiego i wyrazów bliskoznacznych, gromadzi słownictwo związane ze słowem <i>strój</i>;</p> <p>* redaguje obszerny słowniczek mody męskiej i żeńskiej, zawierający nazwy zawarte w podręczniku, słowniku języka polskiego, internecie; wie, jak wyglądają opisane w nim elementy strojów, potrafi je wskazać na rycinach.</p>	<p>* efektywnie pracuje w grupie, inspiruje kolegów i koleżanki do działań twórczych, potrafi zaplanować pracę i ciekawie zaprezentować przygotowany materiał, posługując się przy tym poprawną polszczyzną;</p> <p>* stosuje zasady komunikacji niewerbalnej w celu zainteresowania odbiorców swoją wypowiedzią;</p> <p>* analizuje ryciny i dostrzega na nich również te elementy stroju i wyglądu, które nie zostały opisane w tekście;</p> <p>* rozdziela wizerunki kobiet z różnych kręgów kulturowych i różnych warstw społecznych na podstawie ich stroju; wie, jaką pełnią one funkcję (np. strój służbowy, narodowy, regionalny);</p> <p>* korzystając ze słownika frazeologicznego, języka polskiego i wyrazów bliskoznacznych, gromadzi słownictwo związane ze słowem <i>strój</i>;</p> <p>* redaguje obszerny słowniczek mody męskiej i żeńskiej, zawierający nazwy zawarte w podręczniku, słowniku języka polskiego, internecie; wie, jak wyglądają opisane w nim elementy strojów, potrafi je wskazać na rycinach.</p>
* test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 40.	7. Filozofia a nauka – rozwiązywanie testu podsumowującego wiadomości o początkach nowoczesności.	Test związany tematycznie z postępowaniem dokonywanym się w Europie w drugiej połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku.	* rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje poprawnie test w 40 proc.	* rozwiązuje poprawnie test w 95–100 proc.	

	Doskonalenie umiejętności rozwiązywania testów.				
--	---	--	--	--	--

II. Praca dla siebie i innych					
Treści nauczania Liczba godzin: 17	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* wprowadzenie do rozdziału 2. <i>Praca dla siebie i innych</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 43; * A. Asnyk <i>Do młodych</i> , s. 44.	1. Nowe pokolenie wkracza na arenę dziejów – apel o kompromis w manifeste Adama Asnyka <i>Do Młodych</i> .	* wprowadzenie informacji na temat pozytywistycznych dążeń i odrzucenia romantycznych ideałów; * uczniowie uzupełniają pod kierunkiem nauczyciela tabelę, do której wpisują antynomiczne założenia epoki romantyzmu i pozytywizmu: walka – praca, jednostka – społeczeństwo (indywidualizm – utylitaryzm), idealizm – pragmatyzm, mistycyzm – scjentyzm; * wprowadzenie pojęć: pozytywizm, pozytywista, racjonalizm, utylitaryzm, pragmatyzm, scjentyzm ; * odczytanie przez uczniów biogramu A. Asnyka oraz ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i> , podanie przez nauczyciela dodatkowych informacji na temat poety: poeta przełomu, wychowany w tradycji romantycznej, czynny uczestnik powstania styczniowego dostrzegający potrzeby zmian, nie brał udziału w kampanii programowej młodych pozytywistów; * analiza i interpretacja wiersza pod kierunkiem nauczyciela (konflikt pokoleń, zachęta, by nie odrzucać starych idei, które się już nie sprawdzają – apel o kompromis („Ale nie depezcze przeszłości ołtarzy”), system wartości nowego pokolenia, zapowiedź lepszego jutra, pochwała wiedzy i postępu, nawiązania do filozofii Augusta Comte’a, notatka; * poezja o charakterze filozoficzno-	* zna podstawowe różnice między założeniami programowymi epoki romantyzmu i pozytywizmu; * rozumie terminy: pozytywizm, pozytywista, racjonalizm, utylitaryzm, pragmatyzm, scjentyzm ; * wie, kim był A. Asnyk, czyta wiersz i korzystając ze wsparcia nauczyciela, analizuje utwór; * określa budowę wersyfikacyjno-składniową utworu oraz rodzaj rymów; * określa adresata wiersza (młodzi pozytywści) oraz osobę mówiącą w wierszu (poetę, który zwraca się do odbiorców w drugiej osobie l.mn. i nie utożsamia się z adresatami); * rozpoznaje podstawowe cechy manifestu w analizowanym utworze; * samodzielnie wyszukuje w tekście środki poetyckie, zwłaszcza apostrofy (a także: wykrzyknienia, epitety, metafory, anafory) i określa ich funkcję; * redaguje pisemną wypowiedź, w której przedstawia argumenty na poparcie podanej tezy.	* zna i rozumie podstawowe założenia filozofii pozytywizmu; * właściwie interpretuje głosowo tekst (dobra dykcja, intonacja, tempo mówienia, interpretacja znaków interpunkcyjnych), dostrzega rytmiczność i śpiewność poezji A. Asnyka; * odróżnia cechy liryki bezpośredniej od liryki pośredniej; * samodzielnie analizuje i interpretuje wiersz , poprawnie nazywa środki poetyckie w nim występujące i określa ich funkcje; * sprawnie określa schemat wersyfikacyjny utworu (5-wersowe zwrotki, wersy 11-, 10- i 6-sylabowe) oraz układ rymów: abaab; * potrafi, korzystając z podpowiedzi nauczyciela, dostrzec podobieństwo manifestu A. Asnyka <i>Do młodych</i> oraz manifestu A. Mickiewicza <i>Oda do młodości</i> ; wyciąga właściwe wnioski; * samodzielnie redaguje notatkę w punktach .	* rozpoznaje problematykę utworu; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, apostrofy, puenty); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane; * tworzy spójne wypowiedzi pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom.

		-refleksyjnym, literacki manifest pokoleniowy ; Zadanie domowe Wykonaj pisemnie zad. 8 ze strony 45 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.			
* E. Orzeszkowa <i>Nad Niemnem</i> , s. 46; * L. Wyczółkowski, <i>Orka</i> (obraz), s. 47; * K.I. Gałczyński <i>Pieśń VII</i> , s.50; * N. de Largillière, <i>Studium rąk</i> (obraz), s. 51; * podręcznik do kształcenia językowego, temat <i>Stylizacja językowa</i> , s. 134.	2. Praca organiczna i praca u podstaw szansą na spełnienie w przyszłości marzenia o niezależności politycznej Polski. 3. Owoce pracy rąk ludzkich w wierszu K.I. Gałczyńskiego pt. <i>Pieśń VII</i> .	* informacje na temat E. Orzeszkowej – jednej z czołowych powieściopisarek XIX w., dwukrotnie nominowanej do Nagrody Nobla; * wyjaśnienie idei pracy organicznej i pracy u podstaw ; * analiza fragmentu tekstu <i>Nad Niemnem</i> zamieszczonego w podręczniku – omówienie treści i przesłania związanego z wartością pracy (etos pracy); zaznaczenie, że Orzeszkowa upomniała się o godność pracy fizycznej, która nie poniża i nie otepia, jak mniemano; * cechy prozy pozytywistycznej nastawionej na pełnienie celów edukacyjnych (powieść tendencyjna): a) stała obecność w narracji zdań oceniających rzeczywistość (komentarze odautorskie), b) eksponowanie cech jednoznacznie dodatnich i jednoznacznie ujemnych przy kreowaniu postaci (białe – czarne), c) wymowne wychowawczo kontrastowe zestawianie osób, uczynków, zdarzeń itp., d) fabuła zakończona morałem – zwycięstwem dobra oraz porażką i potępieniem zła; * zapisanie frazeologizmów związanych z pracą, np. praca pionierska, zespołowa, ofiarna, ponad siły, w pocie czoła, najemna, konspiracyjna, społeczna; * dyskusja na temat znaczenia pracy we współczesnym społeczeństwie i jej efektów – omówienie wiersza	* wie, kim była E. Orzeszkowa, potrafi wymienić tytuły kilku najważniejszych jej utworów ; * zna pojęcia: praca u podstaw, praca organiczna, realizm ; * analizuje tekst pod kierunkiem nauczyciela, odpowiadając na pytania zamieszczone w podręczniku, wyszukuje odpowiednie informacje i przytacza cytaty na poparcie swojej wypowiedzi; * wie, że proza pozytywistyczna pełniła cele edukacyjne (powieść tendencyjna), potrafi własnymi słowami wyjaśnić, co charakteryzuje tę prozę; * grupuje bohaterów powieści zgodnie z wyznawanymi przez nich systemami wartości; * samodzielnie analizuje i interpretuje tekst, odpowiadając na pytania zamieszczone pod tekstem ; * wyszukuje związki frazeologiczne związane z pracą, posługując się słownikiem frazeologicznym oraz słownikiem języka polskiego; * bierze udział w dyskusji na temat znaczenia pracy w życiu współczesnych ludzi ; * określa temat wiersza oraz wypowiada się na temat mocy,	* zna najważniejsze wydarzenia z biografii E. Orzeszkowej i w jej kontekście interpretuje niektóre fragmenty książki; * uwzględni kontekst biograficzny przy analizie utworu; * potrafi wskazać, które działania bohaterów <i>Nad Niemnem</i> mają charakter pracy organicznej i pracy u podstaw ; * wykazuje znajomość pojęć z teorii literatury; * odczytuje intencje narratora; * wyszukuje w tekście archaizmy; wie, czym jest stylizacja środowiskowa; * wskazuje w tekście cechy powieści realistycznej ; * opisuje elementy realistyczne na obrazie L. Wyczółkowskiego <i>Orka</i> ; * odczytuje fragmenty świadczące o wychowawczym aspekcie utworu pozytywistycznego ; * aktywnie uczestniczy w dyskusji, stawiając tezy na temat znaczenia pracy kiedyś i dziś, zwłaszcza pracy fizycznej; * samodzielnie odkrywa główne idee tekstu <i>Pieśń VII</i> ; * potrafi odpowiedzieć na pytanie, dlaczego poeta nadał	* rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (archaizmów, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników); * korzysta ze słownika: języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych, synonimów i antonimów oraz szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi.

		<p>K.I. Gałczyńskiego. Zadanie domowe Obejrzyj film pt. <i>Nad Niemnem</i> w reżyserii Z. Kuźmińskiego i K. Chodury. Zapisz w zeszycie najważniejsze informacje na temat filmu: imiona i nazwiska – reżyserów, twórcy scenariusza, odtwórców głównych ról, określ gatunek filmu oraz miejsce, w którym rozgrywa się jego akcja.</p>	<p>jaką rękę mają w stwarzaniu rzeczy; * przeprowadza analizę wersyfikacyjną tekstu wiersza <i>Pieśń VII</i>.</p>	<p>swojemu utworowi charakter pieśni; * grzecznie i stanowczo broni własnego zdania; * wykorzystuje przy wypowiedzi pozajęzykowe środki wyrazu (gest, mimikę itp.); * odczytuje symbolikę obrazu <i>Studium rąk</i> N. de Largillière.</p>	
<p>* film <i>Nad Niemnem</i> w reż. Z. Kuźmińskiego i K. Chodury oraz przygotowane jego fragmenty, umożliwiające analizę poszczególnych kadrów w czasie lekcji; * podręcznik do kształcenia językowego, temat <i>Recenzja</i>, s. 160.</p>	<p>4. Filmowa adaptacja powieści <i>Nad Niemnem</i>.</p>	<p>* swobodne opisywanie wrażeń i odczuć po obejrzeniu filmu; * analiza i interpretacja filmu, przeprowadzona na podstawie pytań: – Jaki jest główny wątek filmowej fabuły? – Jak zostało przedstawione społeczeństwo polskie po upadku powstania styczniowego? – Czym różni się życie dworu od życia zaścianka? – Czym jest praca dla bohaterów filmu? – Jaki jest stosunek bohaterów do pamiątek narodowych, do patriotycznych obowiązków? * arkadyjska wizja wsi; * przypomnienie wiadomości na temat powstania styczniowego; * wprowadzenie terminu <i>mezalians</i>; * wspólne tworzenie planu recenzji filmu: tytuł filmu, jego główni twórcy i ich funkcje, odtwórcy głównych ról, problematyka, gatunek, analiza i ocena elementów kompozycji, ogólna ocena dzieła filmowego. Zadanie domowe Napisz krótką recenzję filmu <i>Nad Niemnem</i>, którą można by zamieścić na odwrocie opakowania płyty CD wypożyczonej w szkolnej bibliotece.</p>	<p>* opisuje ogólne odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie, dotyczące miłości, poczucia wspólnoty, solidarności, patriotyzmu; * prezentuje sylwetki głównych bohaterów, ujawnia swoje sympatie i antypatie; * zauważa odmienne postawy społeczne i obyczajowe przedstawicieli dworu i zaścianka, wartościuje je; * opisuje piękno kadrów przedstawiających nadniemeńskie plenery; * zna i rozumie pojęcia charakterystyczne dla sztuki filmowej: <i>film pełnometrażowy, film kostiumowy, adaptacja filmowa, dialog, monolog, kadr, scena, ujęcie, plan filmowy</i>; * dostrzega dobrą grę aktorską odtwórców głównych ról, w tym debiutantów – Iwony Katarzyny Pawlak (Justyny Orzelskiej) i Adama Marjańskiego (Jana Bohatyrowicza); * redaguje recenzję filmu na podstawie przygotowanego wspólnie planu.</p>	<p>* wyraża własne opinie na temat filmu; * do opisu wrażeń z obejrzanego filmu wykorzystuje terminologię dotyczącą filmowych środków wyrazu, a nie środków charakterystycznych dla literatury; * porównuje w książce i filmie różne formy przekazu w tej samej scenie opowiadającej o żniwach; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich życiowe ideały, ocenia ich postawy moralne; * potrafi dostrzec retrospektywne nawiązania do powstania styczniowego; * opisuje wady i zalety duchowe mieszkańców Bohatyrowicz oraz Korczyna; * wyjaśnia, na czym polegał <i>mezalians</i> Jana i Cecylii oraz Jana i Justyny; * pisze recenzję z filmu, poprawnie redagując część sprawozdawczą i krytyczną, w której zawiera własne oceny.</p>	<p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka; społeczeństwo i kultura; region i Polska; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na</p>

<p>* B. Prus <i>Katarynka</i>, s. 52; * J. Ciagliński, <i>Ociemniata</i> (obraz), s. 58; * W. Broniewski <i>Ociemniały</i>, s. 65.</p>	<p>5–6. Wielki dzień pana Tomasa, bohatera <i>Katarynki</i> B. Prusa.</p>	<p>* analizowanie uczuć bohatera i jego stanu ducha, duchowe odrodzenie egoisty; * omówienie cech gatunkowych noweli: utwór narracyjny, wyraziście zarysowana akcja, prosta, jednowątkowa fabuła (u Prusa – rozbudowana), ograniczenie dygresji, komentarzy, epizodów, szczegółowych charakterystyk postaci, sytuacji, niespodziewane zwroty sytuacji, punkt kulminacyjny, dobitna pointa – wyszukiwanie ich w <i>Katarynce</i>; – omówienie motywu „podglądania”; – wielu twierdzi, że chcąc zrozumieć niewidomego, trzeba zjeść z nim obiad w absolutnych ciemnościach – rozdanie uczniom mającym przewiązane oczy cukierków o różnych smakach zapakowanych w papierki, jedzenie tych cukierków i dzielenie się potem swoimi wrażeniami; * analiza i interpretacja wiersza W. Broniewskiego <i>Ociemniały</i>, wykazanie jego związku z tekstem B. Prusa <i>Katarynka</i> oraz obrazem J. Ciaglińskiego <i>Ociemniały</i>. Zadanie domowe Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, ćw. 9, s. 66.</p>	<p>* zna najważniejsze cechy gatunkowe noweli, dostrzega je w tekście; * korzystając ze wskazówek nauczyciela, analizuje tekst <i>Katarynki</i>; * posługując się poprawną terminologią (narrator, bohater, odbiorca, fabuła, akcja), potrafi określić, w jaki sposób w utworze został ukazany los niepełnosprawnego dziecka; * potrafi ocenić postawy naganne i godne pochwały; * porównuje los dziecka niepełnosprawnego w XIX i XXI stuleciu; * dostrzega związek tematyczny między nowelą B. Prusa, obrazem J. Ciaglińskiego oraz wierszem W. Broniewskiego; * rozumie przesłanie zawarte w wierszu <i>Ociemniały</i>; * rozpoznaje w zdaniach imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe.</p>	<p>* czyta cicho w szybkim tempie; * wykorzystuje do poprawnego zrozumienia tekstu informacje zawarte w przypisach; * wskazuje punkt kulminacyjny i pointę utworu; * przeprowadza analizę porównawczą sposobu prezentowania osoby niepełnosprawnej w różnych tekstach kultury (w utworze prozatorskim i poetyckim, obrazie); * wyczerpująco komentuje obraz J. Ciaglińskiego, uzasadniając jego związek z nowelą, wyraża własne opinie; * dostrzega podobieństwa i różnice w losie ociemniałych dzieci XIX i XXI w., potrafi wskazać ich przyczyny; * układa poprawne zdania pod względem logicznym, składniowym i interpunkcyjnym z imiesłowami przymiotnikowymi i przysłówkowymi.</p>	<p>komputerze. * odbiera komunikaty pisane; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację); * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); * rozpoznaje czytany utwór jako nowelę; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się; * zamienia mowę niezależną na</p>
--	---	---	---	---	---

<p>* A. Czechow <i>Kameleon</i>, s. 101; * zdjęcie kameleona, s. 102; * podręcznik do kształcenia językowego, temat <i>Opowiadanie z dialogiem</i>, s. 174.</p>	<p>7. Zrozumieć kameleona – o panicznym strachu przed władzą i bezduszności carskich urzędników w opowiadaniu A. Czechowa pt. <i>Kameleon</i>.</p>	<p>* przedstawienie przez uczniów wiadomości na temat wyglądu i właściwości kameleona, oglądanie zdjęcia zwierzęcia w podręczniku; * porównywanie tych wiadomości z informacjami zamieszczonymi w encyklopedii; * głośne odczytanie utworu; * porządkowanie elementów świata przedstawionego opowiadania: zdarzeń, przestrzeni, czasu, postaci, ich wypowiedzi i myśli; * analiza i interpretacja utworu (heureza); * wymienianie faktów i wyrażanie ocen na temat postawy moralnej głównego bohatera i świadków wydarzenia; * zwrócenie uwagi, że Czechow największą sympatią darzył zwykłego, uczciwego człowieka, a nie obojętnych przedstawicieli władzy nastawionych na awans; * przypomnienie wiadomości na temat mowy niezależnej i interpunkcji w tego rodzaju wypowiedziach.</p>	<p>* zapamiętuje ciekawostki dotyczące wyglądu i właściwości kameleona; * potrafi korzystać z encyklopedii; * zna teść opowiadania pt. <i>Kameleon</i>; * wskazuje realistyczne elementy świata przedstawionego; * potrafi opowiedzieć treść noweli, poprawnie porządkując elementy świata przedstawionego; * dostrzega kontrast w zachowaniu i wypowiedziach Oczumielowa, kiedy ten sądzi, że pies jest bezpański i potem, kiedy przypuszcza, że jest to pies generała lub jego brata; * wyjaśnia związek tytułu z postawą bohatera; * ocenia postępowanie bohatera; * stara się ćwiczyć precyzyjność wypowiedzi; * rozpoznaje wypowiedzenie wprowadzające i wypowiedzenie wprowadzane w mowie niezależnej.</p>	<p>* zna budowę artykułu hasłowego w encyklopedii i potrafi poprawnie odczytać zawarte w nim wiadomości, w tym dane zawarte w kwalifikatorach; * płynnie czyta tekst; * samodzielnie analizuje nowelę, dostrzegając w utworze treści ukryte, metaforyczne; * wskazuje motyw komizmu opowiadania; * wyjaśnia alegoryczne znaczenie tytułu; * krytycznie ocenia postawę bohatera – brak własnych poglądów, bezduszne postępowanie wynikające ze strachu – argumentując swoje sądy; * wykorzystuje w swoich wypowiedziach wiedzę z zakresu znajomości cech gatunkowych opowiadania – wie, czym różni się opowiadanie od noweli; * zna interpunkcję wypowiedzi w formie mowy niezależnej.</p>	<p>zależną.</p>
<p>* H. Sienkiewicz <i>Pan Zagłoba</i>, s. 82; * podręcznik do kształcenia językowego, temat <i>Prawda, kłamstwo, fikcja</i>, s. 49.</p>	<p>8. Prawda, kłamstwo, fikcja w życiu gimnazjalisty i w życiu bohaterów literackich. 9. Sprytny kawalarz czy obłudny łgarz? – charakterystyka pana Zagłoby.</p>	<p>* dobre i złe sposoby wykorzystywania języka w życiu codziennym (w mowie i piśmie) – burza mózgów; * zapisanie kodeksu etycznych zachowań językowych; * kłamać czy nie kłamać w imię dobrej sprawy? – dyskusja „za i przeciw”; * tworzenie własnej definicji kłamstwa; * wprowadzenie pojęć: etyka słowa, fikcja literacka, fikcyjność; * czytanie fragmentu tekstu <i>Potopu</i></p>	<p>* wie, że słowem można skrzywdzić drugiego człowieka, zna etyczne zachowania językowe; * odróżnia prawdę od kłamstwa, ma świadomość, że prawo do ujawniania prawdy nie jest bezwarunkowe i bezpieczeństwo drugiego człowieka jest wystarczającym powodem do zachowania</p>	<p>* samodzielnie formułuje sądy na temat znaczenia prawdy i prawdomówności w życiu społecznym; * potrafi podać przykłady etycznych i nieetycznych zachowań językowych, bez trudu rozpoznaje je w tekstach; * wie, że fikcyjność jest cechą zarówno utworów realistycznych, jak i fikcyjnych;</p>	<p>* przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji –</p>

		<p>i określanie głównych elementów świata przedstawionego powieści historycznej: czasu, miejsca akcji, bohaterów, najważniejszych wydarzeń;</p> <p>* odróżnianie prawdy od kłamstwa i fikcji literackiej;</p> <p>* charakterystyka Onufrego Zagłoby herbu Wczele (zad. 5, s. 52 podręcznika do kształcenia językowego);</p> <p>* określenie związku tekstu z treścią przysłów: – <i>Każdy dudek ma swój czubek</i>, – <i>Nec Hercules contra plures</i> (dosł. nawet Herkules nie pomoże przeciw wielkiej liczebności – siła złego na jednego);</p> <p>* przypomnienie wiadomości o stylizacji języka (archaizacji): odtwarzanie atmosfery epoki, mowy ludzi w niej żyjących, zwiększenie realizmu przedstawionych wydarzeń.</p> <p>Zadanie domowe Udowodnij w rozprawce, że Zagłoba, uciekając Rochowi Kowalskiemu, wykazał się niebywałym sprytem (ćw. 10, s. 94).</p>	<p>w niektórych sytuacjach milczenia i dyskrecji;</p> <p>* rozumie pojęcia: <i>etyka słowa</i>, <i>fikcja literacka</i>, <i>fikcyjność</i>;</p> <p>* rozumie, czym różni się fikcja literacka od kłamstwa;</p> <p>* określa główne elementy świata przedstawionego powieści historycznej;</p> <p>* charakteryzuje narratora powieści;</p> <p>* charakteryzuje Onufrego Zagłobę, odwołując się do cytatów w tekście i ciekawostce To warto wiedzieć;</p> <p>* wie, co to jest archaizacja, potrafi znaleźć w tekście archaizmy;</p> <p>* wypisuje z tekstu wyrazy, wyrażenia i zwroty służące stylizacji języka na język dawny (archaizmy) i wyjaśnia ich znaczenie;</p> <p>* redaguje rozprawkę, zachowując wszystkie cechy charakterystyczne dla tej formy wypowiedzi.</p>	<p>* na podstawie konstrukcji świata przedstawionego kwalifikuje <i>Potop</i> jako powieść historyczną;</p> <p>* odwołuje się w swoich wypowiedziach do wiedzy z historii Polski w XVII w.;</p> <p>* rozpoznaje w powieści elementy fikcji literackiej, wie, czym różni się ona od kłamstwa;</p> <p>* analizuje postępowanie Zagłoby i samodzielnie wyciąga wnioski, dobiera właściwe epitety w celu scharakteryzowania tej postaci;</p> <p>* dostrzega komizm w kreowaniu postaci Zagłoby;</p> <p>* wie, w jakim celu autor stosuje archaizmy; potrafi określić ich funkcję.</p>	<p>werbalne i niewerbalne;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* krytycznie ocenia zawartość komunikatów;</p> <p>* odróżnia informacje o faktach od opinii;</p> <p>* rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację);</p> <p>* dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy manipulacji;</p> <p>* rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, artystyczny;</p> <p>* dostrzega różnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, archaizmy);</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi pisemne: rozprawkę.</p>
<p>* W. Okoń <i>Dziela Jana Matejki</i>, s. 95;</p> <p>* duże reprodukcje obrazów Jana Matejki pt. <i>Stańczyk w czasie balu na dworze królowej Bony wobec straconego Smoleńska</i>, <i>Kazanie Skargi</i>, <i>Rejtan – Upadek Polski</i>.</p>	<p>10. Dzieła Jana Matejki – malarstwo w służbie narodu.</p>	<p>* zaaranżowanie galerii trzech obrazów J. Matejki oraz kilku obrazów innych malarzy, np. A. Gierymskiego, A. Grottgera, W. Gersona, H. Siemirackiego;</p> <p>* oglądanie obrazów i swobodne opowiadanie ich treści;</p> <p>* tworzenie obszernego biogramu J. Matejki – najwybitniejszego przedstawiciela polskiego malarstwa historycznego XIX w.;</p> <p>* praca w grupach: wcielanie się w rolę przewodników po muzeum i opowiadanie o przesłaniu obrazów J. Matejki na podstawie tekstu</p>	<p>* wie, kim był J. Matejko, potrafi przyporządkować jego osobę do określonego okresu historycznego;</p> <p>* opowiada wrażenia po obejrzeniu reprodukcji obrazów, dostrzega, że najczęściej przedstawiają dużą liczbę osób, większość z nich ma rysy indywidualne, zauważa drobniawowe opracowanie szczegółów, określa charakterystyczną dla artysty tonację kolorów;</p> <p>* potrafi wskazać postacie</p>	<p>* potrafi wymienić kilka najbardziej znanych dzieł J. Matejki, m.in. <i>Poczet królów i książąt polskich</i>, <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>, <i>Stańczyk</i>, <i>Kazanie Skargi</i>, <i>Rejtan – Upadek Polski</i>, <i>Kościuszko pod Racławicami</i>;</p> <p>* na podstawie informacji zawartych w tytule wnioskuje, co przedstawia obraz;</p> <p>* wciela się w rolę przewodnika po muzeum (kustosza) i opowiada kolegom o wybranym obrazie J. Matejki;</p>	<p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: sztuki plastycznej;</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p>

		<p>W. Okonia; * szukanie prawdy historycznej, przedstawianie „całości dziejowego wypadku” jako metoda twórcza artysty; * znaczenie twórczości J. Matejki dla rodaków w czasach zniewolenia przez zaborców (walory patriotyczne – umacnianie świadomości narodowej); * notatka. Zadanie domowe Przynieś na następne zajęcia materiały niezbędne do tworzenia plakatów – szary papier, flamastry, farby itp.</p>	<p>opisane w tekście W. Okonia na reprodukcjach obrazów; * zdaje sobie sprawę ze znaczenia, jakie miało malarstwo J. Matejki dla rodaków; * zapisuje notatkę w punktach pod kierunkiem nauczyciela.</p>	<p>* wie, za co J. Matejko był gloryfikowany, a za co krytykowany przez jemu współczesnych; * samodzielnie redaguje notatkę w punktach.</p>	<p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach.</p>
<p>* M. Konopnicka <i>Rota</i>, s. 99; * teksty przysięg składanych przez żołnierzy Wojska Polskiego (przygotowane przez nauczyciela).</p>	<p>11. <i>Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród</i> jako propozycja hymnu narodowego.</p>	<p>* wykład nauczyciela na temat wydarzeń we Wrześni w 1901 r. oraz ogólnej sytuacji Polski w tamtym okresie historycznym, a także na temat działalności społecznej i patriotycznej M. Konopnickiej; * analiza i interpretacja utworu: – utwór był protestem przeciw szukanom zaborców wobec dzieci, ale także odpowiedzią na wprowadzenie ustawy pruskiej dającej prawo Komisji Kolonizacyjnej do przymusowego jej wykupu – Konopnicka tekstem <i>Roty</i> wprost odnosiła się do ustawy o wywłaszczaniu Polaków z ziemi (<i>Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród</i>); – pieśń patriotyczna (narodowa), apel, przyrzeczenie pisane w 2 os. l. mn.; – każdy wers zakończony deklaracją wiary w Boga: <i>Tak nam dopomóż Bóg</i>; – wyjaśnienie tytułu: <i>rota</i> znaczą „przysięga”; – porównanie tekstów przysięg składanych przez żołnierzy Wojska Polskiego, prezydenta i premiera z tekstem <i>Roty</i>; – określanie głównego symbolicznego przesłania: <i>Bronić będziemy Ducha...</i>; – ustalanie znaczeń i funkcji archaizmów;</p>	<p>* wie, co wydarzyło się we Wrześni w 1901 r. oraz o ustawie o wywłaszczeniu Polaków z ziemi – ma świadomość związku tych wydarzeń z tekstem <i>Roty</i>; * potrafi wskazać Wrześnię na mapie Polski oraz wie, do którego zaboru należała; * określa, kim jest podmiot liryczny i w której osobie się wypowiada, a także do kogo kierowany jest apel zawarty w <i>Rocie</i> (wszystkich Polaków pragnących wyzwolenia swej ojczyzny); * wymienia podobieństwa w tekście <i>Roty</i> i formułach przysięg wojskowych, dostrzega powtarzającą się formułę: <i>Tak mi dopomóż Bóg</i>; * wskazuje środki poetyckie i określa ich funkcje w utworze; * podaje znaczenia archaizmów; * prezentuje swoje zdanie na temat współczesnego rozumienia patriotyzmu i poczucia obowiązku wobec ojczyzny;</p>	<p>* zdaje sobie sprawę z represji, jakim ulegali Polacy żyjący w Polsce rozbiorowej; * wymienia różne sposoby prześladowań przez zaborców i sposoby oporu; * wymienia sposoby obrony Ducha polskiego zawarte w utworze: nie emigrować z kraju (<i>nie rzucim ziemi...</i>), nie ulegać zaborcy (<i>nie damy pogrześć mowy; nie damy, by nas zniemczył wróg</i>), być gotowym do orężnego bronięcia ojczyzny (<i>orężny hufiec stanie nasz; pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg</i>); * komentuje najbardziej kontrowersyjny wers <i>Roty</i>: <i>Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz</i>; * potrafi dokonać analizy porównawczej tekstów pochodzących z różnych epok – współczesnych przysięg i <i>Roty</i>, omówić podobieństwa i różnice w konwencji literackiej oraz formie; * widzi różnice w sposobie wyrażania patriotyzmu</p>	<p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, puenty, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach).</p>

		<p>– utwór opatrzony melodią Feliksa Nowowiejskiego, odśpiewany przez chóry z całej Polski na 500-lecie bitwy pod Grunwaldem w 1910 r. w Krakowie w dniu odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego stał się rodzajem hymnu narodowego;</p> <p>* głosowa interpretacja tekstu.</p> <p>Zadanie domowe Naucz się tekstu <i>Roty</i> na pamięć (zad. 10, s. 100 podręcznika).</p>	<p>* opanowuje pamięciowo utwór M. Konopnickiej i recytuje go, stosując poprawną dykcję.</p>	<p>w czasach niewoli i niepodległości; * prezentuje z pamięci dojrzałą interpretację tekstu <i>Roty</i>, stosuje poprawną intonację, dykcję i emisję głosu oraz wykazuje zrozumienie prezentowanych treści.</p>	
<p>* E. Orzeszkowa <i>Emancypacja kobiet</i>, s. 66;</p> <p>* sufrażystki dopominające się o prawa wyborcze kobiet (rysunek), s. 70;</p> <p>* M. Krüger <i>Godzina pańskiej róży</i>, s. 72.</p>	<p>12–13. Historia emancypacji kobiet.</p>	<p>* czytanie, analiza i interpretacja artykułu publicystycznego: wskazanie adresata, przedstawienie problematyki, zwrócenie uwagi na emocjonalne zaangażowanie autorki artykułu;</p> <p>* wypisanie postulatów zawartych w artykule;</p> <p>* wprowadzenie terminów: emancypacja, (<i>emancypantka</i>, <i>sufrażystka</i>), feminizm, równouprawnienie, stereotyp myślowy;</p> <p>* podział klasy na dwie grupy: emancypantek i przeciwników emancypacji – każda grupa wymyśla nazwę dla swojego ruchu społecznego oraz hasła programowe, które umieszcza na przygotowanych przez siebie plakatach, następnie obie grupy spotykają się na „wiecu”, by zaprezentować swoje postulaty;</p> <p>* po „wiecu” klasa znów pracuje w grupach przez kilka minut, w czasie których każdy zespół gromadzi argumenty za postulatami i przeciwko nim w odniesieniu do obu grup – przeprowadzenie dyskusji wielokrotnej, aż do uzyskania kompromisu;</p> <p>* motyw podróży w przeszłość – w lata 30. XIX w. – w powieści młodzieżowej M. Krüger;</p> <p>* konfrontacja epoki pozytywizmu i współczesności w sferze obyczajowej</p>	<p>* wskazuje podobieństwa i różnice w sytuacji kobiet z końca XIX i początku XXI w.;</p> <p>* wymienia na podstawie obu tekstów umiejętności i zalety dobrze wychowanej panny z XIX w. i konfrontuje ten wizerunek z wzorem idealnie wychowanej dziewczyny z XXI w.;</p> <p>* wymienia powody zależności kobiet od rodziców i mężów;</p> <p>* wie, co to jest stereotyp myślowy;</p> <p>* wymienia cechy pozytywistycznego artykułu prasowego;</p> <p>* poprawnie analizuje zapisy dotyczące równości kobiet i mężczyzn zawarte w artykule 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (zad. 8, s. 71 podręcznika);</p> <p>* ma świadomość, jakie znaczenie dla rozwoju kraju ma zawodowa praca kobiet (praca połowy pracującego społeczeństwa);</p> <p>* zna wyznaczniki gatunkowe powieści młodzieżowej;</p> <p>* wymienia zalety i wady życia</p>	<p>* dostrzega różnice między XIX-wiecznym artykułem publicystycznym a XX-wiecznym tekstem literackim, którego akcja osadzona jest w wieku XIX;</p> <p>* wymienia podobieństwa i różnice w sytuacji kobiet w roli córki, matki i żony w XIX i XX w.;</p> <p>* potrafi podać przykłady nieprzebrzegania równości praw kobiet i mężczyzn we współczesnym świecie – naruszenia artykułu 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski;</p> <p>* posługuje się w swojej wypowiedzi terminami: emancypacja, (<i>emancypantka</i>, <i>sufrażystka</i>), feminizm, równouprawnienie, stereotyp myślowy;</p> <p>* zna najważniejsze wydarzenia z historii emancypacji kobiet – wie, że w Polsce po raz pierwszy przyznano kobietom powszechne prawo wyborcze w 1918 r.;</p> <p>* wymienia ujemne zjawiska emancypacji kobiet w XX w., których nie dostrzegala Anda;</p>	<p>* rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł);</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* krytycznie ocenia zawartość komunikatów;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację);</p> <p>* dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* przestrzega zasad etyki mowy</p>

		widziana oczami nastolatki – komizm sytuacyjny wynikający z zderzenia dwóch światów, przy zachowaniu przez bohaterkę świadomości XX-wiecznej dziewczyny. Zadanie domowe Wyobraź sobie, że to ty jesteś na miejscu bohaterki powieści w świecie sprzed dwóch epok. Opisz swoje przygody w nowej rzeczywistości. Zadbaj o wiarygodność opowieści – uwzględnij XIX-wieczne realia również na płaszczyźnie językowej (wykorzystaj w tym celu wiadomości zawarte w I i II rozdziale podręcznika).	kobiet w XIX i XX w., odwołując się do tekstu; * potrafi odmienić nazwisko głównej bohaterki <i>Godziny pąsowej róży</i> – Szemiot (Szemiotówna) zgodnie z zasadami opisanymi w podręczniku do kształcenia językowego na s. 78.	* porównuje język utworów pochodzących z różnych epok literackich, potrafi udowodnić na tej podstawie, że polszczyzna się zmienia, a także omówić podobieństwa i różnice w sposobie ujęcia tematu, konwencji literackiej; * wskazuje w tekście fragmenty monologu wewnętrznego głównej bohaterki.	w różnych sytuacjach komunikacyjnych; * stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych, wyszukuje w bibliotece źródła potrzebnych mu informacji.
Test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 106.	14. Doskonalimy umiejętność czytania ze zrozumieniem.	Test dotyczący wiedzy o pozytywizmie.	* rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40 proc.	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc.	
	15–17. Praca klasowa i jej poprawa.	Proponowane tematy: 1. Czy zgadzasz się z poglądami pozytywistów, że własne, jednostkowe pragnienia należy podporządkować dobru ogółu? Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz swoje stanowisko. 2. <i>Byt określa świadomość</i> – napisz charakterystykę wybranego pisarza lub bohatera pozytywistycznego, w której dowiedziesz prawdziwości lub fałszu słów wypowiedzianych przez Anę Szemiotównę. 3. <i>Czy chciałbyś zaprzysiąc się z Janem Onufrym Zagłobą? Określ i uzasadnij swój stosunek do bohatera <i>Potopu</i>.</i> 4. Malarstwo i literatura w służbie narodu – napisz artykuł prasowy, na wzór artykułu E. Orzeszkowej, na temat potrzeby umacniania przez twórców świadomości narodowej w epoce pozytywizmu. Odwołaj się w swojej pracy do wybranych utworów tego okresu. 5. <i>Cześć Szymon, nie uwierzysz, ale piszę do Ciebie z XIX-wiecznego Lwowa. Jak to możliwe?...</i> – list do kolegi lub koleżanki. 6. <i>Mądrością i pracą ludzie się bogacą</i> – rozwiń myśl zawartą w przysłowiu, odwołując się do tekstów pozytywistycznych.			

III. Pytanie o sens istnienia					
Treści nauczania Liczba godzin: 20	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* wprowadzenie do rozdziału 3. <i>Pytanie o sens istnienia</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 109.	1. Dokąd to wszystko zmierza? – pytanie o sens istnienia na przełomie wieków.	* samodzielna praca uczniów z tekstem – s. 109, wykład nauczyciela uzupełniający wiedzę o Młodej Polsce; * określenie granic chronologicznych epoki; * wyjaśnienie znaczenia i zasad ortografii nazwy Młoda Polska ; * omówienie sytuacji politycznej, gospodarczej i kulturalnej w Europie i	* potrafi określić lata, w których rozwijała się kultura Młodej Polski; * zna znaczenie nazwy Młoda Polska i zapisuje ją (w przeciwieństwie do pozostałych nazw epok) wielkimi literami; * wie, że koniec XIX w. to	* określa ramy czasowe Młodej Polski, wymienia przesłanki, które przyczyniły się do rozwoju tego prądu artystycznego – opisuje tło społeczno-historyczne wydarzeń w Polsce, wie o odradzaniu się idei walki o niepodległość, która została	* odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;

		<p>w Polsce pod koniec XIX w.;</p> <p>* zalamanie pozytywistycznego programu: wiary w postęp i rozwój cywilizacji, literatura nie ma obywatelskich obowiązków (nie pełni funkcji użytecznych), kryzys wartości, protest przeciwko polityce imperialnej mocarstw, technicyzacji życia, moralności mieszczańskiej, wzrost dążeń niepodległościowych, nawrót do romantyzmu (wyższość uczuć i emocji nad rozumem), odejście od sztuki realistycznej, dekadentyzm, symbolizm i impresjonizm jako technika artystyczna, odrębność artysty (indywidualizm);</p> <p>* dominująca rola poezji;</p> <p>* wprowadzenie pojęć: dekadentyzm, fin de siècle, symbolizm, impresjonizm;</p> <p>* notatka.</p> <p>Zadanie domowe Naucz się poznanych na lekcji terminów oraz ich znaczeń.</p>	<p>okres względnego spokoju w Europie, a jednocześnie czas ekspansji kolonialnej i narastania konfliktów między mocarstwami oraz klasami społecznymi;</p> <p>* wie, że ideały pozytywizmu – idea solidarności społecznej i organicznego rozwoju – okazały się utopią;</p> <p>* zna najważniejsze wyznaczniki nowego prądu kulturowego;</p> <p>* zna znaczenie pojęć: dekadentyzm, fin de siècle, symbolizm, impresjonizm;</p> <p>* ma świadomość, jakie nastroje panowały u schyłku wieku;</p> <p>* wie, że największą wartością dla młodopolan była sztuka;</p> <p>* zapisuje notatkę podyktowaną przez nauczyciela.</p>	<p>przekuta w czyn w czasie I wojny światowej;</p> <p>* rozumie przyczyny odrzucenia ideałów pozytywizmu, potrafi je wyjaśnić;</p> <p>* samodzielnie selekcjonuje informacje na temat Młodej Polski zawarte we wstępie do rozdziału;</p> <p>* wymienia kulturowe odrębności końca XIX w. w dziedzinie sztuki, literatury oraz obyczajów i potrafi je porównać do kulturowych wyznaczników pozytywizmu;</p> <p>* wie o reaktywacji romantycznych wartości (poezji Mickiewicza i Słowackiego w związku z setnymi rocznicami ich urodzin), a także o tym, że nie wszystkie idee romantyczne zostały przejęte przez młodopolan;</p> <p>* poprawnie wyjaśnia pojęcia związane z literaturą i kulturą oraz filozofią Młodej Polski.</p>	<p>* porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>* samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny;</p> <p>* rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.</p>
<p>* K. Przerwa-Tetmajer <i>Koniec wieku XIX</i>, s. 110;</p> <p>* M. Hillar <i>My z drugiej połowy XX wieku</i>, s. 112;</p> <p>* S. Wyspiański, <i>Portret Jana Stanisławskiego</i> (obraz), s. 111.</p>	<p>2–3. Nastroje u schyłku wieku w wierszu K. Przerwy-Tetmajera <i>Koniec wieku XIX</i> oraz M. Hillar <i>My z drugiej połowy XX w.</i></p>	<p>* Przeczytanie biogramu K. Przerwy-Tetmajera – podkreślenie informacji, że jest uznawany za najzdolniejszego poetę okresu Młodej Polski i był czołowym wyrazicielem dekadentckich nastrojów epoki;</p> <p>* przeczytanie wiersza <i>Koniec wieku XIX</i> – analiza i interpretacja utworu: – charakterystyka podmiotu lirycznego (uczucie i postaw człowieka końca XIX w.);</p> <p>– wykazanie, że osoba mówiąca w wierszu jest dekadentem;</p> <p>– określenie motywu centralnego – wyznanie wiary pokolenia, poczucie „bankructwa idei”, bezsilności</p>	<p>* notuje najważniejsze informacje biograficzne dotyczące K. Przerwy-Tetmajera;</p> <p>* charakteryzuje uczucia i zachowania człowieka końca XIX w.: osoba rozczarowana, melancholijna, pesymistycznie nastawiona do życia, przepełniona smutkiem, nie ma poczucia celu ani sensu istnienia, odczuwa ideową pustkę, lęk, a nawet strach przed niewiadomą, niemoc do działania, bezsilność, zniechęcenie, brakuje jej</p>	<p>* analizuje tekst, nazywa uczucia osoby mówiącej w wierszu, używając przede wszystkim epitetów, określa jej stosunek do rzeczywistości i światopogląd;</p> <p>* potrafi wykazać, że osoba mówiąca w wierszu jest przedstawicielem dekadentyzmu – dekadentem;</p> <p>* własnymi słowami, zwięźle określa motyw centralny wiersza;</p> <p>* dostrzega, że osoba mówiąca w wierszu identyfikuje się z adresatami (<i>Co zostało</i></p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* krytycznie ocenia zawartość komunikatów;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobata, dezaprobata, negacja, prowokację);</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p>

		<p>jednostki wobec mechanizmu dziejów; * wprowadzenie terminu liryka inwokacyjna (liryka zwrotu do adresata); – wyjaśnienie metafory mrówki „walczącej” z pociągiem; * analiza budowy wiersza – określanie długości strof, liczby zgłosek w wersach, układu i rodzaju rymów; * podstawy filozofii A. Schopenhauera: – życie jest męką, cierpią wszyscy; – sposobem na ukojenie własnego bólu jest okazywanie współczucia innym oraz sztuka (w akcie tworzenia lub odbioru zapominamy o cierpieniu, śmierci); – opis wyglądu dekadenta Jana Stanisławskiego na obrazie S. Wyspiańskiego; * odczytanie wiersza <i>My z drugiej połowy XX wieku</i>; * wymienianie dokonania ludzi końca XX w.: podbijanie kosmosu, eksploracja Księżyca (Neil Armstrong, 1969 r.), dokonanie podziału atomu (atom, z gr. <i>nie ciąć</i>, był uważany za cząstkę niepodzielną, ale w XX w. odkryto jego skład: jądro złożone z protonów i neutronów otoczonych chmurą elektronów); * określanie zachowań charakterystycznych dla ludzi końca XX w.; * charakterystyka języka utworu; * podsumowanie: podobieństwo współodczuwania ludzi żyjących u schyłku różnych epok – dominacja nastrojów dekadencjonalnych, katastroficznych. Zadanie domowe Sformułuj kilka rad, co mogliby zrobić ludzie żyjący na przełomie wieków, aby uporać się z uczuciem bezsensu życia,</p>	<p>poczucia wewnętrznego spokoju, stabilizacji, nadziei (dodatkowo rozwiązuje zad. 8, s. 111); * rozumie pojęcie dekadent, posługuje się nim w swoich wypowiedziach; * opisuje wizerunek Jana Stanisławskiego jako dekadenta (strój, fryzurę, zarost); * wymienia propozycje postaw, zapytania mających przezwyciężyć chorobę wieku: przekleństwo, ironia, wzdrganie, rozpacz, walka, rezygnacja, byt przeszły, użycie; * określa długość strof (cztery wersy), liczbę zgłosek w każdym wersie (13), układ i rodzaj rymów (abba), żeńskie; * własnymi słowami charakteryzuje postawy ludzi końca XX w. opisane w utworze M. Hillar: wstydzą się ujawniania uczuć, okazywania słabości, tego, że potrzebują miłości, czułości drugiego człowieka, nie przyznają się do tego, że cierpią, udają twardych, dopiero w samotności okazują swe prawdziwe emocje; * uzasadnia postępowanie ludzi z końca XX w., odwołując się do własnych doświadczeń; * wie, że pierwszy człowiek stał już na Srebrnym Globie oraz że atom to podstawowy składnik materii i nie jest niepodzielny; * dostrzega analogie w treści utworu M. Hillar i K. Przerwy-Tetmajera, formułuje wnioski dotyczące</p>	<p><i>nam...</i>); * wie, czym charakteryzuje się liryka inwokacyjna, wskazuje jej elementy w utworze; * rozumie i wyjaśnia metaforyczne znaczenie obrazu mrówki rzuconej na szynę przed pędzący pociąg; * uzasadnia negowanie przez podmiot liryczny wszystkich zaproponowanych postaw; * potrafi wskazać miejsce średniówki (po 7 sylabie); * streszcza na podstawie informacji zawartych w <i>To warto wiedzieć</i> najważniejsze tezy filozofii A. Schopenhauera; * zna imię i nazwisko pierwszego człowieka, Amerykanina, który stanął na Księżycu; wie, że atom składa się z neutronów i protonów oraz chmury elektronów; * wymienia zachowania typowe dla ludzi końca XX w. i potrafi uzasadnić, dlaczego wielu ludzi ukrywa uczucia pod maską lekceważenia i obojętności; * potrafi wytłumaczyć, o jakiej cesze człowieka mówią sformułowania „rozbijający atomy”, „zdobywcy księżyca”; * zauważa, że język wiersza M. Hillar jest zbliżony do mowy potocznej; * dostrzega ironię w wypowiedziach osoby mówiącej w wierszu; * wyciąga wnioski z podobieństwa przesłań obu utworów.</p>	<p>* uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań), fonetyki (rymu, rytmu); * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara, samotność, inność, sprawiedliwość; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi.</p>
--	--	---	--	---	--

		bezsilności i wszechogarniającego smutku. Jak ty radzisz sobie z podobnymi emocjami?	podobnego odczuwania i okazywania emocji ludzi różnych epok.		
<p>* C. Baudelaire <i>Albatros</i>, s. 113; * T. Różewicz <i>Kto jest poetą</i>, s. 114.</p>	<p>4–5. <i>W jaki sposób rozpoznać Poetę?</i> – szkolenie dla detektywów.</p>	<p>* informacje na temat C. Baudelaire’a oraz zbioru poezji <i>Kwiaty zła</i>; * przeprowadzenie pierwszej części szkolenia dla detektywów na podstawie materiału szkoleniowego pt. <i>Albatros</i> C. Baudelaire’a (głośne odczytanie wiersza): – wyjaśnienie słuchaczom, że w tajnym dokumencie szkoleniowym wszystko jest w taki sposób zapisane, aby osoby postronne nie domyśliły się jakiegokolwiek związku z rzeczywistą treścią zagadnienia; – poszukiwany: Poeta o kryptonimie <i>Albatros</i>; – wygląd zewnętrzny i portret psychologiczny Albatrosa, kiedy jest na wolności (wyszukiwanie określeń opisujących postać), np.: wygląda niczym białe niewiniątko, jest piękny, kiedy szybuje, przybiera wówczas postać księżęcą, wykazuje ponadprzeciętne umiejętności, niezwykle sprawny w powietrzu, nieuchwytny dla łuczników; – wygląd zewnętrzny i portret psychologiczny Albatrosa w sytuacjach zniewolenia, ograniczenia swobody: staje się niezdarny, ma marną, szpetną postać, bezradnie opuszcza skrzydła, wlecze je po ziemi itd.; * stosunek innych osób do Albatrosa: otoczenie go nie rozumie, mylnie interpretuje jego zachowania, próbuje mu narzucić swoją wolę itd.; * przeprowadzenie drugiej części szkolenia na podstawie materiału pt. <i>Kto jest poetą</i> T. Różewicza: Poeta może pisać wiersze lub nie; nie lubi</p>	<p>* wie, kim był C. Baudelaire oraz że tworzył w epoce romantyzmu; * zna tytuł <i>Kwiaty zła</i>; * potrafi wyjaśnić związek wiersza <i>Albatros</i> z tytułem tomiku, w którym został zamieszczony; * analizuje teksty, wyszukuje odpowiednie informacje i posługuje się cytatami na poparcie swojej wypowiedzi; * wymienia i nazywa cechy Poety opisane w obu wierszach, daje przykłady charakterystycznych dla niego zachowań, samodzielnie zapisuje je w zeszytach; * dostrzega, że zachowania bohatera lirycznego w obu tekstach są ukazane na zasadzie kontrastu; * rozróżnia wartości pozytywne i ich przeciwieństwa; * wie, że albatros to ptak-symbol oraz symbolizuje; * zna pojęcia: kryptonim, kontrast, symbol oraz symbolizm – potrafi je wyjaśnić; * samodzielnie formułuje typowe zachowania Poety na podstawie wiersza T. Różewicza; * wyszukuje i nazywa środki stylistyczne w obu wierszach – ma świadomość, że w zabawie w detektywa stanowią one klucz do rozszyfrowywania tajnego dokumentu</p>	<p>* ma świadomość znaczenia poezji francuskiego poety dla poetów symbolistów; * zna tytuł <i>Kwiaty zła</i> i potrafi wyjaśnić jego znaczenie; * wciela się w rolę szkolącego się detektywa, aktywnie uczestniczy w szkoleniu, przyjmując konwencję zabawy; * podjeżdżuje refleksję nad znaczeniami słów, stara się odkrywać ich metaforyczne sensy; * potrafi parafrazować słowa poety, przekładając je na własne słowa, a nie tylko cytować wiernie tekst utworu; * wykorzystuje do analizy tekstów informacje zawarte w przypisach, wstępikach do utworów oraz ciekawostkach <i>To warto wiedzieć</i>; * poprawnie interpretuje utwór, samodzielnie redagując poszczególne elementy charakterystyki Poety; * rozpoznaje kontrast jako główną zasadę konstrukcyjną obu utworów; * potrafi podać przykłady utworów literackich, w których wykorzystano motyw poety-ptaka; * kojarzy związek wprowadzonych pojęć – kryptonim, kontrast, symbol oraz symbolizm – z treścią obu wierszy; * określa funkcję środków stylistycznych zastosowanych</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor), składni, fonetyki (rytmu, rytmu); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, puenty); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. cierpienie, lęk, nadzieja, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p>

		<p>narzucanych mu ograniczeń, godzi się tylko na te, które sam sobie wybiera itd.;</p> <p>* wniosek: oba dokumenty dowodzą, że Poeta w różnych sytuacjach może przyjmować skrajne postawy, dlatego trzeba być czujnym, chcąc go rozpoznać;</p> <p>* analiza formy materiałów szkoleniowych: tekst zapisany w wersach szyfrem, którego istotą są różne środki stylistyczne (epitety, anafory, metafory, personifikacje itd.) – to one są kluczem do deszyfrowania;</p> <p>* wprowadzenie pojęć: kryptonim, kontrast, symbol, symbolizm.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>W ramach dalszego szkolenia na detektywa przeczytaj w domu tekst Arthura Conan Doyle’a pt. <i>Pięć pestek pomarańczy</i> i spróbuj odtworzyć sposób wnioskowania detektywa.</p>	<p>(szyfrogramu);</p> <p>* uczestnicząc w dyskusji, dąży do precyzyjnego wysławiania się i stosuje właściwe konwencje językowe zależnie od środowiska (np. sposób zwracania się do nauczyciela);</p> <p>* redaguje notatkę w punktach, poprawną pod względem merytorycznym i formalnym, zawierającą elementy charakterystyki postaci;</p> <p>* samodzielnie czyta w domu tekst opowiadania sensacyjno-kryminalnego o Sherlocku Holmesie i przygotowuje się do jego analizy.</p>	<p>w obu utworach;</p> <p>* dyskutując z kolegami i nauczycielem, przestrzega zasad etyki mowy;</p> <p>* po zebraniu wszystkich elementów określających wygląd zewnętrzny i profil psychologiczny dokonuje syntezy zagadnienia i formułuje wnioski;</p> <p>* sporządza obszerną notatkę, poprawną pod względem merytorycznym i językowym;</p> <p>* przygotowuje się w domu do analizy tekstu opowiadania A. Conan Doyle’a, porządkując informacje wg klucza podanego w zadaniu domowym.</p>	<p>* dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z osobą, do której mówi;</p> <p>* dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.</p>
<p>* A. Conan Doyle <i>Pięć pestek pomarańczy</i>, s. 138.</p>	<p>6. Za co podziwiamy Sherlocka Holmesa? – o metodach dochodzenia do prawdy.</p>	<p>* głośno odczytanie wstępu do tekstu: zwrócenie uwagi na osobę i umiejętności pierwowzoru Sherlocka Holmesa – doktora J. Bella oraz funkcję J.H. Watsona – narratora opowiadania;</p> <p>* streszczenie kolejnych fragmentów opowiadania <i>Pięć pestek pomarańczy</i> przez różnych uczniów i wspólne odtwarzanie toku rozumowania genialnego detektywa – wymienianie informacji, którymi on dysponował, i odtwarzanie jego sposobu wnioskowania (np. dzięki doskonałej znajomości wszystkich rodzajów gleb występujących w mieście i wokół niego, detektyw wiedział, że biała glina na butach klienta świadczy o tym, że przyszedł on z pd.-zach. dzielnicy miasta);</p> <p>* zapisywanie metod szukania prawdy, którymi posługiwał się detektyw:</p>	<p>* wie, jakie niezwykle umiejętności posiadał J. Bell oraz że podobnymi autor obdarzył głównego bohatera swoich opowiadań, a także kto jest ich narratorem (J.H. Watson);</p> <p>* streszcza fragment opowiadania A. Conan Doyle’a, prezentując poszczególne wydarzenia w porządku chronologicznym;</p> <p>* próbuję odtworzyć sposób dedukowania Sherlocka Holmesa, głównie na podstawie jego wyjaśnień, których udziela Watsonowi lub Openshawowi;</p> <p>* opisuje Sherlocka Holmesa, wybierając z tekstu elementy charakterystyki oraz</p>	<p>* wnioskuje i wyjaśnia, dlaczego A. Conan Doyle wprowadził do swoich opowiadań przyjaciela Holmesa – dr. J.H. Watsona i dlaczego to właśnie jemu powierzył rolę narratora (na podstawie ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i>);</p> <p>* opisuje najważniejsze wydarzenia opowiadania, dobrze kojarząc związki przyczynowo-skutkowe, potrafi dokonać syntezy informacji zawartych w tekście i odtworzyć proces dedukcji detektywa; wyciąga wnioski na podstawie danych zawartych w tekście;</p> <p>* uzupełnia na podstawie kontekstu informacje</p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* porządkuje informacje</p>

		<p>rozmowa z klientem, obserwacja jego wyglądu i zachowania, zbieranie informacji w terenie itd.;</p> <p>* określanie zakresu wiedzy detektywa, jego umiejętności, zdolności oraz zalet i wad – notatka;</p> <p>* wyjaśnienie terminu dedukcja (metoda rozumowania polegająca na wyprowadzaniu logicznych wniosków z założeń uznanych za prawdziwe), kryminalistyka (nauka o sposobach i metodach wykrywania przestępstw, czynnościach śledczych mających na celu ściganie sprawców), dedukcyjna metoda śledztwa, kryminal (powieść kryminalna lub film kryminalny);</p> <p>* opowiadania detektywistyczne o Sherlocku Holmesie jako przykład literatury popularnej;</p> <p>* dyskusja na temat współczesnych metod dochodzenia do prawdy w pracy detektywów;</p> <p>* filmowy dr House jako przykład bohatera wzorowanego na postaci Sherlocka Holmesa (obaj mieszkali przy Baker Street 221 – sezon 7, odcinek 13).</p>	<p>samodzielnie określając cechy słynnego detektywa na podstawie jego zachowania – przygotowuje notatkę w punktach;</p> <p>* zna terminy: dedukcja, dedukcyjna metoda śledztwa (wie, że posługiwał się nią Sherlock Holmes i potrafi wyjaśnić, na czym ona polega), kryminalistyka, kryminal;</p> <p>* na podstawie znajomości filmów detektywistycznych opowiada o współczesnych metodach prowadzenia śledztwa (np. daktyloskopii, badaniach genetycznych itp.);</p> <p>* wie, że Pięć pestek pomarańczy to opowiadanie detektywistyczne, potrafi uzasadnić dlaczego;</p> <p>* podaje przykłady słynnych detektywów – bohaterów filmowych lub książkowych.</p>	<p>opuszczone przez autora;</p> <p>* sprawnie tworzy charakterystykę Sherlocka Holmesa, dostrzega jego wady i zalety, potrafi uzasadnić, dlaczego wzbudza on od tylu lat sympatię czytelników;</p> <p>* samodzielnie redaguje w punktach notatkę, logicznie porządkując cechy i umiejętności Sherlocka Holmesa;</p> <p>* wie, na czym polega dedukcja i sam potrafi wyprowadzać logiczne wnioski z różnych założeń, które uznaje za fakty;</p> <p>* zna najważniejsze wyznaczniki gatunkowe opowiadania detektywistycznego;</p> <p>* wie, co to jest literatura popularna;</p> <p>* wymienia podobieństwa i różnice między współczesnymi a XIX-wiecznymi metodami znanymi kryminalistycy;</p> <p>* potrafi podać przykład współczesnego bohatera wzorowanego na postaci Sherlocka Holmesa.</p>	<p>w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>* rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: opowiadanie detektywistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: charakterystyka postaci literackiej;</p> <p>* tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się;</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych.</p>
<p>* Curriculum vitae, podręcznik do kształcenia językowego, s. 149.</p>	<p>7. Sherlock Holmes wstępuje do Scotland Yardu – <i>curriculum vitae</i> słynnego detektywa.</p>	<p>* wyjaśnienie wymowy, pochodzenia i znaczenia wyrażenia curriculum vitae (życiorys, nazwa pochodzi z języka łacińskiego i oznacza „bieg życia”, skrót angielski: CV);</p> <p>* zapoznanie się ze schematem curriculum vitae (s. 149);</p> <p>* gromadzenie i porządkowanie informacji o Sherlocku Holmesie, niezbędnych do napisania CV w celu starań o przyjęcie do Scotland Yardu</p>	<p>* wie, że wyrażenie curriculum vitae pochodzi z języka łacińskiego i oznacza życiorys;</p> <p>* stosuje poprawną wymowę wyrażenia: kurikulum wite;</p> <p>* zapamiętuje główne elementy schematu CV zaproponowanego w podręczniku;</p> <p>* zbiera informacje dotyczące danych osobowych detektywa,</p>	<p>* zna poprawną wymowę, znaczenie i pochodzenie wyrażenia curriculum vitae oraz jego angielski skrót CV;</p> <p>* wie, że w programie Word oraz w internecie istnieje wiele ogólnodostępnych schematów CV, potrafi je wyszukać i stworzyć dokument wg podanego wzorca;</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>* samodzielnie dociera do</p>

		<p>(na podstawie notatki przygotowanej na poprzedniej lekcji, tekstu pt. <i>Pięć pestek pomarańczy</i> oraz ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i> ze s. 149 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego);</p> <p>* podanie dodatkowych informacji na temat Sherlocka Holmesa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – miejsce urodzenia: Anglia, 1854 r.; – stan cywilny: kawaler (nigdy się nie ożenił); – mieszkał przy Baker Street 221; – w 1878 r. zaczął karierę jako detektyw, w 1882 r. – zaczął współpracę z dr. Watsonem, w latach 1878–1891 prowadził dochodzenia w ok. 1000 spraw, 1895 r. – prywatna audjencja u królowej Wiktorii za zasługi dla Anglii; – publikacje detektyw: <i>O różnicach między popiołami z różnych tytoniów</i>, <i>Szczegółowa monografia o szyfrach</i>, <i>Monografia o datowaniu dokumentów</i>, <i>Monografia o wpływach wykonywanego zawodu na kształt dłoni</i>, <i>Monografia o tropieniu śladów stóp</i>; – zdolności: znakomity bokser, szermierz, pływak i biegacz, niezwykle sprawny; – wiedza: drobiazgowość na temat historii zbrodni, topografii Londynu, znajomość świata przestępczego miasta. <p>Zadanie domowe Napisz CV Sherlocka Holmesa na komputerze i wydrukuj.</p>	<p>jego wykształcenia, dodatkowych umiejętności i kwalifikacji, przebiegu doświadczenia zawodowego, osiągnięć zawodowych, otrzymanych nagród lub wyróżnień oraz zainteresowań i pasji;</p> <p>* porządkuje wszystkie dane wg podanych w podręczniku kategorii;</p> <p>* przebieg kariery zawodowej podaje w porządku odwrotnie chronologicznym;</p> <p>* uzupełnia CV bohatera dodatkowymi informacjami podanymi przez nauczyciela, wpisując je we właściwe miejsca schematu dokumentu;</p> <p>* stara się przedstawić osobę Sherlocka Holmesa w jak najlepszym świetle, eksponując najważniejsze pod tym względem informacje o nim, pomijając wszystkie jego wady czy braki w wykształceniu;</p> <p>* redaguje curriculum vitae na komputerze, formatując tekst wg podanego w podręczniku schematu;</p> <p>* samodzielnie poprawia ewentualne błędy ortograficzne i interpunkcyjne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * sprawnie formułuje poszczególne elementy życiorysu Sherlocka Holmesa, dopisując brakujące dane wg własnego pomysłu, zachowując jednak zasady prawdopodobieństwa; * redagując poszczególne punkty, uwzględnia cel, w jakim jest pisany dokument (staranie o przyjęcie do nowej pracy); * elastycznie dopasowuje schemat CV podany w podręczniku do własnych potrzeb; * zbiera i porządkuje informacje na temat Sherlocka Holmesa w zeszycie, a następnie tworzy wersję elektroniczną dokumentu – potrafi wprowadzić wszystkie dane do jednego z szablonów programu Word lub samodzielnie przygotować tabelę z szablonem CV, analogicznym do tego w podręczniku do kształcenia językowego; * umiejętnie dobiera słowa, unika powtórzeń, dąży do precyzji wypowiedzi; * posługuje się tylko oficjalną odmianą polszczyzny, stosuje zasady etykiety językowej; * przestrzega reguł ortograficznych, stylistycznych, interpunkcyjnych (stosuje średnik). 	<p>informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> * tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: życiorys i CV; * dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne; * stosuje zasady etykiety językowej; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * sprawnie posługuje się oficjalną odmianą polszczyzny.
* K. Przerwa-Tetmajer <i>Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej</i> , s. 118;	8. <i>Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej</i> K. Przerwy-Tetmajera jako przykład	* Odczytanie definicji impresjonizmu zamieszczonej w <i>Słowniczku terminów związanych ze sztuką</i> , s. 317; * zapisanie najważniejszych cech	* czyta definicję impresjonizmu w słowniczku i samodzielnie uzupełnia punkty notatki (zaznaczone obok – w lewej	* samodzielnie, poprawnie formułuje notatkę wg podanego schematu; * wie, z jakiego kraju wywodzi	* odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych;

<p>* W. Podkowiński, <i>Impresjonistyczny obraz pt. „Jezioro w parku”</i> (obraz), s. 119.</p>	<p>obrazowania impresjonistycznego.</p>	<p>malarstwa impresjonistycznego: – najczęstsza tematyka: „pulsujące” pejzaże, sprawiające wrażenie ruchu, ulotności, przedstawiające własne wrażenia, te same obiekty w różnych porach roku ukazane przy odmiennej pogodzie; – najczęściej używane barwy: czyste, jasne, pogodne (nie używano czerni); – metoda malowania: nakładanie obok siebie bardzo drobnych punktów czystych kolorów, które z pewnej odległości zlewały się w jednolitą barwną plamę; malowanie szkicowe, zacieranie konturów, brak głębi, trójwymiarowości; – najważniejsi impresjoniści: C. Monet, C. Pissarro, E. Degas, P. Cézanne, A. Renoir, E. Manet, W. Podkowiński; * prezentacja dużych reprodukcji obrazów (np. w albumach) malarstwa impresjonistycznego, np. C. Moneta (mistrza impresjonizmu), W. Podkowińskiego; * głośne czytanie utworu K. Przerwy-Tetmajera oraz ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i>; * określenie tematu, wokół którego rozwija się refleksja podmiotu lirycznego – nawiązanie do tytułu wiersza; * określenie położenia Świnicy i Doliny Wierchcichej (w Tatrach); * opisanie sytuacji lirycznej – sytuacji podmiotu lirycznego, wskazanie miejsc, w których osoba mówiąca w wierszu się ujawnia; * charakterystyka opisanych elementów krajobrazu; * wydzielenie w tekście poszczególnych obrazów namalowanych słowem przez poetę;</p>	<p>kolumnie – pogrubioną czcionką); * zna imiona i nazwiska impresjonistów, których obrazy zostały zamieszczone w podręczniku (C. Monet, W. Podkowiński); * głośno odczytuje notatkę; * opisuje własnymi słowami obrazy impresjonistów przygotowane przez nauczyciela: określa ich tematykę, kolorystykę, przedstawioną porę roku i dnia, zwraca uwagę na stworzoną na obrazie atmosferę i oświetlenie; * wie, na czym polegała metoda malowania impresjonistów (bez znajomości terminu <i>dywizjonizm</i>); * wie, jak ważnym tematem w twórczości młodopolan były Tatry; * zna nazwisko T. Chałubińskiego oraz przydomek Sabała (Jan Krzeptowski); * określa temat utworu; * wie, że Świnica i Dolina Wierchcicha to prawdziwe miejsca leżące w Tatrach; * wymienia elementy krajobrazu przedstawione w utworze: zbocza gór, mgła, potok, las smrekowy, głąz, skały, dolina; * wskazuje miejsce, w którym ujawnia się podmiot liryczny; * pod kierunkiem nauczyciela wskazuje elementy impresjonistycznej techniki w utworze: spokój panujący</p>	<p>się impresjonizm i co oznacza słowo <i>impresja</i>; * opisując obrazy impresjonistów, wykorzystuje informacje zawarte w <i>Słowniczku terminów związanych ze sztuką</i>, potrafi własnymi słowami określać emocje wywołane przez to malarstwo, swobodnie mówi o swoich wrażeniach; * głośno czyta utwór, w dojrzały sposób interpretuje jego treść, poprawnie intonując znaki interpunkcyjne; * poprawnie określa temat utworu; * zna przyczyny popularności Tatr w XIX w.; * wie, kim był T. Chałubiński oraz Sabała; * wie, gdzie leży Świnica i Dolina Wierchcicha; * wskazuje fragmenty, w których ujawnia się podmiot liryczny – dekadent (dwie ostatnie strofy tekstu); * opisuje w szczegółach krajobraz tatrzański widziany oczami młodopolskiego dekadenta; * potrafi wydzielić w tekście kolejne kadry impresjonistycznego obrazka; * rozpoznaje utwór jako przykład liryki bezpośredniej (wskazuje świadczące o tym formy gramatyczne zaimków i czasowników – 1os. l.p.); * wymienia i nazywa środki poetyckie wykorzystywane przez poetę do tworzenia</p>	<p>* uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w obrazie; * korzysta ze słowników, m.in. ze szkolnego słownika terminów literackich – w formie</p>
--	---	---	---	--	---

		<p>* określenie rodzaju liryki – bezpośrednia;</p> <p>* udowodnienie, że utwór jest przykładem obrazowania impresjonistycznego.</p> <p>Zadanie domowe Naśladować impresjonistów, narysuj kredkami lub farbami, obraz nakreślony słowem w utworze <i>Widok ze Świnicy...</i> lub naszkicuj szczegółową mapę tego miejsca.</p>	<p>w naturze, ulotność, niepowtarzalność podziwianego widoku, przedstawianie swobodnych skojarzeń, większa liczba przymiotników niż rzeczowników, wyeksponowane walory brzmieniowe języka, występowanie głównie rzeczowników konkretnych, a nie pojęciowych;</p> <p>* przygotuj rysunek pejzażu złożony z drobnych barwnych plam.</p>	<p>obrazów impresjonistycznych w wierszu: wskazuje epitety i dostrzega ich przewagę liczebną w porównaniu do rzeczowników, analizuje elementy instrumentacji głoskowej.</p>	<p>książkowej i elektronicznej;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe).</p>
<p>* C. Monet, <i>Stogi siana</i> (obrazy), s. 121;</p> <p>* J. Kasprówicz <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>, s. 120.</p>	<p>9. <i>Szumna sikława mknie po skale...</i> – uroki Tatr słowem malowane w utworze Jana Kasprówicza <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>.</p>	<p>* analiza reprodukcji obrazów C. Moneta pt. Stogi siana – zwrócenie uwagi, że przedstawiają one ten sam pejzaż w różnych porach dnia;</p> <p>* odczytanie pierwszego fragmentu utworu oraz przypisów wyjaśniających znaczenia wszystkich nowych słów;</p> <p>* określanie nastroju panującego w opisanym miejscu w danej chwili (impresjonistyczne ujęcie tematu) – zwrócenie uwagi na kolory, dźwięki, zapachy, wyczuwalny dramatyzm sytuacji;</p> <p>* wymienianie poszczególnych elementów pejzażu i określanie, jakie emocje wywołują one u patrzącego, jakie mają one dla niego znaczenie, jak są interpretowane;</p> <p>* charakterystyka krzaku dzikiej róży (pąsowy – ciemnoczerwony, mały, bezbronny itd.) oraz limby (spróchniała, powalona przez wiatr w czasie zamieci, toczona przez pleśń itd.);</p> <p>* przypomnienie znaczenia terminów: symbol, symbolizm, sugestia (sugerować) oraz impresjonizm;</p> <p>* określanie symboliki krzaku dzikiej róży (symbol życia, piękna, aktywności, odradzania się,</p>	<p>* odwołując się do podpisów do rycin, określa pory dnia, w których zostały namalowane stogi siana – rano i po południu;</p> <p>* opisując ryciny, posługuje się nazwami podstawowych kolorów i ich odcieni;</p> <p>* rozumie znaczenie wyrazów i związków wyrazowych: Ciemne Smreczyny, złom, turnia, kosodrzewina, limba, sikława, grań, wykrot;</p> <p>* nazywa uczucia, które wywołują następujące elementy krajobrazu: szare złomy, turnia śliska, kosodrzewiny wężowiska, głaźne ławy, tchnienie burzy (budzą niepokój u czytelnika);</p> <p>* wskazuje dwa najważniejsze, skonstrastowane ze sobą elementy pejzażu: pąsowy krzak dzikiej róży oraz próchniejącą limbę, określa ich symbolikę;</p> <p>* wie, że młodopolscy symboliści sugerowali różne znaczenia za pomocą obrazów</p>	<p>* dostrzega na obrazach C. Moneta impresjonistyczny styl obrazowania: ten sam pejzaż o pogodnych barwach, ukazany w różnych porach dnia; zauważa, że w zależności od światła zmienia się jego kolorystyka, po południu widoczne są wydłużone cienie przedmiotów;</p> <p>* zna nazwy wielu kolorów i ich odcieni, posługuje się przymiotnikami złożonymi oznaczającymi barwy, np. jasnozielony, zielono-żółty itp.;</p> <p>* potrafi wskazać w utworze wyrazy pochodzące z gwary góralskiej;</p> <p>* opisuje własne odczucia po przeczytaniu wiersza, zauważa wyczuwalny dramatyzm sytuacji (atmosferę zagrożenia);</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje różę i limbę, odwołując się do cytatów z tekstu;</p> <p>* pamięta znaczenie terminów: <i>symbol, symbolizm, impresjonizm</i>, wie, co to jest <i>sugestia</i>;</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe);</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe</p>

		<p>delikatności) oraz próchniejącej limby (symbol śmierci, umierania, starości, przegranej); * analizowanie, czy pejzaż jest statyczny czy dynamiczny (mimo wszystko statyczny, choć dzięki grze światła, personifikacjom, dużej liczbie czasowników ma swoją dynamikę); * odczytanie drugiego i trzeciego fragmentu utworu – szukanie tych samych elementów pejzażu w kolejnych częściach utworu oraz elementów nowych (zwrócenie szczególnej uwagi na zmieniające się oświetlenie i dźwięki w różnych porach dnia, migawkowo zmieniające się kolory: w pierwszej części – przed wschodem słońca, w drugiej – po wschodzie słońca, w trzeciej – w pełnym słońcu); * wyszukiwanie personifikacji i określanie ich funkcji – krzak dzikiej róży jest przedstawiany jak człowiek (np. <i>skronie do zimnej tuli ściany</i>); * próba odczytania przesłania: w każdej chwili toczy się walka o życie, pojedynkowi sił życia i sił śmierci, destrukcji, nadzieja, zdrowie, uroda są ulotne, w okrutnym świecie wszędzie czują zagrożenia; * badanie budowy wersyfikacyjnej utworu, określanie gatunku liryki (sonet).</p>	<p>oddziałujących na różne zmysły – próbuje odgadnąć sugerowane przez poetę metaforyczne, symboliczne znaczenia ukryte w opisywanym krajobrazie; * zauważa, że pejzaż – choć statyczny, opisany czasownikami oznaczającymi ruch, „migotającymi” barwami – ma swoją dynamikę; * wie, że we wszystkich częściach został opisany ten sam krajobraz, tylko za każdym razem w nieco inny sposób, w innej porze dnia; * dostrzega zróżnicowanie kolorów i dźwięków w poszczególnych częściach utworu, ulotność atmosfery i oświetlenia, rozpoznaje w sposobie obrazowania styl impresjonistyczny; * zauważa, że krzakowi dzikiej róży przypisane zostały cechy ludzkie; * próbuje odczytać przesłanie wiersza; * określa długość strof i układ rymów – na tej podstawie rozpoznaje sonet.</p>	<p>* określa znacznie symboli pojawiających się w utworze – krzaku dzikiej róży oraz limby; * wie, w jaki sposób dany obraz oddziałuje na zmysły odbiorcy, rozpoznaje sugestie poety; * wskazuje czasowniki oznaczające stany i czynności, ma świadomość, że te ostatnie sugerują ruch poszczególnych obiektów, np. krzaku dzikiej róży; * ma świadomość, że sposób obrazowania w wierszu jest charakterystyczny dla impresjonistów, że jest próbą ukazania konkretnej, ale niepowtarzalnej chwili oraz, że we wszystkich częściach utworu został przedstawiony ten sam wycinek krajobrazu; * potrafi określić pory dnia, w które zostały utrwalone w poszczególnych częściach utworu; * poprawnie określa przesłanie wiersza jako pojedynkowi sił życia i śmierci, młodości i starości itp.; * rozpoznaje po układzie strof i rymów gatunek liryki – sonet.</p>	<p>zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, samotność; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach; * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor), składni (różnego typu zdań), fonetyki (rytmu, rytmu); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją.</p>
<p>* L. Staff, <i>Deszcz jesienny</i>, s. 122; * J. Malczewski, <i>Melancholia</i> (obraz – duża reprodukcja), s. 124; * M. Pękala, <i>Szelest</i>, s. 125; * <i>Interpretacja głosowa</i></p>	<p>10–11. Instrumentacja głoskowa na przykładzie utworów Leopolda Staffa <i>Deszcz jesienny</i> oraz Marka Pękali <i>Szelest</i>.</p>	<p>* odczytanie biogramu L. Staffa, zwrócenie uwagi, że poeta tworzył na przestrzeni trzech kolejnych epok; * ciche czytanie wiersza L. Staffa <i>Deszcz jesienny</i> i zaznaczanie w nim fragmentów, w których występują osoby, rzeczy, wydarzenia tworzące przygnębiający nastrój; * wydzielanie 3 części utworu oraz</p>	<p>* wie, kim był L. Staff; * czyta wiersz i podkreśla w nim wszystkie elementy tworzące dominujący nastrój; * dostrzega czterokrotnie powtórzony refren i wydzielone między nim trzy części utworu; * opisuje obraz jesiennego, deszczowego dnia, kropli</p>	<p>* wie, że L. Staff zaczął tworzyć w epoce Młodej Polski; * wie, że powtarzająca się czterokrotnie część tekstu to refren; * zauważa, że podmiot liryczny przywołuje czytając śmierć (Ktoś umarł...), rozstanie z kimś (Ktoś dziś</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p>

<p>tekstu literackiego, podręcznik do kształcenia językowego, s. 23.</p>		<p>refrenu: * opisywanie obrazów przywoływanych przez podmiot liryczny: ponury, jesienny dzień, przedstawiony mgliście, niewyraźnie (brak ostrych konturów obrazu); * wskazywanie środków poetyckich i określanie ich funkcji; * charakterystyka atmosfery wiersza: nastrój smutku i przygnębienia; * odczytanie przesłania wiersza: życie to wędrówka, towarzyszy mu cierpienie i myśl o śmierci; * rozpoznanie liryki bezpośredniej (wyznania); * analiza obrazu J. Malczewskiego pt. <i>Melancholia</i> oraz próba jego interpretacji: fatalna kondycja Polaków pod koniec stulecia, żyjących wciąż w niewoli po nieudanych próbach odzyskania niepodległości (lub: tragiczny los Polaków ukazany od dzieciństwa do śmierci); * wskazanie podobieństw obrazu do wiersza: 1. nastrój melancholii, 2. życie to wędrówka (topos wędrówki), 3. życie wiąże się z walką, cierpieniem, porażkami, śmiercią; * analiza refrenu – tematu i warstwy głoskowej, szukanie wyrazów dźwiękonaśladowczych; * zapoznanie się z definicją terminu <i>instrumentacja głoskowa</i> (s. 23 podręcznika do kształcenia językowego); * wprowadzenie pojęć: <i>instrumentacja głoskowa</i>, <i>wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeja)</i>; * głośne odczytanie i analiza utworu M. Pękali <i>Szelest</i>: określenie tematu, wskazanie bohatera lirycznego, wskazanie najczęściej powtarzających się głosek, określanie funkcji</p>	<p>uderzających miarowo o szyby, których dźwięk kojarzy się z jękiem (<i>jęk szklany, płacz szklany</i>); * zauważa, że wszystkie obrazy w utworze zostały przedstawione niejednoznacznie, bez drobiazgowej dokładności; * wymienia epitety, metafory oraz pytania retoryczne, dostrzega dużą liczbę wielokropków – próbuje określić ich funkcję; * wie, że w wierszu dominuje nastrój melancholii, uzasadnia, co jest jej źródłem; * dostrzega formy 1 os. l.p. czasowników oraz formy zaimków <i>mnie, mój</i> itp., wskazujące na lirykę wyznania; * określa temat obrazu na podstawie jego tytułu; * rozpoznaje osoby na obrazie (postać malarza przy sztalugach, splecione postacie kosynierów, dzieci, kobiet, żołnierzy), dostrzega ich tragiczny los spowodowany życiem w niewoli, porażkami w walce; * zna pojęcie <i>instrumentacja głoskowa</i> oraz <i>wyraz dźwiękonaśladowczy</i>, potrafi wskazać onomatopeje w tekście; * wskazuje w refrenie utworu L. Staffa <i>głoski</i>, których brzmienie dominuje; wie, że warstwa brzmieniowa została tak ukształtowana, aby naśladować dźwięki padającego deszczu;</p>	<p><i>mnie opuścił...), mówi o własnej samotności (jestem samotny)</i>, braku szczęścia (<i>szczęście przyjsię chciało, lecz mroków się zlekło</i>); * odczytuje znaczenie symbolicznych rzeczy, osób, zjawisk (pogrzebu, szatana, wędrówki mar); * zauważa, że wszystkie występujące w utworze środki poetyckie tworzą nastrój przygnębienia; * dostrzega elementy wywołujące smutek, przygnębienie: śmierć nędzarza, spalona zagroda, śmierć dzieci w pożarze, szatan idący przez ogród; * rozpoznaje lirykę bezpośrednią oraz jej wyznaczniki – formy zaimków i czasowników; * rozpoznaje na obrazie uczestników powstań narodowych, potrafi wymienić najważniejsze wydarzenia z historii Polski XIX w. (1815 r. – kongres wiedeński, 1830 r. – powstanie listopadowe, 1863 r. – powstanie styczniowe); * wyjaśnia, na czym polega instrumentacja głoskowa oraz wyszukuje jej przykłady w obu tekstach – L. Staffa oraz M. Pękali, posługuje się pojęciem <i>onomatopeja</i>, zna cel jej zastosowania; * rozpoznaje i określa funkcję personifikacji zastosowanej w utworze M. Pękali; * ma świadomość, że instrumentacja głoskowa</p>	<p>* porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl artystyczny; * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np.</p>
--	--	---	--	--	--

		<p>personifikacji (zwrócenie uwagi na wszystkie czasowniki odnoszące się do działań bohatera utworu);</p> <p>* wyobrażanie sobie, że szelest jest słyszalny i widzialny jednocześnie, określanie postaci, w jakiej szelest może wystąpić, zachowań ludzi, którzy go widzą itp.</p> <p>Zadanie domowe Przygotuj głosową interpretację tekstu <i>Szelest</i>, zgodnie ze wskazówkami zawartymi w podręczniku do kształcenia językowego (s. 15–23).</p>	<p>* rozpoznaje instrumentację głosową w utworze <i>Szelest</i>; wie, co to jest personifikacja i potrafi ją wskazać w wierszu;</p> <p>* uruchamia wyobraźnię i opowiada, jaką postać ma szelest, np. duszka pod postacią szarej mgły, jeśli się jest ostrożnym, to można go wyminąć, ale każdy powiew powietrza wprawia go w ruch i wywołuje szelest;</p> <p>* czyta głośno wiersz, poprawnie artykułuje głoski s i sz.</p>	<p>wpływa na bardzo szybki, zmienny rytm wiersza;</p> <p>* ma bogatą wyobraźnię, potrafi fantazjować na temat możliwego wyglądu i zachowania widzialnego szelestu, angażuje się emocjonalnie w to, o czym opowiada, świadomie dobiera synonimy i antonimy do wyrażenia zamierzonych treści, swobodnie dostosowuje słownictwo do tematyki wypowiedzi.</p>	<p>śmierć, cierpienie, lęk, samotność;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach).</p>
<p>* B. Leśmian, <i>W malinowym chruśniaku</i>, s. 126.</p>	<p>12. Miłość w malinowym chruśniaku – poznajemy erotyk Bolesława Leśmiana.</p>	<p>* przedstawienie sytuacji lirycznej: dwoje zakochanych schowanych w krzakach malin, przeżywa swoje pierwsze miłosne uniesienia;</p> <p>* erotyk adresowany do przyjaciółki – lekarki Dory Lebenthal;</p> <p>* wymienianie zmysłów, które odgrywają główną rolę w opisaną intymnej sytuacji: wzrok, słuch, węch, dotyk;</p> <p>* wskazywanie środków poetyckich, które poeta wykorzystał do zbudowania wyjątkowego nastroju nasyconego erotyką: epitety (np. <i>palce skrwawione</i>), porównania (<i>bąk złoźnik huczał basem, jakby straszyl kwiaty</i>), metafory (<i>rdzawe guzy wygrzewał na słońcu liść chory</i>), neologizmy (np. <i>złachmaniałe</i>);</p> <p>* określanie funkcji przyrody w tworzeniu wyjątkowego nastroju;</p> <p>* analizowanie budowy wersyfikacyjnej utworu: 5 czterowersowych zwrotek, 13-zgłoskowiec ze stałą średniówką po 7 sylabie;</p> <p>* pogadanka na temat znaczenia miłości w życiu człowieka (Leśmian uważał, że miłość jest jedyną wartością</p>	<p>* poprawnie opisuje sytuację liryczną jako spotkanie zakochanej pary; wie, że chruśniak to gęste zarośla;</p> <p>* wymienia zmysły biorące udział w opisaną sytuacji, uzasadnia swoją odpowiedź, odwołując się do cytatów: zmysł wzroku (<i>palce miałaś na oślepk skrwawione ich sokiem</i>), słuchu (<i>bąk złoźnik huczał</i>), węchu (<i>przepojone wonią twego ciała</i>), dotyku (<i>żeś dotknęła mi wargę spoconego ciała</i>);</p> <p>* opisuje nastrój dominujący w przedstawionej sytuacji lirycznej;</p> <p>* dostrzega, że przyroda jest przez bohaterów lirycznych oglądana z bardzo bliskiej perspektywy;</p> <p>* analizuje środki poetyckie, za pomocą których poeta stworzył obraz poetycki, wskazuje występujące w tekście epitety, metafory, porównania;</p> <p>* potrafi określić budowę</p>	<p>* opisuje sytuację liryczną bez wulgaryzowania czy kpin;</p> <p>* szczegółowo przedstawia scenę spotkania: słycać brzęczenie bąka, jest gorąco i duszno, idzie tyłem na grzbiecie żuk kosmaty itd.; zauważa, że nawet brzydkie, ułomne elementy natury są urokliwe (np. złachmaniałe pajęczyny, rdzawe guzy chorego liścia);</p> <p>* zna nazwy wszystkich zmysłów, bez trudności wyszukuje w tekście przykłady potwierdzające, że zakochani mają zaangażowany zmysł wzroku, słuchu, dotyku i węchu;</p> <p>* dostrzega neologizmy w wypowiedzi lirycznej, wyjaśnia ich rolę (<i>nacichać, złachmaniałe</i>) – środki te wpływają na obrazowość, plastyczność i emocjonalność wypowiedzi, oddziałują na wyobraźnię odbiorcy;</p> <p>* dojrzałe wypowiada się na</p>	<p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl artystyczny;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (neologizmy, eufemizmy);</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np.</p>

		<p>stałą, gdy człowiek jest zakochany, cały świat się zatrzymuje: <i>A chruśniak malinowy trwał wciąż dookoła</i>); * wprowadzenie pojęć: erotyki, poezja miłosna. Zadanie domowe Przeczytaj w domu tekst T. Boya-Żeleńskiego <i>O szopce krakowskiej</i> „Zielonego balonika”, s. 128.</p>	<p>wersyfikacyjną utworu; * chętnie uczestniczy w dyskusji na temat miłości, odwołuje się do historii ze znanych sobie książek czy filmów; * zna pojęcia: erotyki, poezja miłosna.</p>	<p>temat roli miłości w życiu ludzi, postrzega miłość jako jedną z najwyższych wartości; * używa w swoich wypowiedziach terminów erotyki i poezja miłosna.</p>	<p>miłość; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wyśławiania się; * świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.</p>
<p>* T. Boy-Żeleński <i>Młodopolska cyganeria</i>, s. 116; * W.L. Metcalf <i>W kawiarni</i> (obraz), s. 117; * T. Boy-Żeleński <i>O szopce krakowskiej</i> „Zielonego balonika”, s. 128; * A. Karpiński <i>Portret malarzy w Jamie Michalikowej</i> (obraz), s. 128; * W. Podkowiński <i>Szał uniesień</i> (obraz), s. 133.</p>	<p>13–14. Życie Cygana – charakterystyka młodopolskiego artysty.</p>	<p>* czytanie na lekcji tekstu pt. <i>Młodopolska cyganeria</i>; * zapisanie znaczeń wyrazów Cygan oraz cygan, przypomnienie terminu wyraz wieloznaczny; * geneza wyrazu <i>cyganeria</i>; * przygotowanie planu ramowego charakterystyki zbiorowej: – przedstawienie postaci (Cygano) – kim są, czym się zajmują; – opis wyglądu zewnętrznego Cygano (w tym cech fizycznych, charakterystycznych strojów); – charakterystyka właściwa: określenie usposobienia, nastrojów, zachowań, upodobań, uzdolnień, zainteresowań, wad i zalet, ideałów życiowych, stosunku do reszty społeczeństwa itp.; – ocena postaw i postępowania Cygano oraz jej uzasadnienie; * młody teatr, młode malarstwo, młoda literatura – wyjaśnienie znaczenia terminów w kontekście nazwy epoki; * określanie roli, jaką w życiu artystów odgrywały ówczesne kawiarnie (analiza obrazów <i>W kawiarni</i> oraz <i>Portret malarzy w Jamie Michalikowej</i>) i kabarety, w tym kabaret „Zielony Balonik”; * przedstawienie historii „Zielonego Balonika”, tematyki i formuły jego szopek; * definicja terminu <i>kabaret</i>;</p>	<p>* cicho czyta tekst <i>Młodopolska cyganeria</i> i wyszukuje w nim wszystkie informacje potrzebne do przygotowania planu ramowego charakterystyki; * wie, co to jest wyraz wieloznaczny, podaje, odwołując się do słownika języka polskiego, znaczenia wyrazów Cygan i cygan; * grupuje informacje z tekstu, zapisując je w kolejnych punktach planu charakterystyki; * odróżnia cechy osobowości od zainteresowań i uzdolnień (np. towarzyski, impulsywny) (zainteresowania muzyczne, uzdolnienia literackie), cechy usposobienia (np. miły) od ideałów życiowych (np. idealista); * zna znaczenia słów: pesymista, ekscentryk, filister, konferansjer, kabaret, szopka; * uzupełnia plan ramowy charakterystyki nowymi informacjami wynikającymi z tekstu <i>O szopce krakowskiej</i>...; * wyjaśnia genezę nazwy kabaretu „Zielony Balonik”; * wie, czym charakteryzuje się <i>kabaret</i>; * opisuje własnymi słowami,</p>	<p>* płynnie czyta tekst na głos, poprawnie interpretuje głosowo utwór prozatorski bez wcześniejszego zapoznawania się z nim; * odróżnia znaczenie wyrazów Cygan i cygan; wie, co znaczy słowo cyganeria; * samodzielnie analizuje tekst i formułuje kolejne podpunkty planu charakterystyki; * opisuje Cygano własnymi słowami, nazywa opisane w tekście zachowania, posługując się przy tym synonimami; * formułuje oceny postępowania i postaw młodopolskich Cygano, potrafi w swoich wypowiedziach oddzielić fakty od opinii; * podaje argumenty, dlaczego tekst T. Boya-Żeleńskiego można traktować jako dokument epoki; * omawia i komentuje reprodukcje obrazów zamieszczone w tekście, potrafi wykazać związek z jego treścią; * wnioskuje, dostrzega sprzeczności, kontrasty charakterystyczne dla zachowań młodopolan, np. skrajność</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych,</p>

		<p>* odmiana nazwiska dwuczłonowego Boy-Żeleński (złożonego z pseudonimu i nazwiska);</p> <p>* analiza reprodukcji obrazów zamieszczonych w obu tekstach.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Napisz charakterystykę młodopolskich Cyganów. Czy podobne osoby wciąż żyją wśród nas?</p> <p>2. Zapisz tekst ulubionego skeczu dowolnego kabaretu.</p>	<p>jak wyglądały przygotowania oraz wystawienia szopek „Zielonego Balonika”;</p> <p>* zauważa podobieństwa i różnice między szopkami „Zielonego Balonika” a współczesnymi szopkami noworocznymi;</p> <p>* potrafi wyszukiwać w słowniku nazwisko Boy-Żeleński i sprawdzić, w jaki sposób się odmienia;</p> <p>* wie, kim jest Władysław Podkowiński i zna tytuł jego najsłynniejszego obrazu;</p> <p>* podejmuje próbę interpretacji symboliki obrazu;</p> <p>* zauważa zastosowanie kontrastu w kompozycji <i>Szalu uniesień</i>.</p>	<p>nastrojów (melancholia – beztroška wesołość);</p> <p>* chronologicznie, w sposób uporządkowany i logiczny opisuje tradycję przygotowania przedstawień satyrycznych „Zielonego Balonika”, określa ich tematykę i formułę;</p> <p>* wie, co to jest <i>spółka autorska</i> i w jaki sposób funkcjonowała;</p> <p>* zna zasady odmiany nazwisk dwuczłonowych i potrafi je stosować;</p> <p>* zauważa nowatorstwo obrazu Podkowińskiego;</p> <p>* wypowiada się na temat zasady kontrastu organizującej kompozycję <i>Szalu uniesień</i>;</p> <p>* proponuje wiarygodne interpretacje symboliki obrazu i podaje argumenty na ich potwierdzenie.</p>	<p>kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: charakterystyka postaci literackiej;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.</p>
<p>* Ani Mru-Mru <i>Arka Noego</i>, s. 135.</p>	<p>15. Każdy może śmiesznym być – I Klasowy Przegląd Kabaretów.</p>	<p>* odsłuchanie nagrania piosenki <i>Taki duży, taki mały</i> zespołu Arka Noego oraz obejrzenie filmiku, na którym parafrazę tej piosenki prezentuje kabaret Ani Mru-Mru;</p> <p>* wyjaśnienie, na czym polega parafraza piosenki zespołu Arka Noego;</p> <p>* wprowadzenie pojęć: komizm sytuacyjny, komizm postaci, komizm słowny;</p> <p>* podział klasy na 6 zespołów – grupę organizatorów, grupę jury oraz 4 kabarety:</p> <p>– organizatorzy przygotowują się do pełnienia funkcji konferansjerów, przygotowują scenografię;</p> <p>– jury opracowuje zasady oceniania i punktacji, opracowuje regulamin I Klasowego Przeglądu Kabaretów;</p> <p>* rozpoczęcie I Klasowego Przeglądu</p>	<p>* dostrzega zmiany wprowadzone przez kabaret Ani Mru-Mru do tekstu piosenki zespołu Arka Noego; ma świadomość, że są one źródłem komizmu;</p> <p>* rozróżnia pojęcia: komizm sytuacyjny, komizm postaci, komizm słowny;</p> <p>* potrafi wyszukiwać w internecie lub innych źródłach skecze znanych kabaretów;</p> <p>* wie, na czym polega rola konferansjera oraz członka jury;</p> <p>* aktywnie uczestniczy w opracowywaniu poszczególnych punktów regulaminu;</p> <p>* potrafi nauczyć się na pamięć tekstu przydzielonej mu roli</p>	<p>* potrafi powiedzieć, co jest źródłem komizmu piosenki pt. Arka Noego, będącej parafrazą piosenki <i>Taki duży, taki mały</i> i określić na czym polega przeróbka (parafraza) oryginału;</p> <p>* sprawnie wyszukuje w internecie skecze znanych kabaretów i na ich podstawie tworzy własne propozycje śmiesznych scenek;</p> <p>* potrafi dobrze odegrać rolę konferansjera lub członka jury;</p> <p>* pełni rolę lidera w czasie opracowywania regulaminu I Klasowego Przeglądu Kabaretów – jest twórcą najważniejszych zasad konkursu;</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;</p> <p>* znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe); dostosowuje odmianę i styl języka do</p>

		<p>Kabaretów – występ konferansjera; * zapoznanie uczestników przeglądu z regulaminem opracowanym przez jury; * zapowiadanie przez konferansjera występów kolejnych kabaretów; * kabarety przygotowują skecze przez siebie wymyślone (te są najwyżej punktowane) lub znane sobie gagi albo piosenki ulubionych kabaretów; * wyłonienie zwycięzcy przez jury.</p>	<p>i odegrać wyuczoną scenkę; * przestrzega regulaminu zaproponowanego przez jury; * stara się jako członek jury obiektywnie ocenić, wg przyjętej skali, występy poszczególnych kabaretów klasowych; * aktywnie uczestniczy w przygotowaniu scenografii występów, potrafi współpracować z grupą i razem z nią się cieszyć.</p>	<p>* wykazuje zdolności aktorskie w czasie prezentowania przygotowanego skeczu – świadomie wykorzystuje mimikę i gesty, mowę ciała; * pomysłowo, z wyobraźnią tworzy elementy scenografii, wzbogacając nimi występ; * integruje się z kolegami z grupy, przyjmuje konwencję zabawy i potrafi się nią cieszyć.</p>	<p>gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji; * sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, zna granice stosowania slangu młodzieżowego.</p>
<p>* J. Tuwim <i>Dziesięciolecie</i>, s. 136.</p>	<p>16. <i>Durnie w pelerynach</i> – czyli słów kilka o młodopolskich artystach widzianych oczami twórców następnego pokolenia.</p>	<p>* przeczytanie biogramu J. Tuwima, określenie epok, w których tworzył; * określanie stosunku twórców dwudziestolecia międzywojennego do młodopolan – protest przeciwko bezideowości poezji młodopolskiej, powrót idei romantycznych (<i>My – z Ody do Młodości</i>); * wypisywanie zarzutów podmiotu lirycznego do twórców Młodej Polski, m.in. wypominanie nastrojów dekadencjonalnych, emocjonalizmu (<i>Było wam, panowie, witrażowo i seledynowo. / Było „jakoś dziwnie” w „osmętach” i „,teśknicach”</i>), złego wykorzystywania słów, braku idei (<i>Cale lata się w Polsce głądziło o duszy, / Piszcząc hymn do Księżycy na poetyckich okarynach</i>); * wyszukiwanie kolokwializmów i określanie ich funkcji; * tworzenie słowniczka terminów charakterystycznych dla epoki Młodej Polski: dekadentyzm, filister, Cygan, chramy, rapsody, osmęty, teśknie itp.; * odwołanie się do innych utworów, w których przedstawiciele następnych epok odcinali się od dorobku poprzedników; * wprowadzane pojęcia: kolokwializmy, literacki konflikt</p>	<p>* wie, kim był J. Tuwim i w jakiej epoce głównie tworzył; * wskazuje fragmenty utworu, w których podmiot liryczny wyraża dezaprobatę dla zachowań i poglądów młodopolan – ma świadomość, że jest to krytykowanie przez młodego pisarza poprzedników; * zapisuje w punktach to, co krytykowali następcy młodopolan; * wskazuje przykłady słów pochodzących z języka potocznego; * wypisuje z całego rozdziału 3 pt. <i>Pytanie o sens istnienia</i> terminy związane z epoką Młodej Polski; * potrafi podać, odwołując się do podręcznika, przykład utworu, w którym młodzi poeci krytykują twórczość poprzedników (A. Asnyk <i>Do młodych</i>); * zna terminy kolokwializm i literacki konflikt pokoleń; * uczestniczy w dyskusji, wie, że każda epoka ma swoich krytyków, a każda idea swoich</p>	<p>* potrafi wymienić najważniejsze utwory J. Tuwima; * rozumie, dzięki przypisom, znaczenia nowych słów zawartych w utworze, dostrzega ich ironiczną wymowę; * rozpoznaje w utworze kolokwializmy, określa ich funkcję (wyrzyszte nacechowanie emocjonalne, wprowadzenie dynamizmu, kolorytu, obrazowości, dosadności języka codziennego); * postrzega utwór jako przejaw literackiego konfliktu pokoleń; * potrafi wymienić inne, wcześniej omawiane utwory, podejmujące podobny temat, np. A. Asnyk <i>Do młodych</i>, A. Mickiewicz <i>Oda do młodości</i>; * rozumie znaczenie pojęć zapisanych w słowniczku terminów charakterystycznych dla epoki Młodej Polski; * zdaje sobie sprawę, że konflikty pokoleniowe są stałym elementem życia</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, artystyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw, np. tolerancja – nietolerancja; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych,</p>

		pokoleń; * pogadanka na temat przemijania gustów, idei, przekonań; * notatka.	przeciwników, potrafi być tolerancyjny dla osób mających inne poglądy.	literackiego , że idee i gusty nie są niezmiennie i trzeba szanować poglądy innych ludzi, należy być otwartym na poznawanie nowych idei.	obyczajowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.
* test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 150.	17. Co wiemy o kulturze i sztuce Młodej Polski? Dookonalimy umiejętność rozwiązywania testów.	Test związany tematycznie z kulturą i sztuką Młodej Polski.	* rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje poprawnie test w 40 proc.	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc.	
	18–20. Praca klasowa i jej poprawa.	Proponowane tematy: 1. <i>Artysta nie jest sługą ani kierownikiem, nie należy ani do narodu, ani do świata, nie służy żadnej idei ani żadnemu społeczeństwu</i> (Stanisław Przybyszewski) – opisz młodopolskiego artystę, odwołując się do poznanych utworów literackich i/lub malarskich. 2. Czy chciałbyś być Sherlockiem Holmesem? Wciel się w postać genialnego detektywa i napisz, jaką współczesną zagadkę udało ci się rozwiązać. 3. Jaką rolę przyroda odgrywa w twórczości młodopolskich poetów, a jaką w twoim życiu? – opisz fragment natury, który cię zachwyca. 4. <i>Ale nie depczcie przeszłości ołtarzy</i> – jak sądzisz, czy słowa pozytywisty Adama Asnyka były również aktualne w epoce Młodej Polski? Określ swój stosunek do twórczości lub dokonań ludzi z poprzedniego pokolenia.			

IV. Radość tworzenia					
Treści nauczania Liczba godzin: 22	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* wprowadzenie do rozdziału 4 pt. <i>Radość tworzenia</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 153; * A.T. Hałaciński, T. Biernacki <i>My, Pierwsza Brygada</i> , s. 154; * W. Kossak <i>Szarża ulanów</i> (obraz), s. 155; * W. Kossak <i>Józef Piłsudski na Kasztance</i> , s. 155.	1. <i>Umieliśmy [...] nieść życie swe dla ideału i swoją krew, i marzeń sny</i> – o bohaterach, dzięki którym Polska pojawiła się na mapach świata.	* wprowadzenie podstawowych informacji o dwudziestoleciu międzywojennym – s. 153 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego; * najważniejsze wydarzenia historyczne : zakończenie i wojny światowej (1918 r.), odzyskanie przez Polskę niepodległości (11 XI), powstanie nowych państw (m.in. republiki Łotwy, Litwy, Estonii, Czechosłowacji, rozpad Austro-Węgier i powstanie republiki Austrii oraz Królestwa Węgier), śmierć W.I. Lenina i przejęcie władzy przez J. Stalina, wojna polsko-radziecka, „Cud nad Wisłą” (1920 r.), dojście Hitlera do	* potrafi wymienić wydarzenia, które wyznaczają granice czasowe dwudziestolecia międzywojennego – koniec I wojny światowej i początek II wojny światowej; * wyjaśnia pochodzenie nazwy epoki ; * zna inne ważne fakty historyczne z okresu dwudziestolecia międzywojennego; * potrafi wymienić kraje, z którymi Polska sąsiadowała po I wojnie światowej ; * na podstawie wstępu do	* wymienia najważniejsze wydarzenia historyczne okresu dwudziestolecia międzywojennego wraz z datami; * wie, co odróżnia epokę dwudziestolecia międzywojennego od epoki Młodej Polski – odmienna sytuacja polityczna, gospodarcza i kulturalna kraju w okresie zaborów i po odzyskaniu niepodległości; * zna podstawowe informacje na temat Józefa Piłsudskiego , potrafi wyszukać więcej danych	* odbiera komunikaty pisane, mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobate, dezaprobate, negację); * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji

		<p>władzy, sojusz Hitlera ze Stalinem (pakt Ribbentrop-Mołotow), wybuch II wojny światowej;</p> <p>* sąsiedzi Polski w latach 30. XX w.: Niemcy, Wolne Miasto Gdańsk, Litwa, Łotwa, ZSRR, Rumunia, Czechosłowacja, Słowacja, Węgry;</p> <p>* wprowadzenie terminu pieśń legionowa – pieśń żołnierska z okresu i wojny światowej, pieśń żołnierzy Józefa Piłsudskiego, wiele z nich funkcjonuje do dziś i jest znana wielu Polakom, piosenki są dokumentami epoki zawierającymi cenne informacje o życiu (faktach, obyczajach, nastrojach) żołnierzy polskich na frontach i wojny światowej;</p> <p>* podanie podstawowych informacji na temat Józefa Piłsudskiego: polski działacz niepodległościowy, Naczelnik Państwa Polskiego, Naczelnny Wódz Armii Polskiej od 11 listopada 1918 r., Pierwszy Marszałek Polski od 1920 r.; dwukrotny premier Polski (lata 1926–1928 i 1930 r.), twórca tzw. rządów sanacyjnych w II Rzeczypospolitej;</p> <p>* odczytanie biogramu A.T. Hałacińskiego oraz T. Biernackiego, ustalanie autorstwa i okoliczności powstania poszczególnych zwrotek;</p> <p>* analiza tekstu pieśni <i>My, Pierwsza Brygada</i> – ustalanie w czym imieniu wypowiedzi się podmiot liryczny, omówienie treści poszczególnych zwrotek;</p> <p>* analiza reprodukcji obrazów zamieszczonych w podręczniku;</p> <p>* <i>My, Pierwsza Brygada</i> – hymnem legionowym – szukanie przyczyn niezwykłej popularności pieśni;</p> <p>* podanie informacji o tym, że w 1927 r. pieśń pretendowała do roli</p>	<p>rozdziału wymienia najważniejsze zmiany, które dokonały się w kulturze epoki;</p> <p>* wie, czym jest pieśń legionowa oraz w jakim okresie powstawała;</p> <p>* rozumie, że pieśni legionowe opisują żołnierskie nastroje, doświadczenia wojenne itd., ma w związku z tym świadomość ich wartości historycznej;</p> <p>* wie, że autorzy pieśni <i>My, Pierwsza Brygada</i> byli legionistami, żołnierzami Józefa Piłsudskiego;</p> <p>* zna imię i nazwisko Józefa Piłsudskiego, potrafi je poprawnie zapisać;</p> <p>* określa okoliczności powstania poszczególnych fragmentów pieśni, na podstawie biogramów autorów oraz dat napisania kolejnych zwrotek (zapisane są pod zwrotekami w nawiasach);</p> <p>* opisuje, co przedstawiają obrazy Wojciecha Kossaka;</p> <p>* wymienia najważniejsze przyczyny popularności tekstu;</p> <p>* potrafi uzasadnić, dlaczego Józef Piłsudski twierdził, że jest ona <i>najdumniejszą pieśnią, jaką kiedykolwiek Polska stworzyła;</i></p> <p>* wie, że pieśń <i>My, Pierwsza Brygada</i> była jedną z kandydatek do zostania hymnem narodowym i że obecnie jest Pieśnią Reprezentacyjną Wojska Polskiego;</p> <p>* śpiewa <i>My, Pierwsza Brygada</i> wraz z kolegami;</p> <p>* potrafi własnymi słowami</p>	<p>na temat Marszałka Polski w różnych źródłach książkowych i elektronicznych;</p> <p>* zapamiętuje najważniejsze wydarzenia z życia obu autorów utworu <i>My, Pierwsza Brygada</i>, uwzględnia kontekst biograficzny przy analizie tekstu – dostrzega analogie w losie podmiotu lirycznego i autorów;</p> <p>* wie, czym była Pierwsza Brygada Legionów Polskich oraz że zorganizował ją i dowodził nią Józef Piłsudski;</p> <p>* potrafi własnymi słowami powiedzieć, o czym opowiada każda zwrotka tekstu;</p> <p>* dostrzega związek obrazów W. Kossaka z tekstem pieśni;</p> <p>* z pomocą nauczyciela wymienia powody niezwyklej popularności pieśni: pieśń zwycięstwa, pieśń o niepodległości, o rycerskiej dumie i ambicjach, postromantyczna, pieśń-symbol, tworzona i śpiewana przez pokolenie Polaków, które wywalczyło niepodległość i ją utrzymało, głęboko zakorzeniona w tradycji rodzinnej przetrwała okres II wojny światowej i stalinowskiego terroru (za wykonywanie „zakazanych piosenek” groziły represje), proste rymy, piękna melodia, tekst łatwo kojarzony z okolicznościami, w jakich powstawał;</p> <p>* samodzielnie sporządza notatkę w zeszytach;</p>	<p>potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijam i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; Polska);</p> <p>* dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka, sztuki plastyczne;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (archaizmów), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, rytmu);</p> <p>* znajduje w tekstach</p>
--	--	---	--	---	---

		<p>hymnu narodowego oraz że w 2007 r. Minister Obrony Narodowej ustanowił ją Pieśnią Reprezentacyjną Wojska Polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> * odsłuchiwanie pieśni w wykonaniu chóru wojskowego i zaśpiewanie jej chórem w klasie; * udzielanie odpowiedzi na pytanie: Co zawdzięczamy tym, którzy <i>umieli w ogień zapachu młodzieńczych wiar rozniecić skry, nieść życie swe dla ideału i swoją krew, i marzeń sny?</i>; * notatka. <p>Zadanie domowe Jak i o czym śpiewane są współczesne utwory patriotyczne? Znajdź jeden wybrany przykład tekstu patriotycznego i zanotuj go w zeszytcie.</p>	<p>uzasadnić, jakie znaczenie dla odzyskania niepodległości miała walka legionistów w czasie I wojny światowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> * zna lub umie wyszukiwać w różnych źródłach przykłady współczesnych utworów patriotycznych (piosenek), np. <i>Nie pytaj o Polskę</i> zespołu Republika, <i>Biały krzyż</i> zespołu Czerwone Gitary. 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi wyszukać w internecie lub innych źródłach dodatkowe informacje na temat pieśni <i>My, Pierwsza Brygada</i> oraz jej autorów; * wie, że dzięki poświęceniu młodych ludzi walczących w obronie ojczyzny mieszka w niepodległym, suwerennym kraju, może swobodnie porozumiewać się w języku przodków, poznawać ich historię itd. – docenia ich poświęcenie; * zna i rozumie przesłanie wybranych współczesnych utworów patriotycznych. 	<p>współczesnej kultury popularnej (np. piosenek) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> * świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne (notatki).
<ul style="list-style-type: none"> * J. Piłsudski <i>Telegram z 16 IX 1918 r. notyfikujący powstanie Państwa Polskiego</i>, s. 156; * W. Kossak <i>Portret Marszałka Józefa Piłsudskiego</i> (obraz), s. 157. 	<p>2. Telegram Józefa Piłsudskiego z 16 IX 1918 r. notyfikujący powstanie Państwa Polskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * rozmowa na temat tego, w jakim państwie uczniowie chcieliby mieszkać, czy są dumni z tego, że są Polakami; * odczytanie biogramu J. Piłsudskiego, opisywanie portretu Marszałka namalowanego przez W. Kossaka w 1928 r. (J. Piłsudski otrzymał wiele orderów i odznaczeń, w tym najważniejsze: Order Orła Białego, Order Virtuti Militari – klasa I, II, IV, V, Krzyż Niepodległości z Mieczami, Order Odrodzenia Polski – klasa I i II, Krzyż Walecznych – czterokrotnie, Złoty Krzyż Zasługi – czterokrotnie); * wyjaśnienie zasad pisowni: Marszałek Polski – to nazwa najwyższego stopnia wojskowego w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, marszałek Polski – przewodniczący sejmiku lub senatu; * analiza wstępu do tekstu oraz treści <i>Telegramu...</i> – wymienianie adresatów telegramu: Wielka Brytania, Francja, Włochy, Japonia (Piłsudski starał się utworzyć 	<ul style="list-style-type: none"> * daje wyraz swym patriotycznym uczuciom do ojczyzny, nawet jeśli dostrzega zalety mieszkania w innych krajach; * opisuje sposób ukazania J. Piłsudskiego na obrazie Wojciecha Kossaka: postawę, władcze spojrzenie, mundur wojskowy; * zna nazwy najważniejszych odznaczeń państwowych i wojskowych (nadawane do dziś): Order Orła Białego, Order Virtuti Militari, Order Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi; * rozumie różnicę w pisowni związków wyrazowych: marszałek Polski i Marszałek Polski; * wymienia na podstawie tekstu adresatów telegramu i uzasadnia ten wybór na podstawie informacji zawartych 	<ul style="list-style-type: none"> * ma świadomość, że polska tradycja i historia to wartości kształtujące tożsamość młodych Polaków; * wie, że mundur, w którym został namalowany J. Piłsudski to mundur Marszałka Polski, dostrzega, że Marszałek opiera się na gardzie (rękojeści) szabli, że na lewej piersi ma wstążki orderów, wie, że J. Piłsudski był wielokrotnie odznaczany najwyższymi odznaczeniami państwowymi i wojskowymi za wybitne zasługi dla kraju; * potrafi wyjaśnić, czym różni się funkcja Marszałka Polski od marszałka Polski; wie, jaki ta różnica ma wpływ na pisownię wyrazów; * uzasadnia wybór adresatów telegramu, odwołując się do swej wiedzy z historii Polski; * zapamiętuje dodatkowe informacje na temat orędzia 	

		<p>legion polski przy armii japońskiej), Stany Zjednoczone (orędzie prezydenta W. Wilsona z 8 i 1918 r. – 14 punktów Wilsona – w którym prezydent postulował utworzenie niepodległej Polski jako jeden z celów przystąpienia USA do pierwszej wojny światowej) – to państwa ententy, które brały udział w I wojnie światowej i zwyciężyły państwa centralne (gł. Austro-Węgry i Niemcy);</p> <p>– analiza obietnic i nadziei Wodza Naczelnego, ustalanie, które się ziściły, a które nie (m.in. płonne nadzieje, że żadna armia obca nie wkroczy do Polski, nim nie wyrazimy w tej sprawie formalnej woli naszej oraz że potężne demokracje Zachodu udzielą swej pomocy i braterskiego poparcia Polskiej Rzeczypospolitej, zostały zweryfikowane przez historię – wojna polsko-rosyjska 1919–1920, II wojna światowa);</p> <p>* wprowadzenie terminów: notyfikacja (przypis nr 1, s. 156), suwerenność;</p> <p>* historia ustanawiania Narodowego Święta Niepodległości – 11 listopada.</p>	<p>w biogramie oraz samym tekście;</p> <p>* potrafi wyszukać w tekście obietnicę: <i>Rząd Polski zastąpi panowanie przemocy, która przez sto czterdzieści lat ciążyła nad losami Polski – przez ustrój, zbudowany na porządku i sprawiedliwości</i>;</p> <p>* rozpoznaje w tekście fragmenty mówiące o nadziejach Wodza Naczelnego;</p> <p>* zna znaczenie terminów notyfikacja oraz suwerenność;</p> <p>* wyjaśnia na podstawie ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i>, w którym roku zostało ustanowione Narodowe Święto Niepodległości; wie, w którym dniu jest ono obchodzone, że jest to dzień wolny od pracy; ma świadomość, jakie wydarzenia świętuje się w tym dniu.</p>	<p>W. Wilsona (14 punktów Wilsona);</p> <p>* bez trudu rozpoznaje intencję wypowiedzi: obietnice i nadzieje (życzenie) – wyszukuje w tekście ich przykłady, potrafi je skomentować, odwołując się do historii Polski w następnych latach (ma podstawową wiedzę na temat wojny polsko-rosyjskiej w latach 1919–1920 oraz II wojny światowej);</p> <p>* potrafi wyjaśnić znaczenie terminów notyfikacja i suwerenność;</p> <p>* zna historię ustanowienia Narodowego Święta Niepodległości; wie, w którym dniu i w jaki sposób jest ono świętowane.</p>	
<p>* J. Kurek <i>Manifest poetycki</i>, s. 159;</p> <p>* L. Wyczółkowski <i>Kopanie buraków</i> (obraz), s. 160.</p>	<p>3–4. <i>Poezja rzeźbi twarz świata</i> – funkcje poezji w odezwie Jalu Kurka. Porównanie twórczości artystów w epoce dwudziestolecia międzywojennego, Młodej Polski i pozytywizmu.</p>	<p>* wspólna analiza i interpretacja Manifestu poetyckiego J. Kurka:</p> <p>– podanie informacji, że J. Kurek był członkiem grupy poetyckiej zwanej Awangardą Krakowską;</p> <p>– określanie adresatów manifestu oraz przyczyn jego opublikowania, wskazywanie formalnych wyznaczników odezwy;</p> <p>– zalecane tematy twórczości: zagadnienia bliskie życiu, związane ze zwykłymi, codziennymi sprawami – kult współczesności, cywilizacji, urbanizacji;</p> <p>– wyjaśnienie tematu lekcji;</p> <p>– określanie funkcji społecznych <i>poezji</i></p>	<p>* wie, że w epoce dwudziestolecia międzywojennego funkcjonowało wiele grup poetyckich, m.in. Awangarda Krakowska, do której należał J. Kurek;</p> <p>* wskazuje na podstawie tekstu adresatów wypowiedzi lirycznej – poeci, a także czytelnicy poezji;</p> <p>* wymienia powody jego napisania – zachęcenie poetów do tworzenia poezji, informowanie czytelników o programie poezji;</p>	<p>* ma świadomość, że J. Kurek wypowiadał się w swej odezwie w imieniu większej grupy osób piszącej wg podobnych reguł – swojej grupy poetyckiej, czyli Awangardy Krakowskiej;</p> <p>* ma świadomość, że w manifestie twórca ogłasza podstawę programową, że jest to zapowiedź określonego typu twórczości;</p> <p>* wie, że ogłaszając publicznie program grupy poetyckiej, artysta rozmawiał w ten sposób z odbiorcą</p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* krytycznie ocenia zawartość komunikatów;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski;</p> <p>* korzysta ze słownika: języka polskiego, wyrazów obcych,</p>

	<p><i>codzienności</i>; – poeta nie jest natchnionym wieszczem (jak w romantyzmie), lecz rzemieślnikiem, który pracuje nad oporną materią słowa; * analizowanie obrazu Leona Wyczółkowskiego <i>Kopanie buraków</i>; * praca w czterech grupach: dwie grupy zbierają informacje na temat zadań stojących przed twórcami w epoce pozytywizmu na przykładzie tekstu <i>Do młodych A. Asnyka</i> (powtórzenie wiadomości): – główne zadania pisarza: pisarz to uczony, dzieło literackie ma przekazywać czytelnikowi wiedzę, prawdę (jak dzieło naukowe) tylko w bardziej przystępnej, bardziej obrazowej formie (<i>Szukajcie prawdy jasnego płomienia! / Szukajcie nowych, nieodkrytych dróg</i>), funkcje społeczne literatury polegają na popularyzacji tej wiedzy, kult nauki, rozumu (<i>Nieście więc wiedzy pochodni na czele, / Prawdziwa mądrość niechaj was pogodzi</i>), realizacja programu epoki (praca u podstaw, praca organiczna, realizacja idei postępu); – co odrzucono z dorobku poprzedników, w co przestano wierzyć: zerwanie z przesadami i zabobonami, odrzucenie metafizyki, fantazji (<i>Choć mgłę urojeń zedrzenie z błękitów</i>), wyobraźnia twórcza nie ma charakteru nadprzyrodzonego; – dominujące tematy twórczości pozytywistów: chłopci i wieś (np. <i>Nad Niemnem</i> E. Orzeszkowej), życie w mieście (np. <i>Kameleon</i> A. Czechowa), dzieci (np. <i>Katarynka</i> B. Prusa), ojczyzna (<i>Rota</i> M. Konopnickiej); – najczęstsza metoda twórcza: realizm;</p>	<p>* dostrzega formy wolacza – bezpośrednie zwroty; * selekcjonuje z tekstu informacje na temat zagadnień, które miała podejmować poezja – cytuje odpowiednie fragmenty (<i>radość pracy, znój tworzenia, otchłań natury, praca ludzka, fabryki, miasta, młyny, wielcy ludzie, sadzenie kapusty</i> itd.); * rozumie frazę: <i>Poezja rzeźbi twarz świata</i>, potrafi wyjaśnić jej sens własnymi słowami; * wymienia zadania stojące przed poezją, jej funkcje społeczne: uzupełnia i upiększa historię, opiewa dzieje, bieżące wydarzenia itd.; * wie, że w dwudziestoleciu międzywojennym poeta był utożsamiany z rzemieślnikiem; * dostrzega analogie pomiędzy <i>Manifestem</i> Kurka, a obrazem Wyczółkowskiego: temat obrazu – praca ludzka; * aktywnie pracuje w grupie; * potrafi podać przykłady reprezentatywnych utworów dla epoki pozytywizmu i <i>Młodej Polski</i> spośród poznanych na lekcjach; * odwołując się do notatek w zeszytach oraz podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego, wymienia tytuły najważniejszych dzieł oraz ich autorów z obu omawianych epok; * potrafi określić rodzaj literacki danego utworu; * wie, że w epoce</p>	<p>(czytelnikiem), kształtował jego świadomość artystyczną; * dostrzega formę wolacza i określa jej funkcję: apostrofa w funkcji apelu; * wymienia na podstawie tekstu wszystkie zalecane przez Awangardę Krakowską tematy twórczości, potrafi na tej podstawie dokonać uogólnień; * wyjaśnia własnymi słowami frazę: <i>Poezja rzeźbi twarz świata</i> – np. poezja opisuje dzieje, upiększając je, w taki sposób, poprzez poezję, poznaliśmy historię starożytnej Troi, która istniała naprawdę (<i>Iliada</i> jest rzeźbą poezji); * wnioskuje na podstawie tekstu J. Kurka, jakie funkcje powinna pełnić poezja: powinna towarzyszyć człowiekowi w jego życiu, bawić go, pocieszać, opiewać jego czyny; * samodzielnie formułuje wniosek dotyczący podobnej wymowy tekstu Kurka i obrazu Wyczółkowskiego: ludzka praca tematem sztuki tak samo pięknym i doniosłym jak inne; * ma świadomość, że zadania poezji zmieniają się w różnych epokach, umie podać przykład stanowiący dowód; * potrafi efektywnie i twórczo współpracować w grupie, konfrontuje wyniki swojej pracy z innymi kolegami; * na podstawie całej wiedzy na temat pozytywizmu oraz treści zawartych w tekście A. Asnyka określa zadania stojące przed</p>	<p>szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * rozumie pojęcie stylu; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka); * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * stosuje wołacz w celu osiągnięcia efektów retorycznych; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się.</p>
--	--	---	--	---

		<p>* dwie kolejne grupy zbierają informacje na temat zadań stojących przed twórcami w epoce Młodej Polski na przykładzie tekstu <i>Młodopolska cyganeria</i> T. Boya-Żeleńskiego:</p> <p>– charakterystyczne zachowania i wygląd artysty: cygan często ulegający obłędowi lub popełniający samobójstwo, bywa ekscentryczny, zagubiony w wielkim mieście, ubrany dość niechlujnie – w pelerynę przykrywającą dziury w surducie, ma długie włosy i brodę, pesymistycznie nastawiony do świata, melancholijny;</p> <p>– stosunek artysty do opinii publicznej i życia przeciętnego mieszczaństwa: artysta stoi ponad społeczeństwem, jest indywidualistą, gardzi opinią publiczną, broni sztuki przed poziomem masowego odbiorcy, ma lekceważący stosunek do pieniędzy, stabilizacji, uporządkowanego życia, gardzi „mieszczuchem” (ale jest od niego uzależniony, bo ten jest odbiorcą jego twórczości);</p> <p>– najczęściej podejmowane tematy: krajobrazy tatrzańskie, erotyka, opisy stanów melancholii duszy;</p> <p>– metoda twórcza: odrzucenie sztuki realistycznej na rzecz symbolizmu i impresjonizmu;</p> <p>* prezentacja materiału – jedna grupa referuje dwa punkty przygotowanego materiału, druga, mająca to samo zadanie – uzupełnia wypowiedzi kolegów, a potem referuje kolejne punkty.</p> <p>Zadanie domowe Przygotuj manifest zachęcający młodzież do czytania poezji (określ jej tematykę i inne najbardziej pożądane, twoim zdaniem, cechy). Wygłoś go</p>	<p>pozytywizmu bardziej od poezji ceniono powieść, natomiast w dwudziestoleciu międzywojennym – odwrotnie;</p> <p>* z pomocą nauczyciela wymienia główne zadania pisarzy i poetów, o których pisali autorzy analizowanych utworów;</p> <p>* wie, co twórcy danej epoki odrzucali z dorobku poprzedników;</p> <p>* pamięta tematykę omówionych lektur, na tej podstawie podaje tematy dominujące w danej epoce;</p> <p>* cytuje przykłady z tekstu na poparcie swych argumentów;</p> <p>* pamięta pojęcia: <i>realizm, symbolizm, impresjonizm</i> – wie, gdzie szukać ich wyjaśnień (potrafi posługiwać się <i>Indeksem terminów</i> w podręczniku, słownikiem wyrazów obcych lub słownikiem języka polskiego w wersji książkowej i elektronicznej);</p> <p>* wie, czym charakteryzował się młodopolski cygan, jaki był jego stosunek do masowego odbiorcy;</p> <p>* pisze manifest na wzór <i>Manifestu poetyckiego</i> Jalu Kurka, zawierający bezpośrednie zwroty do koleżanek i kolegów oraz zachęty do czytania poezji (dopuszczalne jest pisanie odezwy przeciwników liryki – każda wersja wymaga dobrego uargumentowania).</p>	<p>twórcą w epoce pozytywizmu – popiera swoją wypowiedź cytatami;</p> <p>* potrafi podać po jednym przykładzie tego, co pozytywiści odrzucili z dorobku romantyków, a twórcy młodopolscy z dorobku pozytywistów;</p> <p>* zna dominujące metody twórcze w danej epoce, wie, na czym polegały;</p> <p>* umie szczegółowo scharakteryzować młodopolskiego cygana oraz jego stosunek do kultury masowej – w swojej wypowiedzi stosuje synonimy;</p> <p>* uważnie słucha wypowiedzi kolegów, krytycznie odnosi się do przedstawionego materiału, potrafi go poprawiać i uzupełniać;</p> <p>* sporządza uporządkowaną, logiczną, poprawną pod względem merytorycznym notatkę;</p> <p>* dostrzega podobieństwa i różnice w twórczości pisarzy i poetów w epoce pozytywizmu, Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego;</p> <p>* tworzy ciekawy, oryginalny manifest, bardzo ekspresywny, zawierający wiele rzeczowych oraz emocjonalnych argumentów, zawiera w nim własny pogląd na temat poezji najchętniej czytanej przez niego lub szerzej – przez młodzież.</p>	
--	--	---	---	--	--

<p>* K. Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>, s. 161.</p>	<p>5. <i>Zielono mam w głowie</i> – o wszystkich odcieniach zieleni w wierszu Kazimierza Wierzyńskiego i w polskiej frazeologii.</p>	<p>przed kolegami w klasie.</p> <p>* określanie symboliki barwy zielonej w różnych frazeologizmach: <i>zielone światło, zielona głowa, przejść przez zieloną granicę, zielone pomidory, nie mieć zielonego pojęcia o czymś, pójść na zieloną trawkę, zzielenieć ze złości, zielony rynek, zielone pluca;</i></p> <p>* odczytanie i analiza wiersza K. Wierzyńskiego <i>Zielono mam w głowie</i>:</p> <p>– wyjaśnienie tytułu: <i>mieć zielono w głowie</i> – być lekkomyślnym, niestatecznym, niepoważnym;</p> <p>– cytowanie określeń zawartych w tekście, wyjaśniających znaczenie frazeologizmu <i>mieć zielono w głowie</i>;</p> <p>– opisywanie podmiotu lirycznego: kim jest, ile ma lat, w jakim jest nastroju, jaki jest jego sposób myślenia (filozofia), poglądy na sztukę;</p> <p>– wyjaśnienie frazeologizmu: <i>mieć fioła (mieć fiołki w głowie)</i> – szaleć;</p> <p>– wiersz przykładem liryki bezpośredniej;</p> <p>– odejście od patosu, prostota treści i języka;</p> <p>* odczytanie ze <i>Słownik symboli</i> W. Kopalińskiego znaczeń wyrazu <i>zieleni</i> związanych z treścią wiersza, zapisanie ich w zeszycie: symbol przyrody, życia, wiosny, odrodzenia, płodności, wegetacji, nieśmiertelności, miłości, świeżości, młodości, radości, zdrowia, wolności, bogactwa, pokoju, harmonii, równowagi, wiary, niewinności, nadziei, niedojrzałości, niedoświadczenia, niewiedzy;</p> <p>* interpretacja utworu: wiersz jest manifestem poetyckim K. Wierzyńskiego – każdy poeta zamiast człowiekiem powinien być wiosną (afirmacja życia, witalności),</p>	<p>* określa znaczenie koloru zielonego w podanych frazeologizmach: <i>zielone światło</i> (daje ci na to zielone przejścia dla pieszych, przejazdu dla pojazdów, także pozwolenie na coś; <i>zielona głowa</i> – o kimś młodym, niedojrzałym, <i>przejść przez zieloną granicę</i> – przejść przez niestrzeżony odcinek granicy; <i>zielone pomidory</i> – niedojrzałe; <i>nie mieć zielonego pojęcia</i> – nie znać się na czymś, nie wiedzieć; <i>pójść na zieloną trawkę</i> – zostać zwolnionym z pracy, zostać bez zajęcia; <i>zzielenieć ze złości</i> – bardzo się rozłościć; <i>zielony rynek</i> – miejsce, w którym odbywa się handel owocowo-warzywny, <i>zielone pluca</i> – tereny zielone dostarczające człowiekowi tlenu do oddychania;</p> <p>* rozumie znaczenie tytułu wiersza;</p> <p>* potrafi podać podstawowe informacje na temat podmiotu lirycznego (poeta, dla którego tworzenie jest radością, którego życie jest bez troski w niepodległej Polsce, który czerpie radość z młodości, niedojrzałości);</p> <p>* poprawnie odczytuje nastrój osoby mówiącej (optymistyczny, radosny);</p> <p>* wie, że utwór jest przykładem liryki bezpośredniej;</p> <p>* potrafi wyszukać w <i>Słowniku</i></p>	<p>* podaje, oprócz tych wymienionych przez nauczyciela, przykłady innych frazeologizmów, w których występuje kolor zielony, rozumie ich symboliczne znaczenie;</p> <p>* wie, w jakim źródle można znaleźć wyjaśnienie znaczenia frazeologizmów związanych z zielenią oraz znaczenie jej symboliki – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym, słownikiem symboli oraz słownikiem języka polskiego;</p> <p>* poprawnie interpretuje głosowo czytany wiersz;</p> <p>* wyjaśnia znacznie tytułu utworu;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny: to poeta, który porównuje swój umysł do ogrodu, w którym dzięki dobremu nasłonecznieniu kwitną fiołki, jest on niefrasobliwy, przystoją mu niepoważne zachowania – bycie radosną wicherą zachwyty, z radością aprobuje życie, jest młody, radosny, uśmiechnięty, poezja to dla niego zabawa, jest świadomy swego szczęścia i chce dzielić się nim z innymi – rozdawać uśmiechy i bukiety, czyli swoje pozytywne myśli, nie dręczą go problemy wieku dorosłego;</p> <p>* popiera swoją wypowiedź cytatami z tekstu;</p> <p>* potrafi wskazać wyznaczniki liryki</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* krytycznie ocenia zawartość komunikatów;</p> <p>* porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (dezaprobate);</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych);</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka);</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich</p>
---	--	--	--	--	---

		<p>który dzieli się z czytelnikami swym entuzjazmem, radością, czuje się wolny, swobodny, pełen nowych pomysłów i idei;</p> <p>* nazywanie środków poetyckich i określanie ich funkcji;</p> <p>* analiza wersyfikacyjna utworu: stroficzny, ośmiowersowy, dwie czterowersowe rymowane zwrotki (rymy abab, cdcd, żeńskie, przeplatane, dokładne), dwunastozgłoskowiec (średniówka po szóstej sylabie).</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>Podaj pięć przykładów związków frazeologicznych, w których występują inne kolory niż zielony. Wyjaśnij ich znaczenie.</p>	<p><i>symboli</i> W. Kopalińskiego słowo <i>zieleni</i> i wymienić znaczenia tego symbolu związane z treścią wiersza;</p> <p>* poprawnie interpretuje utwór, korzystając z podpowiedzi nauczyciela;</p> <p>* zauważa, że motywem centralnym utworu jest temat zwykły, powszedni, że poeta zrywa z patriotycznymi i narodowyzwoleńczymi powinnościami poezji;</p> <p>* określa liczbę i długość wersów w zwrotkach.</p>	<p>bezpośredniej (formy zaimków i czasowników: <i>mam, jestem, mi, mych</i>);</p> <p>* samodzielnie interpretuje wiersz, określa jego przesłanie;</p> <p>* wymienia środki poetyckie: epitety (<i>duszę błękitną, radosną wichurą</i>), metaforę (<i>kłomby mych myśli</i>), personifikację (<i>wichura zachwytu</i>), porównanie (<i>jestem radosną wichurą [...], co zamiast człowiekiem powinien być wiosną</i>), a następnie określa ich funkcje – podkreślają afirmację życia i młodości;</p> <p>* przeprowadza pełną analizę wersyfikacyjną utworu.</p>	<p>i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze;</p> <p>* stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji, łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski);</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.</p>
<p>* J. Tuwim <i>Kamienice</i>, s. 162;</p> <p>* farby, kredki, mazaki, nożyczki itp. oraz duże kartki papieru.</p>	<p>6. Życie w kamiennej twierdzy kiedyś i dziś – projektowanie wymarzonego bloku.</p>	<p>* pogadanka na temat miejsc, w jakich współcześnie mieszkają ludzie w Polsce, które można nazwać <i>domem</i> (w tym: czasowe miejsca pobytu);</p> <p>* wymienianie miejsc zamieszkania ludzi innych kultur;</p> <p>* praca z tekstem J. Tuwima <i>Kamienice</i>, analiza i interpretacja:</p> <p>– określanie tematu wiersza;</p> <p>– wypisywanie używanych przez poetę synonimów kamienicy oraz podwórka;</p> <p>– charakterystyka bohaterów wiersza oraz środków poetyckich wykorzystanych do ich opisu;</p> <p>– analiza czasowników występujących w tekście, określanie ich funkcji;</p> <p>– wyszukiwanie potoczizmów;</p> <p>– określanie nastroju wiersza oraz stosunku autora do mieszkańców kamienicy;</p> <p>– przyczyny zastosowania wersu 5-zgłoskowego (wiersz jest dzięki temu bardzo rytmiczny, podkreśla rytm wchodzenia na górę);</p> <p>* „burza mózgów” na temat wad i zalet</p>	<p>* wymienia różne typowe miejsca zamieszkania, gromadząc tym samym synonimy słowa <i>dom</i>, np. blok, kamienica, willa, bliźniak, szeregowiec, wieżowiec, rezydencja, apartamentowiec itd.;</p> <p>* potrafi podać przykłady miejsc zamieszkania ludzi innych kultur, np. lepianka, ziemianka, wigwam, igloo itd.;</p> <p>* poprawnie określa temat wiersza: życie w wielorodzinnej kamienicy i wynikające z tego niedogodności;</p> <p>* wypisuje użyte przez poetę określenia kamienic (<i>wieżenie, kamienna twierdza, żalobny mur</i>) oraz podwórka znajdującego się między kamienicami (<i>Tunel przebity / w żalobnym murze; Szare kolisko: / Przyziemne, szurcze, / Ciemne podwórze</i>);</p>	<p>* potrafi wskazać nietypowe miejsca pobytu stałego lub czasowego różnych ludzi, w tym wynikające z wykonywania nietypowych zawodów, pełnionych funkcji, nietypowej sytuacji życiowej, np. leśniczówka, pałac (Belweder), statek, stacja kosmiczna, dom spokojnej starości, dom dziecka, dom studencki, dom poprawczy, dom wczasowy, schronisko, kontener, przyczepa kempingowa, namiot, szpital, więzienie, koszary, klasztor itd.;</p> <p>* wie, że temat wiersza jest charakterystyczny dla twórców dwudziestolecia międzywojennego;</p> <p>* określa środki poetyckie użyte do opisanego kamienic i podwórek, np. metafory (<i>kamienna twierdza</i>), porównanie (<i>dom jak</i></p>	

		<p>mieszkania w blokach, kamienicach itp. – zapisanie wszystkich uwag na tablicy;</p> <p>* dyskusja na temat wyglądu wymarzonego bloku – wyłonienie 2–3 koncepcji, jak taki blok powinien zostać skonstruowany i na tej podstawie podział uczniów na 2–3 zespoły architektów;</p> <p>* każdy zespół wybiera jedną osobę, najbardziej uzdolnioną plastycznie, która maluje (wycina i wykleja, rysuje lub szkicuje) wymarzony blok oraz teren zielony wokół niego wg wspólnych ustaleń kolegów z grupy (inne osoby pomagają w przygotowaniu projektu);</p> <p>* osoby z danej grupy, które nie biorą bezpośredniego udziału w tworzeniu projektu, opracowują krótki Regulamin Porządku Domowego określający warunki zgodnego współżycia mieszkańców w wymarzonym bloku, ich obowiązki i prawa, następnie opracowują jego wersję elektroniczną (lub pisaną ręcznie, którą będzie można powiesić na tablicy obok projektu bloku).</p> <p>Zadanie domowe Dokończenie w domu projektu wymarzonego bloku wraz z Regulaminem Porządku Domowego i przyniesienie go na następną lekcję.</p>	<p>* charakteryzuje mieszkańców kamienicy: anonimowi (nie mają imion, płci, wieku itd.), samotni (patrzą samotnie), zmęczeni (stają przed drzwiami ciężko zdyszani), pasywni, zrezygnowani, zniechęceni (niosą i niosą schylone karki, ręce wiszące, przynieśli serca, przynieśli ręce) itd.;</p> <p>* określa nastrój wiersza: pesymistyczny, depresyjny, melancholijny, przygnębiający itp.;</p> <p>* podaje przykład kolokwializmu, np. <i>szczurze podwórze, noc ciemne gałgany gnuśnie rozkłada;</i></p> <p>* aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat wad i zalet życia w domach wielorodzinnych;</p> <p>* przygotowuje wspólnie z kolegami z grupy projekt wymarzonego domu wraz z Regulaminem Porządku Domowego, opracowanym wg konwencji tworzenia podobnych dokumentów.</p>	<p><i>więzienie</i>), epitety (<i>przyziemne, szcurze, ciemne podwórze</i>);</p> <p>* dostrzega, że mieszkańcy kamienicy są opisywani w czasie wykonywania przez nich czynności związanych z wchodzeniem po schodach do swoich domów: <i>dźwigają (serca), odpoczywają, idą, liczą</i> (stopnie), <i>stają</i> (przy oknie), <i>patrzą</i> (na podwórze) itd. – dzięki temu obraz nie jest statyczny;</p> <p>* zauważa krytyczny stosunek autora do stylu życia mieszkańców i do nich samych (np. <i>A w piersi bulgot, / Bulgot otchłani</i>);</p> <p>* ma własną, oryginalną, spójną wizję wyglądu i zasad funkcjonowania wymarzonego bloku – umiejętnie przekonuje do niej swoich kolegów;</p> <p>* tworzy Regulamin Porządku Domowego, którego forma przypomina regulaminy obowiązujące we wspólnotach czy spółdzielniach mieszkaniowych, proponuje w nim rozwiązania oparte na wzajemnym szacunku i tolerancji.</p>	
<p>* T. Śliwiak <i>Test</i>, s. 164.</p>	<p>7. Dlaczego każdy człowiek inaczej postrzega świat? – szukanie odpowiedzi w wierszu T. Śliwiaka <i>Test</i>.</p>	<p>* prezentacja i ocena projektów wymarzonego bloku przygotowywanych na poprzedniej lekcji oraz w domu – głosowanie, w którym budynku najwięcej osób chciałoby mieszkać;</p> <p>* analiza i interpretacja tekstu T. Śliwiaka: – ustalanie, kim jest osoba przeprowadzająca test na sześćioletnim;</p>	<p>* opisuje szczegóły architektoniczne namalowanego wymarzonego bloku oraz zasady funkcjonowania w nim (koncepcja może zawierać elementy utopii);</p> <p>* po zapoznaniu się z tekstem utworu dzieli się swoimi pierwszymi wrażeniami czytelniczymi;</p>	<p>* ciekawie relacjonuje wyniki pracy zespołu, przedstawiając oryginalny projekt domu oraz spójny Regulamin Porządku Domowego – daje propozycje rozwiązań częstych problemów występujących w blokach, np. wandalizmu;</p> <p>* dostrzega, że polecenia dorosłego i ich rysunkowe</p>	

		<p>– odpowiedź na pytanie, w jaki sposób dziecko postrzega siebie i otaczającą rzeczywistość; – rozważanie, czy osoba przeprowadzająca test utożsamia się z odpowiedziami dziecka; – pogadanka na temat różnic pokoleniowych; * przeprowadzenie testu: każdy uczeń rysuje swoje wyobrażenie słowa <i>dobro</i> albo <i>niedziela</i> – porównywanie rysunków, wyciąganie wniosków; * odpowiadanie na pytanie zawarte w tytule. Zadanie domowe Telewizja, kino, internet, a także łatwość podróżowania przyczyniają się do ujednoczenia sposobu widzenia rzeczywistości. Zapisz po trzy pozytyw i negatywy będące konsekwencją kulturowej unifikacji świata (zad. 8, s. 165 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego).</p>	<p>* wie, że test na sześcioletnim przeprowadza osoba dorosła; * ma świadomość, że dorośli i dzieci te same sprawy interpretują odmiennie, potrafi podać przykłady takich sytuacji; * rozumie termin: różnica pokoleniowa; * rysuje swoje wyobrażenie dobra (rysunek może być schematyczny, symboliczny), rozróżnia dobro od zła; * podaje przykłady dobrych i złych stron unifikacji kultury, np. upowszechnienie dóbr kultury szerokiej rzeszy odbiorców, zanikanie kultur regionalnych; * odpowiada na pytanie zawarte w tytule (np. dlatego, że każdy człowiek jest inny).</p>	<p>realizacje małoletniego są ze sobą skontrastowane, że dorośli nie utożsamia się z odpowiedziami dziecka; * podaje przykłady dowodzące, że różnice pokoleniowe mogą pozytywnie wpływać na obie strony, np. młodzi mogą uczyć starszych sposobów korzystania z nowych technologii (np. internetu), a starsi dzielą się z młodszymi swoim doświadczeniem (np. w majsterkowaniu); * uzasadnia, dlaczego różnice pokoleniowe prowadzą do konfliktów; * potrafi podać przyczyny różnic w postrzeganiu rzeczywistości, np. różnice wynikające z wieku, płci, środowiska wychowania itd.</p>	
<p>* J. Korczak <i>Pedagogika żartobliwa</i>, s. 165; * film <i>Korczak</i> Andrzeja Wajdy; * <i>Recenzja</i>, podręcznik do kształcenia językowego, s. 160.</p>	<p>8. Pedagogika żartobliwa mądrego doktora Janusza Korczaka. 9. Film <i>Korczak</i> A. Wajdy. 10. Piszemy recenzję z filmu <i>Korczak</i> Andrzeja Wajdy. 11. I Sesja Sejmiku Klasowego.</p>	<p>* nauczyciel przekazuje uczniom informacje na temat Janusza Korczaka, jego działalności i wychowanków (odczytanie biogramu Henryka Godzmita z podręcznika); * analiza tekstu pt. <i>Pedagogika żartobliwa</i>: – charakterystyka przedstawionych bohaterów – uczestników kolonii letnich; – określanie stosunku autora do postaci; – porównywanie wybryków nastoletnich podopiecznych J. Korczaka i współczesnych dziewcząt i chłopców; – wskazanie dydaktycznych walorów gadaninek Starego Doktora. Zadanie domowe Dobierzcie się w grupy i obejrzyjcie w domu film pt. <i>Korczak</i> A. Wajdy.</p>	<p>* wie, kim był J. Korczak oraz w jakich okolicznościach zginął; * szczegółowo opisuje bohaterów tekstu oraz ich wybryki w czasie kolonii; * dostrzega przyjacielski, oparty na partnerstwie i szacunku stosunek doktora do podopiecznych, widzi, że doktor bardzo uważnie obserwował zachowania dzieci, nie lekcewał najdrobniejszych niepokojących zjawisk, poświęcał im dużo uwagi, starając się, jak najlepiej poznać i zrozumieć każde dziecko; * zauważa dydaktyczny wydźwięk tekstu;</p>	<p>* wie, że J. Korczak był lekarzem, pedagogiem i pisarzem, prekursorem walki o prawa dziecka, że pochodził z rodziny żydowskiej; * sprawnie streszcza przedstawione w tekście wydarzenia, zachowując w opowiadaniu życzliwy stosunek do bohaterów i ich postaw; * zauważa sposób, w jaki J. Korczak zwracał się do dzieci: żartobliwy, życzliwy, humanitarny, ojcowski, przyjacielski, sprawiedliwy itd.; * porównuje swoje zachowania do postępowania bohaterów</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * samodzielnie dociera do informacji; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * odróżnia informacje o faktach od opinii;</p>

		<p>* analiza i interpretacja filmu Korczak: – swobodne opisywanie wrażeń po obejrzeniu filmu; – zapisanie nazwisk najważniejszych osób współtworzących film: Andrzej Wajda – reżyser, Agnieszka Holland – scenariusz, Robby Müller – zdjęcia, Allan Starski – scenografia, Wojciech Kilar – muzyka, Wojciech Pszoniak – Janusz Korczak; – przedstawienie dodatkowych informacji na temat A. Wajdy i A. Holland oraz materiałów stanowiących podstawę do przygotowania filmu (m.in. dzienniki i listy Korczaka, relacje ojca A. Holland, który znał J. Korczaka oraz innych świadków tamtych wydarzeń); – przesłanie filmu: film opowiada o człowieku do końca walczącym o swe ideały, bezsilnym wobec okrucieństwa wojny; – omówienie zalet i wad filmu, np. film czarno-biały, w którym widz z łatwością wczuwa się w rolę bohaterów, który porusza, świetna gra aktorska głównego bohatera, obarczony wadami technicznymi – słaba jakość dźwięku, zła jakość obrazu (kiepska jakość kamer), brak niektórych kilkusekundowych scen; – wyjaśnienie ostatniej sceny w kontekście plotek krążących po wojnie, że wagon wiozący dzieci z sierocińca został w jakiś cudowny sposób odczepiony i Stary Doktor z dziećmi przeżyli.</p> <p>* tworzenie słowniczka składającego się z 20 pojęć pomocnych przy omawianiu filmu – zad. 1, s. 160 podręcznika do kształcenia językowego;</p>	<p>* dostrzega podobieństwa i różnice w zachowaniach nastolatków z obu epok – dwudziestolecia międzywojennego oraz współczesności; * dzieli się z kolegami swoimi refleksjami po obejrzeniu filmu Korczak; * zna najważniejszych twórców filmu – wie, kim jest A. Wajda i A. Holland; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń – potrafi powiedzieć, co mu się podobało, a co nie; * zauważa odwagę i niezłomną postawę doktora w chęci towarzyszenia dzieciom do końca (odrzucając propozycji ucieczki, azylu); * korzystając z wypowiedzi nauczyciela, potrafi wyjaśnić znaczenie ostatniej sceny filmu, rozumie jej metaforyczny sens; * odwołując się do wiedzy z klasy drugiej (prowadzonej w klasie II edukacji filmowej – 7. rozdział podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego) tworzy słowniczek 20 pojęć pomocnych przy omawianiu filmu oraz pisaniu recenzji, np. <i>scena, ujęcie, kadr filmowy, adaptacja, film fabularny, muzyka do filmu, dramaturgia, dialogi, monologi, scenariusz, film pełnometrażowy, scenografia, fikcja, obraz, dźwięk, plan</i> (ogólny, pełny</p>	<p>opisanych w tekście <i>Pedagogika żartobliwa</i>, potrafi uzasadnić, z czego wynikają różnice w postępowaniu nastolatków z różnych epok, ma świadomość podobieństwa w przebiegu rozwoju młodzieży niezależnie od epoki – podaje przykłady z własnego doświadczenia potwierdzające prawdziwość stawianych tez; * ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu Korczak, chętnie dzieli się nimi z kolegami z klasy; * opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi, formułuje dojrzałe oceny zachowań nagannych, bestialskich; * widzi w Starym Doktorze autorytet godny naśladowania; * rozumie znacznie fikcji filmowej i ma świadomość, że ostatnia scena nie jest próbą fałszowania rzeczywistości, lecz metaforycznym przedstawieniem losu doktora i jego dzieci; * sprawnie, korzystając z własnej wiedzy, podręczników i innych dostępnych źródeł, wybiera terminy związane z filmem, przydatne przy redagowaniu recenzji – zna nie tylko nazwy tych pojęć, ale wie również, jakie jest ich znaczenie, wykorzystuje je następnie we własnej recenzji; * odróżnia w tekstach przykładowych recenzji fakty od opinii, potrafi rozpoznać</p>	<p>* rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobate, dezaprobate); * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja –</p>
--	--	---	---	---	--

	<p>* wypisywanie do słowa <i>recenzja</i> wyrazów bliskoznacznych (<i>krytyka, opinia, zaopiniowanie, ocena</i>) i pokrewnych (<i>recenzja, recenzent, recenzentka, recenzencki, recenzyjny, recenzować</i>) – zad. 2, s. 160;</p> <p>* wyszukiwanie w recenzjach wypowiedzi o charakterze informacyjnym i wypowiedzi zawierających opinie – zad. 3, s. 160;</p> <p>* wypisywanie z tekstu wskazówek dla piszących recenzje – zad. 5, s. 162;</p> <p>* wypisywanie synonimów do słów: <i>twórca, widzowie, ciekawy, adaptacja, gra, film, aktor, nudny</i>;</p> <p>* odczytanie różnych recenzji filmu A. Wajdy ze strony internetowej: http://www.wajda.pl/pl/filmy/film29.html, m.in. recenzji zarzucającej, że film jest zrobiony z punktu widzenia Polaka i chrześcijanina, że ostatnia scena podważa prawdę historyczną, jakoby J. Korczak z dziećmi nie zginęli w komorach gazowych i że jest przejawem antysemityzmu;</p> <p>* próba odpowiedzi na pytanie: Dlaczego film <i>Korczak</i> wywołuje tak skrajnie różne emocje u widzów?</p> <p>Zadanie domowe Napisz recenzję filmu <i>Korczak</i> Andrzeja Wajdy (na podstawie zad. 11 ze s. 164 podręcznika do kształcenia językowego).</p> <p>* odczytanie fragmentu książki J. Korczaka pt. <i>Król Maciuś Pierwszy</i> na temat stworzenia dwóch parlamentów – dla dorosłych i dzieci;</p> <p>* podanie informacji, że sesje Sejmu Dzieci i Młodzieży w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej odbywają się 1 czerwca w Międzynarodowym Dniu Dziecka od 1994 r. i Polska jest pierwszym krajem, który</p>	<p>itd.), <i>montaż, reżyser, zdjęcia, plener, premiera</i>;</p> <p>* potrafi podać przykład wyrazu bliskoznacznego i pokrewnego do słowa <i>recenzja</i>;</p> <p>* rozwiązuje kolejne zadania z podręcznika do kształcenia językowego zgodnie z poleceniami;</p> <p>* czyta recenzje z filmu <i>Korczak</i> i wyraża swój stosunek do zamieszczonych w nich opinii – potrafi powiedzieć, czy zgadza się z nimi, czy nie, oraz wyjaśnić dlaczego;</p> <p>* korzystając z materiałów analizowanych w czasie lekcji, w tym z przedstawionych recenzji różnych krytyków filmowych, redaguje na ich podobieństwo recenzję filmu <i>Korczak</i>, zachowuje przy tym jej dwudzielną kompozycję – część sprawozdawczą i krytyczną;</p> <p>* zna tytuł powieści <i>Król Maciuś Pierwszy</i> i wie, kto jest jej autorem;</p> <p>* wie, że sesje dzieci i młodzieży odbywają się w Sejmie Rzeczypospolitej i że mają rangę inicjatywy poselskiej, potrafi wyszukać informacje na ten temat w internecie;</p> <p>* wzorując się na nazwach realnie istniejących ministerstw, daje przykłady ministerstw, które mogłyby funkcjonować w klasie, np. Ministerstwo Kultury, Ministerstwo Edukacji Klasowej, Ministerstwo</p>	<p>oceny pozytywne i negatywne, odróżnić aprobatę od dezaprobaty;</p> <p>* wykorzystuje „wskazówki dla piszących recenzje” z zad. 5 ze s. 162 przy pisaniu własnej oceny filmu;</p> <p>* zna synonimy słów: <i>twórca, widzowie, ciekawy, adaptacja, gra, film, aktor, nudny</i> i posługuje się nimi w swoim tekście;</p> <p>* ma swoje zdanie na temat opinii recenzji różnych krytyków filmowych i innych osób dotyczących filmu <i>Korczak</i> – zgadza się z nimi lub nie i potrafi uzasadnić dlaczego;</p> <p>* ma świadomość, że inni ludzie mają prawo do własnego zdania, szanuje innych, którzy mają odmienne zdanie, potrafi kulturalnie krytykować odmienne poglądy, odwołując się do konkretnych argumentów;</p> <p>* redaguje pełną, poprawną pod względem językowym recenzję filmu;</p> <p>* wie, jaką funkcję pełni marszałek sejmu, potrafi pod kierunkiem nauczyciela pokierować pracami Sejmu Klasowego;</p> <p>* jest kreatywny, występuje z inicjatywą zmian, ma pomysły, w jaki sposób wprowadzić je w życie, korzystając z pomocy innych kolegów lub dorosłych (np. Ministerstwo Edukacji Klasowej może zorganizować pomoc koleżeńską</p>	<p>nietolerancja, piękno-brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi.</p>
--	---	--	--	---

		<p>zorganizował takie posiedzenia; * wybór marszałka sejmu, czyli jego przewodniczącego, który kieruje pracami sejmu i przewodniczy jego obradom, oraz powołanie ministerstw, które będą działały w klasie; * poszczególni ministrowie wraz ze współpracownikami ustalają zakres obowiązków swoich resortów – zadaniem poszczególnych ministerstw jest stworzenie na lekcji projektu jednej uchwały (jednego postanowienia mającego poprawić współżycie klasowe w danej dziedzinie), przedyskutowanie jej w sejmie, wprowadzenie poprawek i przegłosowanie – każde ministerstwo musi wprowadzić w życie jedną uchwałę w ciągu miesiąca; * wyznaczenie terminu II Sesji Sejmu Klasowego w celu oceny pracy poszczególnych ministerstw.</p>	<p>Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Międzyklasowych itd.; * zdobywa informacje na temat zadań poszczególnych ministerstw działających w obecnym rządzie i na tej podstawie formułuje zadania ministerstw klasowych (każdy uczestniczy we wprowadzeniu jednej ustawy w życie klasy); * kulturalnie uczestniczy w dyskusji na temat projektów ustaw klasowych; * angażuje się emocjonalnie w prace Sejmu Klasowego, ma świadomość, że działania zespołowe są zazwyczaj skuteczniejsze.</p>	<p>w przygotowaniach do sprawdzianów, a Ministerstwo Sprawiedliwości stworzyć Sąd Koleżeński rozstrzygający konflikty klasowe); * realnie ocenia możliwości przeprowadzenia jakichś projektów, jego propozycje mają na celu albo przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom występującym w szkolnym środowisku (np. agresji, przemocy, narkotykom), albo wdrożenie przedsięwzięć wolontariackich itp.; * aktywnie, społecznie działa na rzecz dobra klasy, swoją postawą zachęcając innych do samodzielnego wprowadzania zmian.</p>	
<p>* L. Staff <i>Wysokie drzewa</i>, s. 169; * J. Przyboś <i>Krajobraz</i>, s. 170; * V. van Gogh <i>Wysokie drzewa</i> (obraz), s. 169; * albumy z obrazami przedstawiającymi krajobrazy wybranego artysty okresu dwudziestolecia międzywojennego.</p>	<p>12–13. Natura ukojeniem duszy i miejscem wytchnienia w dziełach poetyckich i malarskich.</p>	<p>* swobodna rozmowa uczniów na temat ich ulubionych i najpiękniejszych elementów pejzażu – lasu, gór, otwartych przestrzeni itd.; * próba odpowiedzi na pytania: Czy człowiek może być szczęśliwy bez kontaktu z naturą? Co wnosi do życia ludzi obcowanie z przyrodą?; * głośne czytanie wiersza L. Staffa pt. <i>Wysokie drzewa</i> – analiza utworu: – określenie tematu utworu, opisanej pory dnia i roku; – wymienianie i charakterystyka ukazanych elementów krajobrazu; – opisywanie emocji, wrażeń zmysłowych osoby mówiącej w wierszu; * głośne czytanie wiersza J. Przybosia pt. <i>Krajobraz</i> – analiza utworu: – określenie tematu utworu, opisanej</p>	<p>* potrafi opisywać wybrane elementy pejzażu, prezentuje swój stosunek do opisywanych rzeczy; * wie, że codzienny kontakt z naturą jest ważny dla zdrowia; * określa temat i porę roku przedstawioną w wierszu L. Staffa <i>Wysokie drzewa</i>: piękno drzew oglądanych w czasie zachodu słońca, latem, sierpniowym wieczorem, a potem w wierszu J. Przybosia pt. <i>Krajobraz</i>: krajobraz przedstawiający drogę wokół wzniesienia, wśród wzgórz, w pobliżu lasu i stawu, oglądany w czasie zachodu słońca, prawdopodobnie w letni lub wczesnojesienny wieczór</p>	<p>* opisując elementy przyrody, używa w swojej wypowiedzi synonimów; * wie, że codzienny kontakt z przyrodą regeneruje ludzkie zmysły, doskonale wpływa na pamięć i koncentrację (potwierdzają to liczne badania naukowców); * dojrzałe interpretuje glosowo tekst poetycki, uwzględnia propozycje interpunkcyjne autora; * wskazuje bohaterów lirycznych obu wierszy, charakteryzuje przedstawione elementy krajobrazu, wymienia środki poetyckie, za których pomocą zostały zobrażowane, m.in. epitety, przenośnie,</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych</p>

		<p>pory dnia i roku; – wymienianie i charakterystyka ukazanych elementów krajobrazu; – opisywanie emocji, wrażeń zmysłowych bohatera lirycznego; * udzielanie odpowiedzi na pytania: – Jaki jest stosunek osób mówiących w obu wierszach do przyrody? – Który z namalowanych słowem obrazów jest bardziej dynamiczny i w jaki sposób się to przejawia? – W którym utworze – <i>Wysokie drzewa</i> czy <i>Krajobraz</i> – osoba mówiąca w wierszu doświadcza przyrody za pomocą większej liczby zmysłów? – Który utwór bardziej przemawia do twojej wyobraźni? – uzasadnij dlaczego; * analiza obrazu V. van Gogh <i>Wysokie drzewa</i> oraz obrazu wybranego artysty. Zdanie domowe Zbuduj własne, oryginalne definicje słońca, drogi, wieczoru, powietrza, księżycy (zad. 8, s. 171 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego).</p>	<p>(ukwiecony pagórek, kasztany, trzciny); * wymienia przedstawione w każdym wierszu elementy krajobrazu: w <i>Wysokich drzewach</i> – wysokie drzewa, zachodzące słońce, woda, w której odbijają się drzewa, łąki z konikami polnymi, natomiast w <i>Krajobrazie</i>: pagórek, droga, wzdłuż której rosną kasztany, wzgórze, na horyzoncie miasto, strumień, staw obrośnięty trzciną, las, słońce; * dostrzega zachwyty osób mówiących, zarówno w jednym, jak i w drugim wierszu; * zauważa, że obraz w utworze Krajobraz jest bardziej dynamiczny; * wypowiada się swobodnie na temat utworu, który bardziej mu się spodobał, uzasadnia swoje zdanie.</p>	<p>porównania; * dostrzega, że uroki przyrody mają wpływ na stan ducha osoby mówiącej w wierszu <i>Wysokie drzewa</i>: z których widmami rośnie wyzwolona dusza... / <i>O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa!</i>; * potrafi uzasadnić, odwołując się do cytatów, że osoby mówiące w obu wierszach podziwiają widziany krajobraz, są nim oczarowane; * dostrzega różnice w opisach obu pejzaży: w <i>Krajobrazie</i> J. Przyboś opisuje więcej elementów natury, obraz jest bardzo dynamiczny dzięki licznym personifikacjom: <i>droga [...] okracza wzniesienie; widać ją, jak jedzie w uprzęży z kasztanów</i> itd.; * jest bardzo pomysłowy w tworzeniu własnych definicji elementów krajobrazu.</p>	<p>w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji, łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski);</p>
<p>* B. Leśmian <i>Dusiołek</i>, s. 172; * J. Tuwim <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz „Wlazł kotek na płotek”</i>, s. 175.</p>	<p>14–15. Jak B. Leśmian napisał balladę <i>Dusiołek</i> i <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz „Wlazł kotek na płotek”</i>?</p>	<p>* czytanie utworu B. Leśmiana; * streszczenie przygody Bajdały; * wymienianie bohaterów utworu: * charakterystyka Dusiołka: – postać fantastyczna, pochodząca z mitologii słowiańskiej (siadająca offerze na piersi i wysysająca z niej dech); – zły duch, z mora, która usiadła Bajdale na piersi i go dusiła; * interpretacja utworu: człowiek jest zmuszony do samotnego zmagania się z ogromem zła na świecie, może liczyć w tej walce wyłącznie na siebie; * wskazywanie najważniejszych wyznaczników gatunkowych ballady: – elementów epickich (jedynątkowa</p>	<p>* własnymi słowami streszcza w porządku chronologicznym wydarzenia opisane w utworze; * wymienia bohaterów utworu: <i>Bajdałę, Dusiołka, szkapę, wołu</i>; * opisuje Dusiołka, odwołując się do cytatów z tekstu: <i>Pysk miał z żabia ślimaczy [...] / A zad tyli, co kwoka, kiedy znosi jajo [...] / Ogon miał ci z rzemyka, / Podogonie zaś z tyka</i>, charakteryzuje go jako postać fantastyczną; * interpretuje słowa Bajdały skierowane do Boga jako zarzut, pretensję o stworzenie</p>	<p>* streszcza w sposób pełny i wierny z tekstem przebieg przygody Bajdały, który położył się pod lasem na mchu, aby się przespać; * rozdziela postacie rzeczywiste od fantastycznych, wie, że Dusiołek jest postacią fantastyczną, a Bajdała rzeczywistą (prostym chłopem); * zauważa, że Bajdała sam do końca musiał walczyć z Dusiołkiem, że nikt z obecnych (ani szkapę, ani wół mu nie pomogli), na tej</p>	<p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom.</p>

		<p>fabuła, narrator, który jest wiejskim gadułą, bajarzem);</p> <ul style="list-style-type: none"> – elementów dramatycznych (partie dialogowe bohaterów rozbudowane w formie scenek dramatycznych); – elementów lirycznych (pisana wierszem stroficznym, występują neologizmy i inne środki poetyckie); – pełna tajemniczości i grozy opowieść o fantastycznym zdarzeniu; – stylizowana na język ludowy (charakterystyka języka Bajdały – liczne prozaizmy); – główni bohaterowie ostro skonstrastowani, zostają zarysowane tylko ich najbardziej charakterystyczne cechy; <p>* zna pojęcie: stylizacja ludowa;</p> <p>* przypomnienie tekstu piosenki <i>Wlazł kotek na płotek</i> (piosenka warszawska z pierwszej połowy XIX w.): <i>Wlazł kotek na płotek i mruga, / ładna to piosenka niedługa. Niedługa, niekrótka, lecz w sam raz, / Zaśpiewaj koteczku jeszcze raz</i>;</p> <p>* czytanie tekstu <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz „Wlazł kotek na płotek”</i> J. Tuwima;</p> <p>* porównywanie podobieństwa piosenki warszawskiej i utworu J. Tuwima;</p> <p>* analiza liczby i budowy neologizmów, porównań i metafor z utworu <i>Dusiołek, W malinowym chruśniaku</i> oraz <i>Jak Bolesław Leśmian...</i> i odpowiedź na pytanie: Czy Tuwim wiernie naśladuje styl Leśmiana, czy go parodiuje?</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>Wybierz fragment bajki lub wierszyka dla dzieci i zrób jego przeróbkę w stylu Leśmiana.</p>	<p>zła;</p> <p>* na podstawie zad. 6 ze s. 174 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego</p> <p>wymienia najważniejsze wyznaczniki ballady:</p> <p>elementy epickie (wskazuje fragmenty tekstu, w których ujawnia się narrator, określa główny wątek fabuły: przygodę Bajdały w czasie podróży),</p> <p>liryczne (utwór stroficznym, nastrojowy, emocjonalny),</p> <p>dramatyczne (dialogi);</p> <p>* potrafi podać przykłady prozaizmów;</p> <p>* wie, co to jest stylizacja ludowa;</p> <p>* analizuje wiersz J. Tuwima i porównuje go do piosenki warszawskiej <i>Wlazł kotek...</i>, zauważa, że oba utwory mają wspólnego tylko bohatera: kota, który wchodzi na płot;</p> <p>* wyszukuje w utworze <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz...</i> neologizmy, np. płoctwem (płot + ctwem, np. dziwactwem, pieniactwem), wyziorne (wyzierać + -ne, np. czarne, upiorne) oraz metafory (np. wyziorne szczyrzy dziury), dostrzega, że nie ma porównań obecnych w tekście B. Leśmiana <i>Dusiołek</i> – zauważa, że J. Tuwim nie naśladuje wiernie stylu Leśmiana, lecz go parodiuje, wskazuje elementy humorystyczne;</p> <p>* potrafi stworzyć nowe wyrazy na podobnej zasadzie, jak czynił to J. Tuwim w utworze <i>Jak Bolesław Leśmian...</i></p>	<p>podstawie wnioskuje o pesymistycznej wymowie wiersza i osamotnieniu człowieka w walce ze złem;</p> <p>* charakteryzuje język narratora: prosty, potoczny, charakterystyczny dla chłopca, gawędziarza;</p> <p>* wie, że ballada jest gatunkiem synkretycznym, łączącym elementy liryczne, epickie i dramatyczne, potrafi wskazać te elementy w tekście;</p> <p>* potrafi wytłumaczyć, co to jest stylizacja ludowa i w jakim celu została zastosowana: utwór jest opowieścią stylizowaną na ludową balladę, narrator (wiejski gaduła) i Bajdała (prosty chłop) mówią językiem prostym, potocznym, stylizowanym na język ludowy;</p> <p>* dostrzega liczne różnice między wierszem J. Tuwima a piosenką warszawską: inna budowa strofy, długość wersów, odmienny układ rymów, odmiennie słowa;</p> <p>* zauważa, że w utworze J. Tuwima jest dużo więcej neologizmów niż np. w balladzie Leśmiana, że brakuje w nim charakterystycznych dla stylu Leśmiana porównań, m.in. na tej podstawie wnioskuje, że utwór Tuwima jest parodią stylu Leśmiana;</p> <p>* określa cel parodii – zabawa literacka, eksperyment językowy pełniący funkcję humorystyczną;</p> <p>* chętnie bierze udział</p>	
--	--	--	--	---	--

<p>* G. Orwell <i>Schronisko dla włóczęgów</i>, s. 175; * Charlie Chaplin (zdjęcie), s. 177; * J. Bastien-Lepage <i>Żebrak</i> (obraz), s. 180; * R. Kapuściński <i>Bieda</i>, s. 182.</p>	<p>16. <i>Schronisko dla włóczęgów</i> G. Orwella. 17. Dlaczego biedny jest biedny?</p>	<p>* pogadanka na temat zachowań wobec napotykanym na ulicy żebraków (osób kalekich lub udających takie osoby, matek z dziećmi na rękach itp.) oraz tego, czy można odróżnić osoby potrzebujące od oszustów, czy każdemu warto pomagać, kto o to prosi itp.;</p> <p>* podanie informacji, że tekst <i>Schronisko dla włóczęgów</i> został napisany na podstawie osobistych doświadczeń autora (dołączenie do trampów było jego świadomym wyborem w celu zbierania dokumentacji);</p> <p>* prośba, aby uczniowie przeczytali tekst i zaznaczali w nim fragmenty, w których został opisany wygląd typowego włóczęgi oraz tematy rozmów trampów;</p> <p>* samodzielne, ciche czytanie tekstu G. Orwella <i>Schronisko dla włóczęgów</i>;</p> <p>* analiza i interpretacja tekstu: – charakterystyka życia włóczęgów opisanych w tekście G. Orwella; – określanie stosunku pracowników schroniska do podopiecznych; – pogadanka na temat sposobów, jakimi można by poprawić los włóczęgów przebywających w schronisku; – charakteryzowanie narratora opowiadania – kim jest, po czyjej stronie się opowiada; – wyszukiwanie w tekście zdań zawierających ocenę wyglądu lub postępowania bohaterów – wskazywanie faktów i ocen; * czytanie fragmentu rozmowy z R. Kapuścińskim zatytułowanej <i>Bieda</i>;</p> <p>* wprowadzenie terminu: myślenie</p>	<p>* dzieli się z rówieśnikami doświadczeniami swoimi lub swoich bliskich dotyczącymi spotkań z osobami żebrzącymi;</p> <p>* wyszukuje i zaznacza w tekście fragmenty opisujące wygląd włóczęgów i tematy ich rozmów;</p> <p>* nazywa odczucia i emocje bohaterów, rozumie motywacje ich postępowania;</p> <p>* krytycznie odnosi się do sposobu traktowania włóczęgów przez pracowników schroniska, a także do niektórych postaw samych włóczęgów;</p> <p>* daje propozycje poprawy losu włóczęgów ze schroniska;</p> <p>* charakteryzuje narratora: jest jednym z włóczęgów, autorem tekstu, wypowiada się w 1 os. l.p. (<i>W końcu zdołałem się jakoś ułożyć i zasnąć...</i>) lub 1 os. l.mn. (<i>Byliśmy zanadto zmęczeni, żeby się wdawać w rozmowy</i>);</p> <p>* wyszukuje w tekście zdania, które przedstawiają fakty bez ocen, potrafi przytoczyć przykłady ocen;</p> <p>* czyta ze zrozumieniem fragment rozmowy z R. Kapuścińskim i wypisuje zdania stanowiące odpowiedź na pytanie: Czym jest bieda i co ją charakteryzuje? (bieda to subkultura, człowiek głodny nie jest w stanie myśleć abstrakcyjnie itp.);</p> <p>* rozumie termin: myślenie</p>	<p>w zaproponowanej zabawie literackiej.</p> <p>* aktywnie uczestniczy w dyskusji, dzieląc się z kolegami swoimi przekonaniem, uzasadnia własne poglądy;</p> <p>* komentuje sytuację włóczęgów w tekście G. Orwella, potrafi odnieść ich los do losu współczesnych bezdomnych, porównuje warunki pobytu w schronisku dla włóczęgów opisanym w tekście oraz w np. schroniskach Brata Alberta;</p> <p>* wykazuje uczucie empatii, wczuwając się w sytuację osób biednych, próbuje ocenić rzeczywistość z ich punktu widzenia;</p> <p>* wie, na czym polega różnica w krytykowaniu ludzi oraz w krytykowaniu ich postępowania – krytykuje uczynki, nie ludzi;</p> <p>* odróżnia fakty od ocen, dostrzega również zdania, w których oceny są przemieszane z faktami;</p> <p>* wyciąga wnioski z obu przeczytanych tekstów i wykorzystuje nową wiedzę przy uzupełnianiu drzewa decyzyjnego w drugiej części lekcji;</p> <p>* wykazuje wrażliwość i zauważa wokół siebie ludzi słabszych, potrzebujących pomocy, potrafi wczuć się w ich sytuację;</p> <p>* jest kreatywny, myśli abstrakcyjnie, potrafi dać</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* odróżnia informacje o faktach od opinii;</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobata, dezaprobata, negacja);</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;</p>
--	---	---	---	---	--

		<p>abstrakcyjne; * czym jest bieda i co ją charakteryzuje: – tworzenie notatki w zeszytach; – próba odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie lekcji: Dlaczego biedny jest biedny? * tworzenie drzewa decyzyjnego na temat sposobu pomocy wybranym osobom potrzebującym – pomysł na działania wolontariackie (może powstać jedno drzewo klasowe lub kilka grupowych). Zadanie domowe Dobierzcie się w grupy i stwórzcie szczegółowy projekt, w jaki sposób wcielić w życie podjętą w klasie decyzję w sprawie udzielenia pomocy komuś potrzebującemu.</p>	<p>abstrakcyjne; * współuczestniczy w tworzeniu drzewa decyzyjnego, dając propozycje rozwiązań, wymieniając ich skutki pozytywne i negatywne, formułując cele i wartości mające wpływ na podjęcie ostatecznej decyzji; * w wyniku dyskusji i kompromisu zgadza się z kolegami na przyjęcie jednego, najlepszego zdaniem większości, rozwiązania.</p>	<p>propozycje pomocy wybranym osobom potrzebującym (czy grupie osób potrzebujących), ma pomysły, w jaki sposób tę pomoc zorganizować; * wykazuje inicjatywę, potrafi wcielić swoje pomysły w życie i zmobilizować innych kolegów do działania; * pomaga innym, jest gotów do działań wolontariackich; * realnie ocenia swoje możliwości, w razie potrzeby potrafi poprosić dorosłych o pomoc, umie współpracować z innymi.</p>	<p>* rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.</p>
<p>* J. Tuwim <i>Do prostego człowieka</i>, s. 184; * E. Munch <i>Krzyk</i> (obraz), s. 185; * S. Barańczak <i>Określona epoka</i>, s. 158.</p>	<p>18–19. Słowa dla prostego człowieka w manifeście J. Tuwima <i>Do prostego człowieka</i> i przemówieniu propagandowym S. Barańczaka <i>Określona epoka</i>.</p>	<p>* miniwykład na temat sytuacji w Europie przed wybuchem II wojny światowej, zwłaszcza w latach 30. XX wieku (wiersz został po raz pierwszy opublikowany w 1929 r.), czytanie informacji zawartych w przypisie nr 1 na s. 184; * przypomnienie, że kryzys gospodarczy lat 30. XX w. oraz fala nacjonalizmu w Europie (rozpowszechnienie ideologii uznającej interes własnego narodu za wartość najwyższą) przyczyniły się do tego, że radość z odzyskania niepodległości nazywano <i>radością z odzyskanego śmietnika</i>; * czytanie, analiza i interpretacja utworu <i>Do prostego człowieka</i>: – określanie adresata utworu i celu, w jakim podmiot liryczny zwraca się do niego oraz działań, do których podejmowania zachęca (adresatami są nie tylko Polacy, również przedstawiciele innych narodów, dlatego wiersz należy interpretować</p>	<p>* potrafi nakreślić sytuację Europy przed wybuchem II wojny światowej; * zna daty agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939 r.) oraz ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.); * wie, jaka jest różnica między wojną zaborczą (imperialistyczną), a obronną; rozumie pojęcie <i>imperializm</i>; * cytuje określenia, którymi podmiot liryczny nazywa adresata wypowiedzi: <i>przyjaciel nieuczony, mój bliźni z tej czy innej ziemi</i>; * uzasadnia powody, dla których podmiot liryczny zachęca do bojkotowania wojen imperialistycznych, do <i>rznięcia karabinem w bruk ulicy</i> (prosić ludzie tracą życie, walcząc o interesy polityczne i możliwość wzbogacenia się rządzących i burżuazji); * podaje przykład</p>	<p>* wie, że w latach 30. XX w. panował Wielki Kryzys, że dochodziło do licznych konfliktów między państwami, do wzrostu nastrojów nacjonalistycznych, do powstania faszyzmu itd.; * wykorzystuje kontekst historyczny do interpretacji utworu J. Tuwima; * zauważa, że podmiot liryczny przestrzega przed tym, aby nie ufać bezkrytycznie rządzącym, którzy czasami patriotyzm i odwagę swych obywateli wykorzystują do realizacji własnych interesów politycznych lub gospodarczych (po trupach dążą do osiągnięcia swoich celów); * dostrzega, że podmiot liryczny namawia <i>prostego człowieka</i> (zwykłego obywatela Polski lub innego kraju, robotnika) do buntu przeciw</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor);</p>

		<p>w szerszym, a nie tylko polskim, kontekście; poeta agituje do przeciwstawienia się wojnie imperialistycznej); – wprowadzenie terminu imperializm (polityka zagraniczna państwa polegająca na podbojach kolonialnych lub dążeniu do podporządkowania sobie innych krajów), proletariusz (przedstawiciel proletariatu – najuboższej klasy społecznej robotników najemnych, pracujących głównie w przemyśle); – wymienianie argumentów burżuazyjnych polityków używanych w celu przekonania prostych ludzi do uczestnictwa w wojnie zaborczej; – opisywanie metod, którymi posługuje się wojenna propaganda; – analiza języka manifestu J. Tuwima (dosadny język: potoczny, wulgaryzmy); – podanie informacji, że wiersz po opublikowaniu spotkał się z ostrą krytyką, autorowi zarzucano, że namawia do niszczenia broni, dezercji, do bojkotowania wojny obronnej; * wprowadzenie pojęć: propaganda i manipulacja językowa; * odczytywanie na podstawie tekstu, kim może być propagandzista; * analiza obrazu <i>Krzyk</i> Edvarda Muncha, uzasadnianie, dlaczego stał się ilustracją do utworu J. Tuwima; * czytanie utworu S. Barańczaka Określona epoka; * analiza i interpretacja wiersza: – określenie, kim jest osoba mówiąca w wierszu (prawdopodobnie działacz partyjny, polityk przemawiający w imieniu komunistycznej władzy); – analizowanie formy wiersza (wierny zapis przebiegu wystąpienia, w którym</p>	<p>zamieszczonego w tekście hasła propagandowego, np. <i>za ojczyznę bić się trzeba, historyczna racja</i>; * wie, co to jest potoczny i wulgaryzm; * zapisuje w zeszycie wyjaśnienie pojęć propaganda (np. rozpowszechnianie i wyjaśnianie idei, poglądów i doktryn w celu pozyskania jak największej liczby zwolenników i równocześnie zwalczania przeciwników jakiejś idei, służy doraźnym potrzebom politycznym, posługuje się sloganami, hasłami propagandowymi, środkami oddziałującymi na emocje, np. zniewagami słownymi – inwektywami, frazeologią i metaforą militarną; steruje zachowaniami mas w taki sposób, że pod jej wpływem <i>jednostka zachowuje się tak, jak gdyby jej reakcje były wynikiem jej własnych decyzji</i> – napisał amerykański psycholog G. Biddle) oraz manipulacja (wpływanie na cudze poglądy za pomocą nieetycznych, nieuczciwych metod, przedstawianie niektórych faktów w taki sposób, aby pasowały do z góry przyjętej tezy i pomijanie innych, niewygodnych); * zauważa, że poeta używa inwektyw (są one charakterystyczne dla języka propagandy wojennej), np. <i>thusta szuja</i>;</p>	<p>wojnom imperialistycznym, do działania w obronie własnych interesów, a nie interesów burżuazji; * wie, że propaganda wojenna posługuje się kłamstwem, manipuluje nastrojami społecznymi, zauważa, że autor chciał otworzyć oczy zwykłemu człowiekowi na jej mechanizmy, np. na przekonywanie propagandzistów, które jest manipulacją, że innego wyjścia nie ma (<i>trzeba iść i z armat walić</i>), na sugerowanie zagrożenia, które jest sposobem podporządkowania (<i>na trwożę biją w dzwony</i>), na posługiwanie się patosem (<i>historyczna racja, ojczyzna, bohaterowie</i> itp.), na znieważanie przeciwnika (<i>thuste szuje</i>); * przytacza argumenty wykorzystywane w propagandzie wojennej, że <i>trzeba [...] z armat walić, mordować, grabić, truć i palić, za ojczyznę bić się trzeba</i> w imię <i>historycznej racji</i> (historia pokaże, że mieliśmy rację), <i>piędzi, chwały, rubieży</i> (walka o ziemię, sławę, granice) itd., oraz słowa najczęściej przez nią stosowane, np. <i>bohater, ofiara, ojczyzna</i> itd.; * dostrzega, że autor wyraża swój gniew, sprzeciw wobec niesprawiedliwości; * zauważa potoczny i wulgaryzmy (np. <i>stado bab, drab, szczeniak, bujda, granda</i>,</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski), zna formuły grzecznościowe, zna konwencje językowe zależne od środowiska (np. sposób zwracania się do nauczyciela, lekarza, profesora wyższej uczelni), ma świadomość konsekwencji używania formuł niestosownych i obraźliwych; * świadomie doбира synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze; * wykorzystuje wykrzyknik jako część mowy w celu wyrażenia emocji.</p>
--	--	--	---	---	--

		<p>zanotowano słowa przemawiającego oraz inne dźwięki niewerbalne stanowiące świadectwo zachowania prelegenta);</p> <p>– próba określenia tematu wystąpienia (np. przedstawienie programu partii na zebraniu, <i>expose</i> nowego premiera rządu);</p> <p>– wyszukiwanie zwrotów, fraz typowych dla propagandy PRL-u (np. <i>trzeba zdać sobie sprawę z całą jasnością, w epoce narastających i zaostrających się konfliktów</i>) – wprowadzenie terminu nowomowa: język władzy w państwach totalitarnych i kontrolowanych przez nią środkach przekazu, wykorzystywany do manipulowania ludźmi; charakterystyczne dla nowomowy są stereotypowe słowa, slogany, frazesy (najczęściej mówiące o rzeczach pożądanых), które nie zawierają głębszych treści, fałszują rzeczywistość i narzucają określony system wartości (np. w przemówieniach okolicznościowych występowały wielokrotnie powtarzane klisze językowe);</p> <p>– określanie funkcji powtarzającego się wyrazu <i>nieprawda</i> (tzw. jęk umysłu, czyli wtętrę wypełniający przerwę w mówieniu);</p> <p>– ocenianie logiki wywodu, zdolności oratorskich przemawiającego;</p> <p>– interpretowanie informacji zapisanych kursywą w nawiasach – dodatkowych danych na temat mówcy (świadczą m.in. o braku kultury: siorbie, głośno odstawia szklankę);</p> <p>– wymienianie cech i postępowania złego mówcy, ośmieszonych w wierszu (m.in. sprawia wrażenie, że wszystko wie, nie posługuje się argumentami, nie</p>	<p>* ma świadomość, że propaganda jest często techniką posługującą się manipulacją w celu oddziaływania na zbiorowość;</p> <p>* rozpoznaje w utworze S. Barańczaka <i>Określona epoka</i> cechy przemówienia, domyśla się, że jest to mowa jakiegoś polityka z czasów PRL-u;</p> <p>* dostrzega podobieństwo wypowiedzeń zapisanych w wierszu w nawiasach do didaskaliów (są zapisywane w tekście innym krojem pisma, stanowią dodatkowe objaśnienie autora dotyczące zazwyczaj wyglądu czy zachowania bohaterów) oraz różnice między nimi (w dramacie informacje te stanowią tekst poboczny, pomagają reżyserowi w realizacji sztuki teatralnej, w wierszu – stanowią jego integralną część, są źródłem komizmu);</p> <p>* zauważa najważniejsze cechy wypowiedzi mówcy – jej alogiczność, chaotyczność, fragmentaryczność (urwane zdania, ledwo rozpoczęte wątki), przerywanie jej wykonywanymi dodatkowo czynnościami: nalewaniem wody z karafki do szklanki, popijaniem wody, nadużywanie frazesów;</p> <p>* wyjaśnia, co zostało w utworze ośmieszono – język i zachowanie polityków z czasów PRL-u, a tym samym cały ustrój;</p>	<p><i>nafta sikla, zwęszyć kasę i rżnij, rozchami, rozścierwi</i>);</p> <p>* wskazuje na podstawie tekstu, kim może być propagandzista: władza (<i>przylepiać zaczął obwieszczenia</i>), biskup, pastor rabin (<i>gdy wyjdzie biskup, pastor, rabin pobłogosławić twój karabin</i>), dziennikarze (<i>kiedy rozścierwi się, rozchami wrzask liter z pierwszych stron dzienników</i>), zauważa, że są to osoby godne zaufania;</p> <p>* dostrzega, że wiersz <i>Określona epoka</i> stanowi ironiczny, prześmiewczy zapis wystąpienia polityka;</p> <p>* wie, czym jest nowomowa i co ją charakteryzuje;</p> <p>* rozumie cele, w jakich władza stosowała nowomowę: eliminowanie innych stylów języka, ograniczanie możliwości wyboru słownictwa (eliminowanie słów, zwrotów niewygodnych, np. wyrazu <i>wolność</i>), narzucanie skamieniałych, niepodatnych na zmiany formuł językowych;</p> <p>* cytuje zamieszczone w tekście frazesy;</p> <p>* komentuje zachowanie mówcy;</p> <p>* dostrzega elementy parodystyczne, np. stosowanie przerywnika <i>nieprawda</i>, zamiast zwyczajowego <i>prawda</i>; zestawienie fraz zaczerpniętych z nowomowy w taki sposób, że mogłyby stać się treścią wielu przemówień, na różne tematy (mowa-trawa);</p> <p>* potrafi wyjaśnić (po podaniu informacji, że w propagandzie</p>	
--	--	--	---	--	--

		<p>ma dobrze przygotowanego przemówienia, jest chaotyczny, nielogiczny, używa pustych frazesów, jest niekulturalny, co chwilę stosuje przerywnik <i>nieprawda</i>, zadaje pytanie <i>Kto ma pytania?</i> i nie czekając na ich zadanie, sam odpowiada <i>Nie widzę</i> itd.);</p> <p>– wskazywanie ironii, elementów komicznych w języku i zachowaniu mówcy;</p> <p>– charakteryzowanie <i>określonej epoki</i>;</p> <p>– przypomnienie cech wiersza wolnego i białego, wskazanie cech wiersza wolnego w utworze;</p> <p>– odczytanie na głos przemówienia <i>Określona epoka</i> z zastosowaniem odpowiednich gestów i mimiki.</p> <p>Zadanie domowe Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego – ćw. 7, s. 159.</p>	<p>* potrafi wymienić najważniejsze cechy wiersza wolnego w utworze: swobodny układ wersów, nieregularna liczba sylab w poszczególnych wersach;</p> <p>* poprawnie interpretuje głosowo utwór, tonem głosu potrafi sygnalizować emocje oraz odczytać fragmenty tekstu pobocznego;</p> <p>* na podstawie informacji zawartych w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego na s. 188 (hasło <i>przemówienie</i>) potrafi napisać krótkie przemówienie.</p>	<p>przymiotnik <i>określony</i> stanowił eufemizm odnoszący się do przeciwnika politycznego, umożliwiający niewymienianie go z nazwy, np. określone kręgi społeczne) wyrażenie <i>określona epoka</i>; ma orientację, czym charakteryzowała się epoka PRL-u;</p> <p>* ciekawie, w sposób charakterystyczny dla parodii, interpretuje głosowo wiersz; swoją recytacją potrafi u słuchaczy wywołać uśmiech.</p>	
* test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> ze s. 186 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.	20. Zadania wielokrotnego wyboru (WW) bez tajemnic... Rozwiązujemy test o literaturze i sztuce dwudziestolecia międzywojennego.	* test zamieszczony w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego na s. 186–187, sprawdzający umiejętność analizy różnych tekstów kultury odnoszących się do okresu pierwszej wojny światowej i dwudziestolecia międzywojennego (zadania WW).	* rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40 proc.	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc.	
	21–22. Praca klasowa.	<p>1. Jak sądzisz, czy doktor Janusz Korezak, gdyby współcześnie mógł wychowywać uczniów według swoich metod, byłby lubiany przez uczniów? Uzasadnij swoje stanowisko.</p> <p>2. <i>Spoleczeństwo nie czyta poezji</i> – pisał prawie wiek temu Jalu Kurek w <i>Manifeście poetyckim</i>. Jakie, twoim zdaniem, należałoby podjąć działania w szkole i poza nią, aby społeczeństwo XXI wieku zaczęło czytać poezję?</p> <p>3. O czym najchętniej pisali artyści okresu dwudziestolecia międzywojennego? Jakie tematy znalazły się w centrum ich zainteresowań? Odwołaj się w swojej pracy do poznanych tekstów literackich.</p> <p>4. Nieudacznicy czy nieszczęśnicy? – napisz, co myślisz o trampach z czasów Wielkiego Kryzysu w latach 1929–1933 i biednych ludziach w czasach współczesnego Wielkiego Kryzysu.</p>			

V. Tragizm wojny					
Treści nauczania Liczba godzin: 24	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* wprowadzenie do rozdziału 5. pt. <i>Tragizm wojny</i> , podręcznik do	1–2. <i>Chciałem, by Warszawa była wielka. (...) I Warszawa jest</i>	* wprowadzenie podstawowych informacji o II wojnie światowej – s. 189 podręcznika do kształcenia	* zna ramy czasowe II wojny światowej 1939 r. – 1945 r. ; * na podstawie wstępu do	* zna terminy: <i>faszizm</i> i <i>nacjonalizm</i> ; * podaje przykłady innych	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty

<p>kształcenia literacko-kulturowego, s.189; * A. Słonimski <i>Alarm</i>, s. 190; * S. Starzyński <i>Przemówienie</i>, s. 192; * fotografie zniszczonej Warszawy.</p>	<p><i>wielka</i>. Kampania wrześniowa okiem poety i prezydenta.</p>	<p>literacko-kulturowego; * najważniejsze wydarzenia historyczne w Polsce: – II wojna światowa (1 IX 1939 r.– V 1945 r.) (poprzedzona była konfliktami zbrojnymi zapoczątkowanymi przez państwa oraz ugrupowania nacjonalistyczne i faszystowskie w Europie, Afryce i Azji): 1 IX 1939 r. – atak na Westerplatte, walki wzdłuż granicy polsko-niemieckiej, bombardowanie miast polskich, kampania wrześniowa zakończyła się klęską i kapitulacją Polski, 17 IX 1939 r. armia ZSSR, łamiąc pakt o nieagresji, wkroczyła do Polski, 17/18 IX 1939 r. – rząd RP udał się do Rumunii, 1 VIII–3 X 1944 r. – powstanie warszawskie, odzyskanie niepodległości – 1945 r.; * wojna objęła prawie całą Europę, część Azji, Afryki, Bliskiego Wschodu. Zaangażowały się w nią państwa Ameryki Północnej. Szacunkowo zginęło w niej 50–78 milionów ludzi; * wprowadzenie pojęć: fasyzm, nacjonalizm; * rozmowa na temat roli i znaczenia stolicy dla kraju; * odczytanie ze Słownika j. polskiego lub podręcznika, s. 192 znaczeń wyrazu alarm i wybranie definicji związanej z treścią wiersza; * odczytanie ze Słownika frazeologicznego związków frazeologicznych z wyrazem alarm: <i>ogłosić alarm, odwołać alarm, założyć alarm, fałszywy alarm, narobić alarmu, wywołać alarm, wszcząć alarm, podnieść alarm, bić (uderzyć) na alarm, krzyżeć na alarm</i>; * odczytanie, analiza i interpretacja wiersza:</p>	<p>rozdziału i miniwykładu nauczyciela potrafi wyjaśnić, na czym polegał tragizm II wojny światowej; * rozumie terminy: <i>literatura wojenna, pokolenie Kolumbów</i>; * wie, że literatura II wojny światowej wliczana jest do literatury współczesnej; * rozumie znaczenie wyrazu <i>alarm</i> i jego związku z wierszem; * rozumie frazeologizmy: <i>ogłosić – odwołać alarm; fałszywy alarm</i> – nieuzasadnione, niepotrzebne ostrzeżenie; <i>narobić alarmu, wywołać alarm</i> – wzbudzić niepokój, popłoch; <i>podnieść (wszcząć) alarm</i> – ostrzegać o groźnym zjawisku; <i>bić (uderzyć) na alarm</i> – ostrzegać o groźącym niebezpieczeństwie; * wie, że utwór odwołuje się do kontekstu historycznego: współczesnego pocie bombardowania Warszawy i XIX-wiecznego – kampania napoleońska; * potrafi posłużyć się cytatami oraz przypisami, aby dowieść wykorzystania motywów historycznych; * poprawnie odczytuje nastrój osoby mówiącej: niepokój, poczucie zagrożenia, nadzieja, cierpienie spowodowane zrujnowaniem miasta, duma, niepewność; * potrafi podać podstawowe informacje na temat podmiotu lirycznego: świadek</p>	<p>związków frazeologicznych, w których występuje słowo <i>alarm</i>, rozumie ich znaczenie dosłowne i metaforyczne; * wie, gdzie można znaleźć wyjaśnienia frazeologizmów – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym oraz słownikiem j. polskiego; * poprawnie interpretuje głosowo czytany wiersz; * wyjaśnia dosłowne i metaforyczne znaczenie tytułu: ostrzeżenie o naloce, wezwanie do zachowania czujności i do walki, ostrzeżenie przed skutkami wojny; * szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny: świadek ataku lotniczego, patriota, związany z Warszawą, przepełniony obawą o losy miasta i Polaków oraz nadzieją na pomoc sprzymierzonej Francji, emigrant ogarnięty tęsknotą za ojczyzną, pełen złych przeczuc co do jej losów, świadomy historii dawnej i współczesnej, nawołuje do czujności wobec stałego zagrożenia wojną, przestrzega przed jej konsekwencjami; * popiera swoją wypowiedź cytatami z tekstu; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki apelu: tryb rozkazujący, wykrzyknienia, zwroty do adresata (synekdochy) – walczących Polaków; * potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>poezja tyrtejska, motywy</i></p>	<p>o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo</p>
---	---	--	--	---	---

		<p>– przypomnienie informacji, że A. Słonimski był współtwórcą grupy poetyckiej Skamander działającej w okresie dwudziestolecia międzywojennego;</p> <p>– określenie okoliczności historycznych i osobistych powstania utworu;</p> <p>– określenie tematyki wiersza;</p> <p>– podział tekstu na trzy części zgodnie ze zmianą nastroju i cech formalnych – zwrócenie uwagi na dwójaki zapis formuły alarmu: w cudzysłowie lub bez niego;</p> <p>– określenie adresata i nadawcy wypowiedzi: adresaci – czytelnicy, nadawca – obserwator, świadek nalotu a następnie emigrant wojenny;</p> <p>– nazwanie środków poetyckich i określenie ich funkcji;</p> <p>* analiza wersyfikacyjna utworu: stroficzny, o nieregularnej budowie i nieregularnie występujących rymach dokładnych i niedokładnych, męskich i żeńskich, dostosowanych do wymowy tekstu (męskie brzmią bardziej zdecydowanie, lepiej oddają gwałtowne zjawiska, żeńskie brzmią łagodniej, korespondują z refleksyjnością wypowiedzi), wiersz wolny;</p> <p>* przeczytanie fragmentu ostatniego przemówienia radiowego prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego oraz jego biogramu i informacji poprzedzających tekst;</p> <p>* analiza i interpretacja:</p> <p>– określenie tematyki wypowiedzi prezydenta;</p> <p>– sformułowanie przesłania wypowiedzi;</p> <p>– przypomnienie cech formalnych przemówienia oraz odszukanie ich w tekście;</p> <p>* zapoznanie uczniów z fotografiami ze</p>	<p>wydarzeń, warszawiak, patriota;</p> <p>* wie, że wiersz jest przykładem liryki apelu;</p> <p>* wie, że utwór realizuje motywy tyrtejskie;</p> <p>* poprawnie interpretuje utwór, korzystając z wypowiedzi nauczyciela;</p> <p>* zauważa, że wiersz ma nieregularną budowę;</p> <p>* rozumie sens i znaczenie przemówienia Starzyńskiego dla walczących warszawiaków oraz współczesnych Polaków;</p> <p>* odczytuje nastrój przemówienia i stosunek autora do Warszawy;</p> <p>* rozpoznaje tekst jako przemówienie;</p> <p>* z pomocą nauczyciela umie wskazać części przemówienia w tekście;</p> <p>* dostrzega podobieństwa w treści i wymowie wiersza Słonimskiego i przemówienia Starzyńskiego;</p> <p>* umie dokonać analizy zdjęcia i podzielić się refleksjami na jego temat;</p> <p>* rozumie doniosłość faktu, że mimo ogromnych zniszczeń Warszawa została odbudowana, odzyskała swój urok i prestiż stolicy kraju;</p> <p>* potrafi sformułować poprawnie krótkie przemówienie na zadany temat.</p>	<p>tyrtejskie i odnaleźć je w tekście;</p> <p>* samodzielnie interpretuje tekst, określa jego przesłanie: utwór podzielony na 3 części: I – zamknięta w klamrze kompozycyjnej cytowanej frazy ogłoszenia i odwołania alarmu, reportażowa – zapis fragmentarycznego odbioru rzeczywistości, głównie za pomocą zmysłów, podporządkowana funkcji ekspresywnej;</p> <p>II – apel, tryb rozkazujący, przywoła- nie przykładów zwycięskich bitew z czasów kampanii napoleońskiej, znak nadziei na pomoc Francji, podzielanej przez podmiot liryczny;</p> <p>III – refleksyjna, utrzymana w konwencji marzenia sennego, zawiera proroczą wizję zniszczenia miasta i rozślawienia jego cierpień, wiersz nawołuje do walki, ale i przestrzega przed grozą wojny;</p> <p>* wymienia środki poetyckie: epitety, metafory, porównania, onomatopeje (<i>trzasnęły, jękliwie, brzęczy</i>), przerzutnie, powtórzenia, anafory, wykrzyknienia, pytania retoryczne, synekdochy (<i>chwycicie ten jęk, regimenty</i>), personifikacje;</p> <p>* podaje przykłady nieregularnej budowy wiersza oraz rymów i wyjaśnia ich funkcję;</p> <p>* samodzielnie interpretuje</p>	<p>i kultura, Polska);</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się.</p>
--	--	---	--	--	---

		<p>zburzonej Warszawy i ich analiza; * podanie informacji, że stolica została zniszczona na skutek działań wojennych (kampania wrześniowa, powstanie w getcie, powstanie warszawskie) oraz zaplanowanych przez okupanta wyburzeń w 65%, miejscami nawet w 95%; * rozmowa na temat przyczyn podjęcia się przez Polaków prac nad odbudową Warszawy; Zadanie domowe 1. Napisz kilkudzaniowe przemówienie o wyjątkowości Wrocławia. Pamiętaj o dostosowaniu jego treści i stylu do typu odbiorcy. 2. Wykonaj ćw. 4, s. 193 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>		<p>i analizuje przemówienie Starzyńskiego; * określa funkcję synekdochy użytej w tekście: podkreślenie jedności w walce wszystkich warszawiaków, sugestia, że przeciw najeźdźcy broni się także nieożywiona część miasta; * pisze spójne i logiczne przemówienie, zgodne z wyznacznikami gatunku i adresatem wypowiedzi.</p>	
<p>* K.K. Baczyński *** [Niebo złote ci otworze...], s. 193; „Wiersze wojenne” – wyk. E. Demarczyk, muz. Z. Konieczny; * farby, kredki, mazaki, nożyczki, klej, duże kartki papieru.</p>	<p>3. <i>Których nam nikt nie wynagrodzi (...) lata wystraszne</i> – miłość i śmierć podczas wojny i okupacji.</p>	<p>* rozmowa na temat sposobu życia, praw, wartości, przywilejów młodych ludzi oraz wpływie wojny na ich egzystencję; * wyjaśnienie tematu lekcji: cytaty pochodzą z wiersza Baczyńskiego (bez tytułu) i stanowi refleksję o zmarnowanej, skrzywionej przez wojnę młodości. Pokolenie Kolumbów starało się jednak ocalić wartości ludzkiego życia, np. miłość, piękno; * przeczytanie i analiza wiersza K.K. Baczyńskiego *** [Niebo złote ci otworze...]: – opisywanie podmiotu lirycznego: kim jest, ile ma lat, czego doświadczył, czego pragnie; – określenie adresata wiersza: ktoś bliski, ważny w życiu osoby mówiącej, kogo chciałaby ona chronić, obdarować pięknem świata; – odczytanie ze Słownika frazeologicznego związków wyrazowych z przymiotnikiem złoty, związanych z treścią wiersza, oraz</p>	<p>* wypowiada się na temat trybu życia, zainteresowań, wartości, marzeń, doświadczeń, przywilejów nastolatków, bogacąc słownictwo; * zabiera głos w dyskusji w kwestii stereotypowego charakteryzowania młodzieży traktowanej jako jednolita grupa; * wie, że wojna wpłynęła znacząco na egzystencję młodzieży; * określa znaczenie koloru złotego w podanych frazeologizmach: <i>złota chwila</i> – radosna, miła; <i>złote czasy (doba, era)</i> – dobre, szczęśliwe; <i>złoty człowiek (dusza, serce)</i> – o kimś bardzo dobrym, zacnym, szczerym; <i>złote marzenia</i> – szczerne, piękne; <i>złota przyszłość</i> – szczęśliwa; <i>złoty sen</i> – piękny, szczęśliwy; * potrafi podać podstawowe</p>	<p>* rozumie pojęcie <i>stereotyp</i>, poprawnie stosuje je w wypowiedzi, zna negatywną i pozytywną funkcję stereotypu w kształtowaniu wiedzy o świecie; * wie, że wojna wpłynęła znacząco na egzystencję wszystkich walczących w niej ludzi, lecz rozumie szczególnie jej wpływ na kształtującą się osobowość ludzi młodych; * wie, w jakim źródle można znaleźć wyjaśnienie znaczenia frazeologizmów – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym; * podaje, oprócz wymienionych przez nauczyciela, przykłady innych frazeologizmów, w których występuje kolor złoty, np. <i>obietynwać złote góry</i> – wielka ilość pieniędzy, dóbr; <i>złota księga</i> – zaszczytna, księga zasłużonych; <i>złota myśl</i></p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji</p>

		<p>zapisanie ich w zeszytach: <i>złota chwila, złote czasy, złoty sen, złoty człowiek, złote marzenia, złota przyszłość</i>;</p> <p>– wyliczenie elementów natury, stanowiących o jej pięknie i dobru: m.in. cisza, zieleń liści, odgłosy przyrody, deszcz, brzozy, światło, pszczoły – zwykle zjawiska dostępne w czasie pokoju;</p> <p>– przedstawienie sytuacji powodujących utratę poczucia bezpieczeństwa – odwołanie się do doświadczeń uczniów i treści wiersza;</p> <p>– wiersz jest wyrazem tęsknoty podmiotu lirycznego za prostymi radościami życia w pokoju oraz pragnienia ofiarowania ich bliskiej osobie, lecz doświadczenia osobiste oraz rzeczywistość wojenna uniemożliwiają mu realizację pragnień;</p> <p>– przesłanie utworu – protest przeciwko wojnie, która niszczy świat, życie i osobowość człowieka;</p> <p>– nazwanie środków poetyckich i określenie ich funkcji;</p> <p>– wprowadzenie pojęcia porównanie homeryckie;</p> <p>* analiza wersyfikacyjna: utwór stroficzny, zbudowany dość regularnie, rymy zazwyczaj przeplatane, dokładne, niedokładne, żeńskie i męskie, co czyni tekst rytmicznym;</p> <p>* podanie informacji, że na <i>Wiersze wojenne</i> w wykonaniu E. Demarczyk składają się fragmenty utworów *** [Niebo złote ci utworzę...] <i>Pioseneczka</i>, *** [Gdy za powietrzną zasłoną...], <i>Z lasu</i>;</p> <p>* wysłuchanie nagrania <i>Wierszy wojennych</i>;</p> <p>* rozmowa o nastroju utworu współtworzonym przez słowa, muzykę i sposób wykonania oraz o odczuciach</p>	<p>informacje o podmiocie lirycznym: młody człowiek zmagający się z ciężarem doświadczeń wojennych, pragnący obdarzyć bliską mu osobę pięknem świata żyjącego w pokoju;</p> <p>* potrafi wyszukać w <i>Słowniku symboli</i> W. Kopalińskiego znaczenia przymiotnika <i>złoty</i> i powiązać je z treścią wiersza;</p> <p>* potrafi wymienić sytuacje, które burzą poczucie bezpieczeństwa;</p> <p>* ma świadomość, że wojna należy do takich sytuacji;</p> <p>* wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej;</p> <p>* poprawnie odczytuje nastrój utworu;</p> <p>* potrafi poprawnie zinterpretować utwór z pomocą nauczyciela;</p> <p>* wymienia i określa funkcję środków poetyckich dominujących w tekście: porównania, przenośnie, onomatopeje;</p> <p>* dostrzega regularność w budo- wie wersyfikacyjnej utworu;</p> <p>* wie, że nastrój poezji śpiewanej budowany jest przez kilka składników;</p> <p>* dzieli się pomysłami dotyczącymi projektu plakatu przeciwko wojnie i przygotowuje go z kolegami.</p>	<p>– aforyzm; <i>porastać w złote piórka</i> – bogacić się; <i>złote ręce</i> – zręczne, zdadne do pracy ręcznej; <i>złote wesele</i> – pięćdziesiąta rocznica zawarcia małżeństwa; <i>złota zgoda</i> – korzystna dla wszystkich;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny i interpretuje wiersz: młody człowiek, rozdarty wewnętrznie pomiędzy pragnienie stworzenia dla adresata utworu pięknego, szczęśliwego świata, a gorzką świadomością grozy rzeczywistości, w którą jest zaangażowany, walcząc z wrogiem. Nie potrafi wyzwolić się ze wspomnień o zabitych, płynącej krwi oraz negatywnych emocji. Spełnienie obietnicy zależy niejako od zdolności adresata do uwolnienia osoby mówiącej od dręczących wspomnień;</p> <p>* samodzielnie formułuje przesłanie tekstu;</p> <p>* rozumie znaczenia pojęcia <i>porównanie homeryckie</i> i poprawnie wskazuje je w tekście;</p> <p>* samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej utworu;</p> <p>* wnikliwie omawia rolę muzyki i wykonania E. Demarczyk w tworzeniu nastroju <i>Wierszy wojennych</i>.</p>	<p>potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwinętych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka;</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl</p>
--	--	---	--	---	--

		<p>uczniów; * projektowanie w grupach plakatu protestacyjnego przeciwko wojnie. Zadanie domowe Dokończenie plakatu w domu. Osoby niezaangażowane w tworzenie plakatu piszą list otwarty o charakterze protestu, skierowany do rządów państw świata i przygotowują go w wersji elektronicznej lub pisanej odręcznie tak, aby można je było zaprezentować na tablicy obok plakatów.</p>			<p>języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozróżnia narracje pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcję w utworze; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego).</p>
<p>* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec.</i></p>	<p>4. Obraz okupowanej Warszawy, Polaków i Niemców utrwalony na kartach <i>Kamieni na szaniec.</i></p>	<p>* prezentacja i ocena projektów oraz listów otwartych przygotowanych na lekcji i w domu – głosowanie na najbardziej przekonujące prace wraz z uzasadnieniem; * krótkie wprowadzenie na temat genezy książki i jej dziejów: pomysłodawcą <i>Kamieni na szaniec</i> był naczelnik Szarych Szeregów Florian Marciński. Rękopis powstał w ciągu dwóch dni maja 1943 r., a w sierpniu, w 2000 egzemplarzy wydało go fikcyjne wydawnictwo KOPR. Tekst nosił tytuł <i>Opowiadanie o Wojtku i Czarnym</i>, liczył 68 stron i kończył się śmiercią Rudego. Na okładce widniał pseudonim autora: Juliusz Górecki. Drugie wydanie, uzupełnione o rozdziały <i>Celestynów</i> i <i>Wielka gra</i>, pojawiło się w 1944 r. i liczyło 110 stron; * wprowadzenie terminu <i>pseudonim</i> oraz związanych z nim frazeologizmów; * krótka dyskusja na temat przyczyn zatajenia tożsamości autora dzieła, bohaterów i wydawnictwa; * ustalenie czasu i miejsca wydarzeń: – IX 1939-20 VIII 1943, – Warszawa, okolice Kraśnika, Celestynów, Czarnocin, Sieczychy,</p>	<p>* zna cechy listu otwartego i potrafi je zastosować w swojej wypowiedzi; * ocenia zaprezentowane plakaty i listy otwarte według przyjętych kryteriów; * zna dzieje powstawania lektury; * odnajduje we wskazanym słowniku wyjaśnienie znaczenia wyrazu <i>pseudonim</i>; * określa znaczenie podanych związków frazeologicznych; * bierze udział w dyskusji; * rozumie przyczyny używania pseudonimów w czasie wojny i okupacji; * korzystając z tekstu książki, określa czas i miejsce wydarzeń oraz potwierdza to cytatami; * potrafi własnymi słowami przedstawić obraz okupowanej Warszawy oraz scharakteryzować panujące w niej warunki życia; * poprawnie odczytuje nastroj dominujący w opisie miasta (grozy, strachu, napięcia, niepokoju, przygnębienia); * rozumie ograniczenia i trudności w funkcjonowaniu,</p>	<p>* poprawnie redaguje list otwarty z wykorzystaniem logicznych i przekonujących argumentów; * tworzy sugestywny i przemyślany plakat; * formułuje kryteria oceny listów i plakatów; * zna kolejne etapy pracy nad książką Kamińskiego; * wie, w jakim źródle znaleźć wyjaśnienie znaczeń wyrazów <i>pseudonim, propaganda</i> (<i>Słownik j. polskiego, Słownik wyrazów obcych</i>) i używa ich w swojej wypowiedzi; * zna przyczynę występowania haseł w obu słownikach; * zabiera głos w dyskusji, podaje logiczne argumenty; * wymienia wydarzenia rozpoczynające i kończące akcję; * kojarzy miejsca wydarzeń z akcjami dywersyjnymi postaci; * wyczerpująco przedstawia sytuację w okupowanej Warszawie, popiera wypowiedź cytatami; * wypowiada się na temat</p>	

		<p>Beskid Śląski, Dąb Wielki, okolice Włodawy, Olesinek.</p> <p>* wyszukiwanie w tekście informacji o wyglądzie miasta i panującym w nim warunkach życia;</p> <p>* wprowadzenie terminu propaganda i związanych z nim frazeologizmów:</p> <p>* podział klasy na dwie grupy. pierwsza wyszukuje w tekście informacje o życiu oraz postawach Polaków w okupowanej Warszawie, druga – Niemców:</p> <p>– Polacy: podczas ewakuacji warszawiacy przemieszczali się bez celu, bezradnie przyglądając się poczynaniom wroga: atakom, nalotom, zburzonym przez bomby wsiom, rannym i zabitym. Wróciwszy po kapitulacji do Warszawy, próbowali egzystować normalnie. Imali się każdej pracy umożliwiającej bliskim utrzymanie. Wielu trudniło się szklarstwem. Z powodu braku podstawowych artykułów spożywczych kwitł nielegalny handel żywnością i produkcja bimbru. Ludzie żyli w strachu. Trwały rewizje, aresztowania, łapanki uliczne, wywożenie do obozów zagłady i egzekucje. Rozpoczęły działalność tajne organizacje, prowadzące akcje mające na celu szkodzenie faszystom, podtrzymywanie w Polakach nadziei narodowo-wyzwoleńczych i pobudzanie ich do oporu. Młodzi ludzie kształcili się w legalnych szkołach i na tajnych kompletach. Część Polaków przystosowała się, pragnąc przede wszystkim przeżyć. Niektórzy współpracowali z wrogiem (np. fotografowie, Paprocki). Inni nawiązali z Niemcami pozorną współpracę, aby skuteczniej pomagać rodakom (np. Wesoły, pracownik</p>	<p>wynikające z braku wody, prądu, gazu, komunikacji, szyb w oknach, nagromadzenia gruzów, ruin, kontroli wojsk okupacyjnych i policji;</p> <p>* potrafi wyszukać w <i>Słowniku j. polskiego</i> lub w <i>Słowniku wyrazów obcych</i>, znaczenie pojęcia <i>propaganda</i>, a w <i>Słowniku frazeologicznym</i> związane z nim frazeologizmy;</p> <p>* pracuje w grupie;</p> <p>* wyszukuje w tekście informacje o odczuciach, postawach i życiu Polaków lub Niemców, wnioskuje o wpływie okupacji na przedstawicieli obu narodów żyjących w Warszawie:</p> <p>– Polacy: nieprzygotowani na klęskę i okupację, czuli strach, zagubienie, potrzebę oporu, gniew, nadzieję, starali się przeżyć i utrzymać przy życiu bliskich, imali się nietypowych zajęć, niektórzy spekulowali żywnością, bimbrem, czynnie lub biernie opierali się Niemcom, niektórzy z nimi współpracowali,</p> <p>– Niemcy: czuli się lepsi od innych, starali się przeżyć i utrzymać się w W-wie, gnębili, upokarzali i zastraszaali przedstawicieli innych narodów, więzili i zabijali, więźniów traktowali bezwzględnie i okrutnie.</p>	<p>wplywu każdego z trzech rodzajów ograniczeń na jakość, sposób życia, odczucia i postawy warszawiaków:</p> <p>– niewygoda i uciążliwość życia codziennego;</p> <p>– potrzeba odbudowy, przywrócenia ładu – organizowanie się w celu usunięcia gruzów i poczynienia napraw;</p> <p>– organizowanie życia podziemnego (nauka, ruch oporu);</p> <p>* dostrzega wpływ propagandy na uczucia, reakcję i postawy ludzkie: brak dostatecznej wiedzy oraz umiejętności realnego widzenia rzeczywistości nie pozwala przewidywać logicznych następstw;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje Polaków, dostrzegając różnorodność ich postaw: (przewaga oporu biernego i czynnego), przedsiębiorczość, zapobiegliwość, solidarność, odwaga itp.;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje Niemców, dostrzegając podobieństwo ich postaw:</p> <p>* swoją wypowiedź popiera cytatami z tekstu;</p> <p>* nie utożsamia faszystów z całym narodem niemieckim.</p>	
--	--	--	--	---	--

		<p>Wedla, zbierał zamówienia na słodycze w gmachu gestapo przy ul. Szucha).</p> <p>– Niemcy: faszyci starali się usunąć inteligencję, działaczy politycznych i społecznych, pozostałych obywateli zastraszyć, złamać ich ducha i zniechęcić do oporu. Do tego celu służyły aresztowania, rewizje, egzekucje, wywózki, tortury. Oprawców cechowało szczególne okrucieństwo, bezwzględność i pogarda wobec Polaków. Zaznaczali swoją uprzywilejowaną pozycję, np. otwierając sklepy wędliniarskie tylko dla Niemców. Prowadzili akcje propagandowe rozpowszechniające informacje o zwycięstwach Rzeszy.</p> <p>Zadanie domowe</p> <ol style="list-style-type: none"> Wyjaśnij, jakie niebezpieczeństwa niesie ze sobą stosowanie propagandy. Jakie cechy Polaków zdecydowały o ich moralnej sile i nieprzerwanym oporze wobec faszystów? Przygotuj się do charakterystyki Alka, Rudego i Zośki. 			
* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec.</i>	5–6. <i>Kamienie na szaniec</i> A. Kamińskiego – opowieść o ludziach, którzy <i>potrafili pięknie żyć i pięknie umierać.</i>	<p>* kilka słów o głównych bohaterach:</p> <p>– Alek – Aleksy Dawidowski, – Rudy – Jan Bytnar, – Zośka – Tadeusz Zawadzki, uczniowie jednej klasy gimnazjum im. Jana Batoiego w Warszawie, maturzyści 1939 r., harcerze z drużyny Buków, zwykli chłopcy u progu dorosłości, postawieni w niezwyklej sytuacji, zmuszeni stanąć do egzaminu dojrzałości życiowej;</p> <p>* wprowadzenie terminów: <i>sabotaż, dywersja, konspiracja</i> oraz związanych z nimi frazeologizmów;</p> <p>* sporządzenie wstępnej charakterystyki Alka, Rudego i Zośki:</p> <p>podział klasy na 3 grupy, każda</p>	<p>* zna znaczenie terminów <i>sabotaż, dywersja, konspiracja</i>;</p> <p>* zna pojęcia <i>charakterystyka bezpośrednia i charakterystyka pośrednia</i>;</p> <p>* charakteryzuje głównych bohaterów: Alka, Rudego i Zośkę;</p> <p>* dostrzega między nimi różnice i podobieństwa;</p> <p>* rozumie terminy <i>charakterystyka bezpośrednia i pośrednia</i>;</p> <p>* współtworzy drzewko decyzyjne, przedstawiając propozycje rozwiązań, ich skutki pozytywne i negatywne, oraz określając cele i wartości,</p>	<p>* rozumie znaczenie terminów <i>sabotaż, dywersja, konspiracja</i> i poprawnie używa ich w swojej wypowiedzi;</p> <p>* na podstawie fragmentów posługujących się charakterystyką pośrednią precyzyjnie nazywa cechy postaci;</p> <p>* w charakterze i osobowości Alka, Rudego i Zośki dostrzega cechy typowe dla młodych chłopców (które odnajduje także u młodzieży współczesnej) oraz zalety, które ich wyróżniają spośród innych;</p> <p>* zauważa istotną rolę rodziny,</p>	

		<p>opracowuje sylwetkę jednego bohatera, uwzględniając następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wygląd zewnętrzny, wiek, – rodzina i kulturowane w niej wartości, – system wartości postaci, – zainteresowania, uzdolnienia, – wyróżniające ją cechy, – wpływ rodziny, szkoły i harcerstwa na kształtowanie się osobowości postaci, – wpływ wojny i okupacji na system wartości, charakter i osobowość; <p>* ustalenie sposobów charakteryzowania bohaterów: charakterystyka bezpośrednia – opis dokonany przez narratora, charakterystyka pośrednia – prezentacja cech za pomocą działań i wypowiedzi postaci;</p> <p>* przedstawiciele grup dzielą się wynikami pracy;</p> <p>* wspólne opracowanie podobieństw między bohaterami;</p> <p>* uzupełnienie drzewka decyzyjnego – sytuacja wymagająca podjęcia decyzji: okupacja Warszawy (i Polski) – w celu zrozumienia ich wyboru oraz uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy uważali go za obowiązek, czy za bohaterstwo;</p> <p>* wskazywanie przykładów pozytywnych postaw, szlachetnych wyborów chłopców;</p> <p>* analiza fragmentów utworu opowiadających o ostatnich dniach Alka i Rudego;</p> <p>* analiza fragmentu opisującego metody przesłuchań stosowane przez gestapo, dzielenie się związanymi z nim odczuciami i refleksjami;</p> <p>* interpretacja cytatu użytego w temacie lekcji – wyjaśnienie</p>	<p>które mają wpływ na podjęcie decyzji;</p> <p>* wymienia czyny bohaterów, które uznaje za szlachetne i uzasadnia swój wybór;</p> <p>* opisuje zachowanie Rudego podczas przesłuchań i przed śmiercią oraz komentuje je;</p> <p>* opisuje zachowania Alka podczas akcji pod Arsenalem i przed śmiercią oraz komentuje je;</p> <p>* rozumie sens takich postaw (odpowiedzialność za innych, ich bezpieczeństwo, stan ducha, zobowiązanie oraz wrażliwość wynikające z przyjaźni);</p> <p>* wczuwa się w sytuację bohaterów;</p> <p>* wypowiada się na temat bestialstwa gestapowców i ocenia je;</p> <p>* wie, że bohaterowie należeli do pokolenia Kolumbów;</p> <p>* rozumie cytat zawarty w temacie lekcji;</p> <p>* bierze udział w dyskusji na temat zasadności oceny bohaterów jako tych, którzy <i>potrafili pięknie żyć i pięknie umierać.</i></p>	<p>szkoły i zorganizowanej grupy rówieśniczej w kształtowaniu osobowości;</p> <p>* wykazuje na przykładach z lektury znaczenie wartości, ideałów i autorytetu, na którym można się wzorować;</p> <p>* rozumie ciężar wyboru chłopców: większe ryzyko uwięzienia, tortur, śmierci, narażenie rodziny;</p> <p>* wie, że główne postacie książki uważały swoją działalność nie za bohaterstwo, lecz obowiązek, potrafi tego dowiedzieć, podając cytaty;</p> <p>* rozumie wartość postaw Rudego i Alka (zachowanie godności i honoru, wierność wartościom, potwierdzenie sensu działań);</p> <p>* opowiadając o bohaterach, ocenia ich i identyfikuje się z pozytywnymi;</p> <p>* zauważa pozytywny stosunek narratora do opisywanych bohaterów (wszystkich zaangażowanych w działania na rzecz społeczeństwa i narodu polskiego);</p> <p>* zauważa, że <i>pełnią życia</i> można żyć także w czasie wojny;</p> <p>* wyjaśnia, dlaczego Zośkę, Rudego i Alka zaliczamy do pokolenia Kolumbów;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie cytatu zawartego w temacie lekcji i poprawnie uzasadnia wypowiedź.</p>	
--	--	--	--	--	--

		<p>i argumentacja. Zadanie domowe: Napisz charakterystykę jednego z głównych bohaterów.</p>			
<p>* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>; * podręcznik do kształcenia językowego, s. 170, 172–174; * pisaki kredki, kartki A4.</p>	<p>7. Warsztat pisarski autora <i>Kamieni na szaniec</i>.</p>	<p>* ustalenie genezy tytułu książki A. Kamińskiego oraz aktualności poezji Słowackiego w kulturze polskiej: Słowacki otoczony był szczególnym kultem przez członków Szarych Szeregów, wychowanych w podziwie dla legionów Piłsudskiego, w których poezja wieszczka również była sławna, wersy <i>Testamentu</i> przemawiały do konspiracyjnej młodzieży, gdyż nadawały sens ich życiu, śmierci i ożywiały nadzieję; * wprowadzenie terminu aluzja literacka (<i>Słownik terminów literackich</i>); * analiza i interpretacja cytatu z wiersza Słowackiego; * przedstawienie źródeł wiedzy o opisywanych wydarzeniach (częściowo na podstawie biogramu Aleksandra Kamińskiego): był twórcą i komendantem organizacji „Wawer”, opierał się na relacjach świadków oraz zapiskach w pamiętniku Tadeusza Zawadzkiego – Zośki; * ustalenie zakresu faktu i fikcji w utworze: dzieło cechuje skrupulatna wierność faktom historycznym w zakresie czasu, miejsca wydarzeń, ich przebiegu, personaliów i pseudonimów postaci, realiów ich życia, systemu wartości itp. – dokumentalny charakter relacji, brak fikcji literackiej; * wskazanie pozostałych cech narracji: – chronologiczny układ wydarzeń, – nagromadzenie sytuacji epizodycznych, – rozwinięta analiza psychologiczna</p>	<p>* wie, skąd wywodzi się tytuł utworu: – pamiętnik Zośki, – ważny dla Rudego wiersz, który cytował przed śmiercią, – <i>Testament mój</i> Słowackiego; * rozumie termin aluzja literacka; * umie dokonać analizy i interpretacji cytatu z wiersza Słowackiego; * rozumie przesłanie cytatu oraz związek z utworem Kamińskiego: zarówno podczas zaborów, kiedy powstał <i>Testament mój</i>, jak i II wojny światowej, kluczowe znaczenie miało zachowanie świadomości narodowej, poświęcenie dla kraju i podtrzymanie nadziei na wyzwolenie; * potrafi skorzystać z biogramu Kamińskiego i wskazać związki wydarzeniami i bohaterami; * odróżnia fakty historyczne od fikcji literackiej; * potrafi podać przykłady autentycznych postaci, organizacji i zdarzeń; * wie, że <i>Kamienie na szaniec</i> to fabularyzowany dokument (literatura faktu); * wymienia inne cechy utworu; * z pomocą nauczyciela wskazuje w utworze cechy reportażu; * wie, że utwór zaznał burzliwych losów: ingerencja</p>	<p>* dostrzega oddziaływanie wiersza Słowackiego na kolejne pokolenia (zwłaszcza Polaków walczących o odzyskanie lub utrzymanie suwerenności) i potrafi wyszukać w tekście cytaty, które tego dowodzą; * zauważa znaczenie znajomości kultury rodzimej (literatury, historii, tradycji) dla istnienia narodu i potrafi podać jako dowód cytaty z tekstu; * analizuje i interpretuje cytat zaczerpnięty z wiersza Słowackiego: apel (tryb rozkazujący) o wymowie błagalnej (<i>zaklinam</i>, wyznacza zadania dla żywych, aby żywili nadzieję, nie poddawali się rozpacz, lecz wypełnili swój obowiązek, porównanie wskazuje na wyznaczony przez Boga los człowieka w czasie wojny, o ile czuje się on patriotą i stanie do walki, określa także rolę pojedynczego żołnierza, który sam niewiele zdziała, lecz z innymi tworzy wał chroniący pozostałych rodaków); * rozumie aktualność przekazu, zawartego we fragmencie wiersza, dla walczących z wrogiem; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (cytatu): apel, wezwanie, przekazanie wartości; * potrafi wymienić inne twory</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p>

	<p>i socjologiczna, – narrator używa formy 1 os. l.mn „my” i jest świadkiem bądź uczestnikiem zdarzeń; * przypomnienie, że narrator kilkakrotnie nazywa swój utwór opowieścią; * ustalenie przynależności gatunkowej książki na podstawie zgromadzonych wiedzy oraz informacji zamieszczonych w podręczniku do kształcenia językowego: <i>Kamienie na szaniec</i> należą do literatury faktu, łączą w sobie cechy opowieści oraz reportażu; * przedstawienie dalszych losów książki: Trzecie wydanie z 1946 r. zostało ocenzone. Od 1946 r. do 1956 r. książka znalazła się na indeksie pozycji zakazanych. W latach 50. krytykowano ją za słabość ideologiczną i tendencyjną idealizację postaci. Za granicą po raz pierwszy ukazała się w Anglii w 1945 r.; * rozmowa na temat znaczenia <i>Kamieni na szaniec</i> dla walczących z faszystami Polaków i dla późniejszych pokoleń oraz przyczyn umieszczenia jej na indeksie książek zakazanych; * rysowanie kotwicy – symbolu Polski Walczącej oraz wyjaśnienie jego znaczenia: kotwica – symbol nadziei, wpisano w nią litery P – Polska i W – Walcząca; znak zaprojektowany przez instruktorkę harcerską Annę Smoleńską wygrał w konkursie na znak organizacji Małego Sabotażu „Wawer” i zdobył ogromną popularność. * Zadanie domowe: Zredaguj plan ramowy <i>Kamieni na szaniec</i>. Pamiętaj o zapisie w formie równoważników zdań.</p>	<p>cenzury, zakaz drukowania i rozprowadzania książek A. Kamińskiego (w tym <i>Kamieni na szaniec</i>); * rozumie, z czego wynika poczytność i znaczenie dzieła dla Polaków w czasie II wojny światowej i współczesnych: – świadectwo epoki, – wątki sensacyjno-przygodowe, – podniesienie morale rodaków, – budzenie nadziei na wyzwolenie, – wzorce osobowe, – dowód niezłomności narodu, – budzenie dumy narodowej, patriotyzmu; * zna symbol Polski Walczącej i potrafi wyjaśnić znaczenie jego elementów.</p>	<p>należące do liryki apelu; * samodzielnie wyszukuje w tekście, przypisach i biogramie Kamińskiego (oraz innych źródłach książkowych i elektronicznych) informacje na po- twierdzenie dokumentalności jego dzieła: autor znał głównych bohaterów, S. Broniewskiego, pseudonim „Orsza”, przyjaźnił się z L. Domańskim „Zeusem”, organizacje, w których działali Zośka, Rudy oraz Alek i podjęte przez nich akcje są potwierdzone w źródłach historycznych; * wnioskuje i wyjaśnia przyczynę zachowania w książce ścisłej wierności faktom; * odróżnia fakty od ocen, komentarzy.</p>	<p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm–nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne.</p>
--	--	--	---	---

* M. Białoszewski
Pamiętnik z powstania warszawskiego, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 223;
* film *Kanał* w reżyserii A. Wajdy.

8–9. *Póki my żyjemy...*
Cywile i żołnierze w dniach powstania warszawskiego.

* swobodna rozmowa o wrażeniach po przeczytaniu fragmentu *Pamiętnika z powstania warszawskiego*;
* podanie informacji o książce:
– wydana w 1970 r., powstawała od roku 1967, lecz nie miała szans na publikację (cenzura), gdyż oficjalnie (propaganda), mimo rozbieżnych opinii historyków, określano powstanie jako heroiczny zryw warszawiaków, żołnierzy i cywilów;
– po raz pierwszy pojawił się tekst opowiadający o życiu kilkuset tysięcy mieszkańców Warszawy, niezaangażowanych w walkę powstańczą, z perspektywy uczestnika wydarzeń;
* **gromadzenie informacji o narratorze**: narrator to autor, uczestnik wydarzeń, cywil, lat 22 (biogram Białoszewskiego), mieszka na Chłodnej 40, przemieszcza się sam i z rodziną, starając się przetrwać ataki niemieckie, zapisuje wspomnienia po 23 latach, obecnie ma 45 lat, szczególnie powstania wryły mu się w pamięć;
* **ustalenie czasu i miejsca wydarzeń**;
* **opisywanie zachowań ludzi**: w trakcie nalotów chowają się w piwnicach, modlą się, panikują, nasłuchują lecących bomb – liczą czas od zrzucenia do wybuchu, w spokojniejszych chwilach próbują ratować co i kogo się da, szukają solidniejszego schronienia;
* **wyszukiwanie określeń stanów emocjonalnych ludzi**: (niewiele) *odechciało się wszystkiego, strach, przygnębienie, rozpacz, niedowierzenie* (niewybuch), *zdumienie* (mury chodziły);
* wprowadzenie terminu *dygresja*;
* ustalenie celu wprowadzenia dygresji;

* **dzieli się z kolegami** wrażeniami po przeczytaniu tekstu;
* wie, kim był Miron Białoszewski;
* rozumie przyczyny kontrowersyjności utworu;
* **charakteryzuje narratora, korzystając z treści fragmentu Pamiętnika oraz biogramu artysty**;
* wyszukuje w tekście cytaty opisujące zachowania ludzi;
* **dostrzega brak opisu stanów emocjonalnych**;
* rozumie termin *dygresja* i odnajduje w tekście jej przykłady;
* **próbuje wczuć się w sytuację bohaterów**;
* wypowiada się na temat sposobu opisywania wydarzeń: bardzo szczegółowo, stara się opisać dokładnie to, co pamięta;
* **wymienia cechy języka utworu i** przytacza stosowne przykłady;
* wypowiada się na temat związku formy języka z treścią opisywanych wydarzeń: wartka akcja, gwałtowność wrażeń, chaos, brak czasu na przemyślenia;
* z pomocą nauczyciela odnajduje w tekście **cechy gatunkowe pamiętnika**: narracja pierwszoosobowa, prowadzona z punktu widzenia własnej osobowości, filozofii, psychiki autora, dystans czasowy;
* **podjękuje próbę sformułowania przesłania**

* **ma własne obserwacje dotyczące tekstu i dzieli się nimi z kolegami**: m.in. dostrzega nowatorstwo i oryginalność sposobu opisywania wydarzeń;
* przytacza tytuły innych utworów, niedopuszczonych przez cenzurę;
* szczegółowo charakteryzuje narratora: artysta (autor) pozostający zwyczajnym człowiekiem, postawionym w sytuacji zagrożenia życia, mimowolnie rejestrujący szczegóły (obrazy, rozmowy, nazwiska, dźwięki, zachowania), który posłuszny instynktowi życia stara się zadbać o potrzeby (sen, ubranie) bezpieczeństwa swoje i rodziny;
* **wczuwa się w sytuację bohaterów, próbuje ocenić opisywaną rzeczywistość z ich perspektywy i dzieli się swoimi przemyśleniami**;
* **wnioskuje o przyczynach niemocjonalnego opisu wydarzeń**:
– jako jeden z bohaterów nie zna uczuć innych ludzi,
– narrator (Białoszewski) nie analizuje zachowań uczestnika zdarzeń (Białoszewskiego), nie zagłębia się w siebie;
* wyjaśnia termin *dygresja* i stosuje go w swoich wypowiedziach;
* **omawia efekty uzyskane dzięki odwołaniom do późniejszych wydarzeń**: potwierdzenie dystansu

* odbiera komunikaty pisane i mówione;
* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;
* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;
* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;
* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;
* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;
* rozpoznaje intencje wypowiedzi;
* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;
* rozpoznaje problematykę utworu;
* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;
* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;
* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;
* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm;
* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijam i koncentrującym

	<p>* analiza języka utworu oraz jego funkcji: – prosty, naśladuje j. mówiony, żywy, dynamiczny, – równoważniki zdań, krótkie frazy od jednowyrazowych do złożonych z kilku wyrazów, onomatopeje, wyrazy gwarowe, kolokwializmy, – czas teraźniejszy i przeszły, – cel: ożywienie akcji, najrzetelniejszy sposób opisu wydarzeń; * przesłanie utworu: utrwalenie i przekazanie prawdy takiej, jaką zna, możliwie najobiektywniej, więc w pełni szczerze, bez ubarwień (także językowych), zachowując uszczegółowienie zgodne z pamięcią zdarzeń.</p> <p>Zadanie domowe 1. Wykonaj ćwiczenie 9 ze strony 228 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego. 2. Obejrzyj film <i>Kanał</i> w reżyserii Andrzeja Wajdy.</p>	<p>utworu, np. zapisanie oraz podzielenie się obserwacjami i przeżyciami z powstania warszawskiego, aby dać świadectwo prawdzie nawet, jeśli różni się ona od utrwalonej w innych dziełach.</p>	<p>umożliwiającego spojrzenie na siebie i innych bohaterów z perspektywy lat, obiektywizm; * poprawnie i szczegółowo analizuje język utworu oraz omawia przyczynę i cel zastosowania takiej formy języka: unaocznienie odbiorcy tempa i dramatyzmu wydarzeń, behawioralny zapis zachowań.</p>	<p>się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się; * rozpoznaje czytany utwór jako pamiętnik; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, teatr, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć,</p>
	<p>* opisywanie wrażeń i odczuć po obejrzeniu filmu; * miniwykład nauczyciela na temat genezy filmu oraz jego współtwórców: to wyprodukowana w 1956 r. adaptacja filmowa opowiadania Jerzego Stefana Stawińskiego, uczestnika powstania warszawskiego, który w ciągu 17 godzin przeszedł kanałami z Mokotowa do Śródmieścia, Andrzej Wajda – reżyseria, Jerzy S. Stawiński – scenariusz, Jan Krenz – muzyka, Jerzy Lipman – zdjęcia, Tadeusz Janczar – podchorąży Jacek „Korab”, Teresa Iżewska – łączniczka „Stokrotka”, Wieńczysław Gliński – porucznik „Zadra”, Tadeusz Gwiżdowski – sierżant „Kula”, Stanisław Mikulski – „Smukły”, Emil Karewicz – porucznik</p>	<p>* dzieli się z kolegami swoimi refleksjami dotyczącymi obejrzanego filmu; * wie, kim jest A. Wajda; * dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie, dotyczące odpowiedzialności, poświęcenia, patriotyzmu, miłości, odporności psychicznej, odwagi, godności, egoizmu; * odczytuje nastrój filmu; * zauważa odmienne postawy bohaterów filmu i wartościuje je; * zauważa różne przyczyny śmierci bohaterów w powiązaniu z ich postawami:</p>	<p>* ma głębokie przemyślenia na temat filmu i dzieli się nimi z kolegami; * przypomina, że <i>Kanał</i> jest drugim filmem tego reżysera oglądanym w tym roku szkolnym; * odczytuje intencje reżysera: upamiętnić, oddać sprawiedliwość żołnierzom powstania; * dostrzega znaczenie filmu jako świadectwa prawdy o powstaniu i powstańcach; * powołuje się na informacje zgromadzone podczas odwiedzin wirtualnego muzeum powstania i konfrontuje je z realiami przedstawionymi</p>	

		<p>„Mądry”, Władysław Sheybal – kompozytor Michał, Jan Englert – „Zefir”;</p> <p>* podanie informacji o uwarunkowaniach politycznych ograniczających inicjatywy artystyczne w zakresie podejmowanej tematyki i wymowy dzieła (rok 1956 to czas odwilży politycznej);</p> <p>* analiza i interpretacja filmu:</p> <p>– umiejscowienie akcji w czasie i przestrzeni: Warszawa, Mokotów, 25 IX 1944 r., 56. dzień powstania;</p> <p>– ustalenie funkcji narratora: wprowadzenie w sytuację, przedstawienie bohaterów, zapowiadanie wydarzeń, nawiązanie kontaktu z odbiorcą, wytworzenie napięcia (<i>Patrzcie na nich uważnie, to są ostatnie dni ich życia</i>);</p> <p>* wyszukanie przykładów zachowań wymuszonych przez wojnę oraz świadectw dążenia do normalnego życia;</p> <p>– przesłanie filmu: w obliczu śmiertelnego zagrożenia ujawnia się zdolność człowieka zarówno do czynów chwalebnych, jak i haniebnych, apel przeciwko wojnie, ale i apel o uszanowanie godności poległych patriotów, film jest próbą uogólnienia dramatu ludzi, metaforą powstania warszawskiego.</p> <p>Zadanie domowe Opisz zalety i wady filmu <i>Kanał</i>, biorąc pod uwagę jakość techniczną, grę aktorską, fabułę, sylwetki bohaterów.</p>	<p>np. niegodną śmierć zdrajcy sierżanta <i>Kuli</i>, samobójstwo naiwnej łączniczki <i>Halinki</i> oszukanej w miłości, szaleństwo artysty, wysadzenie się <i>Smukłego</i> w trakcie rozminowywania władu;</p> <p>* prezentuje sylwetki wybranych bohaterów, ujawnia swoje sympatie i antypatie i próbuje uzasadnić swoje stanowisko;</p> <p>* wczuwa się w osoby bohaterów, przejawia emocjonalny stosunek do wydarzeń – potrafi powiedzieć, co mu się podobało, a co nie;</p> <p>* odróżnia wypowiedzi narratora od wypowiedzi bohaterów;</p> <p>* dostrzega w bohaterach cechy współczesnych młodych ludzi;</p> <p>* rozumie, że idea patriotyzmu inaczej jest realizowana w czasie wojny i pokoju;</p> <p>* podejmuje próbę sformułowania przesłania filmu;</p> <p>* wie, że <i>Kanał</i> uznawany jest do dziś za jedno z najwybitniejszych dzieł polskiej kinematografii;</p> <p>* wie, że Wajda otrzymał w 2000 r. Oscara za całokształt twórczości.</p>	<p>w filmie;</p> <p>* charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postawy moralne, identyfikuje się z postawami pozytywnymi;</p> <p>* odnajduje wśród bohaterów wzory godne naśladowania;</p> <p>* proponuje rozwiązania, które mogłyby poprawić sytuację bohaterów;</p> <p>* dostrzega zaangażowanie emocjonalne narratora – sympatia dla bohaterów, pobłażliwość dla ich drobnych słabostek (np. <i>Korab</i> cierpi z powodu braku kąpieli);</p> <p>* wypowiada się na temat zasadności wprowadzenia narratora;</p> <p>* formułuje przesłanie filmu, dostrzegając wszystkie jego aspekty;</p> <p>* korzystając ze źródeł książkowych i elektronicznych, przedstawia opinie krytyków o filmie oraz dzieli się informacją o nagrodzeniu go w Cannes <i>Srebrną Palmą</i>.</p>	<p>cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.</p>
<p>* Effendi Kapijew <i>Na wschodnim froncie</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 216; * podręcznik do</p>	<p>10. Oblicza wojny.</p>	<p>* przypomnienie informacji, że w myśl paktu o nieagresji Ribbentrop-Mołotow w latach 1939–1941 Związek Radziecki prowadził z Niemcami współpracę gospodarczą, zakończoną wkroczeniem wojsk faszystowskich do ZSRR</p>	<p>* zna podstawowe fakty historyczne związane z relacjami pomiędzy ZSRR a III Rzeszą;</p> <p>* werbalizuje wrażenia po przeczytaniu tekstu i dzieli się</p>	<p>* obszernie wypowiada się na temat wrażeń i emocji, które wzbudziła w nim lektura całego tekstu i poszczególnych notatek;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz</p>

<p>kształcenia językowego, s. 170.</p>		<p>w czerwcu 1941 r.;</p> <ul style="list-style-type: none"> * głośne odczytanie przez uczniów kolejnych <i>Notatek z frontu 1941–1944</i>; * I wydanie książki w Polsce – 1963 r.; * dzielenie się wrażeniami po zapoznaniu się z tekstem; * gromadzenie informacji o bohaterach: anonimowi ludzie, zazwyczaj żołnierze przedstawieni w różnych sytuacjach wojennych; * analiza i interpretacja utworu: <ul style="list-style-type: none"> – wyszukiwanie w tekście sytuacji i zachowań, których w czasie pokoju nie uznano by za dopuszczalne, zwyczajne; – ustalenie usytuowania narratora wobec wydarzeń oraz jego stosunku do opisywanych postaci: <p>zwykle trzecioosobowy, raz pierwszoosobowy, zawsze: narrator – obserwator, obiektywny, zachowujący dystans wobec opisywanych wydarzeń, rozumiejący postawy i zachowania bohaterów (bo zna wojnę także z autopsji), wypowiada się o nich ciepło i życzliwie, jako o postaciach pozytywnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszczególnienie cech języka dzieła: prosty, konkretny, operuje równoważnikami zdań, zdaniami pojedynczymi, rzadziej złożonymi, w czasie przeszłym i teraźniejszym; – omówienie cech kompozycji: notatki lapidarne, nieomal pozbawione komentarzy narratora (dystans), niekiedy o trójdzielnej konstrukcji (wstęp – jedno wypowiedzenie wprowadzające, rozwinięcie, zakończenie – jedno wypowiedzenie podsumowujące, komentujące), sporadyczne przytoczenia wypowiedzi bohaterów potęgujące dramatyzm. <p>Zadanie domowe</p>	<p>nimi z kolegami;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wymienia emocje towarzyszące zapoznawaniu się z wybranymi notatkami, potrafi określić, które go najbardziej zaciekały, wstrząsnęły nim, byłyby zabawne, gdyby nie okoliczności zdarzenia; * potrafi wymienić najważniejsze cechy postaci; * wyszukuje w tekście i podaje przykłady zachowań oraz sytuacji, które w czasie pokoju traktowane byłyby jako dziwaczne, nietypowe; * dostrzega obiektywizm oraz pozytywne nastawienie narratora wobec opisywanych osób; * odczytuje nastrój utworu i wypowiada się na jego temat; * wie, że wydarzenia relacjonowane są przeważnie przez narratora trzecioosobowego; * wymienia cechy języka utworu: słownictwa, składni; * zauważa dynamiczność opisów; * omawia kompozycję ze względu na długość tekstów, złożoność, funkcję; * korzystając ze zgromadzonej wiedzy oraz informacji zawartych w podręczniku do kształcenia językowego, wnioskuje, że dzieło Kapijewa upodabnia się w formie do notatki prasowej; 	<p>bohaterów: anonimowi ludzie, zazwyczaj żołnierze przedstawieni w różnych momentach życia napiętnowanego wojną, którzy mimo bolesnych doświadczeń potrafią zachować pogodę ducha, życzliwość dla innych, miłość do najbliższych, umiejętność odnajdywania pozytywów w każdej sytuacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia, czemu niektóre opisywane zachowania i sytuacje uznano by za niezwykle w czasie pokoju; * potrafi wymienić cechy narratora: życzliwy wobec postaci, rozumie ich postępowanie, ponieważ uczestniczył w wojnie, wyraża swoje współczucie wobec bohaterów, utrwalając ich przeżycia w utworze; * dostrzega głęboki dramatyzm utworu; * przycacza fragmenty, w których narrator ujawnia swój stosunek do postaci; * zauważa, że w tekście dominują zdania oznajmujące, realizujące funkcję informatywną; * dostrzega podobieństwo <i>Notatek do Pamiętnika z powstania warszawskiego</i> w zakresie słownictwa, składni, dystansu i obiektywizmu narratora; * wymienia cechy kompozycyjne tekstu; * wyjaśnia cel wprowadzenia wypowiedzeń w mowie niezależnej. 	<p>cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
--	--	--	--	---	--

		1. Wykonaj ćwiczenia 9 i 10 ze s. 219 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego. 2. Zaopatrz się w dowolną gazetę codzienną i przynieś ją na lekcję.			
* Zbigniew Herbert <i>Pan Cogito czyta gazetę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 19.	11. <i>Cogito ergo?...</i> rzecz o sensacji, śmierci i zubożeniu.	* polecenie uczniom, aby wybrali w gazetach tytuły artykułów, które ich zainteresowały; * rozmowa na temat dokonanych wyborów oraz formułowanie wniosków; * odczytanie wstępu do wiersza Herberta; * głośne czytanie utworu <i>Pan Cogito czyta gazetę</i> ; * ustalenie genezy tytułu i jego znaczenia : tytuł jest aluzją do maksymy Kartezjusza <i>cogito ergo sum</i> , co znaczy: myślę więc jestem, pan Cogito – pan Myśle; * określenie sytuacji lirycznej : pan Cogito przegląda gazetę, na pierwszej stronie zauważa wzmiankę o zabiciu 120 żołnierzy, a obok doniesienie o morderstwie, pomija notatkę o poległych i z przyjemnością pograża się w szczegółach zbrodni; * przytoczenie i parafraza przyczyn selekcji artykułów dokonanej przez pana Cogito: – wybiera doniesienia zagłębiające się w szczegóły, plotkarskie, pobudzające wyobraźnię, wstrząsające; – nudzą go kolejne notatki o poległych ofiarach poświęcających się dla sprawy, gdyż <i>wojna trwała długo / można się przyzwyczaić</i> ; – zbirowa tragedia do niego nie przemawia; – liczba poległych i odległość czynią ich zagładę abstrakcyjną, trudną do uzmysłowienia; * tropienie wypowiedzi sugerujących	* wypowiada się na temat tytułów prasowych, które obudziły jego ciekawość, docieka przyczyn swoich wyborów; * bierze udział w dyskusji dotyczącej oczekiwań czytelników prasy codziennej (i nie tylko); * wie, że autorem słów cogito ergo sum jest filozof Kartezjusz i zna jego polskie tłumaczenie ; * dostrzega w tytule wiersza nawiązanie do hasła filozofa ; * poprawnie opisuje sytuację przedstawioną w utworze; * wyszukuje w utworze fragmenty zawierające motywację pana Cogito przy wyborze artykułów; * korzystając z wypowiedzi nauczyciela, wyraża najważniejsze przemyślenia bohatera własnymi słowami ; * dostrzega niewłaściwość motywów kierujących postacią; * zauważa, że poeta nie krytykuje wprost postawy pana Cogito; * rozumie znaczenie terminu <i>ironia</i> i odnajduje jej zastosowanie w wierszu; * wie, że poeta kieruje ironicznymi uwagami do samego siebie ; * podejmuje próbę wyjaśnienia słów: <i>arytmetyka współzucia</i> ;	* bierze żywy udział w dyskusji; * z obserwacji i własnych doświadczeń wnioskuje, że prasa, zwłaszcza codzienna, nastawiona jest na szukanie taniej sensacji i żeruje na pustej ciekawości czytelników; * rozumie metaforyczne znaczenie nazwiska bohatera ; * dokładnie przedstawia sytuację opisaną w wierszu, stosuje synonimy ; * relacjonuje precyzyjnie motywacje zainteresowań czytelników pana Cogito i ocenia je ; * bez trudu zauważa fragmenty zawierające ukrytą dezaprobatę poety i cytuje je , np.: <i>wojna trwała długo / można się przyzwyczaić, 120 poległych / daremnie szukać na mapie</i> ; * wyjaśnia termin ironia i stosuje go w swojej wypowiedzi ; * dostrzega, że wersy mające wydźwięk ironiczny nie są wyróżnione odmiennym stylem, tonacją czy językiem; * wnioskuje, że poeta i pan Cogito to ta sama osoba (alter ego); * wyjaśnia znaczenie słów <i>arytmetyka współzucia</i> : obliczanie, czy warto, należy, powinno się, wykazać	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np.

		<p>ocenę postawy bohatera utworu; * wprowadzenie pojęcia ironia; * rozmowa o sposobie wprowadzenia do wiersza ironii i wypływających stąd wnioskach co do tożsamości pana Cogito; * odczytanie przesłania utworu: należy uważnie obserwować samego siebie, aby tępić w sobie obojętność, przyzwyczajenie do cierpienia innych, dla dobra swojego człowieczeństwa. Zadanie domowe Wykonaj pisemnie ćw. 7, s. 220.</p>	<p>* odczytuje ostatnie wersy jako zalecenie poety dla samego siebie i czytelników; * na ogół poprawnie formułuje przesłanie wiersza.</p>	<p>współczuciem i jakie powinno to przybrać rozmiary; * bezbłędnie odczytuje przesłanie wiersza i dojrzałe wypowiada się na ten temat.</p>	<p>patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: CV, list motywacyjny; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się.</p>
<p>* W. Szymborska <i>Nienawiść</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 209; * podręcznik do kształcenia językowego, s. 149–159.</p>	<p>12. Nienawiść niejedno ma imię...</p>	<p>* uzupełnianie biogramu Szymborskiej informacją, że noblistka zmarła 1 II 2012 r.; * głośne przeczytanie wiersza <i>Nienawiść</i>; * wstępna charakterystyka bohaterki: sprawna, wytrzymała, silna, doświadczona, krótko sypia, bezsenność jej nie męczy, lecz mobilizuje, zdolna, pojętna, bardzo pracowita, potrafi tworzyć piękno, jest mistrzynią kontrastu, w każdej chwili gotowa do nowych zadań, cierpliwa, śmiało patrzy w przyszłość; * analiza i interpretacja: odszukanie środków stylistycznych organizujących wypowiedź: – uosobienie wszystkich uczuć wymienionych w tekście wraz z nadaniem im cech charakteru; – apostrofy służące nawiązaniu kontaktu z odbiorcą; – pytania retoryczne; – kolokwializmy – podnoszą dynamikę wiersza i kierują tekst do szerokiego grona odbiorców; – wyrażenia w <i>naszym stuleciu, nie oklamujemy się</i> świadczą, że identyfikuje się z czytelnikiem; – skonstrastowanie nienawiści z innymi</p>	<p>* wie, kim jest Wisława Szymborska, poprawnie zapisuje jej imię; * potrafi wypisać z utworu cechy nienawiści wymienione wprost oraz określone opisowo; * rozróżnia cechy charakteru od umiejętności i zdolności; * poprawnie deklinuje rzeczownik nienawiść; * wyszukuje środki artystyczne i podaje ich nazwy, dostrzega dominację personifikacji w budowaniu sytuacji lirycznej; * omawia treść wiersza: nienawiść jest najsilniejsza ze wszystkich uczuć, zawsze wygrywa, wszędzie można ją spotkać, towarzyszy ludzkim poczynaniom, nawet szlachetnym ideom (ojczyzna, religia, sprawiedliwość). Niektórym podobają się jej skutki: łuny pożarów, ruiny, kłęby dymu po wybuchach. Inne uczucia nie mogą jej dorównać siłą, determinacją, liczbą zwolenników, więc nienawiść ma zapewnioną</p>	<p>* wzorowo interpretuje głosem wiersz; * wie, że Szymborska została uhonorowana Literacką Nagrodą Nobla; * nazywa poprawnie cechy, umiejętności i zdolności Nienawiści wnioskując z ich opisu: wiecznie młoda, samowystarczalna, chętnie podejmuje się działania, jeśli zaoferuje jej się powód, jej twórczość wymaga wyrafinowanego odbiorcy, nie jest nudna i nie popada w rutynę, potrafi doskonale wymierzyć i trafić w słaby punkt celu; * nazywa zastosowane środki artystyczne, określa ich funkcję, podając przykłady z tekstu; * wnioskuje, że wymowa ostatnich dwóch wersów jest konsekwencją charakterystyki uczuć; * szczegółowo interpretuje tekst; * dostrzega ironiczną tonację utworu, wnioskuje, że poetycka</p>	

	uczuciami wypada na jej korzyść – po zdementowaniu pogłoski, że jest ślepa, okazuje się wyposażona w same zalety, zaś inne emocje obarczone są wadami (np. <i>ślamazarne, cherlawe</i>); * odkrywanie dwojakiego rozumienia przesłania utworu: 1) prorocza wizja unicestwienia innych uczuć, a tym samym świata, jeśli zaprzęgnie się ją do służby na rzecz religii, ojczyzny, władzy, sprawiedliwości; 2) napomnienie moralne, by do tego nie dopuścić;	przyszłość; * wypowiada się na temat ironii przebijającej z 6 i 7 strofy , wyjaśnia ukryty sens obu z nich; * rozumie, że cały utwór ma wydźwięk ironiczny, nakłania do refleksji i zmiany postawy odbiorcy wobec innych ludzi; * realizuje polecenie z ćw. 1, uzupełnia z wyobraźni dane, których nie ma w wierszu; * współpracuje w grupie, pomagając stworzyć poprawne, spójne curriculum vitae, dzieli się swoimi pomysłami; * prezentuje sporządzone CV na forum klasy; * zna funkcję i konstrukcję listu motywacyjnego oraz stosowany w nim styl i język; * komponuje z grupą poprawny formalnie list motywacyjny; * zapoznaje kolegów z przygotowanym listem; * pisze rzeczową odpowiedź odmowną, zachowując zasady etyki języka.	wypowiedź stanowi apel o rozwagę, rozwijanie w sobie pozytywnych uczuć, dla dobra swojego i świata; * podaje argumenty na potwierdzenie tezy, że <i>dobrze się trzyma w naszym stuleciu nienawiść</i> (wojny, rewolucje, ataki terrorystyczne, sekty, obozy koncentracyjne, rasizm, masowa eksterminacja ludności itp.); * wysuwa propozycje różnych profesji, odpowiadających kwalifikacjom Nienawiści (np. pomoc domowa, head hunter, wykładowca w Akademii Sztuk Pięknych, goniec, urzędnik itp.); * z zaangażowaniem współpracuje z grupą, pisze wspólnie ironiczne CV Nienawiści, ma wiele pomysłów uatrakcyjnających ofertę potencjalnego pracownika; * redaguje z grupą list motywacyjny zgodny z zakresem wymagań stanowiska, na jakie aplikuje nadawca; * pisze lapidarną , rzeczową odpowiedź odmowną, używając elementów stylu urzędowego , przestrzega zasady etyki języka.		
13. Pani Nienawiść szuka pracy.	* uzupełnienie informacji o Nienawiści, z wykorzystaniem ćwiczenia 1 ze s. 210 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego; * podzielenie klasy na małe grupy, w których napiszą CV Nienawiści – według schematu zamieszczonego na s. 149 podręcznika do kształcenia językowego (I część ćw. 7, s. 211, podręcznik do kształcenia językowego); * prezentacja wyników pracy; * zapoznanie się z formułą listu motywacyjnego (s. 155–156 podręcznika do kształcenia językowego); * redagowanie w grupach listu motywacyjnego Nienawiści według schematu ze s. 156; * prezentacja wyników pracy. Zadanie domowe Wymień się z kolegą z innej grupy CV i listem motywacyjnym i napisz w imieniu potencjalnego pracodawcy odmowę przyjęcia do pracy wraz z rzeczowym uzasadnieniem (II część ćw. 7 ze s. 211).				
* Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały książę</i> , podręcznik do	14. <i>Przyjaciela poznaje się w biedzie</i> – o tym, jak Mały Książę oswoił	* podanie informacji o utworze: pomysł jego napisania zrodził się 1941 roku, wydany w 1944 r., opowiada o małym	* wie, kim był A. de Saint-Exupéry; * charakteryzuje bohaterów;	* korzystając ze źródeł książkowych i elektronicznych, poszerza wiadomości na temat	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty

<p>kształcenia literacko-kulturowego, s. 211.</p>	<p>lisa.</p>	<p>chłopcu, który opuściwszy z przyczyn osobistych swoją małą planetę, asteroidę B 612, przemierza kosmos, poznając inne istoty i ucząc się nowych rzeczy;</p> <p>* rozmowa o bohaterach, koncentrująca się wokół pytań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kim są? – co o nich wiadomo? – czy są to postaci realistyczne? – w jakich okolicznościach dochodzi do ich spotkania? – czego oczekuje Mały Książę od lisa, a czego lis od Małego Księcia? – jakie przyczyny wzajemnych oczekiwań podają bohaterowie? <p>* wyjaśnienie znaczenia pojęć: <i>być oswojonym, stworzyć więzy</i>;</p> <p>* wymienienie warunków sprzyjających oswojaniu: cierpliwość, zachowanie odpowiedniego dystansu, milczenie, regularność, punktualność, słowność, pamiętanie, że proces zaprzyjaźniania się wymaga <i>obrzędku</i>;</p> <p>* wyjaśnienie wyrazu <i>obrzędek</i> (<i>Słownik języka polskiego</i>);</p> <p>* przedstawienie kolejnych etapów oswojania;</p> <p>* omówienie zmian, jakie zaszły w bohaterach i ich relacjach po wzajemnym oswojeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – każdy z nich stał się dla drugiego jedynym w swoim rodzaju, – bezużyteczne dotąd zjawiska zyskały znaczenie (kolor zboża podobny do koloru włosów chłopca), – ich życie wzbogaciło się o nowe doświadczenie, – Mały Książę zrozumiał, dlaczego jego róża jest wyjątkowa, – chłopiec nauczył się, że <i>decyza oswojenia niesie ze sobą ryzyko łez</i>; <p>* wyszukanie nauk, jakich udzielił</p>	<p>* wie, że nie są oni postaciami rzeczywistymi;</p> <p>* opisuje krótko okoliczności i przebieg ich spotkania;</p> <p>* opierając się na swoim doświadczeniu w kontaktach ze zwierzętami, rozumie, dlaczego lis nie mógł bawić się z Małym Księciem;</p> <p>* zauważa, że wiedza Małego Księcia o świecie jest dużo skromniejsza niż wiedza lisa;</p> <p>* rozumie znaczenie określić: oswoić, być oswojonym, stworzyć więzy;</p> <p>* wyszukuje warunki, które powinien spełnić chłopiec, aby oswoić lisa;</p> <p>* wymienia kolejne etapy oswojania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przychodzenie na spotkania regularnie, o tej samej porze; – zajmowanie miejsca w pewnej odległości i co dzień jej zmniejszanie; <p>* wypowiada się na temat zmian, jakie wnosi ze sobą przyjaźń w życie oswojonego;</p> <p>* cytuje fragmenty zawierające nauki lisa;</p> <p>* z pomocą nauczyciela wyjaśnia sentencje wygłoszone przez lisa;</p> <p>* rozumie, że przyjaźń wiąże się z odpowiedzialnością;</p> <p>* podejmuje próbę odnalezienia symboli w tekście;</p> <p>* rozumie termin <i>alegoria</i>;</p> <p>* wie, że omawiany tekst jest alegorią;</p> <p>* odmienia poprawnie przez przypadki rzeczowniki <i>książę</i> i <i>przyjaciel</i>;</p>	<p>autora i opowieści o Małym Księciu;</p> <p>* dojrzałe charakteryzuje bohaterów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mały Książę: mały, zagubiony chłopiec, szukający przyjaciół, otwarty na nowe doświadczenia i wiedzę, poszukujący odpowiedzi na pytania o ważne wartości życiowe, wrażliwy, pojętny, refleksyjny; – Lis: mądry, znający się na ludziach, baczny obserwator, umiejący rozmawiać z dziećmi, zdolny do głębokiego przywiązania, skłonny do filozofowania, wrażliwy, ostrożny; <p>* wyjaśnia, co to znaczy <i>oswoić, być oswojonym, stworzyć więzy</i>;</p> <p>* odkrywa w odmowie lisa głębszą prawdę: wspólne działanie jest możliwe, gdy się drugą osobę pozna, przekona do siebie, obdarzy zaufaniem, weźmie za nią odpowiedzialność;</p> <p>* rozumie, dlaczego przyjaźń niesie ze sobą ryzyko smutku i wypowiada się na ten temat;</p> <p>* bezbłędnie wyjaśnia sentencje i potrafi tego dowiedzieć, podając przykłady m.in. z własnego doświadczenia;</p> <p>* komentuje wypowiedź lisa: <i>stajesz się odpowiedzialny na zawsze za to, co oswoiłeś</i>;</p> <p>* odczytuje symbole obecne w opowieści: Mały Książę symbolizuje poszukiwanie wartości życiowych, dojrzewanie psychiczne, lis – mądrość, doświadczenie, trudną do oswojenia ufność;</p>	<p>o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście;</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p>
---	--------------	---	--	--	--

		<p>Malemu Księciu lis przed rozstaniem; * przypomnienie terminu <i>symbol</i>; * odszukanie w utworze symboli; * wprowadzenie terminu alegoria: <i>postać, fabuła, która posiada znaczenie dosłowne oraz domyślne, przenośne (Słownik terminów literackich)</i>; * wypisanie ze <i>Słownika frazeologicznego</i> wybranych wyrażen i zwrotów ze słowem <i>przyjaźń</i>. Zadanie domowe 1. Wykonaj ćwiczenie 15 ze s. 216 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego. 2. Napisz żartobliwe ogłoszenie o poszukiwaniu przyjaciela (dla chętnych).</p>	<p>* buduje zdania z wybranymi frazeologizmami; * zapisuje przysłowia i powiedzenia o przyjaźni.</p>	<p>* dostrzega, że opowieść o lisie ma charakter alegorii i potrafi tego dowieść; * wyjaśnia przysłowia i powiedzenia o przyjaźni i podaje przykłady sytuacji, które mogą ilustrować.</p>	<p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: dedykacja; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.</p>
<p>* T. Różewicz <i>Warkoczyk</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 203.</p>	<p>15. Gdy słowa zawodzą... wiersz o okrutnej śmierci niewinnych.</p>	<p>* uzupełnianie informacji o utworze: powstał w 1948 r., po wizycie Różewicza w obozie zagłady w Oświęcimiu; * głośne przeczytanie wiersza; * swobodna rozmowa o wrażeniach pozostawionych przez wiersz; * analiza i interpretacja utworu: – 3 części: 1) pierwsza strofa – dynamiczna relacja z punktu widzenia świadka zdarzeń (opisowa), 2) druga strofa – statyczna relacja z punktu widzenia zwiedzającego muzeum (opisowa), 3) 3 i 4 strofa – refleksja dotycząca obejrzanych eksponatów, w której włosy stają się symbolem nieludzkiego traktowania i nienaturalnej śmierci, zastępującym znaczeniowo zamordowanych (synekdocha); – atrybutami symbolu są epitety: <i>sztynne, suche, szary</i>, podkreślające martwość włosów; – anafory zastosowane w trzeciej strofie przypominają, czego włosy powinny</p>	<p>* przypomina sobie biogram poety; * wie, kim jest T. Różewicz; * dostrzega w treści wiersza związek z wizytą poety w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu; * dzieli się z kolegami wrażeniami po lekturze utworu; * wypowiada się na temat różnej perspektywy opisu w pierwszej i drugiej strofie (świadek zdarzeń, zwiedzający muzeum); * zauważa, że 3 i 4 strofa komentuje strofy opisowe; * wie, że utwór można podzielić na trzy części; * wyszukuje środki stylistyczne, korzysta ze słowniczka na końcu rozdziału i <i>Słownika terminów literackich</i>; * rozumie termin synekdocha; * dostrzega niewielką ilość figur stylistycznych i prostotę</p>	<p>* poprawnie i z wycuciem interpretuje głosowo tekst; * dostrzega w wierszu piętno głębokich przeżyć poety podczas zwiedzania obozu zagłady; * dzieli się wnikliwymi refleksjami dotyczącymi przeczytanego utworu; * wskazuje na zastosowanie kontrastu pomiędzy dynamiczną pierwszą strofą a statyczną – drugą; * dzieli utwór na 3 części ze względu na ich treść; * zauważa refleksyjny charakter dwóch ostatnich strof; * wykazuje się wrażliwością, wczuwając się w sytuację uwięzionych w obozie, próbuje ocenić rzeczywistość (wojenną, obozową) z ich perspektywy; * wyszukuje synekdochę w tekście i wyjaśnia jej funkcję (nadanie włosom sensu)</p>	

		<p>doświadczać, a co im odebrano; – podobną funkcję mają ostatnie wersy czwartej strofy; – wiersz pozbawiony wyszukanych środków artystycznych, wpisuje się w tzw. <i>poetykę ściśniętego gardła</i>, właściwą Różewiczowi, z dramatycznym punktem kulminacyjnym w przeniesionym do osobnego wersu wyrazem <i>uduszonych</i>; – język prosty, o silnym ładunku emocjonalnym; – liryka pośrednia w formie monologu lirycznego; – wiersz wolny; * wprowadzenie terminów eksterminacja, Holokaust; * przeczytanie notatki <i>To warto wiedzieć</i>; * wyszukanie (np. w internecie) daty Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu; * rozmowa o uczestnikach, celu i symbolice tzw. Marszu Żywych. Zadanie domowe Wykonaj ćwiczenie 9 i 11 ze s. 204 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>języka; * z pomocą nauczyciela wyjaśnia znaczenie symbolu; * wie, że wiersz jest przykładem liryki pośredniej; * odczytuje pozytywne nastawienie podmiotu lirycznego do opisywanego warkoczyka i dziewczynek (dzieci), które symbolizuje (zdrobnienia); * rozumie pojęcia Holokaust, eksterminacja i poprawnie je zapisuje; * zna datę Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu (27 I w rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau w 1945 r.) * wie, czym jest Marsz Żywych i rozumie jego wartość.</p>	<p>symbolicznego); * rozumie określenie poetyka ściśniętego gardła – oszczędne używanie figur stylistycznych oraz posługiwanie się prostym językiem, gdy opisywane wydarzenia są tak wstrząsające, że tylko prostota może je przybliżyć i dostrzega celowość jej zastosowania; * nazywa uczucia składające się na stosunek podmiotu lirycznego do przedstawionych osób i przedmiotów; * wyjaśnia terminy Holokaust i eksterminacja oraz stosuje je w swojej wypowiedzi; * rozumie i identyfikuje się z ideami reprezentowanymi przez Marsz Żywych.</p>	
<p>* Icchak Kacnelson <i>Pieśń o zamordowanym żydowskim narodzie</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 221.</p>	<p>16. <i>Mróz we mnie i ogień jest we mnie</i> – poetycki testament męża, ojca, brata, poety i obywatela.</p>	<p>* przeczytanie biogramu artysty z podkreśleniem faktu, że wszyscy jego najbliżsi (także siostra, brat i bratowa) zginęli w komorach gazowych obozów koncentracyjnych; * poinformowanie, że <i>Pieśń</i> składa się z 15 części; * zapoznanie się z treścią utworu; * analiza i interpretacja: – monolog liryczny skierowany do utraconych najbliższych, – pełen smutku i rozpaczony nastrój wiersza podkreślają pytania retoryczne, a skrajność przeżywanych emocji – paradoksalnie jednocześnie odczuwanie</p>	<p>* wie, kim był Icchak Kacnelson; * wyszukuje w źródłach książkowych i elektronicznych informacji o nazistowskim programie ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej; * z pomocą nauczyciela określa tożsamość podmiotu lirycznego – autora wiersza i adresata – najbliższą rodzinę: żonę, synowie; * przedstawia sytuację liryczną: poeta daremnie szuka w domu</p>	<p>* omawia faszystowski program eksterminacji Żydów, odwołując się do swojej wiedzy historycznej lub innych źródeł wiedzy oraz wartościuje go negatywnie; * opisuje uczucia podmiotu lirycznego wymienione w wierszu wprost lub pośrednio; * samodzielnie analizuje i interpretuje utwór: wyszukuje środki artystyczne i określa ich funkcję; * klasyfikuje utwór jako</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi</p>

		<p>wewnętrznego mrozu i ognia, dwóch sprzecznych ze sobą żywiołów, – przewidywana śmierć rodziny dołącząca do tęsknoty i miłości rozpacz i ból; * analiza wersyfikacyjna: – regularny trzynastozgłoskowiec, w tradycji literatury uznawany za typ wersyfikacyjny wiersza przeznaczony dla doniosłych tematów, ze średniówką po siódmej sylabie, sylabotoniczny (od średniówki i porządku stóp są pewne odstępstwa). Zadanie domowe Wykonaj ćwiczenie 10 ze s. 222 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>swojej rodziny, domyśla się, że została wywieziona i czeka ją śmierć; pragnie się z nią połączyć, ale to niemożliwe, więc jego cierpienie się nasila; * wie, że wiersz należy do liryki bezpośredniej i napisany jest trzynastozgłoskowcem.</p>	<p>monolog liryczny, należący do liryki bezpośredniej, i potrafi tego dowieść; * przypomina cechy gatunkowe pieśni i odnajduje je w wierszu: regularna, rytmiczna; * ze względu na tematykę określa utwór jako pieśń lamentacyjną.</p>	<p>o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod</p>
<p>* Jan Twardowski <i>Dłatego</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 205.</p>	<p>17. Cierpienie jako doświadczenie uniwersalne.</p>	<p>* zapoznanie się ze wstępem zamieszczonym nad wierszem oraz biogramem poety; * głośne przeczytanie wiersza; * dyskusja o zasadności włączenia tekstu pomiędzy utwory o wojnie; * wymienienie cierpień fizycznych i psychicznych zaznanych przez Boga ze strony ludzi; * ustalenie znaczeń i funkcji porównań: potwierdzenie, że los Chrystusa był podobny do losu wielu ludzi, który podobnie jak oni odczuwał ból, kulił się ze strachu, spodziewał się śmierci, doznawał przemocy fizycznej, poniżenia, pogardy, samotności w cierpieniu, niezrozumienia, braku pomocy; * wyjaśnienie tytułu nadanego wierszowi: podmiot liryczny podaje powody, jakie – jego zdaniem – świadczą o wielkości Boga; * wyszukanie w <i>Słowniku synonimów</i> wyrazów bliskoznacznych do słów: <i>poniżyć, poniżenie</i>: upodlić, zhańbić, zawstydzić, skompromitować,</p>	<p>* wie, kim był Jan Twardowski; * ustala, kim jest osoba mówiąca w wierszu oraz bohater liryczny, cytując fragmenty, które potwierdzają jego przekonanie; * zabiera głos w dyskusji; * cytuje zwroty i wyrażenia przedstawiające krzywdy, jakich bohater zaznał od ludzi i podejmuje próbę wyjaśnienia znaczenia porównań; * wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata; * przytacza przykłady znanych z doświadczeń lub obserwacji upokorzeń zadanych człowiekowi przez drugiego człowieka; * wczuwa się w sytuację osoby upokarzanej i dzieli się z kolegami swoimi refleksjami; * buduje zdania z wybranymi synonimami; * zna pisownię i znaczenie</p>	<p>* dostrzega związek treści wiersza z wcześniejszymi dziełami oraz ponadczasowym, ogólnoludzkim zagadnieniem cierpienia – dzieli się z kolegami swoimi refleksjami; * odróżnia ból fizyczny Boga od bólu psychicznego (upokorzenia) i wyjaśnia, na czym polegały; * wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów bliskoznacznych</i> synonimy słowa <i>plakać i</i> wybiera adekwatny do określenia <i>brudny od łez</i> (mazać się) i wyjaśnia je; * dostrzega w wierszu potwierdzenie, że podmiot liryczny upatruje wielkość Boga przede wszystkim w przyjęciu na siebie trudnych ludzkich doświadczeń; * wskazuje w utworze fragment, w którym ujawnia się podmiot liryczny; * omawia i ocenia postępowanie ludzi, którzy</p>	

		upokorzyć, upodlenie, hańba, wstyd, kompromitacja, upokorzenie. Zadanie domowe Zanotuj przysłowia i powiedzenia o godności człowieka. Wybrane zilustruj przykładem.	słowa <i>hańba</i> oraz zasady ortograficzne dotyczące przedrostów <i>s i z</i> .	upokarzają innych; * potrafi podać wyrazy bliskoznaczne do słów poniżyć, poniżenie.	względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * rozpoznaje różnicę między fikcją a kłamstwem; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją.
* Lista Schindlera, w reżyserii S. Spielberga.	18. <i>Mogłem zrobić więcej...</i> Od przemysłowca do <i>Sprawiedliwego wśród Narodów Świata</i> .	* analiza i interpretacja filmu: – swobodne wypowiedzi na temat wrażeń i refleksji, które nasunęły się podczas oglądania filmu; – podanie informacji o współtwórcach obrazu: Steven Spielberg – reżyseria, Steven Zaillian – scenariusz, Janusz Kamiński – zdjęcia, John Williams – muzyka, Allan Starski, Ewa Braun – scenografia, Liam Neeson – Oskar Schindler, Ben Kingsley – Itzhak Stern, Ralph Fiennes – Amon Goth. W filmie wystąpiło wielu polskich aktorów; – podanie dodatkowych informacji o dziele: otrzymało 7 Oskarów, 3 Złote Globy oraz Nagrodę BAFTA w 7 kategoriach, w 1995 r. znalazł się na watykańskiej liście wśród 44 innych, które propagują szczególne wartości religijne, moralne lub artystyczne, stanowi ekranizację utworu Thomasa Keneally'ego, opartego na faktach; – gromadzenie informacji o aspiracjach, poglądach, postawach i cechach tytułowego bohatera: Jakiej był narodowości? Czym się zajmował? W jakim celu przyjechał do Krakowa? Jaki miał stosunek do wojny? Dlaczego zatrudnił Żydów? Jak ich traktował? Jakie jego cechy najwyraźniej się uwidaczniają? – opisanie sytuacji Żydów przedstawionej w filmie w getcie, w Płaszowie, w Auschwitz, w Brunniltz; – obserwacja zmian w nastawieniu Schindlera do Żydów i priorytetów	* opisuje ogólne wrażenia z obejrzanego filmu; * wie, kim jest S. Spielberg; * potrafi wyjaśnić, dlaczego Lista Schindlera jest adaptacją filmową; * wie, że film opowiada o autentycznych postaciach i wydarzeniach, lecz nie jest dokumentem; * zna i stosuje zasady odmiany nazwisk obcych zakończonych samogłoską; * potrafi poprawnie odmienić przez przypadki czasownik <i>getto</i>; * dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie dotyczące godności, odpowiedzialności za innych, obowiązków moralnych, wartości życia, tolerancji, równouprawnienia; * streszcza fakty historyczne przytoczone w filmie; * prezentuje sylwetki Schindlera, Sterna i Gotha; * dostrzega różne, nasilające się działania Niemców w celu upokorzenia, złamania i zniszczenia narodu żydowskiego: np. stłoczenie w getcie i zakaz jego opuszczania, rabunek prywatnej własności, nędza, przeniesienie do obozu pracy, selekcje, poniżanie, bicie, morderstwa,	* w opisie wrażeń po projekcji filmu posługuje się terminami dotyczącymi filmowych środków wyrazu; * wyjaśnia znaczenie słowa <i>getto</i>: dzielnica żydowska utworzona przez okupacyjne władze niemieckie; * wnikliwie charakteryzuje sytuację Żydów w getcie i znaczenie pracy poza gettem: np. eliminacja inteligencji, handel wymienny i uliczny umożliwił zdobycie artykułów pierwszej potrzeby, lecz był zakazany, praca poza gettem dawała szansę przeżycia – ochrona przez pracodawcę ze względu na przydatność, handel; * charakteryzując głównych bohaterów, ocenia ich postawy moralne; * przedstawia symptomy przemiany wewnętrznej przemysłowca: np. pozwala, by w fabryce pracowały osoby „nieprzydatne”, pociesza Helenę, mimochodem zostawia Sternowi cenne drobiazgi na łapówki, wykupuje swoich pracowników od Gotha, a później z Oświęcimia, zasłaniając się przepisami, zabrania strażnikom wkraczania na teren fabryki w Brunniltz,	

		<p>przemysłowca i ustalenie ich przyczyny; – określenie doraźnych i długofalowych skutków przemiany Schindlera: 1) negatywnych – np. uszczuplanie majątku, bankructwo, niepewność jutra, strach, napiętnowanie jako zdrajcy, ryzykowanie własnym życiem (więzienie, obóz koncentracyjny, rozstrzelanie), 2) pozytywnych – np. uratowanie życia wielu ludzi, zyskanie przyjaciół, dojrzałość moralna, zachowanie godności, duma z zachowania niezależności myślenia, czyste sumienie; – wymienienie kolorowych scen i epizodów: pierwsza scena – święto szabasu, sylwetka zagubionej podczas likwidacji getta dziewczynki w czerwonym płaszczyku – kolor zanika, gdy dziewczynka wczołguje się pod łóżko, jej czerwone okrycie spowija jedno z ciał odkopanych w Płaszowie w celu spalenia, płomień szabasowej świecy zapalonej w Brunnilitz, scena końcowa – odwiedziny mogiły Schindlera przez uratowanych przez niego, żyjących Żydów i ich potomków, – interpretacja zamysłu reżyserskiego dotyczącego operowania kolorem; – przesłanie filmu: opowiadanie o człowieku, który przeszedł przemianę wewnętrzną w skrajnych okolicznościach, powoli dojrzywał do modyfikacji swoich celów, w myśl moralnego nakazu ratowania życia jako jednej z najwyższych wartości. Zadanie domowe 1. Korzystając z dostępnych źródeł, dowiedz się więcej na temat Schindlera i innych osób pomagających Żydom</p>	<p>wysyłka do Auschwitz-Birkenau; * wyказuje się wrażliwością, wczuwa się w sytuację bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych wydarzeń; * wymienia okoliczności, które wpłynęły na zmianę postawę Schindlera: okrucieństwo Gotha, transport Żydów do Oświęcimia, widok odkopywania i palenia zwłok pomordowanych w Płaszowie więźniów; * zauważa, że film stosuje konwencję czarno-białą i podejmuje próbę interpretacji zamysłu reżysera: filmy nakręcone w czasie wojny utrwalano na taśmie czarno-białej, <i>Lista Schindlera</i> opowiada o wydarzeniach wojennych i kolorystyką nawiązuje do ówczesnych kronik dokumentalnych – reżyser pragnął, by widzowie pamiętali o tym, że film oparty jest na faktach; * wyjaśnia znaczenie wypowiedzi Schindlera zacytowanej w temacie oraz całego tematu.</p>	<p>sugeruje świętowanie szabasu, kupuje gotowe pociiski, „wydaje miliony na pensje i łapówki”; * opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi, formułuje dojrzałe oceny zachowań negatywnych, zwyrodniałych; * zauważa posłużenie się kolorem w nielicznych scenach filmu i interpretuje ten fakt: pierwsza scena odzwierciedla przedwojenne święta nieobarczone prześladowaniem, zachowanie dziewczynki w czerwonym płaszczyku przypomina czasy pokoju – dziecko swobodnie biega, jakby było wolne, w Płaszowie, Schindler zauważa ciało dziewczynki i przypomina ją sobie – symbol zdeptanej niewinności; barwny płomień świecy w Brunnilitz – znak nadziei, końcowa scena dzieje się współcześnie, kolor oznacza także odrodzenie narodu.</p>	
--	--	---	--	--	--

		<p>w czasie wojny (dla chętnych).</p> <p>2. Napisz recenzję <i>Listy Schindlera</i>.</p> <p>3. Powtórz wiadomości o imiesłowach przymiotnikowych i przysłówkowych.</p>			
<p>* T. Różewicz <i>Ocalony</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 206;</p> <p>* Cz. Miłosz <i>Który skrzywdziłeś</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 207;</p> <p>* podręcznik do kształcenia językowego, s. 82–86.</p>	<p>19–20. Poezja daje świadectwo.</p>	<p>* umiejscowienie utworu w biografii poety: <i>Ocalony</i> – wiersz z tomu <i>Niepokój</i> wydanego w 1947 r.;</p> <p>* przypomnienie terminu totalitaryzm:</p> <p>* odczytanie, analiza i interpretacja wiersza:</p> <p>– informacje o osobie mówiącej w wierszu: ma 24 lata, prowadzono go na śmierć, ale ocalał;</p> <p>– poetycki monolog, liryka wyznania;</p> <p>– formuła sprawozdania lub protokołu sądowego:</p> <p>1) wiek,</p> <p>2) personalia (<i>ocalałem prowadzony na rzeź</i>),</p> <p>3) o czym zaświadcza,</p> <p>4) jak to ocenia,</p> <p>– prosty język, oszczędność w stosowaniu środków artystycznych;</p> <p>– wprowadzenie pojęcia biografia symboliczna – przedstawiciel pokolenia Kolumbów;</p> <p>– ocalał, ale ciężą mu obrazy wojennych okrucieństw widziane i doświadczane;</p> <p>– opisuje świat po wojnie, w którym pojęcia zatraciły dawne znaczenie, a sprzeczności nie wykluczają się (<i>człowiek który był jeden występny i cnotliwy</i>);</p> <p>– pragnie powrotu do świata jednoznacznych wartości i pojęć, więc szuka mistrza, kogoś, kto przywróci ład;</p> <p>– podmiot liryczny żywi nadzieję na odbudowę świata, ale jest ona nikła i uwarunkowana;</p> <p>– przesłanie wiersza: dramatyczny</p>	<p>* wie, kim jest T. Różewicz;</p> <p>* wie, że oba wiersze są powiązane z biografiami poetów;</p> <p>* rozumie termin totalitaryzm;</p> <p>* wymienia cechy podmiotu lirycznego i odnajduje podobieństwa w biografii Różewicza;</p> <p>* wie, że utwór jest przykładem liryki wyznania;</p> <p>* wyszukuje cechy wiersza upodabniające go do protokołu sądowego;</p> <p>* przedstawia doświadczenia podmiotu lirycznego i opisuje jego uczucia wynikające z przeżyć;</p> <p>* nazywa problemy, z jakimi boryka się osoba mówiąca w wierszu: cierpienie wynikające z doświadczeń, zagubienie wewnętrzne, potrzeba zrozumienia siebie i świata, poszukiwanie autorytetu, który nada sens rzeczywistości;</p> <p>* wczuwa się w sytuację bohatera;</p> <p>* dostrzega odmienność spojrzenia poety na skutki wojny;</p> <p>* rozumie przyczynę zastosowania prostego słownictwa i rezygnacji ze środków poetyckich (jednoznaczność i dobitność relacji);</p> <p>* zna termin antonim i potrafi</p>	<p>* potrafi przedstawić związek treści wierszy z biografiami poetów, posługując się cytatami, biogramami oraz informacjami otrzymanymi na lekcji (lub korzystając z innych źródeł książkowych i elektronicznych);</p> <p>* kojarzy termin totalitaryzm z faszyzmem i komunizmem;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny z wiersza <i>Ocalony</i>: to 24-letni mężczyzna, uniknął śmierci, na którą prowadzono go jak zwierzę rzeźne, nie licząc się z jego godnością, widział okrutnie zabijanych ludzi i pohańbione szczątki ludzkie, był świadkiem okrucieństwa wojny;</p> <p>* potrafi udowodnić, że wiersz należy do liryki wyznania, wskazując jej wyznaczniki;</p> <p>* samodzielnie interpretuje tekst: to biografia symboliczna przedstawiciela pokolenia Kolumbów, ocalenie jest ciężarem, obrazy okrucieństw skutkują niekończącą się traumą, wiersz to opis świata po rzezi, gdzie doszło do dewaluacji człowieczeństwa i nie można nawet odróżnić pojęć przeciwstawnych (pary antonimów), nastąpił chaos wartości, osoba mówiąca pragnie świata jednoznacznych</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny</p>

<p>sprzeciw wobec wojny, ostrzeżenie przed katastrofalnymi skutkami zlekceważenia uniwersalnych wartości, w tym godności człowieka; * analiza wersyfikacyjna: – wiersz stroficzny, biały, zbudowany nieregularnie, kompozycja kłamrowa.</p>	<p>wskazać jego przykłady w tekście; * znajduje aluzję literacką (Biblia, Księga Rodzaju: <i>Bóg oddzielił światło od ciemności</i>); * wskazuje w tekście kłamrę kompozycyjną; * rozumie, że odbudowa świata oznacza przede wszystkim odbudowę psychiczną i moralną; * podejmuje próbę sformułowania przesłania utworu: np. utrwalenie prawdy o wojnie i ostrzeżenie o jej skutkach.</p>	<p>pojęć, szuka mistrza, który przywróci ład i funkcje zmysłów; * rozumie, że tylko istota wszechmocna sprosta takim wymaganiom, * wnioskuje, że wiersz diagnozuje koniec dotychczasowego świata, upadek cywilizacji oraz okaleczenie moralne człowieka (pokolenia); * wykazuje się wrażliwością i rozumie spustoszenie, jakie czyni w człowieku wojna; * wnioskuje, że najgorszym i najtrwalszym skutkiem wojny nie są ruiny miast, lecz ruina człowieczeństwa.</p>	<p>człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>
<p>* umiejscowienie utworu w biografii poety: <i>Który skrzywdziłeś</i> – wiersz z tomu <i>Światło dzienne</i> wydane w 1954 r. Jako urzędnik ambasady znał polityków komunistycznych i poznał mechanizmy sprawowania władzy ludowej, dla PRL-u (i całego bloku socjalistycznego) lata 40. i 50. to najtrudniejszy okres totalitaryzmu stalinowskiego, wiersz stał się jednym z najważniejszych tekstów o PRL-u – fragmenty umieszczono w Gdańsku na pomniku stoczniovców poległych w 1970 r.; * analiza i interpretacja wiersza: – wyliczenie czynników wspierających władzę uwzględnionych w wierszu: tyran, służalcy mieszający ze sobą pojęcia etyczne (dobro i zło), bojący się o własne bezpieczeństwo; – wyszukanie opisu postawy despoty wobec prostego człowieka: śmieje się z cierpienia, które sprawia; – parafrazowanie ostrzeżenia dla</p>	<p>* wie, kim jest Cz. Miłosz; * wyszukuje w tekście informacje na temat bohatera lirycznego; * omawia stosunek tyrańcy do zwykłego człowieka i ocenia go; * dostrzega rolę poety w poskromieniu tyrańcy: ujawnia prawdę o nim, a jeśli zginie, następny poeta spełni misję; * rozumie związek aluzji literackich z wierszem; * zna poprawny zapis bibliograficzny fragmentu Biblii; * określa nastrój wiersza i uczucia podmiotu lirycznego wobec tyrańcy i jego czynów; * wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata; * wyszukuje środki artystyczne i dostrzega oszczędność</p>	<p>* wymienia cechy bohatera lirycznego: ma władzę, wykorzystuje ją w sposób niemoralny, krzywdzi ludzi, otacza się pochlebcami, czuje się bezkarny; * wypowiada się na temat mechanizmów władzy totalitarnej sugerowanych w utworze; * wypowiada się na temat sugerowanej w utworze nieśmiertelności poezji, podaje przykłady znaczenia liryki w dziejach Polaków; * rozumie misję poezji: dać świadectwo prawdzie, być głosem sumienia; * charakteryzuje podmiot liryczny: to moralista posiadający prawo i obowiązek oskarżania; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki zwrotu do adresata;</p>	

	<p>tyrana; – wyjaśnienie zakończenia: zdanie sugerujące, że lepsze dla krzywdziciela byłoby samobójstwo niż czynienie zła; – wskazanie aluzji literackich: nawiązanie do ewangelii św. Mateusza: <i>lecz kto by się stał powodem grzechu dla jednego z tych małych (...), temu lepiej byłoby kamień młyński zawiesić u szyi i utopić go w głębi morza.</i> (Mt. 18, 6), nawiązanie do <i>Krzyżaków</i> H. Sienkiewicza: Zygfryd de Lowe przytłoczony ciężarem złych uczynków wieszka się na drzewie; – określenie cech języka wypowiedzi lirycznej: prosty język wzbogacony wyszukаныmi wyrazami np. <i>radzi, skłonili, cnotę, świt</i>; – sformułowanie przesłania utworu: ostrzeżenie i głos potępienia dla totalitaryzmu komunistycznego, lecz odnosi się do każdego człowieka czy rządu nadużywającego władzy; odwołuje się także do prawd uniwersalnych o wolności i zniewoleniu, dobru i złu, odpowiedzialności moralnej; * analiza wersyfikacyjna: konstrukcja bliska sonetowi: 2 strofy po 4 wersy – opisowe, 2 strofy po 3 wersy – refleksyjne (brak ostatniego wersu); * odwołanie się do tematu lekcji: - wyjaśnienie frazeologizmu: <i>dać (dawać) świadectwo np. prawdzie – stwierdzać coś, zaświadczać o czymś, dawać dowód,</i> - wyszukiwanie podobieństw w obu wierszach: ujawniają negatywne aspekty rzeczywistości, wpływające na rozwój cywilizacji, kultury i człowieka, diagnozują konsekwencje zła i ostrzegają przed nimi, przypominają</p>	<p>w posługiwaniu się nimi; * zauważa prostotę języka; * wnioskuje, że prostota wypowiedzi ma na celu uzyskanie jej klarowności i dobitności; * z pomocą nauczyciela formułuje przesłanie tekstu: np. wiersz przestrzega przed negatywnymi skutkami totalitaryzmu lekceważącego wartości moralne, odbierającego człowiekowi wolność i godność; * korzystając ze <i>Słownika frazeologicznego</i>, wyjaśnia temat lekcji; * podejmuje próbę nazwania refleksji przedstawionych w obu wierszach.</p>	<p>* dostrzega w wierszu elementy symboliczne: tyran i człowiek prosty to symbole władzy totalitarnej i zniewolonych przez nią ludzi; * dokonuje analizy wersyfikacyjnej: 8 i 0,5 wersu to jedno zdanie, jedenastozgłoskowiec, rymy okalające abba; * wypowiada się na temat podobnej funkcji obu utworów i formułuje ich wspólne przesłanie: np. stanowią opis i związaną z nim refleksję na temat konsekwencji zła, jakim jest totalitaryzm i wojna, jeden z jego skutków, przypominają o wartościach moralnych, od których przestrzegania zależy istnienie świata i człowieka.</p>	
--	---	--	--	--

		<p>o uniwersalnych, wartościach i obowiązku ich zachowania, realizują misję poety, poruszającego sumienia i rozbudzającego umysły;</p> <p>* wypisanie z wiersza Miłosa imiesłowów, przypomnienie zasad składniowych i interpunkcyjnych dotyczących wypowiedzi złożonych z imiesłowowym równoważnikiem zdania,</p> <p>(podręcznik do kształcenia językowego, s. 82–86).</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>Napisz, kto jeszcze z racji swojej profesji ma możliwość i obowiązek dawać świadectwo prawdzie. Uzasadnij wypowiedź argumentacją.</p>			
<p>* Tadeusz Borowski <i>Modlitwa o wiarę,</i> podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 228.</p>	<p>21. <i>Abym wiedział, że jestem...</i> w poszukiwaniu tożsamości.</p>	<p>* zapoznanie się z biogramem i wierszem Borowskiego;</p> <p>* swobodne wypowiedzi dotyczące wiersza w związku z biogramem artysty;</p> <p>* analiza i interpretacja utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustalenie nadawcy i adresata utworu; – określenie tematyki: podmiot liryczny doświadczył koszmaru wojny, przeżył ją, lecz po wyzwoleniu nie odnalazł spokoju, utracił też poczucie tożsamości, zwraca się więc do Boga z prośbą, by obudził w nim pragnienie życia, wyzwolił (tym razem w czasach pokoju) od strachu, cierpienia i wątpliwości, które go nurtują, zarówno z powodu wspomnień wojennych, jak i faktu przetrwania, gdy tylu zginęło; – wyszukanie środków stylistycznych: apostrofy, epitety, metafory, personifikacja, inwersja, anafory, porównania; – wnioskowanie o wymowie i charakterze wypowiedzi lirycznej na podstawie cech wiersza: rozbudowane 	<p>* wie, kim był Tadeusz Borowski;</p> <p>* dzieli się z kolegami spostrzeżeniami dotyczącymi lektury tekstu;</p> <p>* na podstawie treści wiersza wnioskuje o doświadczeniach wojennych podmiotu lirycznego;</p> <p>* odnajduje w biogramie wydarzenia, które odzwierciedliły się w wypowiedzi poetyckiej podmiotu lirycznego;</p> <p>* wymienia określenia Boga: <i>Bóg żołnierzy walczących, prostych żołnierzy, przyjaciół poległych, mych nocy bezsennych, rozpaczy i bólu,</i> w wypowiedzi poetyckiej i wnioskuje, że Bóg towarzyszył człowiekowi podczas wszystkich doświadczeń wojennych i cierpiał razem z nim;</p> <p>* wczuwa się w sytuację</p>	<p>* dostrzega w utworze podobieństwa do innych omawianych dzieł pod względem: tematu, adresata, perspektywy lirycznej, doświadczeń podmiotu lirycznego;</p> <p>* ma wiele przemyśleń dotyczących wiersza i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* wskazuje bezpośrednio zwroty do adresata, Boga, który nie opuszczał człowieka podczas wojennej zawieruchy;</p> <p>* zauważa, że Bogu poświęcona została pierwsza połowa każdej strofy (z wyjątkiem ostatniej), zaś druga połowa zawiera apel/prośbę podmiotu lirycznego;</p> <p>* omawia tematykę utworu;</p> <p>* omawia znaczenia porównań oraz wielokropków:</p> <p>– charakteryzują one stan</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne;</p>

		zwroty do Boga w każdej strofie, sformułowanie apelu do adresata o dokonanie w nadawcy zmian, napraw duchowych, formuła trybu rozkazującego <i>daj</i> w znaczeniu prośby; – sformułowanie przesłania utworu : liryk wyraża niewypowiedziany wprost sprzeciw wobec wojny, sprawiącej, że zniszczeni zostają i ci, którzy zginęli, i ci, którzy przeżyli. Wspomnienia oraz przeżycia osobiste pozostawiają trwałe piętno w postaci dojmującego codziennego napięcia, lęku, poczucia winy wobec zabitych, wyrzutów sumienia, wypominającego postęпки nieakceptowalne po wojnie, a nie budzące zdziwienia w <i>czasach odwróconego dekalogu</i> . Zadanie domowe Podsumuj pisemnie okres wojenny w literaturze: weź pod uwagę gatunki piśmiennicze, tematykę, język i przesłania utworów oraz oryginalność i nowatorstwo autorów.	podmiotu lirycznego, wypowiada się na temat jego uczuć; * dostrzega modlitewny charakter utworu i wskazuje cechy, które o tym świadczą ; * wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata; * podjmuje próbę sformułowania przesłania wiersza ; * podsumowuje epokę ze względu na tematykę i przesłanie utworów epickich, lirycznych i publicystycznych.	psychiczny podmiotu – strach definiujący egzystencję, który uniemożliwia normalne funkcjonowanie, odczuwanie i ogranicza świadomość samego siebie; – wielokropki sygnalizują niedopowiedzenie, zachęcają odbiorcę do przemyśleń; * dostrzega podobieństwo wiersza do litanii ; * samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej : wiersz stroficzny, zbudowany dość regularnie, rymy krzyżowe, niedokładne, częściowo brak rymów.	dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
* test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 230.	22. Zadania wielokrotnego wyboru, doskonalące umiejętność czytania ze zrozumieniem.	Test odnosi się do okresu II wojny światowej.	* rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40% .	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100%.	
	23–24. Praca klasowa.	1. Opisz swoją wymyśloną wędrówkę z Małym Księciem przez świat współczesny. Jakich ważnych w życiu rzeczy mógłby się w jej trakcie nauczyć? 2. <i>Poezja jest głosem sumienia</i> . Napisz, w jaki sposób wiersze wojenne realizują to powiedzenie? Odwołaj się w swojej pracy do poznanych tekstów literackich. 3. Autorzy literatury lat 1939–1945 podkreślali w swoich utworach problem kryzysu moralnego. Czym był spowodowany i na czym polegał.			

		<p>Odwołaj się w swojej pracy do poznanych tekstów literackich.</p> <p>4. Warszawa – miasto nieujarzmione. Opowiedz o Warszawie utrwalonej na kartach literatury wojennej.</p> <p>5. Co mówią o trudnych wyborach postępowania w czasie wojny literatura i film?</p> <p>6. <i>Nawet w obliczu śmierci przyjemna jest świadomość posiadania przyjaciela.</i> Uzasadnij to stwierdzenie A. de Saint-Exupéry'ego w odniesieniu do bohaterów <i>Kamieni na szaniec</i>.</p>		
--	--	---	--	--

VI. Poszukiwanie wartości					
Treści nauczania Liczba godzin: 23	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń	
<p>* wprowadzenie do rozdziału 6. pt. <i>Poszukiwanie wartości</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 233; * W. Szymborska <i>Koniec i początek</i>, s. 234.</p>	<p>1. Współczesność – czas poszukiwania i odbudowywania wartości.</p>	<p>* wprowadzenie podstawowych informacji o współczesności – s. 233; * najważniejsze wydarzenia historyczne: – po zakończeniu II wojny światowej – 1945 r., odzyskanie przez Polskę niepodległości – 9 V, ustanowienie nowych granic PRL – 1945 r., '56, '68, '70, '76, '80, '88 – strajki, porozumienie sierpniowe 1980, stan wojenny ('81 r. – '83 r.), Okrągły Stół (1989 r.), – stosunki z państwami ościennymi: podział Niemiec na NRD i RFN, NRD i Czechosłowacja należą do bloku państw socjalistycznych, zależność gospodarcza i polityczna od ZSRR, uznanie granic zach. przez NRD – '50 r., przez RFN – '70 r., uznanie granic przez zjednoczone Niemcy – '90 r., poprawne relacje z Czechosłowacją; * krótka rozmowa o opiniach i skojarzeniach związanych ze</p>	<p>* wie, że historia współczesna Polski i państw sąsiadujących obfitowała w dramatyczne wydarzenia, związane z totalitaryzmem komunistycznym, zna datę początku przemian ustrojowych; * wymienia wydarzenia, które mogą być zdefiniowane jako jednoczesny koniec i początek czegoś nowego; * przedstawia swoje skojarzenia dotyczące współczesności, np. osiągnięcia techniczne i medyczne: tranzystor, laser, mikroprocesor, sztuczny satelita, loty na Księżyc, szczepionki przeciw polio, odrze, zapaleniu opon mózgowych; * wypowiada się na temat znaczenia tytułu w odniesieniu</p>	<p>* zna daty i główne wydarzenia historyczne dotyczące Polski powojennej; * dostrzega niepewną sytuację PRL-u, m.in. zależność od ZSRR; * wypowiada się na temat ogólniejszego znaczenia tytułu, jako określenia dla cesury oddzielającej każdą wojnę w dziejach świata od pokoju i wskazuje fragmenty uzasadniające jego przekonanie: 1 wers 1. strofy i 20.–21. wers 5. strofy; * wie, że już starożytni dostrzegali zależność pojęć <i>koniec i początek</i>; * zna starożytne odzwierciedlenie motywu w kulturze; * zauważa, że w tekście</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę</p>

	<p>współczesnością;</p> <p>* „burza mózgów”: jakie zjawiska, wydarzenia mogą być zarówno końcem i początkiem?;</p> <p>* podanie informacji o żywotności motywu: alfa i omega, pierwsza i ostatnia litera alfabetu greckiego, w starożytności symbol odczytywany jako obraz ideału, w chrześcijaństwie symbol wszechmocy Boga, mówiącego: <i>Jam jest alfa i omega, pierwszy i ostatni, koniec i początek</i> oraz Uroboros, wąż pożerający swój ogon- staroegipski symbol nieskończoności- koniec w procesie wiecznego powtarzania odpowiada początkowi;</p> <p>* odczytanie, analiza i interpretacja wiersza Szymborskiej <i>Koniec i początek</i>:</p> <p>– ustalenie znaczenia tytułu;</p> <p>– opisanie sposobu ujęcia wojny w utworze;</p> <p>– zebranie informacji o bohaterach lirycznych: nie są konkretnymi osobami, wypełniają określone czynności, sugerujące ich przynależność do pokolenia wojennego lub późniejszego;</p> <p>– określenie stosunku podmiotu lirycznego do ludzi robiących porządek: docenia ich wysiłki, które są intuicyjnym, zgodnym z naturą wspomaganiami odradzania się świata;</p> <p>– określenie nastawienia osoby mówiącej w wierszu wobec tych, których nudzą rozmowy o wojnie lub jej nie znają: ich rola w świecie jest równie ważna, jak rola anonimowych porządkujących;</p> <p>– określenie roli czasownika <i>musieć</i>: jest on komentującym opisującym stosunek wypowiedzianego się do treści czynności wyrażonej bezokolicznikiem (<i>musi posprzątać, musi grzęznąć, muszą ustąpić</i>);</p> <p>– uogólnienie przesłania wiersza</p>	<p>do treści wiersza: koniec II wojny światowej, początek pokoju;</p> <p>* rozumie ogólnie tematykę wiersza: mowa w nim o sprzątanii, przystosowywaniu miejscowości po wojnie do potrzeb ocalałych oraz stosunku ludzi do rozmów o wojnie i zagadnienia pamięci o okrucieństwach przeszłości;</p> <p>* wymienia symbole wojny obecne w tekście: <i>wozy pełne trupów, nie urwana głowa</i> oraz konsekwencje wojny w nim opisane: (ironia) <i>niefotogeniczny nieład</i>;</p> <p>* wylicza czynności sprzątających;</p> <p>* dostrzega różny stosunek do wojny osób, które ją przeżyły, i tych, które jej nie doświadczyły;</p> <p>* odwołuje się do swoich doświadczeń, określając poziom zainteresowania i wiedzy o II wojnie światowej dziadków, rodziców oraz swojego pokolenia;</p> <p>* zauważa częste stosowanie czasownika <i>musieć</i>;</p> <p>* formuluje przesłanie wiersza: życie ma swoje prawa, naturalną kolejną rzeczą jest pamiętanie o niedawnych, przeżytych doświadczeniach i zapominanie o dawnych lub nieprzeżytych, choćby najbardziej tragicznych.</p> <p>* z pomocą nauczyciela omawia język i budowę wersyfikacyjną utworu: j. prosty, kolokwializmy, środki artystyczne: anafora, wyliczenia, metafory, wiersz</p>	<p>współlistnieją dwa wiążące się ze sobą tematy: przywracanie ładu oraz coraz rzadsze powracanie do tematu minionej wojny;</p> <p>* porównuje opis wojny i jej skutków z wiersza <i>Koniec i początek</i> z opisami zawartymi w wierszach wojennych;</p> <p>* omawia wnikliwie stosunek podmiotu do porządkujących: ceni ich żmudną pracę i poczucie obowiązku, zwłaszcza że nie czekają ich zaszczyty, nie uwiecznią kamery, zostaną zapomniani, a ogół nie pozna ich tożsamości;</p> <p>* przedstawia stosunek podmiotu do ludzi nieznających wojny: nie ocenia ich ani pozytywnie, ani negatywnie, gdyż zachowują się zgodnie z naturalnym porządkiem, nie wracając do przeszłości;</p> <p>* odczytuje intencje wypowiedzi;</p> <p>* wypowiedzi się o funkcji czasownika <i>musieć</i> w utworze: wyznacza zadania obu grupom bohaterów lirycznych;</p> <p>* podsumowuje interpretację utworu: wartościowe i naturalne jest porządkowanie świata dla siebie i potomków (także w sensie terapeutycznym), podobnie jak zwyczajne życie, bez traumy przeszłości, gdy <i>trawa porosła przyczyny i skutki, a argumenty przeżarła rdza</i>, aby możliwy był postęp.</p>	<p>utworu;</p> <p>* uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* uwzględni w analizie</p>
--	--	--	---	---

		<p>(nawiązanie do „burzy mózgów” sprzed zapoznania się z wierszem): każda zmiana, zwłaszcza skutkująca stratą, wiąże się z koniecznością <i>posprzątania</i> w sensie materialnym i duchowym oraz powrócenia do normalnego funkcjonowania, gdyż w każdej jednostce (i narodzie) tkwią siły do regeneracji i należy pozwolić im działać.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Wykonaj zadanie 12, s. 236. 2. Obejrzyj film <i>Ptasiek</i>, reż. A. Parker.</p>	<p>stroficzny, biały; * dostrzega prostotę języka wypowiedzi; * potrafi wskazać wyrazy i wyrażenia potoczne.</p>		<p>specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film;</p>
<p>* <i>Ptasiek</i>, reż. Alan Parker.</p>	<p>2. Przyjaciela poznaje się w biedzie.</p>	<p>* analiza i interpretacja filmu <i>Ptasiek</i>: – swobodne opisywanie wrażeń i uczuć, jakie wzbudził obejrany film, – zapisanie informacji o głównych współtwórcach filmu: Alan Parker – reżyseria, Sandy Kroopf, Jack Behr – scenariusz, Peter Gabriel – muzyka, Michael Seresin – zdjęcia, Matthew Modine – <i>Ptasiek</i>, Nicolas Cage – Al Columbato; – podanie dodatkowych informacji o filmie: film stworzony na motywach powieści Williamia Whortona pod tym samym tytułem (<i>Birdy</i>); – akcja powieści odwołuje się do II wojny światowej, film – do wojny w Wietnamie; – wprowadzenie i wyjaśnienie terminów introwertyk i ekstrawertyk; – przesłanie filmu: wojna pozostawia piętno na każdym jej uczestniku, niektórych bezpowrotnie niszczy, jednak film traktuje wojnę jedynie jako sposób uwypuklenia siły przyjaźni, która przetrwała traumatyczne doświadczenia i uratowała obu bohaterów.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Napisz recenzję filmu. 2. Napisz opowiadanie, które będzie ilustracją sentencji zawartej w temacie</p>	<p>* swobodnie opisuje swoje odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * dostrzega przeplatanie się scen sprzed wojny i okresu bezpośrednio po wojnie, z kilkoma dramatycznymi scenami wojennymi; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do przedstawianych wydarzeń – potrafi powiedzieć, co zrobiło na nim pozytywne, a co negatywne wrażenie; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: przyjaźń, relacje rodzinne, samotność, stosunek do odmienności, wojna i jej skutki, wytrwałość w osiąganiu zamierzonych celów; * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów.</p>	<p>* ma wiele przemyśleń dotyczących obejrzanego filmu i dzieli się nimi z kolegami; * określa czas i miejsca wydarzeń; * wypowiada się na temat funkcji przemieszania płaszczyzn czasowych; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * charakteryzuje środowisko, w którym dorastali chłopcy; * dokonuje charakterystyki porównawczej Ptaśka i Ala; * opowiada o skutkach, jakie wywarła na bohaterach wojna; * wypowiada się na temat zalet filmu; * ocenia zakończenie filmu.</p>	

		lekcji.			
* T. Różewicz <i>Obcy człowiek</i> , rysunek S. Mrożka s. 237, * M. Białoszewski <i>Wywód jestem'u</i> , s. 245, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.	3–4. Jestem człowiekiem nieznanym dla siebie i bliźnich.	* rozmowa o staropolskich obyczajach: gościnności – <i>gość w dom, Bóg w dom</i> , częstowaniu gości posiłkiem, stawianiu pustego talerza na wigilijnym stole itp.; * wizualne zapoznanie się z tekstem; * przeczytanie wiersza Różewicza <i>Obcy człowiek</i> ; * analiza i interpretacja: – charakteryzowanie osób mówiących w wierszu: 1. mieszkańcy zmieszani i zaniepokojeni pojawieniem się obcego, człowieka, 2. osoba nieznaną mieszkańcom; – przedstawienie sytuacji lirycznej: <i>zdziwieni i przestraszeni</i> mieszkańcy przekonują siebie nawzajem, że <i>człowiek, który ich nagabuje jest obcy, zblądził, omylił się, jest pijakiem lub pomyłonym</i> , a jego wyjaśnienia w niczym nie pomagają; – wymienienie oczekiwań gościa: chce wejść i zostać z innymi ludźmi przez <i>jeden dzień noc</i> , usiąść z nimi przy stole, porozmawiać, podzielić się swoimi przemyśleniami; – wyszukanie aluzji literackiej i wyjaśnienie jej funkcji: <i>jesteście ludzie moi bliźni [...] znamy się przecież od narodzenia Chrystusa</i> , – wyjaśnienie ostatnich wersów utworu: <i>nie ma tajemnicy nie czekajcie:</i> według nauk chrześcijańskiej prawdy wiary obfitują w tajemnice niepojęte dla umysłu ludzkiego, jedną z nich jest tajemnica powtórnego przyjścia Jezusa, wielokrotnie zapowiadanego w Biblii, na które czekają wyznawcy; * dyskusja na temat stosunku ludzi do obcych i ich codziennych przejawów;	* wylicza zwyczaje kulturowane w Polsce; * zauważa w utworze brak znaków przestankowych; * wprowadza znaki interpunkcyjne i interpretuje głosowo utwór; * omawia znaczenie interpunkcji dla rozumienia wypowiedzi; * zauważa, że tekst składa się z 2 części – związanych treściowo monologów i wskazuje je; * dostrzega brak porozumienia między mieszkańcami a człowiekiem z zewnątrz: obie strony tylko pozornie rozmawiają na ten sam temat; * ocenia życzenia nieznanego i przewiduje konsekwencje decyzji o ich spełnieniu: to niewygórowane potrzeby, lecz ich zaspokojenie absorbuje czas, uwagę, dezorganizuje plan dnia, wymaga oderwania się od spraw codziennych i refleksji; * wyszukuje w Słowniku języka polskiego znaczenie wyrazu bliźni; * rozumie termin aluzja literacka i wskazuje ją w tekście; * interpretuje zakończenie utworu: <i>obcy</i> chce przekazać innym wiadomość, że nie czeka ich spotkanie z Bogiem i zbawienie; * bierze udział w dyskusji; * potrafi dokonać analizy porównawczej wiersza i rysunku Mrożka;	* wypowiada się na temat żywotności polskich zwyczajów i ich znaczenia współcześnie; * zauważa typowe dla Różewicza krótkie wersy, brak rymów i interpunkcji, pojedyncze wyrazy stanowiące całość wersu (wiersz różewiczowski); * wyjaśnia sytuację liryczną: mieszkańcy rozumieją konkretny zakres sytuacji – <i>kogo pan szuka taki tu nie mieszka</i> , a nieznamy odnosi się do problemów egzystencjalnych – osamotnienia wśród ludzi, znużenia anonimowością i obojętnością innych; * komentuje posłужenie się nawiązaniem do Biblii: w Nowym Testamencie pojawia się pojęcie bliźniego, w związku z nim powstało przykazanie miłości – <i>kochaj bliźniego...</i> , w myśl którego żaden człowiek nie jest obcy; * rozpoznaje intencje wypowiedzi: opisanie tragizmu osamotnienia jednostki, jej bezradności, kryzysu poczucia wspólnoty ludzkiej, społecznej; * wskazuje na dążenie do odgradzania się od obcych, np.: instalowanie domofonów, monitoringu, i ocenia je;	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podjęmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwności; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);
		* wyszukanie w Słowniku		* porównuje składnię	

		<p>frazeologicznym związków wyrazowych ze słowem wywód i wybranie frazeologizmu podobnego w konstrukcji do tytułu wiersza <i>Wywód jestem'u Białoszewskiego</i>, np. <i>wywód szlachectwa – udowodnienie pochodzenia szlacheckiego</i>;</p> <p>* głośne przeczytanie wiersza;</p> <p>* analiza i interpretacja: – określenie tematu utworu; – nazwanie metody prowadzenia dociekań na swój temat, zwrócenie uwagi na powtórzenia treściowe; – wyszukiwanie w wypowiedzi myśli odzwierciedlających wnioski filozofów: kartezyjską maksymę <i>myślę, więc jestem</i>, sentencję Pascala <i>wątpię, więc jestem</i> oraz komentarz do dewizy Sokratesa <i>wiem, że nic nie wiem</i>;</p> <p>– wskazanie na aluzję literacką do Starego Testamentu: na pytanie Mojżesza <i>kim jesteś?</i> Bóg odpowiada <i>Jestem, który Jestem</i>;</p> <p>– podanie informacji, że Blaise Pascal to XVIII-wieczny filozof francuski, Sokrates – filozof grecki, żyjący na przełomie V i IV w. p.n.e., nazywający siebie poszukiwaczem prawdy;</p> <p>– analiza języka wypowiedzi.</p> <p>Zadanie domowe Wykonaj zadanie 10, s. 246.</p>	<p>* wyszukuje hasło w słowniku i z pomocą nauczyciela wybiera adekwatny frazeologizm;</p> <p>* zna termin <i>neologizm</i> i wskazuje go w wierszu;</p> <p>* zauważa niepoprawną formę wyrazu w tytule wiersza;</p> <p>* wstawia znaki przestankowe do tekstu i interpretuje go głosowo;</p> <p>* wie, że tekst jest przykładem liryki bezpośredniej;</p> <p>* podjemuje próbę zapisania utworu własnymi słowami;</p> <p>* wyszukuje cytaty, w których osoba mówiąca w wierszu ujawnia swoją wiedzę i swoje wątpliwości;</p> <p>* przedstawia wnioski podmiotu lirycznego: wie, że istnieje, choć nie umie w pełni siebie poznać, rozumie, że każdy człowiek jest dla siebie najważniejszy i nawet, jeśli siebie nie akceptuje, to pozostaje sobą takim, jakim jest w danym momencie życia;</p> <p>* wypowiada się na temat zastosowanego w utworze języka: prosty, niestaranny, pozbawiony synonimiki, kolokwialny;</p> <p>* potrafi wskazać wyrazy potoczne i niepoprawne powtórzenia wyrazów;</p> <p>* dostrzega uniwersalność zagadnień poruszonych w wierszu.</p>	<p>wybranego frazeologizmu z tytułem utworu i określa neologizm jestem'u jako rzeczownik w D. l. poj.;</p> <p>* formułuje temat wypowiedzi lirycznej: rozważania o tym, kim jest, jaki jest, co wie na swój temat;</p> <p>* dostrzega w tekście znamiona prowadzenia przez podmiot liryczny dialogu ze sobą i omawia je;</p> <p>* rozpoznaje nawiązanie do sentencji Kartezjusza Cogito ergo sum: jest nim całość utworu, w którym proces myślenia prowadzi podmiot do wniosku – <i>wiem, że jestem taki, jak jestem</i>;</p> <p>* podsumowuje wypowiedź liryczną: podmiot rozpatruje odwieczne nurtujące człowieka kwestie dotyczące tożsamości, własnej wartości i mimo że nie może rozwikłać ich ostatecznie, samo ich sformułowanie daje mu szansę rozwoju.</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.</p>
<p>* S. Mrozek <i>Wesele w Atomicach</i>, s. 239, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>5. Wiedza bez mądrości jest niebezpieczna – o absurdach na wiejskim weselu.</p>	<p>* zapoznanie się z tekstem opowiadania S. Mroźka <i>Wesele w Atomicach</i>;</p> <p>* rozmowa o zwyczajach weselnych znanych z obserwacji lub lektur;</p> <p>* analiza i interpretacja: – określenie miejsca i czasu wydarzeń;</p>	<p>* czyta ze zrozumieniem tekst;</p> <p>* wymienia znane sobie zwyczaje weselne;</p> <p>* potrafi podać podstawowe informacje o świecie przedstawionym: wieś Atomicze</p>	<p>* wypowiada się o różnicach w zwyczajach weselnych w mieście i na wsi;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje bohaterów: mieszkańcy Atomic są wykształceni, postępowi</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p>

		<p>– określenie tożsamości narratora i bohaterów; – porównanie tradycyjnego wiejskiego wesela z weselem w Atomicach według propozycji zawartych w ćwiczeniu 4, s. 242; – wprowadzenie terminu <i>groteska</i>; – wyszukanie elementów kontrastowych zestawionych w opowiadaniu: tradycji i postępu, fantastyki i realizmu, wykształcenia i zacofania, dobra i zła; – sformułowanie przesłania utworu: szyderstwo wymierzone w ludzi zapatrzonych w postęp techniczny, zaniedbujących jednocześnie swój rozwój wewnętrzny – wykazujących prymitywny sposób myślenia i odczuwania. Zgodnie z przyspiewką Piega postęp powinien się rozpocząć od rozwoju moralnego i duchowego, gdyż korzystanie z zaawansowanej techniki wymaga odpowiedzialności; * przypomnienie cech formalnych zaproszenia. Zadanie domowe Zadanie 10, s. 243.</p>	<p>w bliżej nieokreślonej przyszłości, narrację prowadzi gość weselny, bohaterowie – mieszkańcy Atomic; * uzupełnia tabelę współpracując z kolegą; * wymienia, nietypowe cechy wesela w Atomicach; * zna termin groteska; * wymienia dostrzeżone elementy kontrastowe; * wyjaśnia, na czym polega komizm opowiadania Mrożka; * wie, że utwór jest opowiadaniem i zalicza go do epiki; * interpretuje rysunek Mrożka, zauważając, że może on być komentarzem do <i>Wesela w Atomicach</i>; * z pomocą nauczyciela pisze zaproszenie na wesele w Atomicach w imieniu państwa młodych.</p>	<p>i wyposażeni w zdobycze techniki; * opowiadając, dąży do precyzyjnego- go wysławiania się; * porównując cechy wesel, wnioskując, że rzeczywistość przedstawiona w opowiadaniu jest dziwaczna, karykaturalna, częściowo fantastyczna i potrafi tego dowieść, podając przykłady; * wyjaśnia termin <i>groteska</i>, powołując się na przykłady z tekstu; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * charakteryzuje język bohaterów, odnajdując w nim przykłady gwary i terminologii naukowej; * pisze zaproszenie, posługując się stylami wypowiedzi zastosowanymi w opowiadaniu Mrożka.</p>	<p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi</p>
<p>* E. Lipska <i>Naciśnij Enter</i>, s. 243, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>6. Życ naprawdę czy klikać? Oto jest pytanie.</p>	<p>* rozmowa z uczniami o ich aktywności w internecie i poświęcanego na nią czasu; * sporządzenie słowniczka terminów związanych z komputerem i internetem, np.: komputer, dysk, procesor, mikroprocesor, program, sieć komputerowa, internet; * głośne przeczytanie wiersza E. Lipskiej <i>Naciśnij Enter</i>, przypisów i wstępu do tekstu; * analiza i interpretacja: – określenie sytuacji lirycznej: podmiot zbiorowy przedstawia refleksje na temat spędzania czasu w sieci i opisuje wiążące</p>	<p>* omawia swój sposób korzystania z zasobów internetu, np.: komunikacji, gier, portali społecznościowych, informacyjnych, blogów itp; * współtworzy słowniczek terminów związanych z komputerem i internetem; * wyjaśnia funkcję klawisza Enter; * dzieli się z kolegami refleksjami po zapoznaniu się z utworem; * wskazuje fragment, w którym ujawnia się podmiot liryczny;</p>	<p>* wyjaśniając terminy, korzysta ze źródeł książkowych i elektronicznych; * zna (oprócz wymienionych) inne terminy związane z komputerem i internetem; * ma wiele wnikliwych przemyśleń dotyczących zagadnień poruszonych w utworze i dzieli się nimi z innymi; * rozpoznaje intencje wypowiedzi, omawiając pomysł, na którym opiera się tekst: miejsce używania komputera</p>	<p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi</p>

		<p>się z tym konsekwencje – wirtualne życie, usługi, miłość, znajomości zamiast rzeczywistych, co prowadzi do unicestwienia relacji, uczuć, osobowości;</p> <p>– wyszukanie środków artystycznych: metafory, oksymoron, wyjaśnienie ich znaczenia i funkcji;</p> <p>– wprowadzenie terminu <i>motto</i>;</p> <p>– wyjaśnienie znaczenia wyrazu <i>Amen</i>: (<i>Słownik wyrazów obcych</i>) pochodzi z j. hebrajskiego, w dosłownym tłumaczeniu – niech tak będzie;</p> <p>– interpretacja przekształcenia formuły modlitewnej: żart internautów oraz znak wpływu technologii informacyjnej na wszystkie sfery życia;</p> <p>* dyskusja o zagrożeniach i paradoksach zasygnalizowanych w wierszu.</p> <p>Zadanie domowe.</p> <p>1. Przeczytaj <i>To warto wiedzieć</i>, s. 245.</p> <p>2. Wykonaj zadanie 9, s. 244 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>* dostrzeża nagromadzenie wyrazów związanych ze śmiercią i pogrzebem;</p> <p>* odczytuje przenośnie i podejmuje próbę ich rozwikłania;</p> <p>* wyszukuje wyrazy wieloznaczne, definiuje je, posilkuje się <i>Słownikiem języka polskiego</i>, i wybiera te, które odpowiadają treści wiersza;</p> <p>* omawia wprowadzenie cytatu z prasy jako motto wiersza: potwierdzenie przekonania Lipskiej o tym, że internet to zagrożenie dla kultury i cywilizacji;</p> <p>* wypowiada się na temat zastosowań i wszechobecności komputerów i ocenia ten fakt;</p> <p>* przedstawia wady i zalety komputeryzacji;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji.</p>	<p>(<i>Berlin Treptow</i>) to <i>umieralnia</i> (spalarnia), <i>krematorium</i>;</p> <p>* tłumaczy większość metafor;</p> <p>* interpretuje oksymoron <i>żałobna Arkadia</i>;</p> <p>* omawia zapis kursywą: to cytaty komunikatów generowanych przez program komputerowy;</p> <p>* przedstawia możliwości interpretacyjne zakończenia utworu;</p> <p>* wypowiada się na temat sprzeczności pomiędzy potrzebami człowieka (np. akceptacja, miłość, relacje społeczne) a próbą ich zaspokajania za pomocą kontaktów w sieci.</p>	<p>ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wyśławiania się.</p>
<p>* G. Herling-Grudziński <i>O sędzi ostatecznym</i>, s. 247, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>7. Świat potrzebuje równowagi – zacznijmy od siebie.</p>	<p>* zapoznanie się z biogramem G. Herlinga-Grudzińskiego;</p> <p>* przeczytanie tekstu <i>O sędzi ostatecznym</i> oraz wstępu do niego;</p> <p>* analiza i interpretacja:</p> <p>– ustalenie przynależności gatunkowej tekstu;</p> <p>– ustalenie tematyki wywiadu;</p> <p>– przedstawienie zachowań współczesnych młodych ludzi, które budzą niepokój pisarza;</p> <p>– odwołanie się do osobistych doświadczeń i obserwacji uczniów: wymienianie przykładów świadczących o zubożeniu na dobro i zło, piękno i brzydotę;</p> <p>– przedstawienie konsekwencji zubożenia, zdefiniowanych przez pisarza, odzwierciedlających się w stanie</p>	<p>* na podstawie przeczytanego biogramu pisarza wymienia doświadczenia i dokonania G. Herlinga-Grudzińskiego, które uzasadniają wyrażone w wywiadzie przekonania;</p> <p>* rozumie i określa ogólnie temat rozmowy: obojętność współczesnych na sprawy, które ich nie dotyczą;</p> <p>* opisuje zachowanie ludzi w Kaplicy Sykstyńskiej, ocenia je i cytuje komentarz Grudzińskiego;</p> <p>* opisuje zaobserwowane przez siebie zachowania, świadczące o wspomnianych w tekście problemach i wartościuje je, np. bójka na korytarzu szkolnym,</p>	<p>* samodzielnie wyszukuje cechy tekstu;</p> <p>* wnioskuje, że tekst należy do publicystyki i jest przykładem wywiadu;</p> <p>* precyzyjnie formułuje tematykę wypowiedzi: mowa w niej o niezrozumieniu i lekceważeniu istotnych wartości, zubożeniu, egoizmie, braku autorytetów, zagubieniu moralnym;</p> <p>* podejmuje próbę sformułowania przyczyn nonszalanckiego zachowania współczesnych w zetknięciu ze zjawiskami i sytuacjami odwołującymi się do ponadczasowych wartości</p>	

		<p>duchowym i moralnym współczesnych: <i>brak autorytetów, zagubienie i dezorientacja, odsunięcie się od tego, co się dookoła nas dzieje</i> (także w <i>sferze publicznej</i>) i <i>pilnowanie tylko własnych spraw – życia prywatnego</i>;</p> <p>– wyszukanie w tekście stwierdzeń odnoszących się do kulturowych i cywilizacyjnych skutków zubożenia, – wprowadzenie terminu <i>nihilizm</i>, – porównanie definicji nihilizmu z komentarzami pisarza dotyczącymi omawianych problemów;</p> <p>– wyszukanie w wypowiedzi Grudzińskiego recepty na zdiagnozowaną chorobę czasów: zachowanie, bez względu na sytuację, swojej indywidualności, duszy – <i>twardego jądra</i>, samoświadomości, która jest warunkiem odczuwania i okazywania szacunku drugiej indywidualności i opartej na nim przyjaźni;</p> <p>– wyszukanie zadań, jakie pisarz powierza jednostkom: wierność swoim poglądom i wartościom, równowaga w postępowaniu, szacunek dla siebie i innych;</p> <p>– dyskusja na temat popularności idei bycia <i>księciem niezłomnym</i> i zagadnień związanych z jej realizacją.</p> <p>Zadanie domowe Zadanie 11 lub 13, s. 250 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>mobbing;</p> <p>* cytuje fragmenty mówiące o konsekwencjach zubożenia i komentuje je;</p> <p>* wymienia dalekosiężne konsekwencje omawianego zjawiska: zaburzenie równowagi polegającej na życiu w sposób umiarkowany;</p> <p>* zna i rozumie termin <i>nihilizm</i>;</p> <p>* wyszukuje w tekście kluczowe wartości, które są zdolne uleczyć świat: szacunek do drugiego człowieka, przyjaźń;</p> <p>* wyjaśnia określenie duszy jako <i>twardego jądra</i>, cytuje odpowiednie fragmenty i komentuje je: <i>nie można człowieka całkowicie zmienić, uformować [...] odebrać mu absolutnie wszystkiego</i>, np. to ta część człowieka, która należy tylko do „właściciela” – może ją oddać, „sprzedać” lub zachować;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji;</p> <p>* wymienia osoby, które mogłyby być wzorem w dzisiejszym świecie i wymienia powody, dla których są one godne podziwu i naśladowania.</p>	<p>moralnych (np. dydaktyczne dzieło sztuki, kradzież uliczna, człowiek leżący na chodniku);</p> <p>* dostrzega wagę problemu poruszonego przez pisarza, znajdującego odbicie w świecie współczesnym;</p> <p>* wypowiada się na temat różnicy między nihilistą a osobą, dla której nic, poza sprawami dotyczącymi jej bezpośrednio, nie jest ważne;</p> <p>* rozumie złożoność pojęcia szacunek, zaprezentowaną w artykule: to nie tylko zachowania kurtuazyjne, lecz tolerancja;</p> <p>* wskazuje przyczyny lepszego funkcjonowania jednostki w małych społecznościach: np. ściślejsze relacje, mniejsza anonimowość, wolniejsze tempo życia, brak <i>wyścigu szczurów</i>, jednolity system wartości, wspólne interesy (dobro);</p> <p>* podczas dyskusji przedstawia swoje dojrzałe przemyślenia.</p>	
<p>* R. Kapuściński <i>Spoleczeństwo planetarne</i>, s. 257, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>8. Aby przetrwać, musimy współistnieć.</p>	<p>* przypomnienie biogramu pisarza i zapoznanie się ze wstępem;</p> <p>* przeczytanie tekstu, analiza i interpretacja:</p> <p>– wyjaśnienie tytułu;</p> <p>– przedstawienie przyczyn powstawania społeczeństwa planetarnego i jego cech opisanych w artykule;</p> <p>– przedstawienie problematyki wywiadu:</p>	<p>* wie, że Ryszard Kapuściński był cenionym w Polsce i na świecie publicystą;</p> <p>* omawia znaczenie wyrażenia <i>społeczeństwo planetarne</i>;</p> <p>* wymienia przyczyny powstawania społeczeństwa planetarnego opisane w artykule: gwałtowny rozwój</p>	<p>* dostrzega znaczenie wypowiedzi Kapuścińskiego, wynikające z doświadczenia podróżnika-intelektualisty, wnikliwego reportera, korespondenta wojennego;</p> <p>* wyjaśnia, na czym ma polegać zmiana sposobu myślenia: na planowaniu</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p>

		<p>omówienie procesu przeobrażania się świata, przewartościowania terminów: cywilizacja, społeczeństwo, kultura, warunków sprzyjających urzeczywistnieniu zmian dla dobra ludzkości, poziomu świadomości zagrożeń globalnych;</p> <p>– dyskusja na temat wartości, które stanowią podstawę budowania wspólnoty świata,</p> <p>* zestawienie i objaśnienie terminów: kultura narodowa – kultura globalna, cywilizacja europejska – cywilizacja globalna, naród – ziemianie, państwo – wioska globalna;</p> <p>* dyskusja dotycząca szans i zagrożeń wynikających z globalizacji;</p> <p>* omówienie projektu P. Młodożeńca.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Wykonaj zadanie 8, s. 259.</p> <p>2. Obejrzyj film <i>A.I. Sztuczna Inteligencja</i>, w reżyserii S. Spielberga.</p>	<p>technologii elektronicznej, która umożliwiła skuteczną i szybką komunikację bez względu na odległość dzielącą nadawcę i odbiorcę;</p> <p>* przedstawia warunek postępu: zmiana sposobu myślenia;</p> <p>* wskazuje przyczyny optymizmu Kapuścińskiego: rosnąca świadomość społeczna, tendencja do poszukiwania sposobu na pokojowe współistnienie;</p> <p>* wie, że artykuł jest przykładem wywiadu;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji;</p> <p>* pisze notatkę zawierającą wnioski z dyskusji.</p>	<p>i działaniu z myślą o dobru całej Ziemi i wszystkich ludzi, bez względu na dzielące ich różnice: kolor skóry, rasę, poglądy, wyznanie, status społeczny;</p> <p>* wskazuje przyczyny konieczności myślenia globalnego: ocieplenie klimatu, epidemie, brak wody, eksploatacja zasobów naturalnych;</p> <p>* wymienia inne zagrożenia dla świata: zanieczyszczenie środowiska, nędz, głód, katastrofy naturalne;</p> <p>* rozumie intencję wypowiedzi;</p> <p>* wykazuje się w dyskusji dojrzałością przemyśleń i identyfikuje się z wartościami, które wymienia.</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wyśławiania się;</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury</p>
<p>* <i>A.I. Sztuczna Inteligencja</i>, reż. S. Spielberg.</p>	<p>9. Gdy człowiek chce być Stwórcą...</p>	<p>* analiza i interpretacja filmu <i>A.I. Sztuczna Inteligencja</i>:</p> <p>– swobodne opisywanie wrażeń po obejrzeniu filmu;</p> <p>– zapisanie nazwisk współtwórców filmu: Steven Spielberg – reżyseria, Steven Spielberg i Ian Watson – scenariusz, John Williams – muzyka, Janusz Kamiński – zdjęcia, Rick Carter – scenografia, Haley Joel Osment – David, Frances O'Connor – Monika, Sam Robards – Henry, William Hurt – profesor Allen Hobby;</p> <p>– podanie dodatkowych informacji o filmie: jest on adaptacją opowiadania Briana Aldissa;</p> <p>– sformułowanie kwestii moralnych nieprzemyślanych przez bohaterów, które wpływają na los Davida, m.in.: czy robot, wyposażony w program zdolności do</p>	<p>* dzieli się z kolegami wrażeniami po obejrzeniu filmu;</p> <p>* zna nazwisko reżysera filmu i kojarzy je z innymi dziełami twórcy;</p> <p>* określa czas i miejsce akcji;</p> <p>* wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do przedstawianych wydarzeń – potrafi powiedzieć, co zrobiło na nim pozytywne, a co negatywne wrażenie;</p> <p>* dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: odpowiedzialność, miłość rodzi-cielska, przyjaźń, samotność, zaufanie, szczerłość uczuć, wytrwałość w osiąganiu zamierzonych celów, samoświadomość;</p>	<p>* ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* dostrzega złożoność problemów zasygnalizowanych w filmie, niejednoznaczność ocen postaw bohaterów i potrafi wyjaśnić na przykładach, z czego ona wynika;</p> <p>* charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy;</p> <p>* wymienia podstawowe różnice pomiędzy Davidem a człowiekiem: ekskluzywny produkt myśli naukowej i technologii, brak indywidualności, wolnej woli, sprytu;</p>	

		<p>odczuwania emocji, może kochać naprawdę, czy jego można pokochać, czy człowiekowi, jako twórcy robota, wolno obchodzić się z nim jak z zabawką – kiedy się znudzi lub stanie się zbędny zniszczyć go, czy wolno igrać z uczuciami dla kaprysu, z powodu własnych potrzeb emocjonalnych, czy nienawiść i zazdrość wobec <i>mechów</i> była uzasadniona, skoro są wytworami człowieka;</p> <p>* przesłanie filmu: film stawia przed widzami trudne pytania, na które należałoby znać odpowiedź, zanim postępowanie w nauce i technice wyprzedzi rozwój moralny i duchowy człowieka.</p> <p>Zadanie domowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Napisz recenzję filmu. 2. Opisz wymyśloną przygodę, w której jesteś robotem. Opowiedz w niej o swoich uczuciach i wątpliwościach. 	<p>* ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów;</p> <p>* omawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny pozbycia się Davida;</p> <p>* streszcza koleje losu Davida.</p>	<p>* dostrzega w sytuacji Davida nawiązanie do dziejów Pinokia;</p> <p>* wypowiada się na temat zagadnień moralnych poruszonych w filmie;</p> <p>* dostrzega, że dzieje Davida prezentowane są w ten sposób, by widz identyfikował się z jego uczuciami oraz wartościami;</p> <p>* wypowiada się na temat zalet filmu;</p> <p>* ocenia zakończenie filmu.</p>	<p>przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, sztuki plastyczne.</p>
<p>* A. Zagajewski <i>Prawda</i>, s. 251, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego;</p> <p>* R. Krynicki <i>Tak</i>, s. 236, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>10. <i>Prawda to początek drogi do wolności</i> – o trudach życia buntownika.</p>	<p>* przeczytanie biogramu poety i wstępu do wiersza, podkreślenie faktu, że poezja Nowej Fali koncentrowała się na tematach społecznych i politycznych, za swój obowiązek uważając opisywanie rzeczywistości;</p> <p>* podanie informacji o utworze <i>Prawda</i> A. Zagajewskiego: wydany w 1972 r. w debiutanckim tomiku wierszy <i>Komunikat</i>, w dobie nasilającego się kryzysu społeczno-politycznego, przy jednocześnie głoszonej propagandzie sukcesu;</p> <p>* odczytanie wiersza <i>Prawda</i>, analiza i interpretacja:</p> <p>– wykazanie, że treść wypowiedzi została sformułowana ogólnie, aluzyjnie i bez kontekstu historyczno-biograficznego nie sposób odczytać jej właściwie;</p> <p>– ustalenie nadawcy i adresata utworu,</p>	<p>* notuje najważniejsze informacje o poecie i Nowej Fali;</p> <p>* wie, jakie zadania postawili sobie poeci Nowej Fali;</p> <p>* rozumie, że ich twórczość była wyrazem niezgody na socjalistyczną rzeczywistość;</p> <p>* rozumie termin <i>propaganda sukcesu</i> i odnosi go do lat 1968–1980;</p> <p>* na podstawie uzyskanych informacji wnioskuje o tematyce wiersza;</p> <p>* opowiada o treści apelu: podmiot żąda, aby adresat porzucił stan zniewolenia na rzecz wolności;</p> <p>* wnioskuje o uczuciach podmiotu lirycznego wobec adresata: gniew, współczucie;</p> <p>* wyszukuje w <i>Słowniku</i></p>	<p>* potrafi powiązać twórczość Nowej Fali z ruchami społeczno-politycznymi końca lat 60.;</p> <p>* omawia tematykę wiersza, jako wyrazu buntu moralnego przeciwko zakłamanemu rządowi i milczeniu autorytetów, np. o wypadkach marca '68 i grudnia '70;</p> <p>* zauważa, że adresatem wypowiedzi może być jej nadawca;</p> <p>* szczegółowo opisuje sytuację liryczną: podmiot posługuje się apostrofami, by przedstawić adresatowi ograniczenia, na które się godził, sugeruje, że przyjął postawę zgarbioną, żyje w psychicznych więzach, jakby był zakneblowany, podobny do poczwarki lub dziecka w łonie</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę</p>

		<p>wykazanie, że obaj należą do pokolenia, dla którego prawda o działaniach rządu i reżimie władzy była wartością trudno dostępną, niebezpiecznie było poruszać zakazane tematy;</p> <p>– podanie informacji, że Zagajewski, współtwórca krakowskiej grupy poetyckiej <i>Teraz</i>, chętnie włączał do wierszy słowa-klucze: <i>prawda, oddech</i>, wraz z ukutym przez siebie hasłem <i>mów prawdę, mów wprost</i>;</p> <p>– wprowadzenie terminu metanoja (metanoia) – nawrócenie, składające się z dwóch faz: 1. Kryzys wynikający z aktualnego stanu, przygotowanie; 2. Ujawnienie się na skutek przebudzenia świadomości;</p> <p>– wyjaśnienie aluzji literackiej do Biblii – Jonasz i wielka ryba, w wierszu następuje odwrócenie ról – <i>jesteś Jonaszem trawiącym wieloryba</i>;</p> <p>– interpretacja dwóch ostatnich wersów tekstu: określenie zadania adresata oraz symbolicznego przypisania rąk do uczuć.</p> <p>* przeczytanie wiersza R. Krynickiego <i>Tak</i>;</p> <p>* swobodne dzielenie się wrażeniami i próba wstępnej interpretacji po przeczytaniu tekstu;</p> <p>* przeczytanie wstępu do tekstu i biogramu poety;</p> <p>* interpretacja i analiza poparta uzyskaną wiedzą:</p> <p>– gromadzenie wiedzy na temat podmiotu lirycznego;</p> <p>– wyszukanie środków stylistycznych i określenie ich funkcji;</p> <p>– formułowanie pytania, na które wiersz mógłby stanowić odpowiedź;</p> <p>– podsumowanie interpretacji: wiersz obnaża uczucia ludzi, którzy wiele poświęcili walce w imię ideałów. Kiedy</p>	<p>wyrazów <i>obcych</i> termin metanoja i odnajduje w wierszu realizację procesu <i>nawrócenia</i>;</p> <p>* charakteryzuje bohaterów aluzji literackiej: <i>Jonasz</i> – wierny wartościom, szlachetny, lecz łękliwy, nie chce się narażać, początkowo odmawia głoszenia prawdy, po przemianie wewnętrznej otwarcie nawołuje do zmiany postawy – adresat wiersza, <i>wielka ryba</i> – zwierzę morskie, które połączyło Jonasz-komunizm;</p> <p>* omawia zadanie wyznaczone adresatowi (zgodne z zadaniami poety Nowej Fali): istnieje, by służyć prawdzie;</p> <p>* wypowiada się o skutkach mówienia prawdy, znanych z doświadczenia i sugerowanych w wierszu;</p> <p>* wnioskuje o ponadczasowym znaczeniu przesłania;</p> <p>* poszerza swój zasób leksykalny, wykonując zadanie 10, s. 251;</p> <p>* poprawnie interpretuje głosowo utwór;</p> <p>* dzieli się wrażeniami i podejmuje próbę interpretacji wiersza <i>Tak</i> bez znajomości kontekstu;</p> <p>* wymienia informacje o podmiocie lirycznym: dorosła osoba, która przeżyła niebezpieczeństwo, mieszka w mieście i porusza się po nim tramwajem;</p> <p>* wskazuje przerwę, jako jedyny użyty środek artystyczny;</p> <p>* wie, że wiersz jest przykładem liryki bezpośredniej;</p>	<p>matki, zachęca do wyjścia na świat, zacerpnienia tchu, by pełnym głosem, zrozumiale powiedzieć prawdę o swym zniewoleniu i rzeczywistości;</p> <p>* rozumie znaczenie przekształcenia motywu Jonasz i wielkiej ryby: nawet milczący buntownik niszczy system od środka;</p> <p>* odnajduje w tekście słowa-klucze i hasła Nowej Fali oraz wnioskuje, że ułatwiały one zrozumienie prawdziwego przesłania utworu – obywatelskiego, nie prywatnego;</p> <p>* dostrzega, że język, którym posługuje się wyraziciel prawdy, ma znaczenie dla jej rozumienia i przyjęcia;</p> <p>* potrafi dowieść swoich wniosków, posługując się cytatami;</p> <p>* interpretuje tytuł utworu;</p> <p>* samodzielnie wykonuje analizę wersyfikacyjną: wiersz pozbawiony podziału na strofy, bezrymowy, wolny;</p> <p>* ma wiele logicznych hipotez interpretujących wiersz <i>Tak</i> i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* zwraca uwagę, że bez kontekstu biograficznego wiersz mógłby być przykładem ujęcia innego problemu – zagadnienia egzystencji po przeżytej wojnie;</p> <p>* rozpoznaje intencje podmiotu lirycznego: ironiczne porównanie obecnych zadań z minionymi;</p> <p>* określa funkcję przerzutni: uwypuklenie ironii, wyłonienie ze zdania innych cząstek</p>	<p>utworu;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wyrażania się.</p>
--	--	--	---	--	--

		<p>cel zostaje osiągnięty, czują się zagubieni. Liryk jest obserwacją takiego stanu i ostrzeżeniem przed niedostrzeganiem wartości życia w spokoju.</p> <p>Zadanie domowe. Wykonaj zadanie 9, s. 251, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>* podejmuje próbę nazwania emocji osoby mówiącej w wierszu: czuje ona zniechęcenie i zwątpienie, pustkę, rozdrażnienie.</p>	<p>znaczeniowych niż uzasadnione logiką i składnią; * potrafi wskazać w wierszu wyznaczniki liryki bezpośredniej.</p>	
<p>* Z. Herbert <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, s. 277, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>11. Pan Cogito żąda postawy wyprostowanej.</p>	<p>* przypomnienie sylwetki artystycznej Herberta; * podanie informacji, że <i>Przesłanie Pana Cogito</i> stanowi podsumowanie doświadczeń i refleksji bohatera (często też podmiotu lirycznego); * przypomnienie, że Pan Cogito to, zdaniem badaczy literatury, alter ego poety; * przeczytanie wiersza, analiza i interpretacja: – przypomnienie z klasy I postaci Rolanda i Hektora i przedstawienie sylwetki Gilgame- sza, którego heroiczne czyny utrwalono w starożytnym sumeryjskim eposie – wyzwoliciel i obrońca królestwa; – wyszukanie odniesień do dziedzictwa kulturowego (aluzje literackie): do mitologii – złote runo, Biblii – wędrówka Izraelitów przez pustynię, eposów, świętego Franciszka-umiłowanie natury, <i>Popiołu i diamentu</i> Andrzejaewskiego – śmierć na śmietniku; – aluzja do praktyki przeprowadzania aresztowań o świcie (być może także aluzja do <i>Procesu</i> Kafki); – wyszukanie pozostałych środków artystycznych, stylizacji biblijnej (<i>zaiste, obalić w proch, źródło zaranne</i>) i kolokwializmów; – przytoczenie interpretacji nazwiska Cogito, dokonanej przez J. Łukasiewicza,</p>	<p>* zna inne utwory Herberta, kojarzy tożsamość bohatera i poety z wiersza <i>Pan Cogito czyta gazetę</i>; * wyjaśnia tytuł wiersza: przesłanie – ogólna myśl, idea zawarta w tekście adresowana do odbiorcy; * wyszukuje informacje o adresacie i proponuje ich objaśnienie: ocalał, np. z pożogi wojny, ma mało czasu, np. życie nie trwa długo, młodość już przeminęła; * definiuje tekst jako przykład liryki inwokacyjnej (zwrotu do adresata) i popiera wypowiedź cytataami z tekstu; * wymienia wartości, z którymi identyfikuje się Gilgamesz, Hektor i Roland: honor, odwaga, poświęcenie dla ojczyzny i rodaków, walka z wrogiem; * wyszukuje główne imperatywy, wyrażone powtórzeniami; * wskazuje środki stylistyczne; * wymienia przymioty adresata: odwaga, bezinteresowność, Gniew, Pogarda, miłość, pokora, czujność, wierność i wyjaśnia, do czego powinny się odnosić; * potrafi wskazać wyrazy i wyrażenia potoczne i</p>	<p>* przypomina pochodzenie i znaczenie nazwiska bohatera: Pan Myślę, zaczerpnięte z sentencji Kartezjusza <i>myślę, więc jestem</i>; * charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi: podmiot – Pan Cogito, adresat – każdy, zwłaszcza ten, kto chce być <i>przyjęty do grona swoich przodków: Gilgamesza, Hektora i Rolanda</i>; * wyszukuje w tekście przykazania dekalogu sformułowanego przez Pana Cogito; * potrafi podać inne przykłady spisanych zasad postępowania, np. dekalog biblijny, zasady etyczne zawarte w Koranie, <i>Kodeks Hammurabiego</i>, spis praw danego kraju, systemy filozoficzne; * wyjaśnia, dlaczego <i>w ostatecznym rozrachunku jedynie odwaga się liczy</i> i podaje przykłady z doświadczenia, lektur i filmów; * określa zadania i cel życia człowieka sformułowane w tekście; * objaśnia znaczenie większości środków stylistycznych i określa ich funkcję;</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim</p>

		<p>badacza literatury – <i>Myszę, więc płacę za myślenie. Płacę poniżeniem i samotnością. A wyplacam godnością i poznaniem;</i> * dyskusja na temat aktualności <i>Przesłania</i> i możliwości jego realizacji. Zadanie domowe. 1. Co sądzisz o kodeksie moralnym wpisanym w <i>Przesłanie</i>? Czy możesz uznać go za własny w całości czy częściowo? Uzasadnij odpowiedź. 2. Zadanie 14, s. 279. 3. Obejrzyj film <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>, reż. P. Weir.</p>	<p>wyszukane; * odczytuje nastrój wiersza; * bierze udział w dyskusji, popiera swoje stanowisko przykładami.</p>	<p>* wypowiada się na temat nagrody przewidywanej w utworze za przestrzeganie kodeksu moralnego; * na przykładzie utworu wyjaśnia, na czym polega absolutyzm moralny twórczości Herberta.</p>	<p>porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p>
<p>* film <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>, reż. P. Weir.</p>	<p>12. Trudne wybory w drodze do dorosłości.</p>	<p>* analiza i interpretacja filmu <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>: zapisanie nazwisk najważniejszych współtwórców filmu: Peter Weir – reżyseria, Tom Schulman – scenariusz, Maurice Jarre – muzyka, John Scale – zdjęcia, Robin Williams – John Keating, Robert Sean Leonard – Neil Perry, Ethan Hawke – Todd Anderson, Josh Charles – Knox Overstreet, Gale Hansen – Charles Dalton, Dylan Kussman – Richard Cameron, Norman Lloyd – pan Nolan, Kurtwood Smith – pan Perry; * podanie informacji, że Nancy Kleinbaum napisała na podstawie scenariusza powieść o tym samym tytule; * wyjaśnienie pochodzenia sentencji <i>carpe diem</i>; * przesłanie filmu: skostniały system edukacji skoncentrowany na przekazywaniu wiedzy, ćwiczeniu dyscypliny nie uczy samodzielnego myślenia, nie wspomaga ucznia w procesie dojrzewania emocjonalnego i społecznego, sprzyja formowaniu jednostki podporządkowanej, słabej, funkcjonującej wg utartych schematów i</p>	<p>* opisuje swoje odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * określa czas i miejsce akcji; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: odpowiedzialność, miłość rodzicielska, przyjaźń, samotność, wybór celów i ich realizacja, dojrzewanie; * przytacza podstawowe wartości, którymi kierowano się w Akademii Weltona; * dostrzega wpływ, jaki wywarł na uczniów profesor Keating; * przytacza maksymę nauczyciela, która stała się mottem chłopców; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń; * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów; * omawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny samobójstwa Neila Perry'ego; * posługując się swoją</p>	<p>* opisuje atmosferę panującą w Akademii Weltona; * charakteryzuje metody edukacji; * wyraża swoją opinię na temat wartości deklarowanych w Akademii Weltona; * wyjaśnia i interpretuje znaczenie sentencji <i>carpe diem</i>; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * opisuje relacje rodzinne państwa Perrych; * wypowiada się na temat obarczenia Keatinga winą za śmierć Neila i decyzji o zwolnieniu go z pracy; * dostrzega złożoność przyczyn tragedii; * wypowiada się dojrzałe na temat cech dobrej szkoły i dobrego nauczyciela; * wypowiada się na temat walorów filmu: gry aktorskiej, muzyki, poruszających scen, symboli.</p>	<p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film;</p>

		<p>miernej duchowo. Brak dialogu i wzajemnego szacunku w rodzinie przynosi fatalne skutki.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Napisz recenzję filmu. 2. Opisz wymyślone wydarzenie, które zapobiegłoby decyzji Neila o samobójstwie.</p>	<p>wyobraźnią, przedstawia rozwiązania, które pozwoliłyby uniknąć śmierci chłopca.</p>		
<p>* M. Maliński <i>Aby nie ustać w drodze</i>, s. 254, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>13. Jak żyć w zgodzie z innymi i ze sobą?</p>	<p>* przeczytanie wstępu i biogramu autora; * przeczytanie wypowiedzi Malińskiego; * analiza i interpretacja: – określenie tematyki każdej części tekstu; – podzielenie klasy na 4 grupy i polecenie wypisania z tekstu odpowiedzi na pytania: 1) grupa I: Czym człowiek powinien się w życiu kierować?; 2) grupa II: Jak człowiek nie powinien postępować?; 3) grupa III: Na czym polega bycie sobą i czym ono skutkuje?; 4) grupa IV: O czym człowiek powinien pamiętać?; – wykonywanie zadań 1–4, s. 255–256 w oparciu o tekst oraz zagadnienia opracowane w grupach. Zadanie domowe 1. Napisz kilkuzdaniową wypowiedź o tym, które zalecenia ks. Malińskiego są, twoim zdaniem, najtrudniejsze do wykonania. 2. Jak sądzisz, dlaczego współcześni ludzie, zwłaszcza młodzi, przyłączają się do subkultur? Oceń to zjawisko. 3. Przygotujcie w grupach gazetki na temat subkultur. Skorzystajcie z sugestii zawartych w zadaniu 1, s. 255 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>* wie, kim jest ks. Maliński; * omawia ogólnie tematykę tekstu; * proponuje tytuł dla każdej części wypowiedzi; * pracuje w grupie: wyszukuje cytaty, interpretuje je i zapisuje wnioski w formie wyliczenia; * przedstawia wyniki pracy; * zapoznaje się z pytaniami i odpowiada na nie ustnie; * wypowiada się na temat języka zastosowanego w wypowiedzi Malińskiego: prosty, zrozumiały, posługuje się wyrażeniami potocznymi; * analizuje formy czasowników, za pomocą których autor zwraca się do odbiorców: często tryb rozkazujący, 2.os. l.poj., i określa ich funkcję: sprawić wrażenie, że zwraca się bezpośrednio do jednego odbiorcy; * podejmuje próbę wskazania powiązań pomiędzy tekstem a obrazem Halla <i>Kopciuszek</i> w V. części wymieniono tę postać.</p>	<p>* korzystając z biogramu i treści tekstu, wnioskuje, że autora interesuje przede wszystkim tematyka moralna, psychologiczna i filozoficzna; * pracując w grupie, dąży do precyzyjnego ujmowania myśli; * odpowiadając wyczerpująco na pytania zawarte w zadaniach, powołuje się na cytaty z tekstu; * dostrzega zastosowanie form typowych dla języka gazet: <i>zabezpieczenie sobie minimalnych warunków egzystencji, ustawianie się w nowej pozycji</i> i określa ich funkcję: odwołanie do znanych odbiorcy fraz, aby być lepiej rozumianym; * wskazuje związek obrazu z tekstem: na obrazie Kopciuszek siedzi zgarbiony, smutny i zamyślony, w postawie biernej, jakby na coś lub kogoś czekał.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem</p>
<p>J. Twardowski <i>Sprawiedliwość</i>, s. 262,</p>	<p>14. O sprawiedliwości innej dla każdego.</p>	<p>* rozmowa o rozumieniu pojęcia sprawiedliwości;</p>	<p>* wyjaśnia swoje rozumienie pojęcia i próbuje je zdefiniować;</p>	<p>* wie, że wyraz sprawiedliwość jest przykładem rzeczownika</p>	

<p>podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>		<ul style="list-style-type: none"> * podanie informacji, że pojęcie sprawiedliwości pojawia się jako motyw w wielu dziełach kultury: literaturze, sztukach plastycznych, filmie, począwszy od mitologii wszystkich kultur i Biblii, stanowi jedno z zagadnień wielu doktryn filozoficznych, problem etyczny i historyczny; * odczytanie wiersza Twardowskiego, analiza i interpretacja: – wyszukanie w tekście cytatu wyjaśniającego rozumienie pojęcia przez podmiot liryczny: <i>Dziękuję Ci że sprawiedliwość Twoja jest nierównością</i>; – porównanie definicji zawartej w utworze z pojmowaniem sprawiedliwości przez uczniów, wskazanie różnic; – zwrócenie uwagi na budowę utworu-dwie nierówne strofy, każda rozpatruje inaczej kwestię sprawiedliwości: w pierwszej rozważane są potencjalne skutki działania sprawiedliwości równej dla każdego, w drugiej – skutki sprawiedliwości nierównej; – wprowadzenie terminu antyteza; – wyjaśnienie pojęcia <i>calości</i> wymienionej w wierszu; – wyszukanie pozostałych figur stylistycznych: apostrofa, epitety, anafory, porównania; * przypomnienie <i>Pieśni XXV</i> J. Kochanowskiego, w której Bóg przedstawiony jest jako Stwórca doskonałości świata i dobroczyńca ludzkości; * wyszukanie frazeologizmów związanych z wyrazami sprawiedliwość, sprawiedliwy. Zadanie domowe 1. Co sądzisz o sprawiedliwości rozumianej zgodnie z wierszem Twardowskiego? 	<ul style="list-style-type: none"> * podaje przykłady zachowań sprawiedliwych; * wie, że doświadczanie sprawiedliwości jest jedną z ważniejszych potrzeb człowieka; * gromadzi skojarzenia z wyrazem sprawiedliwość; * wie, że sprawiedliwość związana jest z prawem sądem, winą, karą, nagrodą, równością; * wyszukuje w tekście dowody na to, że <i>sprawiedliwość jest nierówna</i>; * zna termin paradoks i wie, że w cytowanym fragmencie został on zastosowany; * omawia dopełnianie się przeciwieństw opisanych w 2. strofie; * zna termin antyteza; * określa cechy podmiotu lirycznego i jego uczucia wobec adresata wypowiedzi: osoba wierząca w Boga, dostrzegająca mądrość Stwórcy, wdzięczna za boski porządek świata; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * dostrzega inne analogie między <i>Pieśnią</i> Kochanowskiego a <i>Sprawiedliwością</i>; oba wiersze mają charakter modlitwy dziękczynnej skierowanej do Boga; 	<p>abstrakcyjnego, dlatego też trudno go zdefiniować, a nawet odnaleźć w słownikach jednolitą definicję;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wie, że pojęcie sprawiedliwości jest jednym z częściej spotykanych w dziełach kultury; * wymienia wyrazy bliskoznaczne: bezstronność, obiektywność, prawość, słusność; * rozumie termin paradoks i podaje jego przykłady; * odwołuje się do czytanego wcześniej tekstu Malińskiego i wskazuje podobieństwa; * dostrzega nawiązania do Biblii i zapisanego w niej kodeksu moralnego, np. do przypowieści o synu marnotrawnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * rozumie termin antyteza i wskazuje jej przykłady w tekście; * wypowiada się na temat problemów człowieka z zaakceptowaniem sprawiedliwości jako nierówności; * wyjaśnia puente utworu: boska sprawiedliwość nakłania człowieka do szukania dopełnienia w innych, wspólnie tworzą one harmonijny świat; * wskazuje w wierszu środki stylistyczne; 	<p>z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;</p> <ul style="list-style-type: none"> * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
---	--	---	--	--	---

		2. Przeczytaj notatkę <i>To warto wiedzieć</i> i napisz, jak rozumiana jest sprawiedliwość wymieniona na medalu. 3. Wykonaj zadanie 12, s. 263.			
* W. Kuczok <i>Gnój</i> , s. 264, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.	15. Nie! – o bolesnym dzieciństwie i jego skutkach.	* przeczytanie biogramu pisarza oraz wstępu; * zapoznanie się z fragmentem powieści <i>Gnój</i> , zamieszczonym w podręczniku; * analiza i interpretacja: – opisywanie rodziny: ojciec – prawdopodobnie niewykształcony, nieporadny wychowawczo, przeświadczony o konieczności utrzymania patriarchy, jego koncepcja wychowawcza opiera się na przemocy fizycznej i psychicznej, matka – o niej wiemy tylko, że nie interweniuje wobec poczynań starego K., syn – jednak (brak imienia), żyjący w nieustannym strachu, nieświadomy oczekiwań ojca (brak sprecyzowanych zasad i wymagań poza całkowitą podległością), rodzina nie nosi znamion patologii; – przedstawienie relacji między ojcem a synem; – omówienie fizycznych i psychicznych aspektów przemocy starego K.; – wyszukanie nazw, za pomocą których chłopiec i narrator mówią o ojcu, wskazanie różnic; – analiza języka użytego w opisie bólu: szczegółowy, obrazowy, narrator określa go na podobieństwo pejczy – <i>gesty, rozlewał się ciężarem</i> , stosuje porównanie do zastrzyku, wskazując podobieństwa i różnice, ucieka się do personifikacji, aby odbiorca mógł pojąć jego znaczenie i rozmiar, – ustalenie, czy K. widział zło w stosowaniu przemocy wobec syna: nie bił go przy świadkach i bagatelizował rozmiar kary,	* opisuje swoje wrażenia i emocje po przeczytaniu tekstu; * charakteryzuje metody wychowawcze ojca; * wnioskuje o jego stosunku emocjonalnym do syna; * wie, że narrator i bohater to ta sama osoba, lecz dzieli jej dystans czasowy (narracja pierwszoosobowa, pamiętnikarska); * wie, że utwór jest przykładem epiki; * wyszukuje w tekście fragmenty pokazujące stosunek chłopca do ojca i narratora do ojca; * określa fizyczną stronę znęcania się starego K.: częste, seryjne bicie chłopca <i>pejczem</i>, trwający wiele godzin ból; * wymienia psychiczne tortury, towarzyszące biciu: nakaz <i>wąchania pejczy</i>, upokarzanie, tresura identyczna jak w przypadku psa, zastraszanie, odbieranie godności; * dostrzega podobieństwo pomiędzy sposobem traktowania psów i chłopca przez K. oraz między określaniem psa i chłopca przez narratora; * wnioskuje o uczuciach dziecka wobec samego siebie; * wyszukuje fragment opisujący ból, cytuje wyrażenia i zwroty pozwalające go sobie wyobrazić i opowiada o nim własnymi słowami;	* ma wiele dojrzałych refleksji po zapoznaniu się z tekstem i dzieli się nimi z kolegami; * dostrzega niejednoznaczność nastawienia emocjonalnego starego K. do syna , wskazuje fragmenty świadczące o próbach stworzenia więzi: K. przebrany za Mikołaja przyniósł prezenty, dał chłopcu psa; * wnioskuje, że na opis uczuć chłopca nałożone są emocje opowiadającego o swych traumatach – dorosłą ofiarę przemocy; * potrafi dowieść swoich przekonania, powołując się na cytaty oraz omawiając styl i język wypowiedzi narratora; * wskazuje na posłużenie się ironią i określa jej funkcje; * wypowiada się na temat przyczyn bicia syna przez starego K.: oficjalnie za bycie <i>niegrzecznym</i> , faktycznie wtedy, gdy ojciec uznał, że syn był <i>niegrzecznym</i> , w celach <i>profilaktycznych i wychowawczych</i> ; * formułuje dojrzałe oceny nagannych zachowań ojca; * omawia przyczyny pominięcia imienia dziecka: będąc ofiarą tresury, nie czuł się człowiekiem, lecz dzieckiem rasy ludzkiej; * zauważa niejasność wymagań	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie

		<p>– objaśnienie tytułu: w tym wypadku oznacza miejsce, w którym zalegają nieczystości – metafora domu we wspomnieniach narratora;</p> <p>* dyskusja o metodach wychowawczych: czemu służą, jakie powinno się stosować, jakie są skuteczne, jakie relacje powinny panować w rodzinie, aby metody wychowawcze były skuteczne;</p> <p>* zapoznanie się z notatką <i>To warto wiedzieć</i>.</p> <p>Zadanie domowe</p> <p>1. Zadanie 16, s. 269.</p> <p>2. Napisz list do pana K. z perspektywy jego małego syna. Postaraj się go przekonać do zaprzestania stosowania przemocy. Pamiętaj o zachowaniu etyki języka.</p> <p>3. Obejrzyj film <i>Pregi</i>, reż. M. Piekorz.</p>	<p>* rozumie, że K. zależało na opinii innych osób i potrafi tego dowieść;</p> <p>* krytycznie ocenia postępowanie K.;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji;</p> <p>* interpretuje rysunek Sławomira Mrożka w odniesieniu do przeczytanego tekstu.</p>	<p>starego K., który oczekiwał <i>absolutnej i bezwarunkowej podległości, lecz nie określił szczegółowych zasad</i> obowiązujących syna i nie wyjaśniał za co karze dziecko;</p> <p>* dostrzega i omawia negatywne skutki przemocy dla opresora i ofiary – bieżące i dalekosiężne, rzutujące na jakość życia dorosłego.</p>	<p>rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, sztuki plastyczne.</p>
* <i>Pregi</i> , reż. M. Piekorz	16. O skutkach przemocy w rodzinie raz jeszcze...	<p>* analiza i interpretacja filmu <i>Pregi</i>:</p> <p>– swobodne opisywanie swoich wrażeń i odczuć po obejrzeniu filmu;</p> <p>– zapisanie nazwisk najważniejszych współtwórców dzieła: Magdalena Piekorz – reżyseria, Wojciech Kuczok – scenariusz, Adrian Konarski – muzyka, Marcin Koszałka – zdjęcia, Michał Żebrowski – Wojciech Winkler, Wacław Adamczyk – trzynastoletni Wojtek Winkler, Jan Frycz – Andrzej Winkler, Agnieszka Grochowska – Tatiana;</p> <p>– podanie dodatkowych informacji o filmie: film został nakręcony na podstawie utworów W. Kuczoka – powieści <i>Gnój</i> i opowiadania <i>Diobol</i>;</p> <p>– w jednej ze scen, w tatrzańskiej bazie speleologów występuje Kuczok w roli taternika,</p> <p>– omówienie ostatniej sceny filmu;</p> <p>– przesłanie filmu: pokazuje on skutki przemocy, która niszczy istniejące relacje międzyludzkie i utrudnia nawiązanie ich</p>	<p>* opisuje swoje wrażenia i odczucia wywołane obejrzanym filmem;</p> <p>* określa czas i miejsce akcji;</p> <p>* dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: odpowiedzialność, miłość rodzicielska, przemoc i jej skutki, przyjaźń, samotność, relacje z ludźmi, wybór celów i ich realizacja;</p> <p>* ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów;</p> <p>* wymienia przewinienia Wojtka, za które był bity i ocenia postępowanie i zachowanie ojca;</p> <p>* dostrzega skutki stosowania przemocy wobec Wojtka w życiu chłopca i dorosłego Wojciecha;</p> <p>* wypowiada się na temat przemiany Andrzeja Winklera;</p>	<p>* ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu <i>Pregi</i> i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* opisuje atmosferę panującą w domu rodzinnym Wojtka;</p> <p>* charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy;</p> <p>* charakteryzuje metody wychowawcze Andrzeja Winklera;</p> <p>* opisuje relacje między ojcem a synem;</p> <p>* opisuje uczucia Wojtka w domu i w szkole;</p> <p>* opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi oraz formułuje dojrzałe oceny zachowań negatywnych;</p> <p>* dostrzega odtwarzanie, naśladowanie reakcji i zachowań ojca przez Wojciecha Winklera;</p>	

		<p>w dorosłym życiu, niszczy zaufanie do siebie samego i do innych, człowiek często powiela postawy dręczyciela, choć tego nie chce i nienawidzi siebie za to, staje się zbyt wymagający i krytyczny, odpycha od siebie ludzi i pozytywne emocje.</p> <p>Zadanie domowe Napisz recenzję filmu.</p>	<p>* wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń.</p>	<p>* wypowiada się na temat trudności Wojciecha z uporaniem się z traumą z dzieciństwa; * wypowiada się na temat walorów filmu: gry aktorskiej, muzyki, poruszających scen, symboli.</p>	
<p>* Z. Herbert <i>Labirynt nad morzem</i>, s. 260, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego; * podręcznik do kształcenia językowego, s. 119 – definicja stylu artystycznego.</p>	<p>17. O obecności kultury antycznej w świecie współczesnym.</p>	<p>* przypomnienie mitów o Ikarze i Tezeuszu; * przypomnienie biogramu Herberta i poznanych dotąd utworów artysty; * określenie kręgu zainteresowań twórczych Herberta: etyka, historia, kultura i sztuka; * podanie dodatkowych informacji o tekście: to jeden ze szkiców (esejów) ze zbioru pod tym samym tytułem, dotyczących historii i kultury antycznej, napisany w 1973 r., wydany pośmiertnie w 2000 r.; * przedstawienie żywotności mitów i sposobu ich funkcjonowania w kulturze europejskiej: wzory i symbole postaw, symbole uniwersalnych wartości, frazeologizmy, motywy literackie, nadawanie nazw wywodzących się z mitologii współczesnym firmom i produktom; * przeczytanie, analiza i interpretacja. Zadanie domowe Opisz swoją podróż do wybranego miejsca w Polsce. Postaraj się, aby twoja opowieść była obrazowa, pobudzała wyobraźnię i emocje czytelników.</p>	<p>* streszcza mity o Ikarze i Tezeuszu; * odnajduje w tekście nawiązania do dzieł kultury greckiej: mitów i literatury; * podaje przykłady nawiązań do mitologii w nazwach firm i produktów, np. Hestia, Westa – firmy ubezpieczeniowe, biżuteria Pandora, Helios, Atlas—klej; * wyjaśnia frazeologizm <i>nić Ariadny</i> i symboliczne znaczenie wyrazu <i>labirynt</i>; * korzystając z informacji zawartych w podręczniku do kształcenia językowego, odnajduje w utworze cechy stylu artystycznego; * rozpoznaje intencję wypowiedzi.</p>	<p>* opowiadając, dba o poprawność językową i precyzję słownictwa; * wypowiada się na temat związku pomiędzy dziedzinami interesującymi Herberta; * wypowiada się o sposobie funkcjonowania mitów w kulturze europejskiej i podaje przykłady; * interpretuje głosowo tekst, zwracając uwagę na intonację i tempo czytania; * wyszukuje w tekście środki artystyczne, wskazujące na posłuszenie się stylem artystycznym: metafory, personifikacje, porównania, epitety.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw;</p>
<p>* J. Kofta <i>Pamiętajcie o ogrodach</i>, s. 252, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 252–253.</p>	<p>16. Okruchy raju w świecie betonu i zamętu.</p>	<p>* odwołanie się do tekstu <i>Pierwotny stan szczęścia</i> omawianego w klasie I lub przeczytanie fragmentu Księgi Rodzaju o ogrodzie Eden; * omówienie cech raju i jego funkcji; * wyszukanie w <i>Słowniku symboli</i></p>	<p>* wymienia skojarzenia ze słowem <i>ogród</i>; * charakteryzuje ogród w Edenie; * po zapoznaniu się z tekstem, dzieli się swoimi wrażeniami z kolegami;</p>	<p>* omawia funkcję Edenu: symbol harmonii, bezpieczeństwa, szczęścia niewinności, utracony raj; * wie, w jakich źródłach można znaleźć dosłowne i symboliczne</p>	

		<p>Kopalińskiego znaczenia słowa <i>ogród</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wskazanie znaczenia ogrodu dla człowieka i kultury odzwierciedlającego się m.in. w tworzeniu różnych odmian stylów ogrodowych: ogród angielski, francuski, włoski, japoński, holenderski, chiński, zen; * przeczytanie wiersza Kofy analiza i interpretacja: <ul style="list-style-type: none"> – opisywanie ogrodu, – wyszukiwanie informacji o podmiocie litycznym; * analiza wersyfikacyjna: regularna powtarzalność wersów o zbliżonej ilości sylab: 5, 5, 4 w zwrotkach, refreny; * wysłuchanie piosenki w wykonaniu J. Kofy. <p>Zadanie domowe Zadanie 7 lub 8, s. 253.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * odczytuje ze słownika symboli znaczenia hasła <i>ogród</i> i wybiera te związane z wierszem; * wyszukuje w wierszu nazwy elementów przyrody, będących znakami ogrodu; * wymienia ogrody, o których mowa w utworze: Eden i nawiązujący do niego każdy ogród oraz każdy zielony zakątek; * określa adresata utworu; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * dzieli się wrażeniami po wysłuchaniu piosenki. 	<p>znaczenie słowa <i>ogród</i> i samodzielnie je wyszukuje;</p> <ul style="list-style-type: none"> * przywołuje przykłady ogrodów z literatury i sztuki znanych z lekcji oraz poznanych samodzielnie; * określa porę roku panującą w ogrodzie, powołując się na stosowne cytaty; * wyszukuje w tekście fragmenty, w których podmiot liryczny ujawnia swoje uczucia; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki inwokacyjnej; * samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
<ul style="list-style-type: none"> * E. Stachura <i>Życie to nie teatr</i>; s. 270, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego; * podręcznik do kształcenia językowego s. 82–86. 	<p>17. O skutkach bycia sobą i udawania kogoś, kim się nie jest.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * zapoznanie się z biografią Edwarda Stachury i wstępem; * przeczytanie wiersza Życie to nie teatr, analiza i interpretacja: <ul style="list-style-type: none"> – podanie informacji, że motyw życia jako teatru jest rozpowszechniony w kulturze, znaleźć go można w antyku, np. u Platona, Kochanowskiego (fraszka <i>O żywocie ludzkim</i>), Szekspira (komedia <i>Jak wam się podoba</i>), Prusa (<i>Lalka</i>) i odzwierciedla przekonanie, że życiem nie włada człowiek, lecz przeznaczenie; – charakteryzowanie podmiotu i adresata lirycznego; – przedstawienie dwóch koncepcji życia; – wyszukanie w tekście powtórzeń, określenie ich funkcji; – omówienie języka i stylu wypowiedzi lirycznej; * analiza budowy wiersza; * dyskusja o tym, co tracą i co zyskują osoby, które są w życiu autentyczne, a co 	<ul style="list-style-type: none"> * dzieli się odczuciami po przeczytaniu wiersza; * wyszukuje w tekście fragmenty mówiące o ja i ty lirycznym oraz charakteryzujące podmiot i adresata utworu; * omawia relacje podmiotu lirycznego z adresatem; * wypowiada się na temat stosunku podmiotu lirycznego do świata i ludzi; * z pomocą nauczyciela wyszukuje w utworze środki stylistyczne: metafory, anafory; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * bierze udział w dyskusji; * podaje przykłady sytuacji, w których udawanie krzywdzi innych i ocenia takie postępowanie; * wykonuje zadanie 9, s. 272. 	<ul style="list-style-type: none"> * na podstawie uzyskanych informacji omawia odmiennność rozumienia stwierdzenia <i>życie to jest teatr</i> w wierszu Stachury i w tekstach wcześniejszych autorów; * ma wiele dojrzałych przemyśleń na temat wiersza i dzieli się nimi z kolegami; * omawia postawę podmiotu lirycznego i adresata, cytując właściwe fragmenty utworu * wymienia wartości, jakimi kierują się w życiu * wskazuje na kontrast, który stanowi podstawę organizacji tekstu; * dostrzega powiązanie między prawdą a byciem sobą, kłamstwem a udawaniem; Wyjaśnia frazeologizm <i>mieć duszę na ramieniu</i>; * wnikliwie wypowiada się 	

		osoby, które udają, zakładają maski. Zadanie domowe Wykonaj zadanie 8 lub 11, s. 272.		w dyskusji.	
<p>* A. Świrszczyńska <i>Szekspir: Poskromienie złoŃnicy</i>, s. 272; * W. Szyborska <i>Miłość szczęśliwa</i>, s. 273; * T. Dąbrowski <i>Miłość nie trwała długo</i>, s. 276, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	18–19. Jeśli nie miłość to co? – o relacjach między kobietą i mężczyzną.	<p>* przeczytanie przypisu dotyczącego <i>Poskromienia złoŃnicy</i>; * podanie informacji, że zarówno w renesansie, jak i w XX wieku odbiorcy zazwyczaj interpretowali poskromienie w utworze jako proces łamania charakteru (Kasi, sekutnicy, zbuntowanej kobiety); * zapoznanie się z biogramem poetki oraz wstępem; * omówienie głównych założeń feminizmu; * przeczytanie wiersza, analiza i interpretacja: – wyjaśnienie zestawienia w utworze renesansowego aktora – mężczyzny odgrywającego rolę i dziewczyny – symbolu każdej kobiety.</p>	<p>* czyta ze zrozumieniem przypisu; * wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów obcych</i> znaczenie terminu <i>feminizm</i>; * formuluje własnymi słowami główne założenia feminizmu; * opisuje sytuację liryczną; * opisuje reakcję męskiej publiczności, komentuje ją i ocenia; * omawia prawdopodobne reakcje mężczyzn-widzów w XVI wieku; * określa stosunek podmiotu lirycznego do opisanej sceny; * wie, że wiersz jest przykładem liryki pośredniej.</p>	<p>* określa epokę i czas historyczny twórczości Szekspira; * wnioskuje, że wiersz odwołuje się do popularnej interpretacji komedii Szekspira; * charakteryzuje postawę dziewczyny; * wnioskuje, że spór płci dotyczący oczekiwanych ról społecznych, postaw i dominacji nie stracił na aktualności; * wskazuje sformułowania świadczące o nastawieniu podmiotu lirycznego; * potrafi wymienić wyznaczniki liryki pośredniej;</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników w formie książkowej i elektronicznej; * potrzebuje informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humani-</p>
		<p>* przeczytanie wiersza Szymborskiej <i>Miłość szczęśliwa</i>, analiza i interpretacja: – dyskusja na temat miłości, jej znaczenia dla jakości życia człowieka, jego rozwoju psychicznego i moralnego, jej przejawów i rodzajów; – przeczytanie różnych definicji miłości; – wyszukanie w wierszu opinii o szczęśliwej miłości; – określenie skutków miłości dla świata, jeśli zapanowałyby jej prawidła; * przeczytanie i omówienie fragmentu książki E. Fromma <i>Mieć czy być</i>.</p>	<p>* zabiera głos w dyskusji; * czyta ze zrozumieniem wiersz; * charakteryzuje stan miłości szczęśliwej; * opisuje zaobserwowane zachowania i uczucia postronnych w towarzystwie zakochanych; * określa przyczyny rzadkiego występowania szczęśliwej miłości; * wyszukuje środki artystyczne i określa ich funkcję; * klasyfikuje wiersz jako przykład liryki pośredniej.</p>	<p>* przedstawia swoje dojrzałe przemyślenia na temat miłości; * wyszukuje w tekście określenia charakteryzujące zakochanych; * omawia stosunek ludzi do zakochanych, cytuje odpowiednie fragmenty utworu; * wymienia zmiany, jakie zaszłyby w różnych sferach życia, gdyby wzięto przykład z zakochanych * dostrzega w wierszu ironię skierowaną przeciwko ludziom niezakochanym szczęśliwie.</p>	<p>* rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humani-</p>
		<p>* przeczytanie biogramu T. Dąbrowskiego i wstępu do tekstu; * przeczytanie notatki <i>To warto wiedzieć</i>; * podkreślenie znaczenia poezji Różewicza dla autora wiersza;</p>	<p>* wyjaśnia znaczenie tytułu <i>Wypieki</i>; * charakteryzuje podmiot liryczny; * rozumie, opisuje sytuację</p>	<p>* cytuje fragmenty, w których podmiot liryczny ujawnia swoje uczucia; * wypowiada się na temat powtórzeń i zastosowania w nich</p>	<p>* rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humani-</p>

		<p>* zapoznanie się z wierszem <i>Miłość nie trwała długo, analiza i interpretacja:</i> – omówienie tematyki wiersza; – wyszukanie aluzji literackiej do wiersza Różewicza <i>Ocalony</i>; – określenie funkcji cytatów: przytoczenie standardowych wypowiedzi, mających na celu złagodzenie cierpienia osoby porzuconej; – określenie formy czasownika <i>powiedziano</i>. Zadanie domowe. Zadanie 9, s. 275.</p>	<p>liryczną; * wypowiada się na temat reakcji podmiotu na zawód miłosny; * wypowiada się na temat uczuć, jakie mogą towarzyszyć podmiotowi lirycznemu; * dostrzega fragmenty będące cytatami wypowiedzi ukochanej podmiotu lirycznego; * wie, że utwór jest przykładem liryki bezpośredniej i wiersza białego.</p>	<p>niosobowych form czasownika; * omawia aluzję literacką; * dostrzega wpływ poezji Różewicza na styl, język i sposób przedstawiania tematu * cytuje fragment, w którym zastosowano ironię i wyjaśnia go; * potrafi wymienić wyznaczniki liryki bezpośredniej i wiersza białego.</p>	<p>styczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka.</p>
<p>* M. Ehrmann <i>Desiderata</i>, s. 280, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>20. O czym powinno pamiętać dziecko wszechświata?</p>	<p>* przeczytanie wstępu do tekstu; * zapoznanie się z <i>Desideratą, interpretacja i analiza:</i> – określenie tematyki utworu; – omówienie rad i wartości zapisanych w tekście; – omówienie wizji świata i człowieka opisanego w <i>Desideracie</i>; – wyszukanie form czasowników użytych w utworze i określenie ich funkcji; * przeczytanie notatki <i>To warto wiedzieć</i>; * wysłuchanie nagrania <i>Desideraty</i> w wykonaniu artystów <i>Piwnicy pod baranami</i>. Zadanie domowe. Zadanie 8, s. 281.</p>	<p>* wyjaśnia tytuł na podstawie przypisu; * wymienia postulaty zgromadzone w utworze; * określa formy czasowników, wyjaśnia ich funkcję; * wyjaśnia prawdopodobne przyczyny włączenia tekstu do modlitewnika; * rozumie problematykę utworu; * wypowiada się na temat popularności i aktualności dzieła; * dzieli się wrażeniami po wysłuchaniu nagrania.</p>	<p>* wymienia wartości określone w tekście jako istotne w życiu człowieka i decydujące o jego jakości; * porównuje wartości ujęte w <i>Desideracie</i> z dekalogiem i wartościami zawartymi w <i>Przesłaniu Pana Cogito</i>; * wyszukuje środki stylistyczne wskazujące na zastosowanie w tekście stylu artystycznego.</p>	
<p>* test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 282.</p>	<p>21. Zadania wielokrotnego wyboru, doskonalące umiejętność czytania ze zrozumieniem.</p>	<p>Test odnosi się do okresu współczesnego.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40%.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 95–100%.</p>	
	<p>22–23. Praca klasowa i jej poprawa.</p>	<p>Proponowane tematy: 1. Wyobraź sobie, że jesteś przybyszem z przyszłości. Czego o współczesnym świecie i człowieku dowiedziałeś się z przeczytanych dzieł literackich i obejrzanych filmów? 2. <i>Myślę, więc jestem</i> – jak współcześni artyści wypełniają tę maksymę? Rozwiń myśl, odwołując się do tekstów i filmów współczesnych. 3. Czy zgadzasz się z opinią, że współczesność to epoka chaosu wartości, kryzysu moralnego i zagubienia człowieka? Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz swoje stanowisko.</p>			

4. Przedstaw zagrożenia i nadzieje współczesnego świata, odwołując się do literatury i filmu tego okresu.
 5. Samotność w tłumie. Napisz charakterystykę wybranego współczesnego pisarza, bohatera literackiego, podmiotu lirycznego lub filmowego.
 6. Być sobą za wszelką cenę czy dostosować się, wtopić się w tłum? Rozważając problem, odwołaj się do literatury współczesnej.
 7. Jakie rady i przestrogi chciałbyś przekazać współczesnemu człowiekowi? Użyj argumentów, by przekonać odbiorcę do zastosowania się do nich.

VII. W świecie prasy i innych mediów

Treści nauczania Liczba godzin: 5	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>* wprowadzenie do rozdziału 7. pt <i>W świecie prasy i innych mediów</i>, s. 285; * K. Kąkolewski <i>Bezruch, cisza i ciemność</i>, s. 286, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>1. O rozwoju mediów i naturze ludzkiej.</p>	<p>* przeczytanie wstępu do rozdziału; * rozmowa na temat korzystania przez ucznia ze środków masowego przekazu; * analiza i interpretacja reportażu Kąkolewskiego <i>Bezruch, cisza i ciemność</i>: – streszczanie dwóch zestawionych ze sobą relacji – o losach Heleny i rodziny Z.; – ustalanie przyczyn pomyślnego rozstrzygnięcia losów Heleny i jej przybranej rodziny i niepomyślnego – losów B.; – określenie stosunku autora do bohaterów relacji i sposobów poinformowania o nim czytelnika: autor nie wyraża ocen wprost, jednak komplementuje Halinę, nazywa sąsiada B. <i>prześladowcą, w jednej osobie: prokuratorem, sędzią i katem</i>, przytacza fragmenty listów z Kanady, wypowiedzi B., gdyż się z nim solidaryzuje; – wyszukiwanie fragmentów świadczących o kontaktach autora z bohaterami reportażu; – wyszukanie różnic w prowadzeniu narracji, określenie ich powodów i funkcji; – ustalenie przyczyn włączenia obu historii do jednego reportażu: analogie i kontrast; – analiza języka reportażu: obrazowy,</p>	<p>* dzieli się swoimi wrażeniami i odczuciami po przeczytaniu tekstu; * wypowiada się na temat czytanych i lubianych czasopism, cenionych audycji radiowych, programów telewizyjnych i internetowych portali informacyjnych, znanych i poważanych publicystów; * streszcza w porządku chronologicznym opisane w reportażu historie <i>podrzątków</i>; * określa czas i miejsce wydarzeń; * określa w przybliżeniu czas powstania reportażu; * wyszukuje podobieństwa obu relacji; * wyszukuje fragmenty różniące się typem narracji i czasem czasowników: narracja pierwszoosobowa i trzecioosobowa, czas teraźniejszy i przeszły; * wnioskuje, że czas teraźniejszy odnosi się w większości do wydarzeń bieżących, przeszły – do minionych; * wymienia dostrzeżone cechy</p>	<p>* ujawnia swoje dojrzałe refleksje po przeczytaniu tekstu; * zna nazwiska czołowych, uznanych publicystów polskich; * regularnie czyta wybrane czasopisma; * na podstawie tekstu wnioskuje, że autor reportażu poznał Helenę, jej przybraną rodzinę i gospodarza B. oraz rozmawiał z nim o powojennych skutkach pozostawienia w lesie starego Z.; * odnajduje w tekście wypowiedzi, które wskazują na możliwość, że autor był świadkiem wesela Haliny; * określa funkcję posłużenia się różnymi typami narracji i formami czasowników; * wnioskuje o znaczeniu dla autora wydarzeń wojennych dotyczących rodziny Z.; * wypowiada się o wpływie zastosowania czasu teraźniejszego na odbiór czytelnika; * wyszukuje środki artystyczne zastosowane w utworze; * wyjaśnia znaczenie tytułu; * omawia puentę reportażu; * odczytuje intencje wypowiedzi;</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p>

		sugestywny, prosty, komunikatywny, posługuje się wyrazami konkretnymi, nacechowanymi stylistycznie, oszczędnie stosuje środki artystyczne. Zadanie domowe Wykonaj zadanie 12, s. 292.	języka tekstu: prosty, obrazowy; * wskazuje fragmenty, które wzbudziły jego największe emocje; * wypowiada się na temat ilustracji publikowanych wraz z tekstem reportażu.	* wypowiada się na temat przyczyn aktualności reportażu.	* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;
* R. Kapuściński, <i>Wojna futbolowa</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 293; * podręcznik do kształcenia językowego, s. 170–174.	2. Inna kultura, inne rozgrywki... nie tylko sportowe, czyli honor, patriotyzm i bohaterstwo według mieszkańców Ameryki Łacińskiej.	* przypomnienie sylwetki R. Kapuścińskiego; * analiza i interpretacja reportażu <i>Wojna futbolowa</i> : – umiejscowienie na mapie świata Salwadoru i Hondurasu, – przedstawienie wydarzeń w porządku chronologicznym, – wymienienie zachowań i postaw kibiców Ameryki Łacińskiej niespotykanych i niedopuszczalnych w Europie; – określenie pierwotnych i bezpośrednich przyczyn konfliktu zbrojnego między Salwadorem a Hondurasem; – omówienie skutków wojny futbolowej; – wyszukiwanie cech reportażu w tekście R. Kapuścińskiego. Zadanie domowe Zadanie 11 lub 12, s. 298.	* wypowiada się na temat swoich wrażeń i odczuć po przeczytaniu tekstu; * określa miejsce opisywanych wydarzeń i wskazuje je na mapie; * określa czas i okoliczności wydarzeń; * streszcza przebieg rozgrywek sportowych; * wymienia sposoby wspierania drużyny i wpływania na wynik meczu stosowane w Ameryce Łacińskiej i ocenia je; * przedstawia stosunek mediów i Salwadorczyków do samobójstwa Amelii Bolanios, określa jego przyczynę i wyraża opinię o <i>bohaterstwie</i> dziewczyny; * wypowiada się na temat sposobu prezentowania wydarzeń w tekście.	* ma wiele dojrzałych przemyśleń oraz wnikliwych obserwacji po przeczytaniu tekstu i dzieli się nimi z kolegami; * wymienia teksty Kapuścińskiego poznane w szkole i poza nią; * dostrzega związki przyczynowo-skutkowe i przedstawia je na przykładach z tekstu; * potrafi wyjaśnić związek futbolu z polityką w Ameryce Łacińskiej; * porównuje znaczenie futbolu w Ameryce Łacińskiej i Europie: zachowania kibiców i ich przyczyny, skutki wygranego lub przegranego meczu; * odczytuje intencje wypowiedzi.	* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji; * omawia na podstawie poznanych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara
* W. Staszewski <i>Bycze jądra z grilla</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 299; * podręcznik do kształcenia językowego, s. 170–171.	3. O gustach kulinarnych i potrawach regionalnych – wywiad ze smakoszem zawodowym.	* rozmowa na temat preferencji kulinarnych uczniów: ulubione potrawy, ulubiona kuchnia oraz najbardziej egzotycznych dań, jakie kosztowali lub które chcieliby spróbować; * przeczytanie tekstu <i>Bycze jądra z grilla</i> ; * analiza i interpretacja tekstu : – omówienie treści wywiadu, – wyjaśnienie znaczeń wyrazu <i>wywiad</i> ; – wprowadzenie terminu <i>interview</i> ; – określenie cech osób zapraszanych na	* wypowiada się na temat lubianych przez siebie potraw; * przedstawia swoje wrażenia i odczucia po przeczytaniu tekstu; * określa temat wywiadu; * wymienia nowe dla niego informacje, uzyskane po przeczytaniu wywiadu; * potrafi określić, co go w tekście zainteresowało i uzasadnić swoje stanowisko; * wyszukuje w <i>Słowniku języka</i>	* podaje przykłady potraw charakterystycznych dla kuchni różnych narodów; * określa zakres obowiązków recenzenta kulinarnego; * wie, w jakim źródle znaleźć wyjaśnienie wyrazów <i>kulinarny</i> , <i>kulinaria</i> ; * komentuje i wyjaśnia cytaty: <i>kuchnia należy do sztuk pięknych</i> ; * samodzielnie wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów</i>	* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji; * omawia na podstawie poznanych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara

		<p>wywiad: znane w mediach, sławne, wyróżniające się rzadkim zawodem, hobby, talentem;</p> <p>– ustalenie celów wywiadu: zapoznanie czytelników z poglądami, opiniami, wiedzą, doświadczeniami, planami, aspiracjami i zainteresowaniami rozmówcy, przybliżenie osobowości rozmówcy;</p> <p>– wyjaśnienie tytułu tekstu;</p> <p>– analiza wypowiedzi M. Nowaka.</p> <p>Zadanie domowe Zadanie 11, s. 171, podręcznik do kształcenia językowego.</p>	<p><i>polskiego</i> znaczenia wyrazu <i>wywiad</i> i wybiera właściwe, definiujące tekst;</p> <p>* wypowiada się na temat wiarygodności informacji podawanych przez M. Nowaka;</p> <p>* wypowiada się na temat sposobu prowadzenia wywiadu przez dziennikarza;</p> <p>* wykonuje zadanie 8, s. 170–171 z podręcznika do kształcenia językowego.</p>	<p><i>bliskoznacznych</i> synonimy wyrazu <i>wywiad</i>;</p> <p>* wie, w jakim źródle znaleźć znaczenie słów <i>wywiad</i>, <i>interview</i>;</p> <p>* dostrzega subiektywizm wypowiedzi M. Nowaka.</p>	<p>religijna, samotność, poczucie wspólnoty solidarność, sprawiedliwość, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych narodowych, religijnych, etycznych kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.</p>
<p><i>Era cyberwojen</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 303.</p>	<p>4. Cyberprzestrzeń – nowe pole walki?</p>	<p>* rozmowa na temat bezpieczeństwa w internecie;</p> <p>* przeczytanie artykułu, analiza i interpretacja:</p> <p>– określenie problematyki tekstu,</p> <p>– ustalenie celu, wymienionego w artykule twórcy i działania <i>Stuxnet</i>;</p> <p>– wyszukanie fragmentu opisującego obawy Jewgienija Kasperskiego, dyrektora korporacji Kasperski Lab;</p> <p>– wyjaśnienie terminów: <i>cyberwandal</i>, <i>cyberprzestępca</i>, <i>cyberterroryzm</i>, <i>cyberbroń</i>, <i>cyberwojna</i>;</p> <p>– wyszukiwanie fragmentów świadczących o subiektywnym nastawieniu autora artykułu.</p> <p>Zadanie domowe Obejrzyj I część trylogii <i>Matrix</i> i napisz, na czym polega katastroficzna wizja świata zaprezentowana w filmie.</p>	<p>* wymienia standardowe postępowanie podnoszące poziom bezpieczeństwa użytkowników komputera, m.in. stosowanie systemów antywirusowych;</p> <p>* dzieli się swoimi odczuciami i refleksjami po przeczytaniu tekstu;</p> <p>* przedstawia wydarzenie będące przyczyną napisania artykułu;</p> <p>* wymienia informacje o <i>Stuxnet</i>;</p> <p>* wypowiada się na temat przyczyn i słuszności niepokoju Kasperskiego;</p> <p>* wymienia korzyści firmy wynikające z obawy przed cyberterroryzmem.</p>	<p>* wypowiada się na temat różnego rodzaju nagrożeń, na jakie zarażeni są użytkownicy komputera;</p> <p>* ma wiele wnikliwych przemyśleń na temat przeczytanego tekstu i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* potrafi wyjaśnić, czym była i co zawierała <i>puszka Pandory</i>;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie porównania <i>Stuxnet</i> do <i>puszki Pandory</i>;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie terminów wymienionych przez Kasperskiego;</p> <p>* rozumie intencje wypowiedzi;</p> <p>* wyszukuje w tekście dowody wskazujące na manipulację.</p>	
<p><i>Cyberprzemoc wśród młodzieży</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 305.</p>	<p>5. Jak zachować bezpieczeństwo i bronić się przed przemocą w Sieci?</p>	<p>* przeczytanie artykułu;</p> <p>* analiza i interpretacja:</p> <p>– rozmowa na temat świadomości uczniów o istnieniu i nasilaniu się zjawiska cyberprzemocy;</p> <p>– wyszukanie w tekście informacji o ofiarach, sprawcach i przejawach cyberprzemocy.</p>	<p>* dzieli się odczuciami po przeczytaniu tekstu;</p> <p>* wypowiada się na temat swojej dotychczasowej wiedzy o zjawisku cyberprzemocy;</p> <p>* wyjaśnia, na czym polega cyberprzemoc i opisuje jej przejawy.</p>	<p>* ma wiele dojrzałych przemyśleń i głębokich refleksji po przeczytaniu tekstu;</p> <p>* podejmuje próbę sformułowania motywów i celu stosowania cyberprzemocy przez jej sprawców;</p> <p>* opisuje zachowania i emocje</p>	

<p><i>Prapradziecko</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 312, podręcznik do kształcenia językowego, s. 167–170.</p>	<p>6. Od pracłowieka do hipermarketu. Dokąd zmierzamy?</p>	<p>* przeczytanie wstępu oraz artykułu; * podanie informacji, że <i>Fokus</i> należy do najpopularniejszych czasopism popularnonaukowych; * analiza i interpretacja: – zebranie oraz zapisanie informacji zawartych w notatce; – omówienie kompozycji notatki prasowej; – określenie funkcji zdjęć i ilustracji dołączonych do tekstu; * analiza notatek zamieszczonych w czasopismach przyniesionych przez uczniów; * przeczytanie i omówienie notatki <i>To warto wiedzieć.</i> Zadanie domowe. Napisz krótką, interesującą notatkę prasową na dowolny temat.</p>	<p>* wypowiada się o swoich wrażeniach po przeczytaniu notatki; * wypisuje w punktach fakty podane w notatce (zad. 5, s. 312); * zna cechy notatki prasowej; * omawia funkcję notatek prasowych, wskazując na ograniczenie się dziennikarza do prezentacji faktów; * wyszukuje notatki w przyniesionych na lekcję gazetach; * wypowiada się na temat zjawisk opisanych w notatce <i>To warto wiedzieć</i> i ocenia je.</p>	<p>ofiar. * wymienia elementy kompozycyjne notatki prasowej; * wypowiada się na temat funkcji fotografii; * omawia relację między tekstem a fotografią; * omawia podobieństwa i różnice pomiędzy przykładowymi notatkami prasowymi; * ma wiele dojrzałych przemyśleń w związku ze zjawiskiem konsumpcjonizmu.</p>	
<p>Test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 314.</p>	<p>21. Zadania wielokrotnego wyboru, doskonalące umiejętność czytania ze zrozumieniem.</p>	<p>Test odnosi się do rozdziału <i>W świecie prasy i innych mediów</i>.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40%.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 95–100%.</p>	

Kształcenie językowe

I. Brzmienie mowy, zapis słów. Fonetyka i ortografia					
Treści nauczania Liczba godzin: 10	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>* modyfikowanie treści wypowiedzeń w zależności od umiejscowienia akcentu zdaniowego;</p> <p>* rozróżnianie wypowiedzeń oznajmujących, pytających, rozkazujących i wykrzyknikowych w oparciu o zastosowanie intonacji zdaniowej (intonacja wznosząca i opadająca);</p> <p>* dobieranie intonacji zdaniowej do intencji wypowiedzi (prośba, pytanie, oznajmienie, polecenie, groźba).</p>	<p>1. Co i w jaki sposób akcentujemy w języku polskim?</p> <p>2. Wiem, co czujesz, kiedy intonujesz.</p>	<p>* przypomnienie wiadomości z fonetyki – <i>akcent wyrazowy, sylaba akcentowana</i>;</p> <p>– ogólna zasada akcentowania wyrazów w j. polskim;</p> <p>– wyjątki od reguły;</p> <p>– znaczenie poprawnego akcentowania dla rozumienia i logiki wypowiedzenia (podręcznik do kształcenia językowego, s. 6–7);</p> <p>* omówienie roli akcentu w zdaniu (podręcznik do kształcenia językowego, s. 8–9);</p> <p>* omówienie stosowania intonacji zdaniowej</p> <p>– w zależności od typu wypowiedzenia;</p> <p>– ze względu na intencję wypowiedzi (podręcznika do kształcenia językowego, s. 10–14);</p> <p>* wskazanie znaczenia poprawnej intonacji zdaniowej dla właściwego rozumienia się rozmówców.</p>	<p>* zna podstawowe pojęcia z fonetyki wprowadzone w klasie I i potrafi z nich skorzystać;</p> <p>* wie, na czym polegają modyfikacje treści wypowiedzenia w zależności od miejsca akcentu zdaniowego i potrafi je wyjaśnić;</p> <p>* rozróżnia wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe ze względu na zastosowaną intonację zdaniową;</p> <p>* potrafi nadać wypowiedzeniu intonację zgodną z jego typem (np. w. oznajmujące – intonacja opadająca, w. pytające – intonacja wznosząca);</p> <p>* wie, że wypowiedzenia pytające mogą mieć intonację wznoszącą lub wznosząco-opadającą;</p> <p>* w większości właściwie dobiera intonację do intencji wypowiedzi;</p> <p>* ma świadomość znaczenia akcentu zdaniowego i intonacji zdaniowej dla poprawnej komunikacji;</p> <p>* zna kolejne etapy pracy nad rozumieniem tekstu i potrafi je zastosować w większości poprawnie;</p> <p>* zna cechy dobrej interpretacji głosowej;</p>	<p>* swobodnie posługuje się pojęciami i terminami z zakresu fonetyki wprowadzonymi w klasie I;</p> <p>* potrafi omówić zasady akcentowania wyrazów w j. polskim i wyjaśnić przyczyny wyjątków od reguły akcentowania;</p> <p>* swobodnie i świadomie modyfikuje treść wypowiedzenia za pomocą akcentowania wyrazów;</p> <p>* swobodnie i poprawnie dobiera intonację do intencji wypowiedzi;</p> <p>* właściwie dobiera intonację wznoszącą lub wznosząco-opadającą do różnego rodzaju wypowiedzeń pytających;</p> <p>* potrafi wyjaśnić, dlaczego w pytaniach retorycznych nie stosuje się intonacji wznoszącej.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i w obrazie;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu fonetyki (rym, rytm, wyrazy dźwiękonaśladowcze);</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia;</p> <p>* interpretuje głosowo wybrane teksty literackie (recytowane w całości lub we fragmentach);</p> <p>* samodzielnie dociera do informacji w wypowiedziach ustnych;</p> <p>* poprawia ewentualne błędy ortograficzne, dokonując redakcji tekstu.</p>
<p>* zasady interpretacji i analizy tekstu;</p> <p>* zasady artystycznego sposobu wyrażania istoty dzieła za pomocą różnych środków recytatorskich;</p> <p>* głosowe interpretowanie znaków interpunkcyjnych zawartych w tekście.</p>	<p>3. Do tekstu trzeba mieć podejście... Kolejne kroki do zrozumienia tekstu.</p> <p>4. Ku doskonalszej recytacji tekstu.</p>	<p>* zaznajomienie z kolejnymi etapami składającymi się na interpretację tekstu:</p> <p>– zapoznanie się z treścią;</p> <p>– określenie elementów budujących treść (podmiot liryczny, adresat, sytuacja liryczna itp.);</p> <p>– analiza wersyfikacyjna;</p> <p>– podział na części znaczeniowe – obrazy (podręcznik do kształcenia językowego, s. 15–17);</p> <p>* omówienie elementów składających się na dobrą interpretację głosową</p>	<p>* poprawnie realizuje kolejne etapy interpretacji i analizy tekstu;</p> <p>* swobodnie dostosowuje zasady interpretacji do konkretnego tekstu;</p> <p>* sprawnie interpretuje i analizuje tekst;</p> <p>* zna zasady artystycznego sposobu wyrażania istoty dzieła za pomocą środków recytatorskich i potrafi je</p>		

		<p>tekstu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dykcja; – oddech; – akcent zdaniowy; – intonacja zdaniowa; – barwa głosu; – pauza; – tempo; – rytm (podręcznik do kształcenia językowego, s. 17–18); * wskazanie i omówienie znaczenia znaków przestankowych dla interpretacji tekstu: kropka, przecinek, wykrzyknik, znak zapytania, wielokropek, dwukropek, średnik, cudzysłów, myślnik, nawiasy (podręcznik do kształcenia językowego, s. 18–22); * wprowadzenie terminu <i>instrumentacja głoskowa</i> oraz wyjaśnienie jej roli w tekście (podręcznik do kształcenia językowego, s. 23). 	<ul style="list-style-type: none"> * zna etapy pracy nad tekstem doskonalące recytację i bierze je pod uwagę przy interpretacji; * rozumie znaczenie terminów odnoszących się do interpretacji tekstu; * dostrzega rolę znaków interpunkcyjnych w rozumieniu i recytacji utworu. 	<p>zastosować;</p> <ul style="list-style-type: none"> * poprawnie interpretuje znaki interpunkcyjne użyte w tekście i wyjaśnia zasady ich stosowania; * wskazuje w tekście instrumentację głoskową, wyjaśnia jej rolę i uzasadnia swoją opinię. 	
<ul style="list-style-type: none"> * pisownia – <i>u, ó</i>; – <i>ch, h</i>; – <i>rz, ż</i>; * pisownia skrótów; * pisownia skrótowców. 	<p>5. Zróbmy użytek z reguł ortografii – pisownia <i>ó, u</i>;</p> <p>6. Hałas w chaszcach – o pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> raz jeszcze.</p> <p>7. Wernisaż u życzliwego rzeźbiarza – powtórzenie zasad pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i>.</p> <p>8. Ze skrótami za pan brat.</p> <p>9. Przejazdźka po świecie skrótowców.</p> <p>10. Nie dajmy się błędom. Dyktando sprawdzające.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * ortografia: pisownia wyrazów z <i>ó, u, ch, h, rz, ż</i>; * skrót – zasady tworzenia i pisowni; * skrótowiec – zasady tworzenia, pisowni i odczytywania. 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi wymienić podstawowe zasady ortograficzne pisowni <i>ó, u, ch, h, rz, ż</i>; * potrafi wyjaśnić niektóre zjawiska ortograficzne związane z fonetyką; * stara się nie popełniać błędów w pisowni wyrazów z <i>ó, u, ch, h, rz, ż</i>; * zna terminy: skrót, skrótowiec; * zna zasady tworzenia i pisowni skrótów i skrótowców; * poprawnie odczytuje przykłady skrótowców. 	<ul style="list-style-type: none"> * nie popełnia błędów w pisowni wyrazów z <i>ó, u, ch, h, rz, ż</i> oraz skrótów i skrótowców – wykorzystuje znajomość reguł ortograficznych; * poprawnie wyjaśnia wyżej wymienione zasady ortograficzne, wykorzystując wiedzę z zakresu ortografii. 	

II. Reguły porozumienia. Komunikacja językowa.					
Treści nauczania Liczba godzin: 6	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<ul style="list-style-type: none"> * akt mowy: – życzenia, – pozdrowienia, – gratulacje, – podziękowania, – SMS. 	<p>1. Kiedy? Jak? Dla kogo? O aktach mowy potrzebnych na co dzień i od święta.</p> <p>2. Gratuluję Ci... piszemy samodzielnie życzenia, pozdrowienia i podziękowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * przypomnienie terminów poznanych w klasie II: – <i>akt komunikacji językowej</i>; – <i>intencja wypowiedzi</i>; – <i>akt mowy</i>; * akt mowy i jego rodzaje (życzenia, pozdrowienia, gratulacje, podziękowania, SMS); * ćwiczenia w grupach z wykorzystaniem materiału zawartego w podręczniku do kształcenia językowego, s. 41–48: – każda grupa przygotowuje inny rodzaj aktu mowy, podaje jego charakterystyczne cechy i typowe dla niego środki językowe. 	<ul style="list-style-type: none"> * rozumie, czym jest <i>intencja wypowiedzi</i>; * zna i rozumie terminy: <i>akt komunikacji językowej, akt mowy</i>; * podaje różnorodne przykłady aktów mowy (np. życzenia, podziękowania), wskazując charakterystyczne cechy omawianego aktu mowy, typowe dla niego środki językowe, stylistyczne oraz konstrukcje składniowe. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia terminy: <i>intencja wypowiedzi, akt komunikacji językowej, akt mowy</i>; * poprawnie klasyfikuje rodzaje aktów mowy, podając ich charakterystyczne cechy; * wymienia i charakteryzuje inne rodzaje aktów mowy, poza omawianymi aktualnie; * poprawnie tworząc przykłady aktów mowy, zachowuje właściwy sobie styl i język. 	<ul style="list-style-type: none"> * tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * przestrzega zasad etyki mowy (ma świadomość oszustwa i manipulacji powodowanych anonimowością uczestników komunikacji w sieci, łatwego obrażania obcych, zna skutki kłamstwa); * rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem; * rozpoznaje wulgaryzmy (dostrzega negatywne konsekwencje ich stosowania);
<ul style="list-style-type: none"> * etyka słowa; * dobre i złe sposoby posługiwania się językiem. 	<p>3. Między prawdą, kłamstwem a fikcją. Po co nam etyka słowa?</p>	<ul style="list-style-type: none"> * ćwiczenia wprowadzające do tematu; * wyjaśnienie terminu <i>etyka słowa</i>; * dobre i złe posługiwanie się językiem: – prawda, szczerłość, szacunek, życzliwość; – nieprawda, kłamstwo, fikcja; – zastraszanie, szydzenie, wykpiwanie, przeklinanie; – wulgaryzmy; * ćwiczenia prezentujące etyczne i nieetyczne zachowania językowe oraz poszerzające zasób leksykalny (podręcznik do kształcenia językowego, s. 49–56); * konsekwencje nieprzestrzegania etyki słowa. 	<ul style="list-style-type: none"> * zna i rozumie podstawowe pojęcia i terminy: <i>prawda, kłamstwo, fikcja</i>; * rozpoznaje różnice pomiędzy kłamstwem a fikcją; * zna i rozumie termin <i>etyka słowa</i>; * potrafi wymienić etyczne i nieetyczne zachowania językowe; * rozumie znaczenie stosowania się do etyki słowa i stara się przestrzegać jej reguł; * jest świadomy zagrożeń wiążących się z komunikacją w sieci (oszustwo, manipulacja, obrażanie, wulgaryzmy); * zna skutki łamania zasad etyki słowa. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia pojęcia i terminy związane z etyką słowa i wskazuje na różnice między nimi; * rozumie, że etyka słowa wiąże się z umiejętnością podjęcia właściwej decyzji, czy ujawnić prawdę, przemilczeć ją, czy skłamać i podaje przykłady dla uzasadnienia swojego stanowiska; * swobodnie i bezbłędnie odróżnia kłamstwo od fikcji; * jest świadomy swojego prawa do wyboru postawy światopoglądowej. 	<ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym.
<ul style="list-style-type: none"> * fakty; * opinie; * argumenty: – rzeczowe, 	<p>4. Jak odróżnić fakt od opinii?</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wprowadzenie do tematu; * wyjaśnienie terminów: <i>fakt, opinia</i>; * związek faktów i opinii z rodzajem argumentów: 	<ul style="list-style-type: none"> * zna i rozumie terminy: <i>fakt, opinia</i> i potrafi je wyjaśnić, wskazując ich cechy; * zazwyczaj poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> * sprawnie i bezbłędnie odróżnia informacje o faktach od opinii; * potrafi przekształcić 	

– logiczne; – emocjonalne.		– logiczne i rzeczowe – opierające się na faktach, – emocjonalne – wplecione w opinie; * ćwiczenia doskonalące umiejętność odróżniania faktów od opinii (podręcznik do kształcenia językowego, s. 57–63).	odróżnia informacje o faktach od opinii; * potrafi formułować spostrzeżenia pozbawione ocen.	wypowiedzenie zawierające fakt w opinię i odwrotnie; * świadomie formułuje wypowiedzenia zawierające fakty lub opinie.	
* reklama; * perswazja: – etyczna; – nieetyczna; * środki perswazji; * zasady tworzenia reklam.	5. O czym i w jaki sposób mówi do nas reklama? 6. Tworzymy własne reklamy.	* co to jest reklama, z czym się kojarzy to słowo; * wyjaśnienie terminu <i>perswazja</i> , <i>środki perswazji</i> w reklamie (podręcznik do kształcenia językowego, s. 64–67); * ćwiczenia w grupach na podstawie zgromadzonych wcześniej tekstów reklam (podręcznik do kształcenia językowego, s. 66, zadanie 3); * perswazja etyczna i nieetyczna; * zasady tworzenia reklam (podręcznik do kształcenia językowego, s. 68).	* zna termin <i>perswazja</i> i wie, że reklama jest przykładem komunikatu perswazyjnego; * zna i potrafi wymienić przykłady językowych środków służących perswazji używanych w reklamie; * wie, że perswazja może być etyczna i nieetyczna, podaje przykłady obu jej rodzajów oraz uzasadnia swoje stanowisko; * zna podstawowe zasady tworzenia reklam.	* potrafi wyjaśnić, dlaczego reklama jest rodzajem komunikatu perswazyjnego; * poprawnie analizuje językowe cechy reklamy, odnajdując środki perswazji; * wymienia najczęściej stosowane w reklamach środki perswazji i potrafi określić ich przynależność do części mowy i kategorii gramatycznych; * wskazuje w reklamach przykłady perswazji etycznej i nieetycznej.	

III. Trudne formy, zawiłe konstrukcje. Fleksja i składnia.

Treści nauczania Liczba godzin: 10	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* odmiana nazwisk męskich zakończonych na: <i>-i</i> , <i>-y</i> , <i>-a</i> , <i>-o</i> , spółgłoskę.	1. Rady profesora Miodka. O odmianie nazwisk męskich.	* wprowadzenie do tematu: czym są nazwiska, skąd pochodzą, jaką pełnią rolę, jaki szyk nazw własnych obowiązuje w j. polskim (podręcznik do kształcenia językowego, s. 70); * odmiana nazwisk męskich zakończonych na <i>-i</i> , <i>-y</i> – zasady wybierania wzorca odmiany; * odmiana nazwisk męskich zakończonych na <i>-a</i> , <i>-o</i> – zasady wybierania wzorca odmiany; * odmiana nazwisk męskich zakończonych na spółgłoskę – zasady wybierania wzorca odmiany.	* zna zasadę stosowania szyku: imię i nazwisko panującą w j. polskim; * potrafi wymienić przykłady uzasadnionego odstępstwa od tej reguły; * wie, że niedeklinowanie nazwisk jest poważnym błędem fleksyjnym; * zna zasady odmiany nazwisk męskich i stara się zastosować je poprawnie.	* swobodnie i poprawnie stosuje zasady wybierania wzorca odmiany dla nazwisk męskich o określonej końcówce fleksyjnej; * poprawnie i płynnie odmienia nazwiska męskie.	* stosuje poprawne formy odmiany rzeczowników, czasowników (w tym imiesłowów); * zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie – ze świadomością ich funkcji i odpowiednio do celu całej wypowiedzi; * rozróżnia rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie, imiesłowowe równoważniki zdań oraz rozumie ich funkcje w wypowiedzi; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach;

					* wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych;
* odmiana nazwisk żeńskich zakończonych na: <i>-a, -y</i> ; * nazwiska żeńskie nieodmienne; * odmiana nazwisk dwuczłonowych; * nazwiska odměżowskie i ich odmiana.	2. Odmiana nazwisk żeńskich tradycyjnie i współcześnie.	* zasady tworzenia nazwisk żeńskich od nazwisk męskich zakończonych na <i>-y, -i</i> , (wymiana końcówki na <i>-a</i>) oraz ich odmiana; * zasada nieodmianiania nazwisk żeńskich zakończonych na pozostałe samogłoski i spółgłoski; * odmiana nazwisk żeńskich w postaci przymiotnika – dwie poprawne formy; * odmiana nazwisk dwuczłonowych według wzoru odmiany nazwisk jednoczłonowych; * odmiana nazwisk odměżowskich utworzonych za pomocą przyrostka <i>-owa, -ina/-yna</i> .	* zna zasady tworzenia nazwisk żeńskich od nazwisk męskich i stara się stosować poprawnie; * wie, że tworzenie nazwisk odměżowskich za pomocą przyrostka wychodzi z użycia.	* swobodnie i poprawnie stosuje zasady tworzenia i odmiany nazwisk żeńskich.	
* imiesłowowy równoważnik zdania podrzędnego; * zastępowanie zdań podrzędnych okolicznikowych równoważnikami imiesłowowymi; * interpunkcja zdania z równoważnikiem imiesłowowym.	3. Co to jest imiesłowowy równoważnik zdania? 4. Zamieniamy zdanie podrzędne okolicznikowe w równoważnik imiesłowowy.	* przypomnienie wiadomości o imiesłowach oraz z zakresu składni, terminy: – <i>imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny</i> ; – <i>imiesłów przysłówkowy współczesny i uprzedni</i> ; – <i>wypowiedzenie</i> ; – <i>zdanie pojedyncze i złożone</i> ; – <i>równoważnik zdania</i> ; – <i>zdanie podrzędne okolicznikowe</i> ; * wyjaśnienie terminu językowego imiesłowowy równoważnik zdania; * ćwiczenia wprowadzające (podręcznik do kształcenia językowego, s. 82); * podanie zasad zastępowania zdań podrzędnych okolicznikowych imiesłowami przysłówkowymi współczesnymi i uprzednimi z uwzględnieniem relacji czasowych pomiędzy wypowiedzeniem nadrzędnym a podrzędnym zdania złożonego; * ćwiczenia w wyszukiwaniu w tekście	* zna podstawowe terminy z zakresu składni (<i>wypowiedzenie, zdanie pojedyncze i złożone, równoważnik zdania</i>); * wie, że imiesłowy pochodzą od czasowników; * potrafi utworzyć imiesłowy od formy osobowej czasownika; * odróżnia imiesłowy przysłówkowe od przymiotnikowych; * wie, czym jest imiesłowowy równoważnik zdania i jaką pełni funkcję składniową; * wie, że równoważnik imiesłowowy tworzy się z użyciem form imiesłowu przysłówkowego współczesnego i uprzedniego; * zna zasady zastępowania zdań podrzędnych okolicznikowych imiesłowowym równoważnikiem i stara się stosować je poprawnie;	* bardzo dobrze opanował wiadomości z zakresu składni; * sprawnie zamienia formę osobową czasownika na imiesłów i odwrotnie; * określa właściwości fleksyjne imiesłowów przymiotnikowych i przysłówkowych; * sprawnie wskazuje równoważnik zdania wśród wypowiedzeń; * potrafi wyjaśnić różnicę między zdaniem a równoważnikiem; * potrafi omówić funkcję składniową imiesłowowego równoważnika zdań; * swobodnie i poprawnie zamienia zdania podrzędne okolicznikowe w równoważniki imiesłowowe; * potrafi wyjaśnić, kiedy w równoważniku imiesłowowym używa się imiesłowu przysłówkowego	

		<p>imiesłowowych równoważników zdań (podręcznik do kształcenia językowego, s. 83);</p> <p>* ćwiczenia w przekształcaniu zdań podrzędnych okolicznikowych w imiesłowe równoważniki zdań i odwrotnie (podręcznik do kształcenia językowego, s. 84);</p> <p>* interpunkcja pomiędzy zdaniem nadrzędnym a równoważnikiem zdania podrzędnego.</p>	<p>* zna i stara się poprawnie stosować zasady interpunkcji dotyczące wypowiedzi podrzędnie złożonych z imiesłowowym równoważnikiem zdania.</p>	<p>współczesnego, a kiedy uprzedniego.</p>	
<p>* wypowiedzenia wielokrotnie złożone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – współrzędnie; – podrzędnie; – z imiesłowowym równoważnikiem zdania. 	<p>5. Wypowiedzenia złożone raz jeszcze.</p> <p>6. Składniowe łamańce – od wypowiedzi pojedynczych do wielokrotnie złożonych.</p> <p>7. Mistrzostwa klasy w analizowaniu wypowiedzi wielokrotnie złożonych.</p> <p>8. Przygotowanie do pracy klasowej ze składni.</p> <p>9. Praca klasowa.</p> <p>10. Poprawa pracy klasowej.</p>	<p>* przypomnienie wiadomości o wypowiedziach złożonych współrzędnie i podrzędnie;</p> <p>* ćwiczenia w klasyfikowaniu wypowiedzi złożonych oraz sporządzanie ich wykresów;</p> <p>* wskazanie cech <i>wypowiedzenia wielokrotnie złożonego</i>;</p> <p>* analiza wypowiedzi wielokrotnie złożonych współrzędnie i podrzędnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyodrębnianie wypowiedzi składowych; – wyszukanie wypowiedzenia głównego; – ustalenie stosunków składniowych pomiędzy parami wypowiedzi składowych; – sporządzanie wykresu; – opis wykresu; <p>* przekształcanie wypowiedzi pojedynczych i dwukrotnie złożonych w wypowiedzenia wielokrotnie złożone i odwrotnie;</p> <p>* interpunkcja wypowiedzenia wielokrotnie złożonego.</p>	<p>* odróżniania wypowiedzi współrzędnie złożone od podrzędnie złożonych i potrafi wymienić ich typy;</p> <p>* potrafi dokonać w większości poprawnie klasyfikacji wypowiedzi złożonych oraz sporządzić ich wykresy;</p> <p>* zna budowę i cechy <i>wypowiedzenia wielokrotnie złożonego</i>;</p> <p>* potrafi przeprowadzić analizę wypowiedzenia wielokrotnie złożonego, sporządzić jego wykres i opisać go w większości poprawnie;</p> <p>* wie, w jaki sposób przekształcić wypowiedzenia pojedyncze w wypowiedzenia wielokrotnie złożone i stara się zastosować poprawnie swoją wiedzę w praktyce;</p> <p>* zna zasady interpunkcji wypowiedzenia wielokrotnie złożonego i stara się je poprawnie zastosować w praktyce.</p>	<p>* biegle posługuje się terminologią z zakresu składni;</p> <p>* bardzo dobrze opanował wiadomości i umiejętności z zakresu składni;</p> <p>* poprawnie klasyfikuje wypowiedzenia złożone współrzędnie i podrzędnie;</p> <p>* poprawnie analizuje wypowiedzenia wielokrotnie złożone, sporządza ich wykresy i opis.</p> <p>* poprawnie przekształca wypowiedzenia pojedyncze i dwukrotnie złożone w wypowiedzenia wielokrotnie złożone;</p> <p>* zna i prawidłowo stosuje zasady interpunkcji wypowiedzenia wielokrotnie złożonego.</p>	

IV. Odmianny języka. Stylistyka i słownictwo

Treści nauczania Liczba godzin: 12	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	

<p>* stylistyka; * styl indywidualny; * styl typowy; * style funkcjonalne: – styl potoczny, – styl urzędowy, – styl naukowy i popularnonaukowy, – styl informacyjny, – styl publicystyczny, – styl publicystyczno- -informacyjny, – styl artystyczny.</p>	<p>1. Nasza mowa codzienna, czyli styl potoczny. 2. Zwyczaje językowe stylu urzędowego. 3. W świecie nauki – styl naukowy i popularnonaukowy. 4. Styl publicystyczno-informacyjny w środkach masowego komunikowania. 5. <i>Aby język gietki powiedział wszystko, co pomyśli głowa.</i> Styl artystyczny.</p>	<p>* czym zajmuje się stylistyka?; * wyjaśnienie terminu <i>styl</i>; * wyróżniki <i>stylu indywidualnego</i>; * określenie znaczenia terminu <i>styl typowy</i>; * <i>style funkcjonalne</i> jako jedna z kategorii stylu typowego; * klasyfikacja stylów funkcjonalnych: – styl potoczny; – styl urzędowy; – styl naukowy i popularnonaukowy; – styl informacyjny; – styl publicystyczny; – styl publicystyczno-informacyjny; – styl artystyczny; * pochodzenie i cechy stylu potocznego oraz zakres jego stosowania; * ćwiczenie umiejętności rozpoznawania stylu potocznego i wyszukiwania jego cech (podręcznik do kształcenia językowego, s. 96–100); * cechy i zastosowanie stylu urzędowego; * ćwiczenie umiejętności rozpoznawania stylu urzędowego i wyszukiwania jego cech (podręcznik do kształcenia językowego, s. 101–105); * cechy i zastosowanie stylu naukowego oraz popularnonaukowego; * ćwiczenie umiejętności rozpoznawania stylu naukowego i wyszukiwania jego cech (podręcznik do kształcenia językowego, s. 106–110); * cechy i zastosowanie stylu informacyjnego, publicystycznego i informacyjno-publicystycznego; * ćwiczenie umiejętności rozpoznawania stylu informacyjnego oraz informacyjno-publicystycznego i wyszukiwania jego cech (podręcznik do kształcenia językowego, s. 111–116); * ogólne cechy i zastosowanie stylu artystycznego;</p>	<p>* wie, że badaniem stylów zajmuje się stylistyka; * zna i rozumie podstawowe pojęcia z zakresu stylistyki (styl, styl indywidualny, typowy, style funkcjonalne: potoczny, urzędowy, naukowy, publicystyczny, informacyjny, artystyczny); * wie, że style funkcjonalne zalicza się do stylów typowych; * zna i potrafi wymienić główne cechy poszczególnych stylów funkcjonalnych; * zazwyczaj poprawnie określa styl wypowiedzi pisanej i mówionej.</p>	<p>* bardzo dobrze przyswoił wiadomości z zakresu stylistyki; * poprawnie wymienia cechy stylów funkcjonalnych oraz identyfikuje je w przykładowych tekstach; * dostrzega i rozumie związek stylu artystycznego ze stylem indywidualnym oraz pozostałymi stylami wypowiedzi; * potrafi wykorzystać swoją wiedzę do napisania krótkich wypowiedzi pisemnych w każdym ze stylów funkcjonalnych.</p>	<p>* rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy; * dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy).</p>
---	--	--	--	--	--

		<p>* związki stylu artystycznego ze stylem indywidualnym i stylami typowymi, w tym funkcjonalnymi;</p> <p>* ćwiczenie umiejętności rozpoznawania stylu artystycznego i wyszukiwania jego cech (podręcznik do kształcenia językowego, s. 117–121).</p>			
<p>* język ogólnonarodowy;</p> <p>* terytorialne odmiany języka:</p> <p>– gwara,</p> <p>– dialekt;</p> <p>* dialektyzmy;</p> <p>* regionalizmy.</p>	<p>6. Tajemnice terytorialnych odmian języka.</p> <p>7. Powiedz, co jadasz, a powiem ci, skąd pochodzi twoja rodzina. Dialektyzmy i regionalizmy.</p>	<p>* ćwiczenia wprowadzające do tematu, umożliwiające dostrzeżenie różnic pomiędzy językiem ogólnym a gwarą (podręcznik do kształcenia językowego, s. 122);</p> <p>* wprowadzenie terminów: <i>gwara terytorialna, dialekt</i>;</p> <p>* zapoznanie się z rozmieszczeniem terytorialnym na mapie Polski podstawowych dialektów: wielkopolskiego, małopolskiego, mazowieckiego i śląskiego oraz kaszubskiego języka regionalnego;</p> <p>* wskazanie historycznych przyczyn powstania nowych dialektów mieszanych na zachodzie i północy kraju;</p> <p>* zapoznanie się z relacjami między językiem ogólnym a dialektami (podręcznik do kształcenia językowego, s. 124, zad.4);</p> <p>* cechy podstawowych dialektów polskich;</p> <p>* wprowadzenie terminów: <i>dialektyzm, regionalizm</i>, wyjaśnienie na przykładach i wskazanie różnic.</p>	<p>* zna i rozumie terminy związane z odmianami języka;</p> <p>* odróżnia język ogólnonarodowy od dialektu;</p> <p>* potrafi wskazać na mapie Polski przybliżony zasięg terytorialny podstawowych dialektów;</p> <p>* zna i rozumie relacje między językiem ogólnym a dialektami;</p> <p>* zna główne cechy dialektów: wielkopolskiego, małopolskiego, mazowieckiego i śląskiego;</p> <p>* zna i potrafi wyjaśnić przyczyny powstania dialektów mieszanych;</p> <p>* zna i rozumie znaczenie terminów: <i>mazurzenie, jabłonkowanie, fonetyka międzywyrazowa udźwięczniająca i ubezdźwięczniająca</i>;</p> <p>* zna i rozumie terminy: <i>dialektyzm, regionalizm</i> oraz różnice między nimi.</p>	<p>* potrafi wyjaśnić terminy związane z odmianami języka (język ogólny, dialekt, gwara, język regionalny) i wymienić różnice zachodzące między nimi;</p> <p>* biegle posługuje się poznanymi terminami;</p> <p>* poprawnie omawia relacje między językiem ogólnonarodowym a dialektami;</p> <p>* potrafi wyjaśnić, na czym polegają cechy dialektalne reprezentatywne dla poszczególnych dialektów oraz posłużyć się przykładami wymowy wyrazów;</p> <p>* wyjaśnia różnicę między dialektyzmem a regionalizmem;</p> <p>* wykorzystuje swoją wiedzę w praktyce, wskazując dialektyzmy i określając ich rodzaj w wybranych tekstach.</p>	
<p>* środowiskowe odmiany języka;</p> <p>* wulgaryzmy.</p>	<p>8. Rozmawiamy we własnym gronie – gwara środowiskowa.</p>	<p>* ćwiczenia wprowadzające do tematu o odmianach środowiskowych języka (podręcznik do kształcenia językowego, s. 128–129);</p> <p>* wprowadzenie i wyjaśnienie terminów: <i>środowiskowa odmiana języka, gwara środowiskowa (slang, żargon)</i>;</p> <p>* cechy gwary środowiskowej;</p> <p>* wpływ gwary środowiskowej na</p>	<p>* zna i rozumie terminy: <i>środowiskowa odmiana języka, gwara środowiskowa, slang, żargon</i>;</p> <p>* wie, że wyraz <i>żargon</i> nacechowane jest negatywnie;</p> <p>* zauważa i wyszukuje wyrazy, wyrażenia i zwroty typowe dla środowiska młodzieżowego;</p> <p>* potrafi podać inne przykłady</p>	<p>* dostrzega wpływ środowiskowej odmiany języka na język ogólnonarodowy;</p> <p>* potrafi podać wiele przykładów słownictwa środowiskowego, które przeniknęło do języka ogólnego;</p> <p>* ma świadomość pozytywów płynących z istnienia gwary</p>	

		język ogólnonarodowy; * <i>wulgaryzmy</i> , przyczyny i konsekwencje ich używania: – zubożenie języka i stylu indywidualnego; – utrata szacunku u innych; – posądzenie o zamiar lekceważenia i obrażania innych; – identyfikowanie z brakiem kultury, nieznanymi normami społecznymi, gruboskórnością, brakiem skłonności do refleksji; – negatywny odbiór społeczny.	słownictwa należącego do gwary młodzieżowej; * wie, że odmiany środowiskowe języka powstają w obrębie nieformalnych grup ludzi, których łączy np. zawód lub hobby; * zna przyczyny i skutki używania wulgaryzmów i stara się unikać posługiwania się nimi.	środowiskowej (np. poczucie więzi z grupą, tożsamości, ułatwiona komunikacja); * wie, że gwara środowiskowa ma stosunkowo wąski zasięg i nie powinna być stosowana w sytuacjach oficjalnych; * ujawnia przemyślaną, negatywną postawę do używania wulgaryzmów i rzeczowo oraz logicznie uzasadnia swoje stanowisko.	
* stylizacja językowa: – archaizacja, – dialektyzacja, – stylizacja środowiskowa.	9. Jaki bohater literacki – taki język. O stylizacji językowej. 10. Przygotowanie do pracy klasowej z zakresu stylistyki. 11. Praca klasowa. 12. Poprawa pracy klasowej.	* przypomnienie terminów: <i>stylizacja archaiczna (archaizacja)</i> , <i>stylizacja dialektyczna (dialektyzacja)</i> ; * ćwiczenia wprowadzające do tematu stylizacji językowej (podręcznik do kształcenia językowego, s. 134–135); * wprowadzenie terminu <i>stylizacja środowiskowa</i> ; * ćwiczenia w rozpoznawaniu zastosowanej stylizacji (podręcznik do kształcenia językowego, s. 136–140); * wyszukiwanie w tekstach literackich cech typowych dla języka przestarzałego, dialektu i gwary.	* zna i rozumie terminy z zakresu stylizacji językowej; * dostrzega i wymienia cechy stylizacji w wybranych tekstach literackich; * zazwyczaj poprawnie klasyfikuje rodzaj użytej w tekście stylizacji.	* biegle i poprawnie posługuje się terminami z zakresu stylizacji języka; * poprawnie nazywa typ stylizacji użytej w tekstach, wymieniając jej cechy i cytując przykłady; * potrafi na podstawie poznanych tekstów oraz zgromadzonej wiedzy napisać krótkie stylizowane wypowiedzi.	

V. Oblicza tekstów. Tekstologia					
Treści nauczania Liczba godzin: 15	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* tekstologia; * referat.	1. Referat – popularna forma wypowiedzi pisemnej i ustnej.	* czym zajmuje się <i>tekstologia</i> ?; * cechy i cele <i>referatu</i> ; * warunki, jakie musi spełnić referat, aby zrealizował założenia merytoryczne i komunikacyjne: zgodność z tematem, jasność, komunikatywność, zwięzłość, rzeczowość, dokładność, obiektywność, wiarygodność źródeł, na które powołuje się referent (bibliografia); * podobieństwa referatu do innych form wypowiedzi: rozprawki, sprawozdania,	* wie, co jest przedmiotem badań tekstologii; * zna i poprawnie stosuje terminy <i>referat</i> , <i>referent</i> ; * zna cechy i cele referatu; * wie, że referat zawiera elementy innych form wypowiedzi i rozpoznaje je w przykładowych tekstach referatów; * stara się poprawnie	* wymienia cechy i cele referatu; * potrafi omówić warunki, jakie musi spełnić referat; * poprawnie formułuje referat na wybrany temat.	* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, CV, list motywacyjny, dedykacja; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się

		streszczenia, opisu, opowiadania, interpretacji; * ćwiczenia w rozpoznawaniu cech referatu i pisaniu go (podręcznik do kształcenia językowego, s. 142–144).	zastosować swoją wiedzę, pisząc referat na wybrany temat.		wypowiada; * odbiera komunikaty pisane i mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz wypowiedziach ustnych; * rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł, wywiad, reportaż); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu.
* dedykacja.	2. Stosownie, poprawnie, z polotem. Dedykacja.	* ćwiczenia wprowadzające do tematu (podręcznik do kształcenia językowego, s. 145–146); * wprowadzenie terminu <i>dedykacja</i> oraz przedstawienie cech charakterystycznych dla tej formy wypowiedzi; * zasady wplatania cudzysłowu do tekstu dedykacji; * prezentacja przykładów dedykacji i wybór wypowiedzi stosownych pod względem językowym, sytuacyjnym, relacji między autorem a adresatem oraz trafność doboru tekstu do rodzaju ofiarowanego przedmiotu; * zapoznanie się z przykładami dedykacji umieszczonych w różnych utworach literackich; * wyszukiwanie środków artystycznych zastosowanych w przykładowych dedykacjach; * pisanie własnych dedykacji.	* zna termin <i>dedykacja</i> i jej wyróżniki; * wie, jakie kryteria należy brać pod uwagę, formułując dedykację; * potrafi wyszukać środki artystyczne w podanych dedykacjach; * ma świadomość związków formy wypowiedzi, jaką jest dedykacja, z językiem i stylem literackim; * pisze własną dedykację w większości poprawnie.	* rozumie i omawia zasady dostosowywania dedykacji do charakteru znajomości nadawcy z odbiorcą oraz rodzaju ofiarowanego przedmiotu; * uzasadnia swoje stanowisko, podając przykłady; * potrafi napisać dedykację poprawną, stosowną, z wykorzystaniem środków artystycznych lub z użyciem cytatu.	
* curriculum vitae.	3. Schematycznie nie znaczy identycznie – o zasadach pisania życiorysów. 4. Piszemy cv.	* wprowadzenie terminu <i>curriculum vitae</i> oraz jego skrótu – cv (CV); * omówienie celu i schematu cv; * zapoznanie się z przykładami poprawnie napisanych życiorysów; * wyszukiwanie w ogłoszeniach o zatrudnieniu informacji i wskazówek pomocnych przy pisaniu cv; * ćwiczenia w pisaniu życiorysu z uwzględnieniem sugestii specjalistów ds. rekrutacji (podręcznik do kształcenia językowego, s. 153).	* wie, czym jest <i>curriculum vitae</i> , jakie jest jego przeznaczenie i kto może być jego adresatem; * wie, jakie informacje powinny być zawarte w cv; * zna schemat kompozycyjny cv; * potrafi napisać życiorys swój lub wymyślonej osoby (np. bohatera literackiego) w większości poprawnie.	* dostrzega i omawia podobieństwa (schemat) i różnice pomiędzy przykładami poprawnie napisanych cv; * pisze bezbłędne cv swoje lub fikcyjnej osoby; * potrafi napisać cv dostosowane do przykładowego ogłoszenia prasowego.	
* list motywacyjny.	5. Daj się poznać pracodawcy z najlepszej strony. List motywacyjny.	* ćwiczenia wprowadzające do tematu (podręcznik do kształcenia językowego, s. 155); * wprowadzenie terminu <i>list</i>	* wie, czym jest list motywacyjny, jaki ma cel i do kogo się go kieruje; * zna schemat kompozycyjny	* swobodnie stosuje zwroty wykorzystywane w liście motywacyjnym; * pisze poprawny list	

	6. <i>Szanowni Państwo!</i> – piszemy list motywacyjny.	<p><i>motywacyjny;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * zapoznanie się ze schematem listu motywacyjnego; * analiza przykładów listów motywacyjnych; * wynotowanie zwrotów i wyrażeń przydatnych przy pisaniu listu motywacyjnego; * ćwiczenia w pisaniu listu motywacyjnego z uwzględnieniem wskazówek specjalistów ds. rekrutacji. 	<p>listu motywacyjnego;</p> <ul style="list-style-type: none"> * zna typowe wyrażenia i zwroty stosowane w tej formie wypowiedzi i potrafi je stosować; * dostrzega podobieństwa i różnice pomiędzy listem prywatnym lub oficjalnym a listem motywacyjnym; * pisze list motywacyjny w większości poprawnie. 	<p>motywacyjny dostosowany do wymagań przykładowej firmy i stanowiska;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wykazuje się w liście motywacyjnym sprawnością i precyzją językową oraz elegancją stylu indywidualnego. 	
* recenzja.	7. Rzeczowo, logicznie, interesująco, czyli jak napisać recenzję. 8. Widzę, opisuję, oceniam. Moja recenzja.	<ul style="list-style-type: none"> * ćwiczenia wprowadzające oraz analiza przykładów recenzji (podręcznik do kształcenia językowego, s. 160–162); * tworzenie słowniczka terminów przydatnych przy pisaniu recenzji; * wynotowanie sformułowań stosowanych w recenzji; * ćwiczenia w tworzeniu planu wypowiedzi (w zależności od rodzaju opisywanego dzieła kultury: książka, film, spektakl, koncert, wystawa, gra komputerowa itp.); * pisanie recenzji. 	<ul style="list-style-type: none"> * zna formę wypowiedzi nazywaną recenzją i odróżnia ją od innych form wypowiedzi; * wie, że recenzja zawiera trzy główne części kompozycyjne: informacyjną, analityczną i oceniającą; * wyszukuje w recenzji wypowiedzenia zawierające informacje i opinie; * wie, jakie elementy dzieła powinny podlegać analizie i ocenie; * pisze recenzję na ogół poprawnie. 	<ul style="list-style-type: none"> * swobodnie posługują się terminami i sformułowaniami stosowanymi w recenzji; * potrafi wydzielić części kompozycyjne w przykładowych recenzjach; * pisze poprawną, interesującą recenzję, wykazując się wiedzą na temat elementów recenzowanego dzieła. 	
* artykuł: – notatka prasowa; – sprawozdanie; – recenzja; – wywiad; – reportaż.	9. W gąszczu prasy. Oblicza artykułu. 10. Aktualnie i na bieżąco – notatka prasowa, sprawozdanie. 11. Wywiad, czyli sztuka słuchania ze zrozumieniem. 12. Co w trawie piszczy? Sztuka reportażu. 13. Przygotowanie do pracy klasowej z tekstologii. 14. Praca klasowa. 15. Poprawa pracy klasowej.	<ul style="list-style-type: none"> * wprowadzenie terminu <i>artykuł</i> (<i>publicystyczny, literacki, naukowy</i>) oraz nazw jego elementów kompozycyjnych: <i>tytuł, nadtytuł, podtytuł, lid (lead), wstęp, śródtytuł, śródekst, kolumna, szpalta, akapit</i>; * analiza przykładowego artykułu (podręcznik do kształcenia językowego, s. 168); * wyszukiwanie cech charakterystycznych wypowiedzi w przykładowych <i>notatkach prasowych</i>; * wyznaczniki gatunkowe <i>notatki prasowej</i>; * wyznaczniki gatunkowe <i>sprawozdania</i>; * wyszukiwanie w reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> * zna podstawowe terminy związane z artykułami prasowymi; * potrafi wskazać elementy kompozycyjne dłuższych artykułów; * zna podstawowe gatunki publicystyczne: notatka prasowa, sprawozdanie, recenzja, wywiad, reportaż oraz ich cechy; * potrafi wykorzystać swoją wiedzę w praktyce; * przygotowuje i przeprowadza wywiad; * wie, na czym polegają różnice między reportażem prasowym, 	<ul style="list-style-type: none"> * biegle posługuje się terminami związanymi z wypowiedziami prasowymi; * doskonale orientuje się w cechach gatunkowych omawianych form publicystycznych; * potrafi wykorzystać swoją wiedzę w praktyce, określając gatunek czytanego artykułu; * omawia przykłady artykułów łączących w sobie elementy różnych form wypowiedzi; * przygotowuje poprawny, logiczny, interesujący i taktowny wywiad; * modyfikuje treść pytań 	

		<p>R. Kapuścińskiego cech sprawozdania; * wyróżnienie trzech typów sprawozdania: – z wydarzeń z życia codziennego – posiada niektóre cechy reportażu; – np. z przeczytanej lektury – wykazuje pewne cechy recenzji; – z zebrania, wykładu – przypomina protokół; * cechy i zasady zapisu wywiadu; * analiza wywiadu W. Staszewskiego z M. Nowakiem – <i>Bycze jądra z grilla</i>; * przygotowanie do przeprowadzenia wywiadu – zapoznanie się ze wskazówkami (podręcznik do kształcenia językowego, s. 171–172); * przeprowadzenie (np. nagranie i zapisanie) wywiadu; * <i>reportaż</i>, jego wyróżniki i rodzaje; * wskazanie różnic pomiędzy reportażem prasowym, telewizyjnym i radiowym; * analiza wybranych reportaży; * wyszukiwanie w przykładowych reportażach cech innych form wypowiedzi, np. sprawozdania, opisu, rozprawki, charakterystyki; * przygotowanie do napisania reportażu (podręcznik do kształcenia językowego, s. 174); * pisanie reportażu.</p>	<p>telewizyjnym i radiowym; * dostrzega cechy różnych form wypowiedzi w reportażu; * przygotowuje się do napisania reportażu zgodnie ze wskazówkami; * pisze reportaż w większości poprawnie.</p>	<p>zależnie od odpowiedzi rozmówcy; * przygotowuje rzetelnie materiały do reportażu, redaguje je w sposób celowy i interesujący; * pisze poprawnie reportaż.</p>	
--	--	---	--	--	--